

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра управління та адміністрування

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ З ПРОБЛЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ І
НАУКИ
«ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В
УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У
МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР»

16 ЛИСТОПАДА 2017 Р.

<http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=622>

ХАРКІВ

УДК 001, 007, 159, 33, 35, 37, 65, 81

Редакційна колегія :

Голова оргкомітету:

Туренко А. М. – ректор Харківського національного автомобільно- дорожнього університету, доктор технічних наук, професор

Заступники Голови оргкомітету:

Гладкий І. П. – перший проректор ХНАДУ, професор, кандидат технічних наук

Дмитрієв І. А. – декан факультету управління та бізнесу ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Криворучко О. М. – завідувач кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, доктор економічних наук, професор

Маліков В. В. – доктор наук з державного управління, професор кафедри управління та адміністрування

Члени оргкомітету:

Сироватський О. А. – декан факультету економіки та менеджменту ХНУБА, кандидат технічних наук, доцент

Шинкаренко В. Г. - доктор економічних наук, професор кафедри управління та адміністрування ХНАДУ

Вербицька В. І. - доцент кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, кандидат економічних наук, доцент

Ковальова Т. В. – доцент кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, кандидат економічних наук, доцент

Костенко Ю. О. - доцент кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, кандидат технічних наук, доцент

Відповідальний секретар:

Вербицька В. І. – к.е.н., доцент ХНАДУ

Шляхи забезпечення якості підготовки фахівців з економіки та підприємництва в умовах інтеграції вітчизняної освіти у міжнародний простір : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет - конференції з проблем вищої освіти і науки (16 листопада 2017 р.) [Електронний ресурс] / Харків, ХНАДУ, 2017. – 302 с. – Режим доступу : <http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=622>

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ТА ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ, ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ...11

Бондаренко А. І.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІ ФАХІВЦІ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....12

Чайка І. П.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ «ТЕХНІКА КРИТИЧНОГО ІНЦИДЕНТУ» ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ...16

Skrypnyk N. S.

STUDENTS PERSONAL POSITION IN EDUCATION AS A PROBLEM OF TODAY.....19

Пакулин С. Л., Пакулина А. А.

УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЭКОНОМИСТА КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЙ ЭЛЕМЕНТ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ.....23

Єрофєєнко Л. В.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ.....27

Смірнова П. В., Бугріменко Р. М.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВНЗ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ..... 31

Бредіхін В. М.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ..... 36

Близнюк А. О.

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ВНЗ.....43

Дубчак Г. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВНЗ.....45

Помаза-Пономаренко А. Л. ЗАСОБИ І ТРЕНДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРІВ.....	49
Єрмоленко О. А., Лугова В.М. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	52
Шведун В. О., Ігнат'єв О. М. ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....	56
Пеняк Ю. С. РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	60
Федотова І. В. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВНЗ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	63
Бугріменко Р. М., Смірнова П. В. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СВІТОВІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ.....	67
Кобзєв В. Г., Ульяновська Ю. В. 1 КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	71
Братко Б. Е. МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВИ.....	74
СЕКЦІЯ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	78
Калініченко Л. Л. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	79

Нікуліна Н. В. МОВНІ ЗАСОБИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА.....	82
Блага В. В., Вельможна Ю. Л. ВИМОГИ РОБОТОДАВЦІВ ДО МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ.....	86
Маліков В. В., Левчук В. С. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ОБМЕЖЕНЬ СТУДЕНТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	88
Пасько Я. О., Бондар-Підгурська О. В. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ВИОКРЕМЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОБОТИ СПОСТЕРЕЖНОЇ РАДИ).....	93
Попадинець О. В. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ...97	
Шептуха О. М. ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ....	102
Костенко Ю. О., Курган А. С. ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	105
Блага В. В., Ткач І. С. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇХ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ.....	110
Червінська Т. М. УРАХУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	113
Бочарова Н. А. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАЦІКАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ РОЗРОБЦІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ.....	117
Близнюк А. О. ОСНОВИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА.....	121

Олійник О. В., Бондар-Підгурська О. В. БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ).....	124
Перунова О. М., Леонтєєва Л. В. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	128
Гелеверя Є. М. СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ФОРМАТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ І НАУКОВИХ СИСТЕМ.....	132
Ачкасова Л. М. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	134
Нікітіна А. В. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.....	138
Костенко Ю. О., Кривенко Е. Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	141
Хорошилова І. О. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЗА УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	146
Догадайло Я.В., Федотова І.В. АКТИВІЗАЦІЯ УЧАСТІ У КОНКУРСАХ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ.....	150
СЕКЦІЯ 3. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	155
Гришук Ю. В. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ VISIO ONLINE В ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ.....	156

Вербицька В. І., Павлюченко Д. В., Говтва І. О. ЩОДО ЯКІСНОГО НАПОВНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОРТАЛУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	160
Федорова В. О. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ.....	164
Бринза Н. О. ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТІВ.....	167
Касатонова І. А. ВАЖЛИВІСТЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ І ПОШУКУ РОБОТИ.....	171
Вільхівська О. В. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	175
Федорчак В. В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РИЗИКІВ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	180
Федорова В. О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРУЧНОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ.....	184
Польова В. В. СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ТВОРЧИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА БАЗІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	188
Лисенко А. О. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ОСВІТІ	192
Величко Я. І. ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	194

Новікова Є. Б.
ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА ЯК ОДИН ІЗ НОВІТНІХ ЗАСОБІВ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА
ЗАНЯТТЯХ.....198

Шинкаренко В. Г., Криворучко О. Н.
ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КАК ОБЪЕКТ
УПРАВЛЕНИЯ.....202

**СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І
АУДИТУ.....207**

Гончарук С. М., Приймак С. В.
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ
МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ.....208

Ковальова Т. В., Сафронська І. М.
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»212

Майборода Ю. В.
ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ
З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ.....216

Вербицька В. І.
НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ.....218

Шутка С. Є., Клим Н. М.
ДІЛОВА ГРА ЯК ОДИН З МЕТОДІВ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ.....222

Маліков В. В., Сліпченко Є. С.
ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ І АУДИТОРІВ..... 226

Бєляєва Л. А.
СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ.....230

Колінько Н. І., Воляник Г. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ
«АЖУРНА ПИЛКА» ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК І
ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ»234

Касатонова І. А.

НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧКІВ ПРИ
ЗДОБУТТІ ПРОФЕСІЇ.....238

Тесленко Н. Г.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ.....242

Ковальова Т. В.

ПРО ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОГО
ОБЛІКУ.....245

Хорошилова І. О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ-АУДИТОРІВ ТА КРИТЕРІЇ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ.....249

**СЕКЦІЯ 5. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З
ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ
ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР.....252**

Криворучко О. М., Шинкаренко В. Г.

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «УПРАВЛІННЯ
ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ».....253

Євсюков О. П

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ТА МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ
ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ДІАГНОСТИКИ ЗАГРОЗ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....258

Федотова І. В., Догадайло Я.В.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ
НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....262

Опанасюк Ю. А. ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ.....	266
Zhelezko V. A, Kadyrov A L, Sinyavskaya O. A. TEACHING INNOVATION IN EDUCATION: ESSENCE AND CONTENT.....	270
Перунова О. М., Леонтєва Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	272
Смачило В. В., Халіна В. Ю. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....	276
Голеско І. О. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ВНЗ.....	279
Догадайло Я. В. ОЦІНКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	284
Янченко Н. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ.....	288
Остапенко О. Г. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	292
Бочарова Н. А., Величко Я. І. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	294
Вербицька В. І. АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ФІНАНСОВИХ ТА ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	298

**СЕКЦІЯ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ТА ЗАСОБІВ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА У
ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ, ЇХ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ
РІВНІ**

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІ ФАХІВЦІ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Бондаренко А. І., к.держ.упр.

*докторант навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

Становлення суверенної правової демократичної держави, її рух на шляху світової цивілізації та процес формування громадянського суспільства, як свідчить історичний досвід, є об'єктивними, безповоротними, але водночас тривалими та складними процесами. Держава здатна досягати та підтримувати свій суверенитет тільки на основі ефективної і конкурентоздатної економіки, яка до того ж є соціально орієнтованою.

Протягом двох останніх десятиліть Україна намагається інтегруватися в європейський економічний простір та у світову економіку, з одного боку, а з другого – розробити економічний механізм державного регулювання із захистом внутрішнього ринку, підвищенням конкурентоспроможності фахівців – економістів, які зможуть сформувати безпекові важелі національної економіки та її експортної спрямованості без політики державного протекціонізму. Забезпечення фінансової безпеки є невід'ємною частиною економіки держави та її економічної безпеки, з якої і витікає формування перш за все інтелектуальної еліти держави – її майбутніх фахівців з вищою освітою.

Великомасштабні дослідження в області забезпечення економічної безпеки держави створили на заході умови для виникнення нової науки,

що тепер її називають economic security of state, що в перекладі означає наука про економічну безпеку. Суть даного напрямку полягає в тому, що вона є базою для будь-яких інших видів, проявів і відгалужень ЕБД, а також в тому, що завдяки досвіду та накопиченим навичкам цього відгалуження можна передбачати наслідки внутрішніх або зовнішніх дій задля збільшення позитивного або зменшення можливого негативного впливу на розвиток держави [3].

Державі ринкового типу, як, до речі, і державі будь-якого типу, вкрай необхідна науково обґрунтована державна стратегія (концепція) ЕБД. Вона повинна визначити глобальні і поточні національні інтереси і цілі, а також методи та засоби їх досягнення і, відповідно, забезпечувати національну економічну безпеку (НЕБ).

Наприклад, найближчими завданнями забезпечення НЕБ України в умовах транзиції повинні, відповідно, бути: 1) формування умов для створення ресурсів модернізації; 2) подолання кризових процесів; 3) входження в постіндустріальний етап розвитку. Розробка концепції НЕБ вимагає комплексного рішення питань нормативно-правового, організаційного, аналітичного, методологічного, інформаційного і експертного забезпечень діяльності в цій сфері.

У будь-якому варіанті означеній структурі концепції НЕБ необхідне охоплення трьох базових елементів: 1) загрози, 2) захист; 3) інтереси. Саме захист втілює комплекс заходів по запобіганню або нейтралізації посягань, ворожих дій, небезпек. Методи і засоби по здійсненню захисту можуть бути досить різними і водночас не обов'язково симетричні загрозам. Головною властивістю цих заходів є адекватність загрозам, при цьому на зниження рівня небезпеки - основна спрямованість. Суть методу захисту охоплює використовувані засоби і способи їх застосування. Держава

повинна забезпечити усі види захисту як власних економічних інтересів, так і інтересів громадських структур [1].

Крім того, головними принципами забезпечення процесу захисту мають бути: а) законність б) дотримання балансу інтересів держави з інтересами підприємств різних форм власності і фізичних осіб, в) їх взаємовідповідальність у забезпеченні захисту.

Законність реалізується шляхом розробки стійкої правової основи у сфері захисту об'єктів і суб'єктів ЕБД. При цьому потрібне врахування необхідності дотримання міжнародних угод і норм [2].

Основними принципами організації і здійснення захисту у сфері ЕБД є:

1) обґрунтованість, оскільки складність завдань, що вирішуються, великий обсяг робіт, а також обмеженість ресурсів обумовлюють необхідність глибокого науково-технічного обґрунтування рішень, усебічної оцінки з їх реалізації;

2) системність, що передбачає розгляд проблем захисту, враховуючи всі небезпечні джерела витоку інформації і несанкціонованого доступу до неї, а також можливого часу і умов їх виникнення комплексного застосування правових, організаційних і технічних заходів з захисту, при цьому має бути забезпечена спадкоємність і безперервність захисту;

3) достатність, що означає необхідність пошуку ефективних і надійних заходів захисту, без зайвих витрат і забезпечується використанням досконалих методів і засобів захисту. За характером дії на загрозу серед способів захисту можна виділити узгодження, заборони, протидію і примуси. Суспільство і громадяни використовують значно менше, ніж держава, арсенал засобів і способів та їх втілення для захисту

своїх економічних інтересів і значною мірою покладаються на захист держави;

4) гнучкість в управлінні, що забезпечує здатність залежно від умов захисту і важливості об'єктів, прогнозування загроз і запобігання їх нейтралізації, оперативну і ефективну ліквідацію наслідків цих погроз;

5) своєчасність, що обумовлена необхідністю завчасної розробки заходів захисту і контролю (інакше проведення заходів з захисту може не лише не дати ефекту, але і привести до додаткових збитків) [4].

Таким чином, дотримання балансу життєво важливих інтересів держави і господарюючих суб'єктів ґрунтується на оцінках тих збитків, які вони можуть понести в результаті перевищення або недостатності впливу відповідного чинника. Взаємна відповідальність реалізується шляхом продуманої організації робіт з захисту з чітким розподілом прав і обов'язків, конкретними нормативно-технічними вимогами і ефективним контролем за їх виконанням.

Література:

1. Машина Н. І. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб./ Н. І. Машина. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. - 188 с.
2. Ортіна Г. В. Виявлення та аналіз чинників формування кризових явищ в економіці в умовах глобалізації як передумова розроблення антикризових стратегій / Г.В. Ортіна // Економіка та держава. – 2013. - № 8. – С. 40-44.
3. Семенченко А. Теоретико–методологічні засади визначення, класифікації та оцінки системи загроз національній безпеці і рекомендації щодо їх удосконалення / А. Семенченко // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2007.– № 3. – С. 86–108.
4. Сенюшкін Є. О. Економіко-правові механізми державного забезпечення сталого розвитку/ Сенюшкін Є. О. // Статистика України. – 2013. – № 3. – С. 38-68.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ «ТЕХНІКА КРИТИЧНОГО ІНЦИДЕНТУ» ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Чайка І.П., к.е.н., доцент,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Успішне вирішення завдання підвищення ефективності підготовки фахівців з економіки і підприємництва у вищому навчальному (ВНЗ) закладі не в останню чергу залежить від наповнення спеціальних дисциплін, що пропонуються студентам, сучасним змістом. Це вимагає налагодження співпраці між ВНЗ з фахівцями реального та фінансового секторів економіки. Сьогодні така співпраця вишів і підприємців має багато форм (проведення круглих столів, конференцій, тренінгів, виробничих практик для студентів і т. ін.), але чи завжди вона дає бажаний результат всім учасникам процесу? Вважаємо, що ВНЗ, який зацікавлений у постійному вдосконаленні підготовки фахівців, має систематично збирати і аналізувати відповідну інформацію. Отримувати необхідні дані зручно, впровадивши у маркетингову практику вишу методику «Техніка критичного інциденту», розвинуту Джоном Фланаганом у 50-х роках ХХ століття на базі досліджень в області психології для Військово-повітряних сил США [1, с. 327–358]. Дж. Фланаган разом з колегами адаптував методику для застосування на цивільних підприємствах у дев'яти напрямках, серед яких: вимірювання типового виконання (критерії), вимірювання кваліфікації (стандартні зразки), навчання, мотивація і лідерство (стосунки). Відповідно до методики маркетологи ВНЗ розробляють набір процедур для збору прикладів найкращого і найгіршого

випадку (критичних інцидентів), що відбувся із певною особою під час співпраці або комунікації з вишем. Аналіз інцидентів дозволить краще зрозуміти потреби споживачів і виявити проблемні моменти у співпраці з ними. У підсумку, спираючись на інформацію про успіхи і провали, зафіксовані в значній кількості випадків співпраці, розробляється «критична вимога» до того чи іншого процесу.

Наприклад, ВНЗ цікавить питання сприйняття викладачами, студентами та їх майбутніми роботодавцями рівня співпраці в підготовці кваліфікованих спеціалістів. Проводиться опитування кожної категорії осіб. Відповідно до визначеного напрямку розробляються питання, в якості відповіді на які опитуваним пропонується пригадати і розповісти про найкращий та найгірший отриманий досвід. Досвід, що описується, може бути удачею або помилкою як інших сторін, що беруть участь в опитуванні, так і власною. Адаптуючи методику критичного інциденту до потреб ВНЗ і його споживачів, наведемо варіант набору питань в рамках єдиного завдання – визначення рівня співпраці сторін: викладачів, студентів і роботодавців (табл.).

Таблиця

Визначення рівня співпраці ВНЗ, підприємства і студентів з організації і проведення виробничої практики [розробка автора на основі [1]]

	Висока ефективність (норма або незначне відхилення від норми)	Низька ефективність (велике відхилення від норми)
Питання	Опишіть приклад найкращої взаємодії в організації виробничої практики	Опишіть приклад найгіршої взаємодії в організації виробничої практики
	Опишіть приклад найкращої взаємодії під час проходження виробничої практики	Опишіть приклад найгіршої взаємодії під час проходження виробничої практики
	Опишіть приклад найкращої взаємодії з оформлення і захисту результатів виробничої практики	Опишіть приклад найгіршої взаємодії з оформлення і захисту результатів виробничої практики

Важливим для методики «Техніка критичного інциденту» є розробка простих питань, залучення кваліфікованих спеціалістів до опитування і аналізу даних, а також узгодження результатів опитування з метою конкретної діяльності ВНЗ у сфері, яка досліджувалась. Всі інциденти мають бути розділені на основні аспекти співпраці. Пропонуємо такі: (а) рівень теоретичної підготовки і (б) практичних навичок (студенти описують рівень підготовки викладача, викладачі і роботодавці – студента), (в) рівень комунікацій і (г) прийняття професійної і (д) особистої відповідальності (кожна категорія осіб описує за цими параметрами дві інші). Під час опитування (анкетного або співбесіди) його учасникам пропонується відповісти на сформульовані питання (табл.) відповідно до п'яти основних аспектів співпраці (а – д).

За результатами аналізу відповідей складається список відповідних (ефективних) і невідповідних (неефективних) реакцій кожної зі сторін під час співпраці для їх подальшого вивчення і вдосконалення взаємодії шляхом розробки критеріїв, стандартів, еталонів. Таким чином, завдяки методиці «Техніка критичного інциденту» за допомогою гнучких процедур, які можуть бути адаптовані до різноманітних завдань, маркетологами збираються важливі якісні характеристики процесів, надані безпосередньо їх учасниками.

Література:

1. Flanagan John. The Critical Incident Technique, Psychological Bulletin, Vol. 54, N 4, July 1954, p. 327-358.

**STUDENTS PERSONAL POSITION IN EDUCATION
AS A PROBLEM OF TODAY**

*Skrypnyk N. S., Cand. Ped. Sc., Ass. Prof.
Kharkov National Automobile and Highway University*

Modern university life is characterized by high intensity and huge volumes of information related to changing situation in the country and beyond, state politics in the field of higher education, as well as to the strengthening of interaction between universities from different regions of the country and foreign partners, multiculturalism, an increasing number of international projects and intercultural contacts, the globalization of the world as a whole. The education systems of most countries have to solve the complex task of preparing young people for life in a multinational and multicultural environment, for dialogue and intercultural interaction. This is also reflected in the tendencies of the development of education in Ukraine, its reforms, integration into European structures, in particular, the common educational space.

One important thing about the integration is student mobility, that is, the possibility of student's moving between partner universities, both inside the country and outside it for a certain period of time (usually a term or two). The opportunity to visit another country during studying at the university is quite attractive for students in theory. But in practice there exist a number of problems. Firstly, most of the domestic universities do not have foreign partner universities yet or cooperation with them has not reached that level to make such visits real. Secondly, the financial issues, that is, the domestic universities are experiencing difficulties in financing trips abroad or receiving delegations from foreign partners, or joint projects. Thirdly, that is an insufficient level of foreign language knowledge and the skills of intercultural communication among the majority of students. But the main obstacle, in our opinion, is the fact a lot of

students does not have some formed personal position in relation to their educational activities.

Present transformation processes in education lead to a change in understanding the role of higher educational institution in education. The university today cannot be regarded just as a place where a student receives a certain set of knowledge on the profession chosen under the guidance of teachers. The dynamics of modern society requires the students to be focused not only on so getting certain knowledge, but rather on forming a readiness to solve constantly emerging new and unexpected challenges. This implies a qualitative change in the position of the student in the educational process, the recognition of his or her role in his or her own educational activities, the design and implementation of his or her own educational route in accordance with changing life and professional situations. Therefore, one of the guidelines of higher education for today is defined as the formation of the personal position of students. Let us note that it is subject position of students which is preferable.

We support the subject approach to interpreting the position developed by F. Blieva defining it as “a stable complex formation in the personality structure that is reflected in the subjective, creative, value attitude to its activities and the quality of its fulfilment, manifested in the desire to achieve its tops” [1, p. 7].

It is important to understand how scientists define subject position of a student as its personal. So, O. Tsimbal defines the subject position of the student as a system of relations that regulate his own way of cognitive activity and the degree of choosing its conditions (ways, forms and methods of educational activity), harmonization of these relations and their integration for the most successful educational and professional activity. [4, p. 16-17]. We agree with the opinion of N. Gafurova and T. Dulinets, who understand the subject position as the internal position based on the system of human relations to the world, to other people, to himself, allowing him to consciously, responsibly and freely

construct his life, perform actions and life choices [3]. Thus, the subject position of a person is characterized by the existence of a system of goals and values consciously and responsibly implemented by him in various situations of activity and relationships with others, as well as the ways to implement it. Scientists emphasize that the subject position as a system of relations to the content, process and prospects of application of the material being studied, as a form of activity manifestation, sets the internal structure of the organization of educational, cognitive, professional and personal activity of the future specialist in the process of his general and professional education. The authors note that the subject position is inherent in such essential characteristics as awareness; value character, formed in the interaction of the teacher and pupil; connection with the surface (normative-behavioral) and deep (semantic) layers of activity [2, p. 55-56].

The modern system of higher education acquires the character of personality-oriented learning, where personal development, the formation of the ability for self-education and reflection of own activity go first. Educational standards indicate that a graduate of a university should have such characteristics as a high level of professional education, highly developed intellect, creativity, knowledge of the latest methods and technologies in the relevant field of activity, the desire for self-education, skills of independent work, and high adaptability. All these qualities are formed more successfully if the student takes a subject position in studying, that is, he or she is an active participant in the education process, which implies freedom as well as the responsibility for achieving educational results. The formed subject position allows the student to become an active participant in the planning and implementation of his educational trajectory both in terms of content and in a temporal aspect. This means mastering the skills of goal-setting, designing and constructing, the choice of the individual style of his activity, the formation of a

world outlook, self-reflection, self-esteem and self-control. Thus, the subject position of the student is expressed in his educational activity, implies the presence and awareness of his or her own values and educational goals, the possession of ways to implement them. It is students with a formed subject personal position in educational activity that can fully use the potential of modern higher education, and further develop themselves as subjects in the process of their professional and personal development.

References:

1. Блиева Ф.И. Формирование профессиональной субъектной позиции у будущих специалистов по физкультуре и спорту: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Ф. И. Блиева – Майкоп, 2007. – 22 с.
2. Бoryтко Н. М. Становление субъектной позиции учащегося в гуманитарном пространстве урока / Н. М. Бoryтко, О. А. Мацкайлова. – Волгоград: Изд-во ВГИПКРО, 2002.
3. Гафурова Н. В. Становление субъектной позиции как условие развития одаренности учащихся // Мат-лы XV краевой научно–практ. конф. «Космос и одаренность» (10-13 августа 2006 г., г. Железногорск). / Н. В. Гафурова, Т. Г. Дулинец. – Железногорск: Изд-во филиала КГПУ : [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
http://fkgpu.ru/conf_space2006.php
4. Цимбал О.Ю. Психолого-педагогічні умови формування суб'єктної позиції студента в процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу: автореф. дисс. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / О. Ю. Цимбал – Черкаси, 2011. – 22 с.

УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЭКОНОМИСТА КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЙ ЭЛЕМЕНТ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

*Пакулин С.Л., д.э.н., академик УАННП
Государственное учреждение «Институт экономики природопользования
и устойчивого развития Национальной академии наук Украины» (г. Киев)
Пакулина А.А., к.э.н., доцент,
Харьковский национальный университет строительства и архитектуры*

Управленческая компетентность экономиста как системообразующий элемент управленческой культуры специалиста представляет собой социально обусловленное личностное образование, интегрирующее профессиональные экономические и управленческие знания, умения, навыки и развитые на их основе способности, реализуемые при наличии сформированных профессионально важных качеств, позволяющее действовать специалисту самостоятельно и ответственно с минимальной затратой личностных и производственных ресурсов. Однако далеко не все руководители отдают себе отчет в том, какова их истинная роль в жизни современного общества, их ответственность и возможности, не всегда сознают то, что успех любого предприятия зависит сегодня не только от имеющихся ресурсов, объема денежных средств и благоприятной хозяйственной среды, но и от качества и эффективности их собственной управленческой деятельности.

Сложившаяся на сегодняшний день система подготовки экономистов, к сожалению, не обеспечивает должного уровня формирования их управленческой компетентности. И дело здесь не только в недостатках вузовского образования, а в его принципиальной невозможности, будучи фрагментарным по своей сути, дать полноту образования человеку в современных условиях высоко динамичного

социума, где изменение давно стало определяющим фактором практически во всех сферах жизни. Украинские условия хозяйствования так же не способствуют созданию необходимых предпосылок к развитию управленческой компетентности экономистов. Игнорирование потенциала управленческой компетентности в решении профессиональных задач снижает эффективность их деятельности.

Задачу актуализации и дальнейшего развития управленческой компетентности призвано решить дополнительное профессиональное образование, являющееся составной частью непрерывного образования личности. Как известно, идея непрерывного образования лежит в основе новой образовательной доктрины Украины. Однако развитие непрерывного профессионального образования в Украине сдерживается целым рядом факторов, а именно: тяжелой политической и экономической ситуацией, отсутствием нормативно-правовой базы для формирования многоуровневых диверсифицированных моделей непрерывного образования и реализации преимуществ открытых систем; жесткими лицензионными нормами, замедляющими развитие сетей обучающих структур негосударственных образовательных учреждений и открытых форм образования; нарушением связи между сферой образования и рынком труда, неразвитостью социального партнерства в сфере профессионального образования и, как следствие - низкой степенью участия предприятий в обучении как действующих, так и будущих работников.

Управленческая компетентность - это сложное интегративное образование, в структуру которого входят четыре компонента: когнитивный, мотивационно-ценностный, операционально-технологический и регулятивный и который в своей динамике проходит адаптивный, продуктивный и ситуативно-креативный уровни.

Формирование управленческой компетентности экономистов в системе дополнительного профессионального образования представляет собой динамический, но дискретный процесс, специфика которого заключается как в дополнении компенсирующего или исправительного содержания, обусловленного запросами социально-экономической ситуации и социально-управленческими потребностями специалиста, так и в обеспечении его методологическим инструментарием для решения проблем и принятия решений.

Педагогическим контекстом разработки такого научного направления, как дополнительное профессиональное образование, выступает концепция «Образование в течение жизни» - как образовательное направление, принятое во всех странах мира, и на теоретическом, и на практическом уровнях, конкретизированное в различных моделях, существующих и развивающихся в современной теории и практике дополнительного образования взрослых. Спроектированная в ходе нашего исследования модель представляет собой открытую, целостную и динамично развивающуюся систему, состоящую из методологического, структурно-функционального, содержательного, деятельностного, результативного компонентов-блоков, а также блока педагогических условий эффективного формирования управленческой компетентности экономистов в процессе дополнительного профессионального образования в вузе, и способствует описанию и расширению знания об исследуемом процессе для преобразования и эффективного управления им.

«Опережающие» модульные образовательные программы дополнительного профессионального образования экономистов в вузе, основывающиеся на принципах фундаментализма, гностической целостности, методологизма, гуманитаризации, соответствующие

запросам рынка труда, общества, позволяют адекватно реагировать на требования новой экономической ситуации в Украине и мире. Система критериев (мотивационно-ценностный, когнитивный, операционально-технологический, регулятивный) позволяет изучать эффективность процесса формирования управленческой компетентности экономистов и является необходимым условием для осуществления мониторинга качества и результативности деятельности системы дополнительного образования вуза.

Современный украинский университет как провайдер дополнительного профессионального образования экономистов имеет следующие преимущества: высококвалифицированный профессорско-преподавательский состав, наличие необходимого для ведения образовательного процесса научно-методического, материально-технического и информационного обеспечения, всего спектра и набора соответствующих подразделений (факультеты, центры, курсы и др.).

В современных условиях реализации формирования национальной социально ориентированной инновационной системы, обеспечивающей построение экономики Украины, основанной на знаниях и развитии человеческого капитала, основой динамичного экономического роста и социального развития общества является модернизация системы образования, являющаяся фактором благополучия граждан и безопасности страны. В период коренной модернизации системы образования проблема развития управленческой компетентности действующих руководителей предприятий Украины и формирования корпуса руководителей нового, креативного, инновационного типа, готового и способного к инициативе и нестандартным управленческим решениям, становится особенно актуальной.

Литература:

1. Пакулін С. Л. Модернізація й підвищення ефективності вищої освіти України: зміст, проблеми, системні ефекти / С. Л. Пакулін // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 310-315.

УДК: 331.101.234

**ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ЗАДЛЯ
ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОДІ НА
РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ**

*Єрофєєнко Л.В., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В освітній системі України сьогодні виникає необхідність змінити орієнтири її розвитку у зв'язку із запровадженням та вдосконаленням новітніх інформаційних технологій, побудовою ефективних соціально-трудова відносин, підвищенням конкурентоспроможності молоді на ринку праці та орієнтацією на європейський освітній простір.

Вищі навчальні заклади орієнтуються на попит молоді на престижні чи популярні спеціальності, а не на реальні проблеми економіки. А це, в свою чергу, створює проблему для працевлаштування молоді та загрозу залишитися за межами ринку праці.

Нажаль, сьогодні, отримання вищої освіти в Україні, не є гарантією для молоді на вдале, а інколи хоча б якое працевлаштування. Тому випускники Вишів все частіше покидають батьківщину і виїзджають за її межі для пошуку «кращої долі» або вони вимушені працювати в неформальному секторі економіки.

Причинами цього є необізнаність абітурієнтів, випускників шкіл чи професійно-технічних закладів освіти, про реальну ситуацію на ринку

праці. Неймовірно мала кількість інформації про професії, які затребувані, який попит та пропозицію на обрані спеціальності, і найголовніше – які перспективи працевлаштування після закінчення навчання.[1]

Можно провести дисбаланс ринку освітніх послуг та ринку праці, який проявляється в переважній більшості у одному з двох варіантів. В першому випадку, молодий спеціаліст формально отримавши диплом про вищу освіту, може виконувати роботу, що невідповідає отриманому освітньо-кваліфікаційному рівню. У другому ж, в результаті відсутності затребуваності таких спеціалістів, молодь просто не може знайти роботу за спеціальністю.

Важко недооцінювати ще один із важливих факторів, а саме очікуваний рівень майбутнього доходу який, нажаль, не справджує надії молоді і саме відсутність конкурентної оплати праці змушує обдаровану молодь країни до еміграції, де вони і застосовують свої знання, вміння та навички. [8]

На мою думку, необхідно удосконалювати систему освіти в такий спосіб, щоб випускники ВНЗ, коли будуть виходити вперше на ринок праці, були впевнені, що набуті ними знання та вміння будуть затребувані.

Підвищення якості системи освіти та конкурентоспроможності у відповідності до сучасних вимог розвитку економіки повинно стати метою удосконалення освітянської системи [2]

Шляхи удосконалення системи освіти вбачаються в наступному:

- створити таке правове поле, яке буде адаптоване до вимог сучасного розвитку економіки та суспільства з урахуванням інноваційних технологій, що, в свою чергу, стане однією з умов побудови конкурентоспроможної національної системи освіти.

- удосконалити структуру та модернізувати зміст системи освіти у відповідності з європейськими стандартами.

-впровадити сучасні інформаційно-комп'ютерні технології, які сприятимуть удосконаленню навчально-виховного процесу, формуванню високого рівня інформаційної культури молодого покоління та підготовці молоді до безпроблемного існування в сучасному інформаційному суспільстві. [3]

- підвищити рівень професійного кадрового потенціалу закладів системи освіти. Забезпечення високого рівня кадрового потенціалу потребує ефективної політики відбору науково-педагогічних кадрів, основним критерієм якого є компетентність, практичні вміння та навички. [6] Потребує уваги й система управління кар'єрним зростанням викладачів. З метою підвищення попиту на педагогічну освіту потребують удосконалення: - система оплати праці педагогічних, науково-педагогічних кадрів та працівників освітньої сфери.

- моніторинг якості освіти. Прагнення України відповідати вимогам єдиного Європейського освітнього простору, вимагає від неї забезпечення високого рівня якості освіти на всіх етапах та рівнях. Згідно з критеріями ООН якість освіти є одним із визначальних складників якості життя. [4; 7]

- запровадити міжнародне співробітництво в освітній сфері, яке передбачатиме: - участь у проведенні спільних наукових досліджень; - міжнародні угоди, стосовно співпраці в навчальній та науковій сферах; - договорів обміну та стажування студентів, аспірантів, викладачів; - проведення круглих столів, семінарів, міжнародних конференцій та інших спільних заходів, стосовно підвищення рівня науково-викладацької діяльності; - організацію та проведення спільної видавничої діяльності. [5; 8]

Отже, виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок, що задля підвищення конкурентноспроможності молодих спеціалістів на ринку праці постає необхідність удосконалити освітню систему України та

привести її до міжнародніх критеріїв та стандартів європейського освітнього простору.

Література:

1. Васильєв А.О. Аналіз державної молодіжної політики в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubupr/2011_3/doc/1/08.pdf
2. Гончарук Т.І. Конкуренція і конкурентоспроможність: зміст і розвиток у перехідній економіці / Т.І. Гончарук. – Суми: ВВП «Мрія-1» ЛД, УАБС, 2003. – 60 с.
3. Грішнова О.А. Молоді спеціалісти на ринку праці: проблеми конкурентоспроможності та працевлаштування / О.А. Грішнова, А. Є. Самарцева // *Економіка и управление*. – 2013. - №2. – С. 49-54.
4. Єрохін С. А., Нікітін Ю. В., Нікітіна І. В.. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/1123/1/statia.pdf>
5. Жукова В.О. Стратегічні напрями підвищення конкурентоспроможності випускників ВНЗ в умовах формування інноваційної моделі економіки // *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. – 2012. – №3. – С. 44-49.
6. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г.Т. Завіновська. – К.: КНЕУ, 2001. – 158 с.
7. Кримова М.О. Забезпечення конкурентоспроможності молодих фахівців на ринку праці: автореф. дис. на здобуття наукового степеня канд. екон. наук: спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / М.О. Кримова. – Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. – К., 2012. – 20 с.

8. Кучеренко Д.Г., Мартинюк О.В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія / Д.Г.Кучеренко, О.В.Мартинюк. – К.: ІПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.

УДК 378.009.12

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВНЗ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Смірнова П.В., к.е.н., доцент,

Бугріменко Р.М., к.е.н., доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Глобалізований світ третього тисячоліття висуває нові вимоги до національних економік відповідно до сучасних інноваційних змін. Досвід країн з найвищим рівнем національної конкурентоспроможності доводить, що визначальним чинником економічного розвитку, запорукою прогресу сучасного цивілізованого суспільства та гарантією успішності трансформаційних процесів в країні є активна участь у них молодого покоління. На шляху вступу України до глобалізованого економічного простору дедалі важливішим стає процес підготовки висококваліфікованих фахівців. Очевидним є факт, що модернізація економіки України неможлива без підготовки молодих кадрів з відповідним рівнем кваліфікації, оскільки саме вони здатні гнучко реагувати на нововведення, генерувати принципово нові ідеї, впроваджувати новітні технології, обслуговувати технологічно оновлене устаткування, адаптоване до сучасних вимог інноваційного суспільства.

У сучасних умовах важливе місце відводиться інтеграції науки, освіти та інноваційної діяльності. Університетська освіта покликана давати системні знання про професійну сферу діяльності, її специфіку та має формувати особистісні якості фахівця. Передбачається, що це є одним з вирішальних чинників розвитку економіки та суспільства. Потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівниках загострюється в нових умовах, де особливого значення набувають питання професійної і практичної підготовки та виховання конкурентоспроможного фахівця під час навчання у вищих навчальних закладах. Тому, основна проблема вищої школи України в теперішній час – це підготовка фахівців європейського рівня з вищою економічною освітою, які були б здатні розв'язувати складні соціально-економічні проблеми розвитку держави.

Розвиток університетської освіти передбачає набуття такої якості, що відповідає потребам особистості студента, вимогам суспільства та забезпечує інтеграцію у світовий освітянський простір [1]. У сучасних умовах ринку до них висувуються наступні вимоги: високий рівень теоретичної підготовки, сформований рівень соціальної зрілості, висока ефективність в ситуаціях невизначеності, швидка адаптація до умов робочого середовища. Тому, університетська освіта в Україні повинна бути якісною, майбутній фахівець зобов'язаний вміти постійно розвиватись та самовдосконалюватись, щоб роботодавець був впевнений у його компетентності та професіоналізмі, а вищі навчальні заклади повинні звертати увагу на аспекти професійної підготовки студентів з урахуванням умов зовнішнього середовища, зокрема вимог ринку праці. Професійна підготовка майбутнього фахівця – це педагогічний процес університетської освіти, результатом якого є формування та розвиток професійної його готовності. Він проявляється у формах активності та визначає здібності ставити перед собою професійні цілі, обирати способи їх досягнення,

здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій і прогнозувати шляхи підвищення продуктивності роботи у професійному напрямку. Усе це формується за допомогою стандартів вищої освіти, щодо опанування даного фаху та особистих якостей студента.

Конкуренція на регіональному, національному та світовому ринках освітніх послуг обумовлює необхідність пошуку вищими навчальними закладами власних конкурентних переваг. На міжнародному рівні конкуренція між університетами посилюється в контексті активізації глобалізаційних процесів [2; 3; 4]. Утримання та посилення конкурентних позицій на ринку освітніх послуг обґрунтовує необхідність розробки та впровадження ефективних механізмів й інструментів удосконалення діяльності вищих навчальних закладів. При цьому актуальним є забезпечення комплексного характеру вдосконалення, модернізації, інноваційного розвитку освітніх установ, що передбачає охоплення всіх ключових напрямів їх діяльності.

Удосконалення діяльності вітчизняних ВНЗ має реалізовуватись на засадах системності, комплексності, перманентності, послідовності, транспарентності, наукової обґрунтованості, реалістичності. Очікуваними результатами реалізації заходів з удосконалення діяльності університетів є підвищення рівня їх конкурентоспроможності на національному та світовому ринках освітніх послуг, збільшення кількості студентів, нарощування обсягів фінансування, підвищення ефективності використання виділених ресурсів тощо. При цьому кількісні параметри слід доповнити якісними: підвищення рівня конкурентоспроможності випускників ВНЗ на ринку праці; підвищення рівня якості освіти; підвищення ефективності роботи аспірантури; підвищення рентабельності науково-дослідної діяльності і т.д.

З огляду на динамічний розвиток глобалізаційних процесів у сфері вищої освіти, особливо актуалізуються питання активізації міжнародної діяльності університетів. Різновиди міжнародної діяльності ВНЗ можна згрупувати наступним чином:

- співробітництво між університетами (подвійні дипломи, міжнародні студентські олімпіади, спільні навчальні курси та програми, спільні наукові публікації, спільні дослідження, підвищення кваліфікації на базі іноземного ВНЗ, академічна мобільність тощо);

- співробітництво університетів з підприємствами різних країн (центри, лабораторії та представництва підприємств на базі університетів, стажування і практика студентів на іноземних підприємствах, зустрічі студентів із провідними іноземними бізнесменами тощо);

- співробітництво між ВНЗ та міжнародними організаціями (реалізація науково-освітніх міжнародних проектів за рахунок грантів міжнародних фондів і організацій та ін.).

Основними векторами розвитку міжнародної діяльності університетів є проведення спільних наукових досліджень; підготовка спільних наукових публікацій, монографій; організація спільних міжнародних науково-практичних заходів; отримання грантів міжнародних фондів; запрошення іноземних лекторів; транскордонна і дистанційна освіта; отримання подвійних дипломів; поліпшення позицій у міжнародних рейтингах університетів а, відповідно, підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів.

Окремо ж слід наголосити на принциповій важливості сприяння мобільності науково-педагогічних працівників (для читання лекцій і/або проведення досліджень за кордоном) та студентів (навчання чи стажування за кордоном). Це сприяє поліпшенню конкурентних позицій ВНЗ, підвищенню співробітниками та студентами рівня володіння іноземними

мовами, зростанню конкурентоспроможності випускників на ринку праці, розширенню кола міжнародних контактів, обміну передовим досвідом і новітніми знаннями тощо. Завдяки вищезазначеному створюються реальні передумови для спільної підготовки науково-освітніх міжнародних проектів до участі в конкурсах на здобуття грантів. У свою чергу, грант міжнародної організації або фонду може покривати витрати на закордонні відрядження, організацію та участь у міжнародних заходах, обмін студентами, викладачами, дослідниками, науковою та навчально-методичною літературою і т.д

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних ВНЗ передбачає забезпечення оперативного й адекватного оновлення і вдосконалення навчально-методичної, науково-дослідної, міжнародної, фінансово-господарської та інших видів їх діяльності на засадах системності, комплексності, наукової обґрунтованості, зваженості та поступовості. Ключовим пріоритетом розвитку навчально-методичної діяльності університетів є підвищення якості вищої освіти; науково-дослідної діяльності – трансфер і комерціалізація інновацій; фінансово-господарської діяльності – диверсифікація джерел фінансування; міжнародної діяльності – участь у науково-освітніх міжнародних проектах та академічна мобільність; виховної діяльності – популяризація принципів навчання протягом життя. Вагомим при цьому є інтегрування вищої освіти з бізнес-сферою. Важливим елементом ефективності даної діяльності є узгодження інтересів та консолідація зусиль і потенціалу всіх зацікавлених осіб (ректорату, науково-педагогічних працівників, студентів, підприємців, громадських організацій, органів державної влади та ін.).

Література:

1. Аблов А. С. Інституційні засади інноваційної економіки: Міжнародний довід та вітчизняна практика: монографія / За заг. ред. В. Є. Новицького / А. С. Аблов, О. С. Довгий. – К. : НАУ, 2005. – 198 с.
2. Белорус О. Г. Глобальное устойчивое развитие : монография / О. Г. Белорус, Ю. М. Мацейко – К. : КНЕУ, 2006. – 488 с.
3. Корсак К. В. Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально – філософський аналіз : монографія / К. В. Корсак. – Київ – Ніжин : НДПУ ім. М.Гоголя, 2004. – 224 с.
4. Императивы интернационализации / Отв. ред. М. В. Ларионова, О. В. Перфильева. – М.: Логос, 2013. – 420 с.

УДК 37.01

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

*Бредіхін В.М. канд. техн. наук, доц.
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Не викликає сумніву, що підвищення конкурентоспроможності особистості необхідно починати як з вищої професійної освіти, так і з підвищення кваліфікації в процесі трудової діяльності. За переконанням автора, ефективне функціонування системи розвиваючої професійної освіти можливе лише на основі індивідуально-розвиваючої стратегії, що припускає не просто навчання фахівця новим способам діяльності, а перетворення його мотиваційної, інтелектуальної, афективної й, в остаточному підсумку, поведінкової структури, що допоможе розвинути конкурентоспроможність як особистісну освіту.

Процес безперервної освіти є необхідною умовою для розвитку професіонала і у зв'язку з цим вимагає значних емоційно-вольових і когнітивних ресурсів. Таким чином, необхідно зробити акцент на забезпеченні підтримки в навчанні фахівців, які будуть реалізовувати конкретні ідеї і інновації в процесі роботи. Зовнішнє керівництво та, особливо, соціальна підтримка будуть необхідні для виконання нових функцій, ще не повністю інтегрованих у професійну самосвідомість педагогів.

На сьогоднішній день у нашій країні слід констатувати недостатність науковообґрунтованої технологічної моделі підвищення конкурентоспроможності професіонала, але існують моделі щодо розвитку інших особистісних характеристик професіонала. Зокрема, виділено наступні моделі: модель – дослідження, розробка й поширення (МДРП); модель соціальної взаємодії (МСВ); модель – розв'язок проблеми (МРП) [1].

Модель – дослідження, розробка й поширення розрахована на впровадження за принципом «зверху – вниз». Інакше кажучи, інновація розробляється та апробується за допомогою різних соціотехнічних технологій. Далі отриманий продукт поширюється на виробництві «зверху» – із залученням адміністративного ресурсу. Як показує досвід багатьох інновацій, розроблених відповідно до цієї стратегії, вони не завжди відповідають потребам і можливостям більшості фахівців. Більше того, рідко додається інформація про передумови, на яких базується ця інновація, і методах, за допомогою яких визначалася її придатність.

Модель соціальної взаємодії базується на передумові, що освітні зміни найкраще реалізуються за допомогою неформальних навчальних засобів. Як і МДРП, вона ґрунтується на організації навчання, при якій використовується конкретний готовий продукт (наприклад, навчальна

програма), однак впроваджується інновація по-іншому. МСВ припускає участь у реалізації досвідчених фахівців, які показують, як конкретна інновація працює на практиці. Якщо інші фахівці проявляють інтерес, контакт здобуває офіційну форму. Тим фахівцям, які прагнуть працювати за даною методикою, пропонується короткий курс підвищення кваліфікації (за місцем роботи), найчастіше організований консультантами, прикріпленими до виробництва на певний період часу [1].

У формуючому оцінному дослідженні інновацій, які були впроваджені або через МДРП, або через МСВ, залежної змінної в оцінній частині дослідження завжди є прийняття, а не використання або адаптація пропонованої освітньої інновації. Проблеми, що виникають у фахівців після прийняття інновації, і ступінь, у якому вона здатна протистояти щоденній рутині, не включалися в проекти оцінюючого дослідження.

Модель – розв'язок проблеми призначений для усунення перерахованих недоліків. Головне в цьому підході – потреби й процеси виробництва окремого фахівця або професійної групи. За цією моделлю, метою втручання є, по-перше, створення умов для того, щоб фахівець міг усвідомити професійну ситуацію, по-друге, допомога в розв'язанні його проблем. Процес навчання проходить в умовах, коли фахівці й консультанти укладають деякий соціальний договір. МРП ніколи не пропонує ніяких рішень, а тільки намагається просунути клієнта до розв'язання його проблем. Метою цього методу є досягнення балансу між допомогою зовні й розкриттям внутрішніх ресурсів, а його особливість полягає в тому, що зовнішній або внутрішній контроль здійснюється доти, поки фахівець повністю не освоїть нову стратегію виробництва (як у когнітивному, так і в емоційному плані). У МРП ефект інновації оцінюється не тільки по досягненнях на виробництві, але й за показником задоволеності своєю діяльністю залучених у неї фахівців.

Професійний розвиток слід ставити поряд з розвитком конкурентоспроможності особистості, він повинен стати не непрямим «ефектом від інновації», а метою системи підготовки й перепідготовки фахівця.

Зміна поведінки фахівця в реальному виробничому процесі можлива лише в тому випадку, якщо змінюються сприйняття й усвідомлення їм себе самого, своїх ціннісних орієнтацій (оскільки людина поводить ся у відповідності зі своїми уявленнями щодо себе).

Серед безлічі психологічних проблем системи професійної освіти основною є проблема підвищення конкурентоспроможності фахівців, що випускаються з навчальних закладів оскільки, наприклад, здатність швидко вчитися є важливою конкурентною перевагою. У зв'язку з цим становить безсумнівний інтерес технологічна модель конструктивної зміни поведінки педагога, запропонована Л.М. Мітіною [1].

Дана модель, на погляд автора, є найбільш розробленою, тому що поєднує основні процеси зміни поведінки з урахуванням структури професійної самосвідомості: мотиваційні (I стадія – підготовка), когнітивні (II стадія – усвідомлення), афективні (III стадія – переоцінка), поведінкові (IV стадія – дія). Велике значення надається розвитку інтегральних характеристик особистості: спрямованості, компетентності й гнучкості.

Дані ідеї лягли в основу технологічної моделі підвищення конкурентоспроможності особистості професіонала, тобто пропонована технологічна модель підвищення конкурентоспроможності особистості професіонала включає роботу над мотиваційними, когнітивними, афективними процесами, які найбільш яскраво прослідковуються в структурно-ієрархічній моделі. На основі позначених процесів виділяються три стадії: I – стимулювання творчої активності; II – розвиток готовності до інноваційної діяльності; III – розвиток професійної самосвідомості. При

цьому кожна стадія включає послідовну роботу над інтегральними компонентами: 1) професійно-соціальною спрямованістю; 2) професійно-соціальною гнучкістю; 3) професійно-соціальною компетентністю. Дана робота проходить у чотири етапи: діагностичний, рефлексивний, ухвалення рішення, конотативний.

Перед початком активного включення фахівця в процес підвищення власної конкурентоспроможності необхідно з'ясувати ступінь його готовності до такої зміни й ступінь усвідомлення їм необхідності цього процесу. Це значить, що на діагностичному етапі слід визначити, до якого типу фахівців відноситься кожний учасник. Можна виділити три типи фахівців зі ступеня мотивації.

Фахівець першого типу не має серйозного бажання змінити свою поведінку та спосіб життя. Усі труднощі й невдачі така людина списує на зовнішні, «непереборні» причини.

Фахівець другого типу починає замислюватися й всерйоз розглядати можливість підвищення своєї конкурентоспроможності через зміну своєї поведінки і способу життя, тому що існуюче положення не приносить йому професійного й особистісного задоволення.

Фахівець третього типу має намір змінити свою поведінку та підвищити свою конкурентоспроможність, як правило, він уже вживав такі спроби й зараз розглядає навчання як важливий крок у напрямку оптимізації своєї поведінки й способу життя.

На етапі рефлексії основним є когнітивний процес зміни. Як сказано вище, професійна самосвідомість при переході з більш низького рівня на більш високий характеризується зміною рефлексивних процесів.

Більш високий рівень рефлексії пов'язаний з необхідністю фіксації зупинки й самого зупиненого процесу в деякому іншому «матеріалі». Саме фіксація здійснює роздвоєння й поляризацію процесу. Зупинка й фіксація в

сукупності складають ті умови, які лежать в основі усвідомлення. Рівень усвідомлення суттєво підвищується завдяки спостереженню, протиставленню, інтерпретації можливих точок зору, позицій, способів і приймань сприйняття й поведінки, обговорюваних у малих групах. В результаті збільшення інформації випробувані-фахівці починають усвідомлювати й оцінювати альтернативи небажаній поведінці та зростання власних професійних і особистісних можливостей у зв'язку з відмовою від такої поведінки [2].

На наступному етапі – ухвалення рішення – збільшується використання не тільки когнітивних, але й афективних, і оцінних процесів зміни. У випробуваних-фахівців з'являється тенденція до усвідомлення впливу власної небажаної поведінки на безпосереднє соціальне оточення (колеги, родину) і переоцінка власної особистості. На цьому етапі в процесі тренінгів, ділових ігор, програвання різних ситуацій фахівець все більше усвідомлює власну здатність змінити своє життя. Вибір і ухвалення рішення діяти – основний результат цього етапу. Ті фахівці, які успішно проходять етап ухвалення рішення, переходять на конотативний етап (закріплення в поведінці й підтримка). Найбільш ефективно він проходить у тому випадку, коли у фахівця є можливість використання нових способів поведінки у своїй практичній діяльності до закінчення участі в програмі. При цьому він може обговорити свої труднощі й одержати зворотний зв'язок, корекцію й підтримку. Основним результатом цієї стадії є протистояння стимулам, що провокують небажану поведінку, і заохочення самого себе за здатність до позитивних змін.

Плавний перехід від однієї системи поведінки до іншої на практиці неможливий, тому трапляються «рецидиви». Оточення найчастіше не готове відразу прийняти й зрозуміти зміни. Тоді фахівець, аби не загострювати відносини з оточуючими, змушений регресувати на більш

ранній етап,. У зв'язку із цим розвиток конкурентоспроможної особистості в професії розглядається як спіралеподібний процес. При зміні поведінки (що є наслідком розвитку інтегральної характеристики) необхідно пройти через ті самі етапи. Частота проходження етапів веде до збільшення усвідомленого досвіду, і чим вищим є рівень професійної самосвідомості так само є вищим рівень конкурентоспроможності, заснований на саморозвиткові [3].

У конкурентоспроможної особистості з'являється можливість виходу в більш глибокий прошарок відносин, пов'язаний з перебудовою свідомості, життєвими змістами. Образно говорячи, такий процес є вектором, спрямований у нескінченність, тому що розвиток зрілої, конкурентоспроможної особистості, орієнтованої на творче творення, є безкінечним.

Таким чином, додаткова професійна розвиваюча освіта можлива на основі індивідуально-розвиваючого підходу, який припускає навчання фахівця новим способам діяльності й перетворення його мотиваційної, інтелектуальної, афективної й поведінкової структур. Тільки дана стратегія допоможе розбудувувати таку особистісну освіту, як конкурентоспроможність.

Література:

1. Митина Л. М. Психология развития конкурентоспособной личности / Митина Л. М. - М. : Моск. психол.-соц. ин-т.; Воронеж, - 2012. – 178 с.
2. Рубинштейн С. Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории / С. Л. Рубинштейн // Психология индивидуальных различий. - М., 2013. - С. 227–229.
3. Подосинников С. А. Психология конкурентоспособности профессионала / Подосинников С. А. - Астрахань. : РНБ. - 2008. – 321 с

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ВНЗ

*Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В даний час ми все частіше стикаємося з поняттям «соціальне середовище». Згодом поняття «середовище» переходить від широкого розуміння до більш конкретного, тобто вона має на увазі, що раніше «середовищем» вважалося те, що нас оточує. Зараз не велика увага приділяється взаєминам людини і умов його існування.

Соціальне середовище має такі два компоненти: матеріально-речовинний та особистісний.

Всі ми чули про існування макросередовища і мікросередовища, простіше кажучи, зовнішня і внутрішнє середовище. Природно, що вони пов'язані між собою. Мікросередовище, в свою чергу залежить від діяльності людини, так само як і макросередовище. Наочним прикладом вищесказаного є першокурсник, який приїхав з маленького міста або села, якому належить звикнути до умов життя у великому місті. Для випускників, які вже були ознайомлені зі специфікою вузівської форми навчання період адаптації проходить не помітно. Для випускників, які вже отримали професійну освіту, і перейшли на навчання до ВНЗ, адаптація проходить в рази швидше.

Виникає питання, як же все-таки протікає адаптація першокурсника. Слід спиратися на дані опитувань, проведених в студентському середовищі за останні роки. Більш якісно до вступу до ВНЗ, а також до адаптації студентського життя готують школи так званого «нового типу» - це можуть бути гімназії, ліцеї, або спеціалізовані класи. Велику роль відіграють тісні організаційно-педагогічні зв'язки і взаємини, що виникають між цими

школами та вищими навчальними закладами. Крім того, соціальний відбір, який проходить для визначення успішних шансів отримання вищої освіти з великим прагненням переходить в середні класи шкіл, це означає, що діти і їх батьки самі вирішують в якій школі їм навчатися, щоб вступити до ВНЗ. Розрив між середньою і вищою освітою не такий великий. У цьому є позитивний наслідок, яке полягає в односторонньої орієнтації середніх навчальних закладів і їх випускників, націлених на вищу освіту.

Територіальний фактор соціальної розшарування є однією з важливих складових адаптації в цілому, тобто те, де жила людина до вступу до ВНЗ. Є певна тенденція: чим більше місто, в якому живе людина, тим його адаптація до студентського життя є більш простою і менш тривалою. У абітурієнтів з невеликих міст основними є матеріально-побутові проблеми, а не навчальні або соціально-психологічні труднощі, як у першокурсників з міст-мільйонників.

Одним з найважливіших факторів є матеріальне становище сім'ї (не тільки в плані оплати контракту, але і для нормального життєвого стану). На сьогоднішній день освіта є найбільш витратною з сфер соціального життя. З кожним роком можна помітити все більше розшарування студентів. Для менш забезпечених студентів існують профорги, які намагаються допомогти. Чим благополучніше матеріальне становище сім'ї, тим безболісніше протікає процес адаптації. Більшою мірою це відноситься до студентів, які після випуску з університету живуть окремо.

Треба зазначити, що слабка і низька залученість студентів в загальне життя групи, факультету, ВНЗ - одна з проблем для організаторів позанавчальної роботи з ними. Основні напрямки цієї роботи можуть полягати в збільшенні числа позанавчальних заходів, організації секцій, гуртків, клубів, залучення студентів до наукової роботи.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВНЗ

*Дубчак Г. М., к. психол. н., доцент
Відкритий Міжнародний Університет розвитку людини «Україна»*

З метою вивчення особливостей процесу адаптації сучасних українських студентів в процесі навчання у ВНЗ нами було проведено емпіричне дослідження, в якому взяли участь 150 студентів ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Серед досліджуваних було 24 чоловіків та 126 жінок. Тест хі-квадрат показав гомогенність груп студентів за віком, курсом та спеціальністю ($p \geq 0,05$).

Емпіричне дослідження здійснювалось у два етапи: на початку (вересень-жовтень) та в кінці навчального року (квітень-травень). У дослідженні було використано методику експрес-діагностики рівня психоемоційної напруги та Бостонський тест стресостійкості [1; 2].

На основі критерію t-Student для залежних груп встановлено, що рівень психосоціального стресу студентів на початку навчального року є істотно нижчим ($M=1,21$; $\sigma=0,49$), ніж в кінці навчального року ($M=1,27$; $\sigma=0,50$): $t=-1,32$; $p \leq 0,05$. Ми припустили, що існують істотні відмінності в проявах психосоціальної напруги залежно від року навчання студентів, а тому порівняли показники психоемоційного стресу студентів першого та третього курсів. Вибір цих років навчання не є випадковим, адже вони є важливими етапами життя студентів: 1 курс є початком навчання у вузі, третій – початком інтенсивної професійної підготовки.

Аналіз результатів дослідження за роками навчання у вузі підтвердив наші припущення. Спільними для першокурсників та третьокурсників є істотно статистичні відмінності в рівнях задоволення умовами життя та основних життєвих потреб, однак характер цих змін прямо протилежний, а

са́ме, знижується на кінець року у студентів 1 курсу, а у третьокурсників істотно зростає ($p \leq 0,05$). В той час за шкалою задоволення життям в цілому різниця не істотна статистично ($p \geq 0,05$).

Таблиця 1

Показники рівнів психоемоційної напруги студентів 1 та 3 курсів (N=150)

Показники		1 курс		3 курс	
		Початок року	Кінець року	Початок року	Кінець року
Шкала здоров'я	М	3,50	3,49	3,45	3,61
	σ	0,73	0,69	0,50	0,49
Шкала психосоціального стресу	М	1,09	1,25	1,36	1,30
	σ	0,52	0,46	0,40	0,54
Шкала задоволеності життям в цілому	М	-7,14	-6,86	-5,00	-5,84
	σ	4,74	4,31	3,85	4,91
Шкала задоволеності умовами життя	М	53,70	50,84	51,58	54,50
	σ	8,04	5,81	5,60	5,52
Шкала задоволеності основних потреб	М	45,98	43,07	42,59	44,02
	σ	7,31	4,80	5,10	3,87

Ще однією відмінністю між студентами 1 та 3 курсів навчання є зростання рівня психосоціального стресу на кінець року у першокурсників, тоді як у третьокурсників ця різниця в рівні стресу не є істотною статистично ($p > 0,05$). Отримані дані, на нашу думку, можна пояснити перебігом адаптаційних процесів, які характерні для навчальної діяльності студентів першого курсу, тоді як третій курс навчання є стабільним етапом професійної підготовки студентів.

Слід зазначити, що дані аспекти не раз ставали предметом емпіричних досліджень, зокрема, становлення процесу адаптації студентів протягом усього періоду навчання у ВНЗ відобразили у своїх роботах В. П. Казміренко (2004), Т. В. Алексеєва (2004), Л. І. Дябел (2004) та ін. Зокрема, В. В. Овсяннікова (2014) вважає, що процес адаптації студентів проходить на декількох рівнях пристосування: до нової системи навчання;

до зміни режиму праці і відпочинку; до входження в новий колектив. Протягом перших курсів твориться студентський колектив, формуються навички і вміння раціональної розумової праці, усвідомлюється покликання до обраної праці, дозвілля, побуту, встановлюється система самоосвітньої діяльності і самовиховання професійно-значущих якостей.

Ряд авторів (О. І. Плотнікова, 2001; С. Т. Посохова, 2001; В. Д. Скрипник, 2005) відзначали, що формування адаптації студентів до навчального процесу у вузі завершується після закінчення першого семестру. Ми погоджуємось з І. М. Слободчиковим і вважаємо, що цей процес відбувається до закінчення навчання на першому курсі.

Наступним кроком нашого дослідження став аналіз рівня стресостійкості за Бостонським тестом, яка є найбільш складною і неоднозначною для дослідження й оцінки професійною якістю майбутнього фахівця. Аналіз критерію t-Studenta для незалежних груп показав, що в кінці навчального року у студентів 1 курсу рівень стресостійкості є істотно нижчим, ніж у студентів-третьоккурсників. На початку навчального року за рівнем стресостійкості відмінності між групами студентів статистично не значущі ($p \geq 0,05$).

Таблиця 2

Показники стресостійкості студентів 1 та 3 курсів (N=150)

Показники		Початок навчального року				Кінець навчального року			
		1 курс	3 курс	t	p	1 курс	3 курс	t	p
Рівень стресостійкості	M	28,42	30,53	-1,68	0,09	54,58	49,98	2,99	0,03
	σ	8,72	6,63			8,46	9,86		

Наведені дані свідчать про те, що у студентів першого курсу нові умови життя та навчання зумовлюють появу негативних психічних станів, які можуть утруднювати процес адаптації до навчання у вузі. До третього курсу адаптація студентів закінчується, що проявляється зменшенням

кількості негативних психічних станів.

Подальший аналіз даних на основі критерію t-Student для залежних груп показав змінність показників стресостійкості студентів протягом навчального року. Встановлено, що рівень стресового навантаження на початку року є істотно нижчим, ніж в кінці навчального року. Це означає, що на кінець навчального року зростає напруженість життя студентів, а рівень їхньої стресостійкості знижується. Виявлені відмінності в рівні стресостійкості студентів протягом навчального року є істотно статистичними.

Таким чином, на основі узагальнення результатів дослідження особливостей адаптації студентів у період навчання у ВНЗ можна констатувати, що:

- рівень психосоціального стресу у студентів першого курсу на початку навчального року є істотно нижчим, ніж в кінці року. У третьокурсників ці зміни не є істотними статистично.

- рівень задоволення умовами життя та основних життєвих потреб на кінець навчального року у першокурсників знижується, а у третьокурсників - зростає.

На підставі проаналізованих нами емпіричних даних можна вважати, що третій курс навчання у вузі, порівняно з першим, є стабільним етапом професійної підготовки.

Література:

1. Копина О. С. Экспресс-диагностика уровня психоэмоционального напряжения и его источников / О. С. Копина, Е. А. Сулова, Е. В. Заикин. – Вопросы психологии. – 1995. – № 3. – С. 120-124.
2. Щербатых Ю. В. Психология стресса и методы коррекции / Ю. В. Щербатых. – СПб. : Питер, 2006. – 256 с.

ЗАСОБИ І ТРЕНДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРІВ

*Помаза-Пономаренко А. Л., к.держ.упр.,
докторант навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

Підготовка висококваліфікованих кадрів – довготривалий процес, реалізації якого має передувати визначення й урахування освітніх і практико орієнтованих тенденцій, а, відтак, обґрунтування шляхів і засобів забезпечення конкурентоспроможності фахівців з економіки і підприємництва. Воно передбачає їх навчання актуальним знанням, з метою формування в них «ситуаційних» навичок і вмінь.

Варто відзначити, що за останній час суттєво змінився стиль управління та ведення бізнесу. Управління ним охоплює організацію роботи не звичних уже структурних підрозділів (відділів), а кроссфункціональних команд. Головна мета таких команд – максимально ефективно вирішити поставлене завдання, що передбачає залучення різнопланових спеціалістів, які спілкуються між собою безпосередньо (тобто напряду). За одну зустріч-нараду вони встигають оперативно та результативно вирішити ті завдання, які через бюрократичність і суб'єктивне ускладнення механізму управління затягуються на тривалий період. На корисність й ефективність роботи кроссфункціональних команд звертають увагу, наприклад, в Amazon [4]. За умови, що в ній працює більше 340 тисяч осіб, їй і досі вдається зберегти суть стартапу. За свідченням Джеффа Безоса, працівники його компанії спеціально поділені на групи по 5-7 чоловік залежно від складності проекту [там само]. На цьому також акцентують увагу й представники наукового середовища,

зокрема в галузі науки «Публічне (державне) управління й адміністрування» [1–2]. До речі, досвід функціонування кроссфункціональних команд набуває все більшого практичного розповсюдження, і в роботі не тільки приватних структур, а й державних і самоврядних, зокрема Мерешанської міської ради Харківської області [3].

У цьому контексті серед трендів в управлінні політструктурними організаціями варто також виокремити метод стратегічного планування V2MOM – «**v**ision» (бачення), «**v**alues» (цінності), «**m**ethods» (сукупність новаційних і дієвих методів управління), «**o**bstacles» (перешкоди) і «**m**eaures» (оцінювання можливостей, перспектив і успіху). Застосування цього методу спрямовано на те, щоб кожен учасник проекту в організації чітко розумів свою роль у загальній справі, як можуть оцінити його продуктивність. Важливо при цьому забезпечити поступальність (короткостроковість) у плануванні, що можливо за умови вміння працівника вміло самостійно подрібнити великі завдання на малі, щоб звичайне завдання стало менш затратним і його вирішення відбувалося протягом найкоротшого часу, наприклад, за допомогою використання програми Trello. Вона дозволяє на системній основі здійснювати моніторинг стану виконання обов'язків і дотримуватися такого загальновідомого правила менеджменту, як «reality check» [5].

Безперечно, при працевлаштуванні, а також при оперативності й якості виконання поставлених завдань, залишається важливим урахування аспектів, пов'язаних із досвідом роботи. У продовження, проте, зауважимо, що в найманих працівників наразі працедавці цінують, окрім лідерських якостей, наявність «софт скілів» (м'яких навичок). До них можуть бути віднесені високий професіоналізм, у т. ч. у володінні ІКТ, креативне мислення, командний дух, володіння іноземними мовами на рівні B2 тощо. Мова йде про підготовку «T-shape» фахівців, які, окрім

основного досвіду та знань за спеціальністю, засвоїли також додаткові, суміжні навички, що, звісно, залежить від стійкості бажання та прагнень особистості в їх здобутті. Наприклад, вітається наявність у спеціаліста-маркетолога (за освітою) здібностей до створення сайтів і SMM, і не тільки в такого спеціаліста а й інших. Це зумовлено тим, що сучасне суспільство відзначається високим ступенем рухливості й інформатизації, яка, у свою чергу, передбачає повсюдність використання ІКТ у всіх сферах життєдіяльності та рівнях управління.

Отже, важливим завданням для України є забезпечення розвитку її кадрового потенціалу на основі виваженого використання положень тайм-і кроссменеджменту тощо. Власне кажучи, здійснення підготовки фахівців з підприємництва, економіки та публічного (державного) управління має відбуватися шляхом урахування таких сучасних засобів і тенденцій, як формування ситуаційних знань, м'яких навичок, персональної відповідальності, стратегічності планування, інноваційності, інформатизації тощо.

Література:

1. Крюков О. І. Теорія та історія державного управління : конспект лекцій. Модуль I і II / Укладачі А.Л. Помаза-Пономаренко, О.І. Крюков. – Х. : НУЦЗУ, 2016. – 40 с.
2. Мельтюхова Н. М. Теорія і історія державного управління. Опорний конспект лекцій / Г. С. Одінцева, Н. М. Мельтюхова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2005. – 136 с.
3. Мереф'янська міська рада Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://merefyanska.gromada.org.ua/>.
4. Amazon [Electronic resurs]. –Access to: <https://www.amazon.com/>.
5. Owen H. State and administrative management / H. Owen – [second edition]. – London : MacMillan Press Limited, 1998. – 492 p.

**ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ
ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

*Єрмоленко О. А., к.е.н., доцент
Лугова В.М., к.е.н., доцент
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

Глобалізаційні тенденції, стрімке зростання технологічного розвитку, ускладнення економічних процесів викликають динамічні зміни на ринку праці, що, у свою чергу, вимагає від системи освіти принципово нових випускників, придатних до сучасних умов, здатних до самовдосконалення, усвідомлення того факту, що нинішня їх професія можливо буде мати менший життєвий цикл порівняно з циклом їх трудової діяльності. Стає зрозумілим, що зараз вже недостатньо навчити студента професійним компетентностям (які постійно вдосконалюються), потрібно сформуванню його загальні компетентності з метою максимального забезпечення студентам перспектив отримати перше робоче місце, зацікавленість роботодавців у таких випускниках.

В європейському словнику дедалі популярнішим стає термін *employability* – придатність до працевлаштування, який характеризує сукупність знань, умінь, навичок, володіння підходами для вирішення виробничої ситуації, а також здатність і бажання до неперервного удосконалення та професійного розвитку [1, с. 28]. Придатність до працевлаштування охоплює такі компетентності як рівень самоорганізації, здатність до роботи в групі, вміння виконувати конкретні завдання, навички комунікації та грамотність, знання інформаційних технологій, іноземних мов тощо. Всі з перелічених – це загальні компетентності, які не залежать від специфіки обраної професії.

Європейська освітня система у рамках проекту Тьюнінг започаткувала новий підхід до процесу створення та реалізації освітніх програм, який має назву студентоцентроване навчання (student centered approach). Концепцію студентоцентрованого навчання було покладено в основу нового Закону України «Про вищу освіту», зокрема стосовно питань академічної мобільності, вільного вибору студентом не менш як 25% дисциплін навчального плану тощо. Підвищується прозорість освітніх програм, до їх розробки залучаються не лише викладачі, а й роботодавці, громадські організації, студентське самоврядування. Особливого значення останнім часом набуває поглиблення співпраці освітян і роботодавців у створенні та реалізації освітніх програм, оскільки, гарантуючи місце працевлаштування, підприємці мають всі підстави формувати вимоги до професійних компетентностей майбутніх співробітників [2, с. 35]. Тому їх зацікавленість та участь у формуванні й наповненні змісту навчальних програм не випадкова і останнім часом помітно зростає. За таких обставин особливо актуалізуються проблеми визначення взаємних очікувань роботодавців і студентів-випускників один до одного [3, с. 432]. Таким чином, основою процесу створення освітньої програми є модель фахівця, який завдяки поєднанню загальних та професійних компетентностей, здатності до самовдосконалення, вмотивованості має відповідати потребам ринку праці. Іншими словами, студентоцентроване навчання має на меті підвищення самостійності та критичної здатності майбутнього фахівця за допомогою діяльності, зорієнтованої на результат.

Студентоцентроване навчання ґрунтується на наступних принципах:

1) перевага активного навчання над пасивним, що реалізується через передові активні форми навчання (застосування різних способів подачі матеріалу, гнучке використання педагогічних методів) і компетентнісний підхід;

2) акцент на критичне та аналітичне навчання і розуміння на відміну від орієнтації на знання, які у багатьох професіях швидко застарівають;

3) зростання відповідальності студента за результати власного навчання, через формування індивідуальної траєкторії навчання, формування індивідуального плану тощо;

4) високий рівень самостійності студента, що реалізується через ефективну організацію самостійної роботи, зростання її важливості і питомої ваги у загальному обсязі навчання;

5) партнерські стосунки між викладачем і студентом, оскільки обидві сторони мають бути зацікавлені у кінцевому результаті – працевлаштуванні випускника;

б) запровадження всіх форм контролю на різних рівнях всіма зацікавленими сторонами: студентом – самоконтроль, викладачем – проміжний і семестровий контроль, адміністрацією – організація контрольних точок, реакція на скарги, і роботодавцем – підсумкова атестація і працевлаштування.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця є спеціалізованим вищим навчальним закладом, який забезпечує комплексну підготовку за освітніми ступенями бакалавра і магістра, освітньо-науковим ступенем доктора філософії і науковим ступенем – доктора наук на економічних і управлінських спеціальностях і освітніх програмах. Реалізація принципів студентоцентрованого навчання в університеті знаходить відображення у наступному:

1) реалізована можливість вибору навчальних дисциплін та викладачів Дистанційний вибір «мейджорів», «майнорів» і «магомайнорів» через сайт університету, використання в освітньому процесі інноваційних навчальних технологій;

2) здійснюється системи заходів щодо підготовки випускників до

майбутньої професійної діяльності та їхнього позиціонування на ринку праці, зокрема ефективно працює відділ працевлаштування, регулярно проводяться ярмарки вакансій, йде співпраця з міським центром зайнятості, проводяться «круглі столи» з роботодавцями тощо;

3) формується індивідуальний план студента з вибірковою складовою, враховуються побажання студента при визначенні дисциплін вибіркової складової через онлайн голосування;

4) реалізований доступ до навчальних інформаційних ресурсів через сайт персональних навчальних систем, запроваджені програми подвійних дипломів з провідними університетами Європи, впроваджуються механізми щодо реалізації академічної мобільності студентів;

5) впроваджена ефективна система наставництва (через інститути керівників освітніх програм, керівників академічних груп тощо);

б) реалізована можливість самооцінювання та самоконтролю результатів навчання через сайт персональних навчальних систем, наявні оприлюднені об'єктивні і прозорі критерії оцінювання результатів навчання студента.

Література:

1. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: [Навч.-метод. посіб.] / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. – Одеса: НУ «ОМА», 2017. – 106 с.

2. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

3. Ольшанська О. В. Формування освітніх програм нового покоління в контексті підвищення автономії університетів // ВІСНИК КНУТД»: [Електронний ресурс] / Режим доступу :

https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3811/1/Konf20161007V_P427433.pdf.

**ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ
ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

*Шведун В.О., д.держ.упр., с.н.с.
Ігнат'єв О.М., аспірант навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

Підготовка фахівців вищої кваліфікації з багатьох спеціальностей в одному вищому навчальному закладі (ВНЗ) в сучасних умовах підпорядкована досягненню конкретної мети виконання державного замовлення на підготовку фахівців з наперед заданим освітньо-кваліфікаційним рівнем. Особливо це стосується вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

Ефективність будь-якої системи, у визначальній мірі залежить від ефективності її найбільш слабкої ланки. Якщо такою ланкою виявляється менеджер, державний чиновник, економіст, то ніяка технічна досконалість системи управління не здатна це компенсувати. Саме людина вносить в систему більшу частину складності і стохастичності, є головною і, разом з тим, найменш вивченою її ланкою. Тому визначальним фактором якості механізму державного управління в даному контексті, незважаючи на розвиток обчислювальної техніки, залишається рівень навченості фахівця-управлінця.

Зважаючи на складність і багатоплановість завдань, що звідси впливають, практично в кожному ВНЗ зі специфічними умовами навчання постійно ведеться активна і напружена робота з пошуку і реалізації нових методів і способів підвищення ефективності педагогічних систем. Один із шляхів поліпшення існуючої системи підготовки фахівця

гранична раціоналізація освітнього процесу. Необхідно переходити до активних методів навчання, що дозволить тим, хто навчається, в більш короткі терміни оволодівати необхідними уявленнями, знаннями, вміннями, навичками і досвідом.

Численні дослідження виявили залежність ступеня засвоєння матеріалу від способу його сприйняття [1]. Виявилось, що частка засвоєного тим чи іншим способом така: 10% від почутого; 30% від прочитаного; 50% від спостережуваного; 90% від виробленої практичної діяльності. В умовах взаємодії тих чи інших засобів, форм і методів навчання ефект буде дуже різний і частіше пов'язаний з особливостями індивідуальності учнів.

На жаль, в даний час теоретичний матеріал будується без врахування ступеня сприйняття природно-мовної (ПМ) інформації слухачем, яка безпосередньо пов'язана з його психофізіологічним станом. Дослідження психофізіологічних процесів сприйняття ПМ інформації дозволить не тільки більш повно використовувати внутрішні можливості учнів при засвоєнні нового навчального матеріалу, а й створити програмні засоби, які дозволять автоматизувати процес підготовки методичного матеріалу до занять. Фахівці практично всіх спеціальностей мають в своєму розпорядженні програмні засоби, що значно полегшують їх професійну діяльність. Однак, відсутні програмні засоби, що забезпечують інтелектуальний і творчий труд викладача при його підготовці до проведення занять. Сучасні офісні додатки, наприклад текстовий редактор Word, дозволяють автоматизувати набір і компонування навчального матеріалу, але не дозволяють розробляти методичні матеріали з урахуванням психофізіологічного сприйняття учнями ПМ інформації, представленої в текстовому вигляді.

Таким чином, виникає задача розробки на державному рівні методів, що забезпечують максимальну (але нешкідливу для здоров'я) інтенсифікацію викладання та навчально-пізнавальної діяльності учнів з урахуванням їх психофізіологічного сприйняття. Сучасні досягнення психолінгвістики дозволяють говорити про можливість використання засобів фоносемантики для аналізу психофізіологічного сприйняття ПМ інформації [2].

Багато дослідників відзначають роль психологічних знань у педагогічній діяльності. Тому вкрай важливо враховувати не тільки семантику навчального матеріалу, а й той вид, в якому він представлений, включаючи і звукове забарвлення: “Что слово имеет психологическую реальность и различное значение – не представляется никакого сомнения”. У загальній формі: “организация всякого педагогического процесса должна осуществляться на основе учета своеобразия психологической деятельности учащегося” [3].

Комплексне дослідження взаємодії основних аспектів слова його понятійного ядра, якісних характеристик і фоносемантичного ореолу в нашій роботі здійснюється на прикладі синонімічних рядів, різноманітність яких дозволяє виділяти слова, які позначають різні ступені одного і того ж стану або якості. Ця властивість синонімічних рядів дає можливість при необхідності посилювати чи послаблювати мовленнєвий вплив на учня.

З метою оцінки впливу слів на учня в ході психолінгвістичного експерименту були встановлені усереднені оцінки звуколітер. Для підтвердження адекватності звуколітерної моделі мови була проведена генерація псевдослів і проведено психолінгвістичний експеримент по визначенню оцінки їх фоносемантичного ореолу [4]. Отримані дані використані для оцінки фоносемантичного ореолу слів синонімічних рядів,

що дозволяє отримувати впорядковані синонімічні ряди, в яких враховується ступінь сприйняття кожного слова. Це дозволяє використовувати слова синонімічного ряду з найвищими оцінками ступеня сприйняття в залежності від контексту.

Таким чином, використання засобів фоносемантики для аналізу психофізіологічного сприйняття ПМ інформації найбільш перспективно і виправдано при розробці програмних засобів, що забезпечують підготовку викладача до проведення занять. Це дозволить підвищити якість підготовки фахівця при одночасному зниженні часу підготовки викладача до занять, особливо у вищих навчальних закладах з специфічними умовами навчання.

Література:

1. Сальников В. Реформирование организации учебного процесса и повышение качества обучения / Сальников В., Кукин А. // “Alma mater” (“Вестник высшей школы”). - 2003. - № 7/ - С. 29-31.
2. Игнатьев А. М. Повышение эффективности педагогических систем за счет имитации психофизиологических процессов восприятия текстовой информации. Современные образовательные технологии. Опыт, реализация, перспективы : сборник статей по материалам II Международной заочной НПК / А. М. Игнатьев // Белгород : изд-во БГТУ, 2015. – С. 181-191.
3. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Выготский Л. С. – М.: “Педагогика”, 1991. – 480 с.
4. Игнатьев О. М. Математична модель процесу генерації псевдовипадкових слів для психолінгвістичного експерименту. Проблеми екстремальної та кризової психології. / О. М. Игнатьев // Зб. наук. праць НУЦЗ України. – Вип. № 12. – Харків : НУЦЗУ, 2012. – С. 132-140.

УДК: 378.14

РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

*Ю.С. Пеняк, к. е. н., доцент,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
yuliya-sergeevna@ukr.net*

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти та орієнтації її на сучасні потреби, інтеграцію до європейського та світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на набуття професійних компетентностей та на створення механізмів їх запровадження для економічних спеціальностей, врахування потреб роботодавців щодо персоналу. Разом з цим, головним завданням професійної освіти виступає підготовка фахівця як активного суб'єкта діяльності, здатного самостійно аналізувати практичні ситуації та виробляти власну стратегію дій, знаходити та обґрунтовувати власні рішення.

Важливим завданням професійної освіти являється підготовка різносторонньо розвинутих молодих працівників. Саме тому, сукупність системо-утворюючих складових елементів навчально-виробничого процесу поділяється на теоретичне і практичне навчання. Теоретичне навчання забезпечує формування у студентів знань з обраної спеціальності про технологію управління виробництвом в ній, формує уміння та навички з основ своєї майбутньої фахової діяльності. Практичне навчання спрямоване на здобуття студентами виробничих навичок і вмінь специфіки своєї професії, відповідного кваліфікаційного рівня, здатності самостійно

виконувати професійні інструкції конкретної посадової особи. При цьому вони поєднуються зі суспільно-корисною працею і здійснюються, перш за все, під час проведення лабораторно-практичних занять, практичних тренінгів, ділових ігор, під час навчальних практик в умовах наближених до виробництва та виробничих практик – безпосередньо в умовах виробництва.

Професорсько-викладацький склад кафедри обліку і оподаткування організовує систему своєчасного і точного виконання навчального плану і програми практики перш за все на базі методичного забезпечення, обумовлюють раціональне використання обладнання і матеріалів первинної, поточної та заключної звітності баз практики, забезпечуючи тим самим ефективність виробничої підготовки.

Під базою практики розуміємо найбільш сучасні підприємства, установи, які оснащені новітнім та сучасним обладнанням і технікою, вододіючими технологіями сучасного планування, оперативного контролю, обліку і звітності, які на основі спільних угод та домовленості надають студентам можливості всебічного проходження практики відповідно її програми та спеціальності, забезпечують кваліфіковане керівництво практикою та належний контроль від виробництва головним або старшим спеціалістом відповідного фаху.

При цьому в плані інтеграції навчально-виробничого процесу у безпосереднє виробництво на кафедрі вже затвердилася традиція направлення студента на практику не за місцем проживання або майбутнього працевлаштування, а на передові підприємства, щоб після закінчення навчання пізнавши структуру, мікроклімат і організацію бази практики молодий спеціаліст міг застосовувати та передавати отриманий досвід за місцем своєї подальшої роботи й за місцем проживання.

Для підвищення професіоналізму та закріплення теоретичних знань студенти за період виробничої практики вивчають і самостійно виконують визначені програмою види робіт щодо фінансово-господарської діяльності баз практики згідно переліку і тематики навчальних дисциплін ОР «Бакалавр», «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування». Разом з цим практиканти у реальних виробничих умовах набираються досвіду зі складання первинних документів, отримують конкретні навички ведення бухгалтерської справи та мікроклімату в колективах бухгалтерій, складання бухгалтерської й фінансової звітності, здійснення банківських та інших розрахункових операцій, збирають матеріали для підготовки звіту про виконання програми практики, а також для підготовки випускової роботи.

Практично всі студенти беруть участь у студентській науковій роботі на кафедрі, тому перед від'їздом на практику вони погоджують тему своєї наукової роботи з керівником; визначається обсяг і напрямок наукових досліджень студента під час практики, визначається в якій формі буде підготовлена доповідь даного дослідження на науково-практичній конференції.

У зв'язку з впровадженням міжнародних стандартів обліку значно підвищилися вимоги до рівня кваліфікації фахівців з обліку і фінансів та запроваджується сертифікація бухгалтерів. Саме тому, у своїй повсякденній діяльності в умовах ринкової економіки викладацький склад кафедри обліку і оподаткування постійно дбає про сучасність навчально-виробничого процесу у зв'язку зі змінами напрямів виробництва, форм господарювання, гнучкість перевищення капіталу, що можуть в подальшому забезпечити ефективну організацію обліково-аналітичної роботи в господарських об'єктах.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВНЗ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

*Федотова І.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Процеси, що відбуваються в сучасному світі і в українському суспільстві, об'єктивно ведуть до необхідності усвідомлення ступеня значущості соціальної відповідальності різними суб'єктами діяльності. Вищій школі в суспільній свідомості традиційно відводиться провідна роль в збереженні, передачі та поширенні знань, створення основи для наукових досліджень і розвитку нових технологій. У сучасних умовах значення вищої освіти незмірно зростає, так як прогрес суспільства ставиться в пряму залежність від якості освіти та кількості освічених людей. Однак соціально-економічні умови, в яких в даний час відбувається модернізація системи освіти, негативним чином впливають на розвиток системи вищої освіти і соціальне благополуччя задіяного в цій сфері персоналу та студентів. Разом з тим, соціальна політика в вузах сьогодні носить пасивний характер, вона реалізується безсистемно, не розроблені відповідні організаційні механізми реалізації.

Спочатку про соціальну відповідальність організацій стали говорити стосовно до сфери бізнесу, тобто про соціальну відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності – комерційних організацій. Таким чином, методологічною основою соціальної відповідальності вузу є «концепція соціальної відповідальності бізнесу».

ВНЗ – це важливий соціальний інститут, в якому створюються громадські блага (освітні послуги) і нормативи, зразки поведінки, взаємин у колективі і з зовнішнім середовищем - з зацікавленими сторонами (зовнішніми партнерами, клієнтами, органами влади тощо) [1]. Тут

здійснюється комплекс спільних з органами влади довгострокових програм з розвитку соціальної інфраструктури, збереженню регіональної соціокультурної ідентичності і т.д., багато в чому визначають соціально-економічний устрій регіонального суспільства і країни в цілому.

Традиційно основним напрямком роботи університетів є сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, насамперед через підготовку кадрів і зміцнення потенціалу вузівської науки. Деякі дослідники розглядають соціальну відповідальність в широкому аспекті, як одну з соціальних функцій університету, підкреслюючи тим самим особливий фокус діяльності університетів: орієнтованість на потреби суспільства в цілому і окремих громадян зокрема, в тому числі, що проживають на окремих територіях або об'єднаних в окремі спільноти; активну соціальну позицію університетів щодо своєї території [2]. Зарубіжні системи вищої освіти обґрунтовують необхідність розробки етики «корпоративної соціальної відповідальності» вузів за принципом бізнес-інституцій – так званий «акціонерний» підхід (stakeholder approach), в світлі якого порушується питання про необхідність більш широкого трактування поняття «соціальна місія» університетів. Дана концепція сьогодні покладена в основу при визначенні соціальної відповідальності вищої освіти є ключовим пріоритету національної освітньої політики в деяких зарубіжних країнах [3].

По аналогії з корпоративною соціальною відповідальністю бізнесу, що поділяється залежно від орієнтації на внутрішніх чи зовнішніх стейкхолдерів, пропонується розділяти внутрішню і зовнішню соціальну відповідальність ВНЗ.

Внутрішня соціальна відповідальність ВНЗ орієнтована на персонал (викладачів та інших робітників) та включає безпеку та охорону праці; розвиток та підвищення кваліфікації персоналу; охорону здоров'я і

забезпечення безпечних умов праці; створення привабливих робочих місць, виплата легальних зарплат на рівні, що забезпечує збереження і розвиток людського потенціалу і що є конкурентоспроможними на ринку праці; надання матеріальної допомоги, турбота про ветеранів; формування сильної організаційної культури; забезпечення високої якості освітніх послуг; впровадження ресурсозберігаючих технологій та інше.

Забезпечення соціальних потреб науково-педагогічного персоналу повинно бути орієнтоване на комфорт і забезпеченість фізичних умов праці, отримання можливості для стажувань, підвищення кваліфікації, оволодіння новими технологіями, матеріальна підтримка видання наукових праць і проведення наукових досліджень в цілому.

Саме тому сьогодні у персоналу вищої школи гостро затребувані соціальні програми, пільги і послуги, зумовлені як особливостями життєдіяльності в ринкових умовах, так і специфікою праці.

Зовнішня соціальна відповідальність ВНЗ орієнтована на основних клієнтів – студентів, а також інших зацікавлених сторін. Зовнішня соціальна відповідальність ВНЗ реалізується в двох напрямках: регіоналізація та інтернаціоналізація. Регіоналізація проявляється в тісній співпраці ВНЗ з бізнесом, науковими центрами, суспільством, навчальними закладами та органами влади регіону. Інтернаціоналізація університету полягає в навчанні іноземних громадян, залученні зарубіжних викладачів, в іноземних стажуваннях, студентські обміни, міжнародних дослідженнях, конференціях, грантах і англomовному сайті вузу [4].

Особливу увагу необхідно приділяти організації взаємодії навчальних закладів з підприємствами. Робота з підприємствами-партнерами повинна носити комплексний характер і, крім працевлаштування, включати спільні профорієнтаційні заходи; цільове навчання студентів і учнів; підвищення кваліфікації співробітників

підприємств; участь представників підприємств у навчальному процесі; науково-дослідні роботи; спільні соціально-культурні, спортивні заходи; проекти в області інформаційних технологій та ін. Великі підприємства, як правило, мають серйозну систему залучення та відбору випускників для працевлаштування, в яку кандидати залучаються ще будучи студентами, через виробничу і переддипломну практику. Однак найбільш значимою формою реалізації соціальної відповідальності ВНЗ, приймаючи до уваги специфіку його діяльності, є підготовка соціально-відповідальних фахівців.

Таким чином, соціальна відповідальність для ВНЗ повинна перейти в область невід'ємної частини його стратегії і довготривалої політики. Соціально відповідальна поведінка ВНЗ корисно для довгострокового успіху самого вузу в тій же мірі, що і для суспільства в цілому.

Література:

1. Ниязова М. В. Функции ВУЗа как социально ответственного института / М. В. Ниязова // Проблемы современной экономики. – 2008. – №2 (26). – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1942>.
2. Перфильева О. В. Университет и регион: на пути к реализации третьей функции/О.В.Перфильева // Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика. – 2011. – № 1. – С. 133-144.
3. Вахштайн В. С. Система образования Финляндии: успехи школьного обучения и «третья роль» университетов / В. С. Вахштайн / под ред. М.В. Ларионовой. М.: Изд. дом «ГУВШЭ», 2005. – 152 с.
4. Лавров А. А. Интернационализация образования как направление реализации социальной ответственности учебных заведений / А. А. Лавров, Н. Р. Степанова // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 5. – Режим доступа: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=6929>.

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СВІТОВІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

*Бугріменко Р.М., к.е.н., доцент, Смірнова П.В., к.е.н., доцент
Харківський державний університет харчування та торгівлі*

На сучасному етапі питання глобалізації виникають дуже різко, як об'єктивна необхідність сучасного життя. Тому вони широко і з різних сторін охоплені журналістами, аналітиками, вченими, що працюють у різних напрямках. Зрозуміло, що як в періодичних виданнях, так і в книжкових виданнях постійно з'являється нова інформація на цю тему. Але найбільший обсяг цього, звичайно, знаходиться в Інтернеті. З цього інформаційного потоку складаються саме ті моменти, які дозволяють нам структурувати знання про вплив глобалізації на сучасну систему вищої освіти і виявляти суть цього процесу.

Сьогодні світ пов'язаний турботою про виховання громадянина всієї планети. Інтенсивно розвивається міжнародний освітній простір. Тому світова спільнота прагне створити глобальну стратегію розвитку освіти людей, незалежно від місця проживання та рівня освіти. В даний час прогнозуються тенденції розвитку світового освітнього простору, виділяються типи регіонів на основі взаємодії освітніх систем та їх реагування на інтеграційні процеси. Всі країни поділяють розуміння того, що сучасна освіта повинна стати міжнародною. Тобто університетська освіта набуває особливостей багатокультурної освіти. Вона розвиває здатність оцінювати явища з позиції іншої людини, різних культур та іншої соціально-економічної освіти. У той же час Університет зберігає не тільки дух свободи наукової творчості, а й збагачує всі навчальні курси. Створено багатокультурне середовище, що передбачає свободу культурного самовизначення майбутнього спеціаліста та збагачення його особистості

[1]. У світі існує прагнення інтеграції різних видів вищих навчальних закладів (під егідою класичного університету) в наукові та освітні мегаполіси континентальної, міжрегіональної та державної важливості. У різних країнах існують асоціації університетів з промисловими комплексами. Це є основою для наукових досліджень та підготовки унікальних фахівців для сучасних фірм і підприємств [1].

Світовий освітній простір об'єднує національні освітні системи різного типу і рівня, значно відрізняються філософськими та культурними традиціями, рівнем цілей і цілей, їх якісним статусом. Тому необхідно говорити про сучасний світовий освітній простір як про єдиний організм з присутністю в кожній освітній системі глобальних тенденцій та збереження різноманітності, яка формується.

У світовій системі освіти кінця XX - початку XXI століття існують певні глобальні тенденції:

1) прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступності освіти для всього населення країни, безперервності її рівнів і рівнів, забезпечення автономії та незалежності навчальних закладів;

2) забезпечення права на освіту для всіх, хто бажає (можливість та рівні можливості кожної людини отримати освіту в навчальному закладі будь-якого типу, незалежно від національності та раси);

3) суттєвий вплив соціально-економічних чинників на освіту (культурна та освітня монополія деяких етнічних меншин, платні форми освіти, прояв шовінізму та расизму);

4) збільшення діапазону освітніх та організаційних заходів, спрямованих як на задоволення різноманітних інтересів, так і на розвиток здатності до навчання;

5) зростання ринку освітніх послуг;

6) розширення мережі вищої освіти та зміна соціального складу студентів (становлення демократичності);

7) в галузі управління освітою, пошук компромісу між жорсткою централізацією та повною автономією;

8) освіта стає пріоритетним об'єктом фінансування в розвинених країнах світу;

9) постійне оновлення та налагодження навчальних програм у школі та університеті;

10) відхід від орієнтації на «середнього учня», підвищений інтерес до обдарованих дітей та молоді, у специфіці розкриття та розвитку їх здібностей у процесі та засобах освіти;

11) пошук додаткових ресурсів для виховання дітей з вадами розвитку, дітей-інвалідів.

Світова освіта є поліструктурною: для неї характерні просторові (територіальні) та організаційні структури. У вирішенні проблем світової освіти важливі міжнародні проекти та програми, оскільки вони обов'язково передбачають участь різних освітніх систем.

Основні міжнародні проекти включають:

- ERASMUS, метою якого є забезпечення мобільності студентам Європейських рад (наприклад, згідно з програмою, до 10% студентів повинні навчатися в університеті в іншій європейській країні);

- LINGUA - це програма підвищення ефективності навчання іноземних мов, починаючи з молодших класів;

- EURECA, завданням якої є координація досліджень з країнами Східної Європи;

- ESPRIT - проект, який передбачає інтеграцію зусиль європейських університетів, науково-дослідних інститутів, комп'ютерних фірм у створенні нових інформаційних технологій;

- EIPDAS - це програма, спрямована на вдосконалення планування та управління освітою в арабських країнах;
- TEMPUS є загальноєвропейською програмою, спрямованою на розвиток мобільності університетської освіти;
- IRIS - це система проектів, спрямованих на розширення можливостей жіночої професійної освіти.

Для світової освіти характерні такі найважливіші тенденції:

Перша тенденція - це повсюдна орієнтація більшості країн на перехід від елітного освіти до якісної освіти для всіх.

Друга тенденція - поглиблення міждержавного співробітництва у сфері освіти. Розвиток діяльності цього процесу залежить від потенціалу національної системи освіти та на рівних умовах партнерства між державами та окремими учасниками.

Третя тенденція передбачає значне зростання гуманітарних наук у світовій освіті в цілому, а також шляхом впровадження нових наукових і навчальних дисциплін, орієнтованих на людину: політологія, психологія, соціологія, культура, екологія, ергономіка, економіка.

Іншою важливою тенденцією розвитку світової освіти є значне поширення інновацій, зберігаючи при цьому національні традиції та національну ідентичність розвинених країн та регіонів.

Тому простір стає мультикультурним і соціально орієнтованим на розвиток людини і цивілізації взагалі, більш відкритим для формування міжнародного навчального середовища, наднаціонального характеру знань та залучення людини до світових цінностей.

Література:

1. Бордовская., Н.В. Реан А.А. Педагогика. Учебник для вузов – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с. – (Серия «Учебник нового века»)

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Кобзєв В.Г., к.т.н., доцент
Харківський національний університет радіоелектроніки
Ульяновська Ю.В., к.е.н., доцент
Університет митної справи і фінансів (м. Дніпро)*

Стратегія розвитку освіти поставила нові орієнтири в освітніх установах вищої професійної освіти, що вимагає формування нових підходів до структури та змісту освіти.

В сучасних умовах економіка України вимагає не простого збільшення числа освічених працівників, а фахівців якісно нового типу, що володіють фундаментальними знаннями, інноваційним типом мислення, здатних працювати в команді і приймати нестандартні рішення. Крім того, важливо сформувати з майбутнього випускника не тільки професійного, компетентного фахівця, але і високоморальну, інтелектуально розвинену й освічену особистість, здатну легко адаптуватися в навколишньому соціумі. Тож сучасний фахівець повинен володіти не тільки необхідною сумою фундаментальних і спеціальних знань, а й певними навичками творчого вирішення практичних завдань, постійно підвищувати свою кваліфікацію, швидко адаптуватися до мінливих умов. Всі ці якості необхідно формувати при навчанні в навчальному закладі.

Однією з важливих складових в організації процесу підготовки фахівців в даний час є включеність їх у науково-дослідницьку діяльність, що відкриває можливість розвивати творчі здібності в різних формах професійної діяльності, спонукати прагнення до поглиблення знань,

пошуку нових методик, формувати аналітичні, прогностичні, комунікативні вміння, професійні і особистісні якості.

Кар'єра сучасного випускника безпосередньо залежить від здібностей, які він опанував у процесі навчання.

Компетентнісний підхід у визначенні цілей і змісту освіти не є якісно новим у вітчизняній системі освіти. А. В. Хуторський зазначає, - «це підхід, який акцентував увагу на результаті освіти, причому результатом освіти стає не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях» [1].

В даний час професійна освіта орієнтована на роботодавців, які є споживачами результатів освітніх процесів. Оцінити якість освіти і підготовленість фахівців можна за рівнем їх компетентності. На думку Родніної І. В., професійна освіта повинна бути спрямована на підготовку компетентного фахівця, здатного застосовувати отримані знання і вміння, бути готовим до здійснення певного виду діяльності в конкретних ситуаціях [2]. Відповідно до видів професійної діяльності перед випускником стоїть ряд завдань, успішне вирішення яких залежить від рівня сформованості у нього професійної компетентності.

Професійна компетентність як якість особистості формується протягом усього життя людини. Початкові професійні знання, вміння, цінності закладаються ще в школі. Поступаючи в вищий навчальний заклад, абітурієнти мають різний рівень знань, життєвий досвід, ціннісні орієнтації, і завданням системи вищої професійної освіти стає підготовка висококваліфікованого фахівця в обраній галузі професійної діяльності. Сутність професійної компетентності полягає у формуванні на базі професійної освіти таких професійно значущих для особистості і суспільства якостей, які дозволяють людині найбільш повно реалізувати себе в конкретних видах трудової діяльності. Виконання стандартів вищої

професійної освіти передбачає формування певного рівня професійної компетентності, що дозволяє випускнику бути конкурентоспроможним на ринку праці і активно впровадитися в обрану ним професійну сферу з метою подальшого професійного самовдосконалення.

Формування професійної компетентності фахівця в якості системоутворюючого фактора продуктивності його професійної діяльності - це розвиток здатності до саморозвитку, самовдосконалення особистості і діяльності, самореалізації і розвитку його потреб і творчих здібностей.

Слід також зазначити, що професійна компетентність і якості особистості схильні до розвитку, в основі якого лежать, з одного боку, здібності і професійно значущі мотиви, з іншого - реальна діяльність та її функціональні моделі.

Ефективність процесу формування професійних компетенцій випускників забезпечується при різноманітті різних підходів до його здійснення, при цьому головним є компетентнісний підхід. На думку Брайденко В. І. даний підхід найбільш повно відображає сам феномен професійних компетенцій, а також вимоги до змісту освітнього процесу, спрямованого на їх формування. Формування загально-компетенцій реалізується на основі компетентнісного підходу при організації навчально-виховного процесу в системі вищої професійної освіти.

Формування загальних компетенцій студентів - це процес розвитку особистості, який відбувається під впливом зовнішніх впливів, тобто при отриманні і перенесенні предметних знань, умінь, індивідуальних здібностей на об'єкти в сфері майбутньої професійної діяльності, де вони навчаються досвіду та отримують практичні навички для вирішення професійних проблем і завдань в реальних виробничих ситуаціях.

Розвиток професійної освіти може відбуватися тільки на основі компетентнісного підходу. Тому найважливішим завданням вищої

професійної освіти в даний час є перехід від оцінки знань до оцінки компетенцій.

Література:

1. Хуторской А.В. Метапредметное содержание общего образования и его отражение в новых образовательных стандартах. Выступление на Бюро Отделения философии образования и теоретической педагогики РАО, 27 ноября 2012 года [Звукозапись] / А.В. Хуторской, чл.-корр РАО. - М.: Изд-во «Эйдос». - 22 мин. URL:

http://khutorskoy.ru/discus/audio/Khutorskoy.Ru_20121127-metaRAO1.WMA

2. Родніна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / Родніна І. В. — Харків. : Основа, 2006. — 94 с.

3. Байденко В.И. Компетенции в профессиональном образовании (к освоению компетентностного подхода) / В. И. Байденко // Высшее образование в России. — 2004. — № 11. — С. 17-22.

УДК 351. 778.53

**МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ДЕРЖАВИ**

*Братко Б. Е., аспірант Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

Система вищої освіти України знаходиться в процесі постійного вдосконалення, що обумовлено трансформаційними змінами в суспільстві. Нових підходів потребує вся система вищою освітою, у тому числі і діюча практика її управління. Перш за все потребує вдосконалення механізм управління підготовкою конкурентоздатних фахівців з економічною освітою, спроможних принципово змінити форми та методи сучасних

підходів до функціонування ринку нерухомості в державі Аджі одним із найважливіших завдань сучасного розвитку українського суспільства є підвищення якості управління соціально-економічним розвитком держави. Переважна більшість вітчизняних науковців та аналітиків не без підстав стверджують, що система державної влади в Україні, сформована ще у радянський період та частково трансформована за часів незалежності, має суттєві недоліки. Однак, підвищення ефективності механізмів державного управління є одним із визначальних чинників українського державотворення [1].

Глобальний розвиток технологічності суспільних відносин, висока «ціна» помилки при прийнятті державно-управлінських рішень, привертає посилену увагу науковців до проблемних питань підвищення ефективності державного управління, уточнення закономірностей розвитку суспільних процесів в умовах системної економіко-соціальної трансформації суспільства, а також розв'язання проблем реформування систем (інститутів), які забезпечують належний рівень його життєдіяльності.

Управління відбувається в межах систем, де існує мережа причинно-наслідкових залежностей, що здатні у межах визначеної основної якості переходити з одного стану до іншого. Цей процес здатен забезпечити стабілізацію і розвиток системи ,підтримання динамічної взаємодії з середовищем, збереження її якісної визначеності, Внаслідок того факту, що такі системи функціонують виключно при умовах безперервних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ, завдання управління складається в тому, аби якомога оперативно та доцільно реагувати на вказані зміни, що забезпечується своєчасною перебудовою організаційної та функціональної структури цієї системи відповідно притаманним їй тенденцій, закономірностей і перспектив [2].

Сучасний фінансовий механізм державного регулювання ринку житлової нерухомості в Україні сформувався в результаті ряду реформ, у першу чергу внаслідок набрання чинності Закону України від 19.06.1992 № 2482-ХІІ «Про приватизацію державного житлового фонду», де закріплені основні принципи здійснення безоплатної приватизації державного й муніципального житлового фонду соціального використання на території України. Як показує зроблений аналіз, ринку житлової нерухомості в Україні не набагато більше 25 років, однак, за цей період уряд країни розробив основну правову базу. Був прийнятий пакет законів, спрямованих на формування ринку житла. Сформувалася нормативно-правова база житлового ринку.

Вступ у права власності на житло надало населенню можливість вкладати свої кошти в нерухоме майно, виступати з нею на ринку нерухомості, вільно нею володіти, користуватися й розпоряджатися. У даному аспекті мається на увазі можливість здобувати житло у власність із метою проживання, інвестування грошових коштів і з метою здачі житла в оренду для одержання стабільного доходу. У цей час частка житла, що перебуває в приватній власності, становить близько 86% усього житлового фонду [3].

Таким чином, розпочаті економічні реформи в Україні привели до залучення нерухомості в господарський оборот і, згодом, до формування ринку нерухомості. Центральним учасником відносин на ринку житлової нерухомості є об'єкти житлової нерухомості. У сучасній вітчизняній літературі сам термін "нерухомість" має неоднозначне тлумачення. Згідно українського законодавства під цим поняттям розуміються «земельні ділянки, надра і все, що міцно пов'язане із землею, тобто об'єкти, переміщення яких без нерозмірного збитку їх призначенню неможливо, у тому числі будинки, спорудження, об'єкти незавершеного будівництва»

[4]. Ґрунтуючись на законодавчих і нормативних актах, практичному досвіді, а також методах комплексного аналізу, учені пропонують різні визначення нерухомості. Очевидно, що нерухомим майном є «фізичні об'єкти з фіксованим місцем розташування в просторі, а також права, інтереси й вигоди, обумовлені володінням об'єктами».

Література:

1. Житловий фонд України [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zf/zf_u/2006_u.htm
2. Кошева А. М. Стратегічні напрями регулювання розвитку житлової сфери [Електронний ресурс] / А. М. Кошева // Держ. управління : теорія та практика. – 2009. – № 2 (10). – Режим доступу:
http://www.academy.gov.ua/ej10/doc_pdf/Koshevas.pdf
3. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва [Електронний ресурс] : Закон України від 25 грудня 2008 р. № 800-VI. – Режим доступу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=800-17>
4. Савруков А.Н. Методы эффективного государственного регулирования системы ипотечного жилищного кредитования // Финансы и кредит - 2012 г. №6-0. 45-52.

СЕКЦІЯ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Калініченко Л.Л., д.е.н., професор

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Самостійна робота студента є основою навчання у вищій школі, підґрунтям для успішного засвоєння знань, формування і вдосконалення професійних умінь і навичок. Саме розвиток дослідницьких умінь у студентів у процесі самостійної роботи сприяє формуванню спеціальних компетенцій і компетентності які необхідні майбутньому фахівцю.

Поняття компетенція включає сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності особистості. Під компетентністю розуміють володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї і предмета діяльності. Отже, у визначених видах і формах самостійної роботи студентів необхідно формувати і розвивати певні компетенції і, відповідно, професійну компетентність.

Ефективність самостійної дослідницької діяльності студентів залежить від організації занять та характеру впливу викладача. Самостійна науково-дослідна робота студентів організується і проводиться як у навчальний, так і в позанавчальний час. У навчальний час самостійна робота може передбачати виконання дослідницьких курсових робіт, випускних кваліфікаційних робіт, інших видів навчальних занять, які мають дослідницький характер. У позанавчальний час науково - дослідна робота організовується індивідуально або шляхом участі студентів у роботі наукових гуртків, семінарів, різних наукових конференцій, наукової

роботи студентів факультету, участі наукових робіт студентів у конкурсах та конференціях.

Найбільш дієвими прийомами активізації самостійної дослідницької роботи студента є такі:

- оволодіння студентами методів самостійної роботи (періодичні орієнтири для виконання самостійної роботи для надбання ними навичок повідомлення рефлексивних знань, які потрібні для самооцінки та самоаналізу);

- переконлива демонстрація необхідності оволодіння запропонованим навчальними комплексами для отримуваної професійної та навчальної діяльності у вступних лекціях, навчальних посібниках та методичних вказівках;

- проблемний виклад матеріалу, відтворюючи типові способи реальних ситуацій, які використовуються в практичній діяльності;

- використання методів активного навчання (колективне обговорення проблемних або складних питань, аналіз виникаючих конкретних ситуацій, кейси, дискусії, групова і парна робота, ділові ігри);

- розробка та ознайомлення студентів зі структурно-логічною схемою дисципліни та її елементів; застосування відеоряду;

- надання студентам перших курсів методичних вказівок, які містять докладний алгоритм; поступове зменшення роз'яснювальної частини починаючи з першого до більш старших курсів задля надбання навичок студентами для розширення їх самостійності в процесі навчання;

- розробка навчальних посібників міждисциплінарного характеру;

- індивідуалізація лабораторних робіт і домашніх завдань, а при груповій роботі – чіткий її розподіл між членами групи;

- внесення проблемних питань у типові завдання;

- розробка комплексних навчальних посібників з організації самостійної роботи, які поєднують теоретичний матеріал, завдання та методичні вказівки для їх вирішення;

- контрольні питання до лекційного матеріалу;

- читання студентами фрагменту лекції (15-20 хв) його з допомогою викладача при попередній підготовці обраних студентів;

- присвоєння статусу студентів-консультантів для найбільш просунутих і здатних з них;

- впровадження групової роботи і колективних методів навчання, розробка інших методів.

Основними шляхами підвищення ефективності самостійної дослідницької роботи студентів є:

- запровадження компетентнісного підходу, тобто перехід від традиційних способів вимірювання і відображення результатів навчання, для яких характерна зосередженість "на вході" (наприклад, кількість навчальних годин або набір дидактичних одиниць, який повинен бути викладений), до методів, орієнтованих "на вихід" (використовують результати навчання та компетенції, які повинні бути сформовані);

- розробка освітніх програм, орієнтованих на результати, що забезпечує значну гнучкість процесу навчання;

- створення індивідуальних планів навчання спільно із студентами для науково-дослідної роботи і для реального проектування за замовленнями підприємств;

- включення самостійної роботи студентів у розклад занять і навчальний план з організацією індивідуальних консультацій на кафедрах;

- розробка системи інтегрованих міжкафедральних завдань;

- проведення форм лекційних занять за типом лекції-дискусії, лекції-бесіди, в процесі яких доповідачами і співдоповідачами виступають самі

студенти, а викладач виступає як ведучий. Такі заняття повинні передбачати попередню підготовку та самостійне детальне опрацювання кожної конкретної теми студентами, які виступають у ролі доповідача, за навчальними посібниками, консультаціями з викладачем і використанням додаткової професійної літератури.

- розробка практичних завдань, які передбачають знаходження студентами нестандартних рішень;

- орієнтація на самостійну роботу лекційних курсів;

- рейтингові методики контролю самостійної роботи студентів;

- колегіальні стосунки викладачів і студентів;

- створення комплексу навчальних і навчально-методичних посібників для виконання самостійної роботи студентів;

- індивідуальні консультації викладача і перерахунок навчального навантаження з урахуванням самостійної роботи студентів;

За якістю самостійно виконаної студентом роботи можна судити про рівень сформованості та розвитку відповідної компетенції.

УДК - 811.161.2'37:656:001.4

МОВНІ ЗАСОБИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

Нікуліна Н.В., к. філол. н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науково-практична конференція – одна з форм залучення студентів до науково-дослідницької роботи, підґрунтя у набутті дослідницьких

навиків, що забезпечує високу якість перш за все фахової підготовки. Вказаний тип конференції спрямований на підтримку і розвиток наукової діяльності студентів і молодих учених вищих навчальних закладів, виявлення інтелектуальних і творчих здібностей студентів, формування у них зацікавленості до науково-дослідницької роботи, навичок публічного виступу, вміння захищати свій науковий доробок і вирішувати практичні завдання фахового характеру.

На заняттях із дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» студенти навчаються не тільки правилам і вмінням поводити себе на наукових заходах, але і навичкам наукового стилю мовлення. На жаль, через ущільнення програмного забезпечення на самостійне опрацювання в зошиті-конспекті [1] винесено тему «Мовні засоби для реалізації науково-дослідницької діяльності студента». Завдяки підбраному матеріалу студенти мають змогу виробити навички для участі у наукових заходах конференційного типу, навчитися грамотно й відповідно до вимог наукового стилю формулювати власні думки, що сприяє розвитку навичок комунікативного досвіду в професійному спілкуванні.

Тому розглянемо основні лексичні засоби трафаретного типу для реалізації науково-дослідницької діяльності студента, що можуть слугувати шаблонним матеріалом для поєднання частин речень в одну текстово-тематичну єдність певної наукової тематики [2]:

Смислові відношення	Лексичні засоби і конструкції
Вираження наявності інформації в авторському тексті	<i>Автор розкриває зміст, називає, зазначає, аналізує, порівнює, характеризує, формулює..., доводить, стверджує, зіставляє, розбирає, протиставляє, змальовує, підкреслює, посилається на...,</i>

	<i>зупиняється на..., відзначає важливість, суперечить (чому?), виходить з..., торкається, критично ставиться (до чого?)</i>
Опис авторського тексту	<i>1) у статті подана (наведена) точка зору на ..., містяться дискусійні положення, суперечливі твердження, ціннісні відомості, експериментальні положення, загальновідомі речі, важливі неопубліковані дані, переконливі докази, спроби довести (що?), виокремлено шляхи вирішення, зазначається важливість (чого?), доведено (що?); 2) брати до уваги (що?), враховувати, зважати на (що?), звертати увагу (на що?), наводити на думку мати на увазі (що?); 3) важливо зазначити (відзначити), що; сутність цього зводиться ось до чого (йдеться про таке), сутність полягає ось у чому, з теоретичної точки зору це..., з практичної точки зору це...,</i>
Вираження впевненості	<i>Переконливий, думає, що , упевнений, вважає (що?),,, стояти на точці зору, стверджувати, дотримуватися точки зору,; автор переконливо доводить, що; доведено, що; це доводить, що, зрозуміло, що; немає сумніву, що; очевидно, що</i>
Вираження згоди	<i>Схвалює, погоджується, рекомендує, захоплюється, поділяє точку зору, стверджує, дотримується подібної думки, визнає позитиви</i>

Вираження критики (незгоди)	1) зазначати недоліки, критикувати, заперечувати, спростовувати, ігнорувати, випускати з уваги; 2) виокремлює нездійсненне завдання, автор не розкриває змісту (чого?), суперечить, необтрунтовано стверджує, неясно, що; критично ставиться, не підтверджує фактами; дискусійно, що; сумнівно, що;
Вираження припущень	Припустимо, умовимося, що..., висловити своє припущення, висунути гіпотезу (про що?), припустити, що

Користуючись указаними мовними конструкціями, студент з легкістю поєднує частини наукового тексту й уникає складнощів у підбиранні мовленнєвої формули для репрезентації власних здобутків. Отже, крім фахових знань, правильно оформлені й грамотно укладені документи, що використовуються у науково-дослідницькій і навчальній роботі студента ВНЗ, а йдеться перш за все про наукові статті та тезові матеріали, якісно підвищують як рівень доведення наукової інформації до адресатів, так і культуру сучасного писемного наукового мовлення.

Література

1. Нікуліна Н. В. Зошит-конспект з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» / Н. В. Нікуліна, Н. П. Книщенко. — Харків : Видавництво ХНАДУ, 2017. — 192 с.
2. Засоби організації зв'язного тексту / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/4617619/page:66/>

ВИМОГИ РОБОТОДАВЦІВ ДО МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

*Блага В.В., к.е.н., доц., Вельможна Ю.Л., студент
Харківський національний автомобільно – дорожній університет*

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про невдоволеність роботодавців молодими спеціалістами. Закінчуючи ВНЗ, вони мають у кращому випадку теоретичні знання. А робота перед ними ставить нові вимоги, перш за все їм потрібні навички командної праці, здатність швидко обробляти та знаходити потрібну інформацію, вміння грамотною мовою висловлювати свої думки.

Може це є незрозумілим, але молоді спеціалісти мають дуже великі проблеми з простим людським спілкуванням, яке необхідне для налагоджування контактів в діловому середовищі. Коли необхідно зв'язатися з клієнтами, подзвонити діловим партнерам, це все дається їм нелегко. Також завдання написати рекламний проспект, наприклад, про послуги, які надає фірма, простою, зрозумілою мовою видається непростою задачею. У сучасному бізнес-середовищі приходиться робити презентації, вміти вміло подати себе, приймати активну участь у бізнес-заходах. І тут починаються проблеми через брак цих навиків у молодих спеціалістів та прогалин у навчанні. В сучасному інформаційному середовищі не комп'ютери вирішують с ким співпрацювати, а реальні люди, з якими потрібно знаходити спільну мову. Так, в кращому випадку теоретичні знання у молодих спеціалістів є, а практичних вмінь, потрібних у сучасному бізнес-середовищі, немає.

Як відзначають експерти, така ситуація спостерігається майже во всіх професійних сферах, просто написати чи сказати про складне видається задачею, яку не під силу розв'язати. Тому виникає ситуація, коли цільова аудиторія їх не розуміє, а тому і не купує товар, що дуже засмучує виступаючого.

Які ж висновки ми можемо зробити з цього. Необхідно розвивати перш за все практичні навички, активно залучати студентів до виступів на конференціях, конкурсах наукових робіт, участі у круглих столах, брейн-рингах, пісенних конкурсах, конкурсах краси, проводити тренінги нетворкінгу і самопрезентації. Колишнім студентам не вистачає практичного досвіду, при цьому необґрунтованих амбіцій через наявність диплома та небажання працювати хоч відбавляй.

У різних спеціальностях потрібні різні навички, яким не вчать у ВНЗ. Роботодавцям доводиться ці навички напрацьовувати, а молодим спеціалістам необхідно мати щось більше, ніж диплом, навіть якщо він червоного кольору, наприклад, бажання швидко вчитися та бути достатньо скромним, щоб виконувати вказівки керівництва, усвідомити некомпетентність та прийняти ці правила гри. Завищені сподівання через брак практичного досвіду, теоретичні знання, які ніколи не застосовують на практиці внаслідок відсутності праці під час навчання, призводять до неадекватного ставлення до роботи та життя в цілому. Ця неадекватність проходить після невдалих пошуків роботи чи залишається деякий час, моменту розуміння, що для досягнення певних результатів потрібно бути активним, працьовитим, комунікабельним, вміти швидко знайти, обробити, проаналізувати цілу купу інформації і ніхто не підкаже, що і як робити, як викладач, тільки спросять за кінцевий результат.

Проблема в тому, що в навчальному закладі дають теоретичні знання, а як їх застосовувати на практиці, не вчать. Тому потрібно під час

навчання на практичних заняттях проводити командні змагання, вирішувати реальні завдання із практики, вчити відповідати за командний результат, розвивати навички комунікації між підгрупами, виявляти лідерські навички серед студентів. Обов'язковим є вміння зробити презентацію, представити її аудиторії і відстояти свою думку у дискусії. Важливим аспектом у цій роботі є виробнича переддипломна практика студентів, що допомагає здобути такий необхідним їм практичний досвід і завдання керівників практики проконтролювати цей процес та об'єктивно оцінити результати цієї роботи. Якщо молодий спеціаліст буде мати теоретичні знання, практичний досвід, бажання швидко вчитися, працювати у команді, вміти виступати, робити презентації, спілкуватися, відстоювати свою думку, бути грамотним спеціалістом та корисним своїй компанії, то ми, викладачі ВНЗ, не дарма отримували свою зарплатню.

УДК 331

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ОБМЕЖЕНЬ СТУДЕНТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

*Маліков В.В. , д.держ.упр.,професор,
Левчук В.С., слухач магістратури
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Підготовка якісних фахівців з економіки та підприємництва нової формації має на увазі не тільки вироблення професійних навичок, а й всебічний розвиток особистості студента. Розвитку цих здібностей перешкоджають особистісні обмеження студентів. Це поняття зазвичай розуміють як фактор, що стримує потенціал і погіршує результати роботи, він може відноситися до будь-яких систем - до окремої людини, організації або колективу [1]. Таким чином, обґрунтування значущості зняття

особистісних обмежень при підготовці фахівців та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення даного процесу є актуальними питаннями сьогодення.

Отже, розглянемо найбільш значущі, на погляд автора, обмеження.

Обмеження 1: недостатність досвіду вирішувати проблеми. Можна виділити три основні шляхи подолання даного обмеження:

- розробка і використання систематизованого підходу до вирішення проблем;
- підбір найбільш раціональних методів, придатних для вирішення різних видів проблем;
- використання людей і ресурсів, які могли б допомогти у вирішенні проблеми.

Найчастіше студенти бояться опинитися відповідальними, особливо коли мова йде про проблеми. Ця боязнь, в свою чергу, також є проблемою, яка гальмує процес знаходження рішення і вимагає рішення сама по собі. У студентському колективі має бути людина, відповідальний за вирішення проблеми, так званий «координатор групи» - куратор або керівник практики.

Координатору групи необхідно:

- визначити роль кожного студента групи і переконатися, що кожен розуміє і усвідомлює свою роль і може виконати завдання по професійній практиці;
- організувати таку групу, яка найбільше відповідала б завданню практики;
- здійснювати моніторинг роботи групи;
- уточнити всі завдання членів групи і всі неясні моменти;
- запропонувати учасникам висловити свої погляди і вжити спрямовані зусилля на те, щоб точка зору кожного була почута;

- повернути увагу до вчинків, що підбиває ефективність групової роботи.

Професійна практика дає можливість застосування даного підходу, оскільки кожен крок студента-практиканта курується керівниками практики як від вузу так і від бази практики і своєчасно може бути скоректований. Корекція повинна бути гнучкою і не обмежувати особистої думки студента. Тоді її дія буде найбільш ваговою, а студент буде реально вдосконалюватися.

На практиці студент має можливість:

- пройти цикл систематизованого вирішення виникаючих проблем;
- відпрацювати техніку вирішення проблеми;
- познайомитися з рівнями прийняття рішень;
- спробувати використовувати людей і ресурси для вирішення окремих проблем;
- усвідомити, коли керівники найбільше потребують навичках вирішення проблеми [2].

Обмеження 2: недостатність творчого походу. В результаті проведеного дослідження та аналізу літератури виділено сім факторів, які обмежують або зводять нанівець творчі здібності студентів:

- людська лінь;
- усталені звички;
- зайва напруженість;
- ослаблена цілеспрямованість;
- недостатні можливості;
- зайва серйозність;
- погана методологія.

Кожному студенту в творчій роботі заважає щось своє, тому кожному з них корисно запропонувати спробувати встановити і

досліджувати свої перешкоди, обговорити їх з ким-небудь, хто добре його знає (наприклад, з куратором, старшим другом). Можливо, перешкоди не вдасться повністю усунути, але можна навчити студента скорочувати їх негативний вплив. Професійна практика дає можливість студенту розгорнути свої творчі здібності:

- студент може самостійно генерувати ідеї, які в разі їх втілення багаторазово піднімуть його у власних очах;

- студент отримає аванс на нову хвилю творчості.

У разі недбалого ставлення до творчого вирішення завдання практикант завжди може бути підправлене керівником практики. Можливо, слід змінити його завдання або зацікавити його нетривіальним рішенням. Професійна практика знімає бар'єри для творчого підходу до роботи; - дозволяє вільно генерувати і відбирати ідеї; дозволяє вільно планувати нововведення; дає зворотний зв'язок; дає оцінку нововведень, пропонованих студентом - практикантом.

Обмеження 3: невміння управляти собою.

Професійна практика дозволяє по-новому спланувати робочий день та - віддати перевагу практичним видам діяльності. На підприємствах, де керівництво приділяє достатню увагу здоровому способу життя своїх співробітників, студенти-практиканти починають цінувати час, що відводиться для занять фізичною культурою і спортом, переосмислюють наявність у себе шкідливих звичок. Можливість взяти участь у спортивних або професійних змаганнях від підприємства-бази практики дозволить студенту закріпити набуті якості з планування своє дозвілля і робочий час, підніме його на нову висоту розвитку.

Професійна практика дозволяє серйозно поставитися до підтримки фізичного здоров'я і раціональному розподілу сил для подолання труднощів і виходу з стресів. Максимальне використання часу -

«подвоєння» - свідоме використання часу для виконання не однієї, а відразу декількох завдань, дозволить чіткіше уявити собі ті можливості, якими володіють окремі особистості [3].

Обмеження 4: недостатнє розуміння особливостей управлінської праці.

Для майбутніх фахівців важливо розуміння стилю і практики управлінської праці. Навчаючись у вузі, студенти повинні отримати чітке уявлення про значення в колективі своєї майбутньої спеціальності, оскільки виконуючи в майбутньому функції фахівця, кожен повинен буде мати справу з людьми різних здібностей, культурного і морального рівня.

Можна запропонувати деякі правила для розробки особистого плану розвитку студента: 1) ставити перед собою ясні цілі і реальні терміни; 2) визначити критерії успіху; 3) задовольнятися малим, але постійним; 4) використовувати всі надані можливості; 5) вчитися на чужих і своїх досягненнях та успіхах, невдачі та помилки; 6) бути в курсі останніх тенденцій діяльності; 7) в дискусіях розкривати свої погляди і принципи; 8) приносити користь вузу і організації, в якій працюєте; 9) використовувати концепцію обмежень для контролю свого просування [4].

Література:

1. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. – М. : Дело. – 1994. – 710 с.
2. Козлов В. В. Психология управления / Козлов В. В., Мануйлов Г. М., Фетискин Н. П. – М. : Академия, 2011. – 224 с.
3. Эддоус М. Методы принятия решений / Эддоус М., Стэнфилл Р. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 342 с.
4. Антонова Н. В. Психология управления / Антонова Н. В. – М.: Высшая школа экономики, 2010. – 272 с.

**УЗАГАЛЬНЕННЯ ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
(НА ПРИКЛАДІ ВИОКРЕМЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ
РОБОТИ СПОСТЕРЕЖНОЇ РАДИ)**

Я.О. Пасько, МАм-51, магістр

О.В. Бондар-Підгурська к.е.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський Університет економіки і торгівлі»

З метою підвищення ефективності наукової роботи студентів авторами запропоновано апробацію методу узагальнення, що знайшло відображення у наочному способі та виокремленні особливостей об'єкту дослідження. Апробація методу узагальнення знайшла в рамках вивчення навчальної дисципліни «Ділове адміністрування (Корпоративне управління)», а полігоном стала робота спостережної ради як органу акціонерного товариства в умовах змін та непередбаченостей. Так, спостережна рада є органом управління акціонерного товариства, створеного шляхом корпоратизації державних підприємств, закритих акціонерних товариств, більш як 75 відсотків статутного капіталу яких перебуває у державній власності, а також виробничих і науково-дослідних об'єднань, правовий статус яких раніше не був приведений у відповідність із чинним законодавством [2].

Спостережна рада має можливість створення тимчасових або постійних комітетів для вирішення та вивчення певних питань, які потребують пильної уваги з боку Спостережної ради. Головною метою створення означених комітетів можуть стати, наприклад, дослідження негайних та позитивних наслідків здійснення господарських операцій,

аналіз наслідків затвердження окремого внутрішнього положення відносно господарської діяльності Товариства, оцінка процесів злиття та приєднання з точки зору позитивного або негативного характеру їхніх наслідків, здійснення службового розслідування за фактаминезаконних махінацій, зловживань, нецільового використання коштів підприємств та організацій. Тимчасові комітети створюються наглядовою радою у разі необхідності з метою координування окремих питань діяльності товариства, зокрема, для вивчення наслідків потенційної реорганізації товариства, проведення службових розслідувань за фактами зловживання посадових осіб товариства тощо [1].

Порядок утворення і діяльності комітетів встановлюється статутом або положенням про наглядову раду товариства.

Члени Спостережної ради мають право на створення комітетів та визначення порядку їх діяльності, а також на обирання членів комітетів на будь-якому своєму засіданні (рис.1).

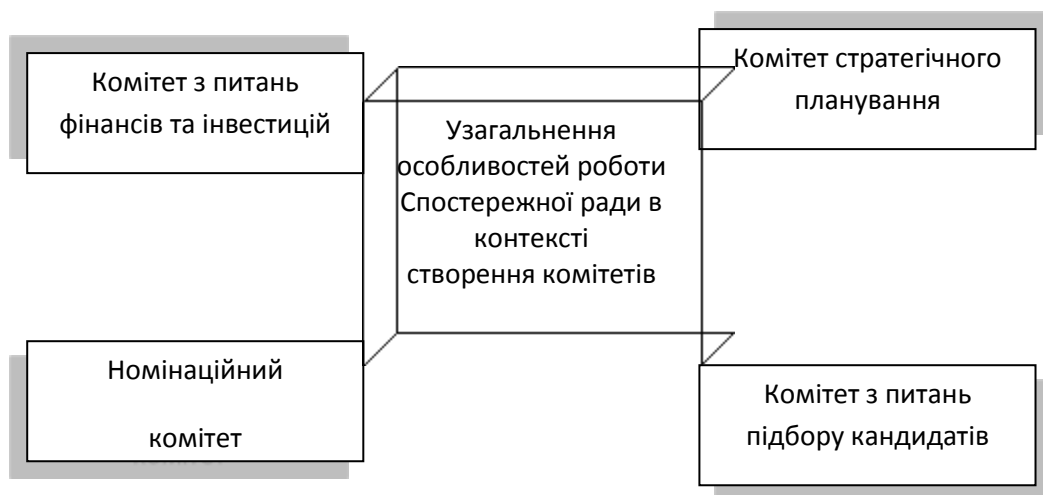

Рис.1. Апробація методу узагальнення на прикладі виокремлення комітетів Спостережної ради як органу управління акціонерним товариством

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі опрацювання інформаційних джерел [1–6].

Склад повноважень комітетів Спостережної ради законодавство України не визначає. Є прийнятним для світової практики, що такі комітети здебільшого виконують дорадчі функції, крім того, їхні рекомендації будуть мати силу лише в тому випадку, коли за їх впровадження проголосували члени Спостережної ради. Зазвичай у світовій практиці Спостережною радою створюється Номінаційний комітет, до функцій якого входить проведення підбору кваліфікованих кандидатів у члени Спостережної ради та рекомендація їхніх кандидатур для обрання під час проведення Загальних зборів акціонерів. Крім того, номінаційний комітет може здійснювати підбір кандидатів на посаду голови правління або на інші ключові посади у Товаристві. Також Спостережна рада може визнати доцільнішим створення окремого комітету з питань відбору кандидатів на провідні посади у складі Правління. Як правило, Спостережна рада також створює Комітет з питань аудиту, що певною мірою нагадує Ревізійну комісію, але має більш спрощену структуру. З метою забезпечення діяльності комітету з питань аудиту Спостережна рада може прийняти рішення щодо запровадження в товаристві посади внутрішнього аудитора (створення служби внутрішнього аудиту). Вона може також створювати Комітет з питань фінансів та інвестицій чи Комітет стратегічного планування, які повинні поглиблено досліджувати та аналізувати відповідні питання та через певний час надавати рекомендації для їх розгляду на Спостережній раді. Можна зробити висновок, що результативна робота Спостережної ради є одним із ключових елементів сучасного корпоративного управління, члени якої приймають ключові рішення, які стосуються діяльності акціонерного товариства, а особливістю створення комітетів Спостережної ради є актуальність питань і завдань, які мають бути вирішені. Про склад, найменування та кількість створення таких комітетів вирішує

безпосередньо товариство. Таким чином, на прикладі виокремлення комітетів Спостережної ради як органу управління акціонерним товариством студентом апробовано метод узагальнення, що в рамках вивчення навчальної дисципліни «Ділове адміністрування (Корпоративне управління)» сприяє підвищенню ефективності наукової роботи студентів в умовах заангажованості інформаційного середовища.

Література :

1. Євтушевський В. А. Стратегія корпоративного управління / В. А. Євтушевський, К. В. Ковальська, Н. В. Бутенко. – К.: Знання, 2007. – 287 с.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
3. Скоков Б. Г. Розробка моделі ефективного члена наглядової ради акціонерного товариства / Б. Г. Скоков, Г. О. Першина // Бізнес Інформ. – 2011. – № 8. – С. 171–174.
4. Шевцова О. Й. Тенденції розвитку корпоративного управління в Україні / О. Й. Шевцова // Економічний простір. – 2008. – №16.
5. Бондар-Підгурська О. В. Ділове адміністрування (Корпоративне управління) / О. В. Бондар-Підгурська, А. О. Глебова. – Київ: ТОВ «Видавництво Ліра-К», 2015. – 476 с.
6. Ситуаційний менеджмент». Навчальний посіб. 2-е видання, перероблене та доповнене. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
7. Бондар О. В. Реінжиніринг процесу підготовки фахівців в умовах європейської та Євроатлантичної інтеграції України / О. В. Бондар // Проблеми Європейської та Євроатлантичної інтеграції України: освітній вимір: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 21 травня 2008 р.). – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2008. – С. 130-133.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ

*Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сьогодні основним завданням освіти стало не просто підготовка фахівця, а формування його творчої особистості, що здатна до саморозвитку, самоосвіти, до інноваційної діяльності. Розв'язання цієї проблеми неможливо лише шляхом передачі знань та інформації в готовому вигляді від викладача студентам. Студенту з пасивного отримувача знань слід трансформуватися в їх активного творця, здатного сформулювати проблему, проаналізувати можливі шляхи її вирішення, знайти оптимальний варіант, довести правильність свого вибору та, звичайно, реалізувати його.

Самостійна робота студентів виступає специфічною формою навчальної діяльності студента, і, за своєю сутністю, є формою самоосвіти, пов'язаною з навчальною діяльністю студентів. Підвищена увага до самостійної роботи студентів сьогодні зумовлена тим, що цей вид діяльності розвиває пізнавальну активність, мотивацію, є стимулом для визначення професійних інтересів. Самостійність, креативність, розвинена потреба в самоосвіті і професійному самовдосконаленні є вкрай важливими якостями для досягнення успіху в професійній кар'єрі кожного фахівця, у тому числі і майбутнього економіста.

Втім, що собою представляє самостійна робота студентів?

Самостійна робота студентів, на думку Т.Захожої [1], визначається «як особлива навчально-пізнавальна діяльність, засіб підвищення творчої активності і професійної майстерності за допомогою виконання різних

завдань навчального, дослідницького і самоосвітнього характеру із застосуванням сучасних технологій навчання». Дослідниця поділяє самостійну роботу студентів на: підготовку до семінарських та (або) практичних занять; освоєння змісту тем, що винесені на самостійне навчання; підготовку до контролю (контрольні роботи, заліки, колоквиуми та ін.); виконання спеціальних завдань з дисципліни – домашні завдання, підготовка рефератів, виконання індивідуальних завдань та ін.

У навчанні традиційно виділяють аудиторну і позааудиторну самостійну роботу. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях (лекціях, лабораторних та семінарських заняттях, консультаціях) під керівництвом викладача, його наглядом і за його завданнями. Позааудиторна самостійна робота студентів виступає планованою навчальною, навчально-дослідною, науково-дослідницькою роботою студентів, яка виконується в позааудиторний час за завданнями і при методичному керівництві та контролі викладача, але без його безпосередньої участі. Вона організовується протягом усього періоду вивчення данної дисципліни і не має жорстко регламентованих норм. Форми самостійної роботи студентів визначаються як змістом навчальної дисципліни, так і ступенем підготовки студентів. Вони можуть бути тісно переплетені з теоретичними курсами і носити навчальний або навчально-дослідницький характер. Форму самостійної роботи для студентів визначає викладач.

Зазвичай самостійна робота студента включає в себе:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних та ін.) і виконання відповідних завдань;
- самостійну роботу щодо окремих темх навчальної дисципліни;
- підготовку до практичних (семінарських) занять і виконання завдань, передбачених викладачем;

- виконання письмових контрольних і курсових робіт (проектів), розрахунково-графічних робіт, рефератів та ін.;
- роботу в студентських наукових товариствах, гуртках, семінарах та ін.;
- участь в роботі факультативів, спеціальних семінарах та ін.;
- участь у науковій і науково-методичній роботі ВНЗ;
- підготовка до олімпіад, конференцій, конкурсів та участь у них;
- інші види діяльності, яку організує і здійснює ВНЗ, його факультети чи органи студентського самоврядування.

Велику кількість видів завдань для позааудиторної роботи пропонують Н. Соловйова і О. Калмикова [2]. Вони групують ці завдання залежно від поставлених цілей:

1) З метою оволодіння знаннями пропонується: читання тексту (підручника, першоджерела, додаткової літератури); складання плану тексту; графічне зображення структури тексту; конспектування тексту; виписки з тексту; робота зі словниками та довідниками; ознайомлення з нормативними документами; дослідницька робота; використання аудіо- та відеозаписів; робота з електронними ресурсами інформації та Інтернет.

2) З метою закріплення і систематизації знань: опрацювання конспекту лекцій (обробка тексту); повторна робота над навчальним матеріалом (підручником, першоджерелом, додатковою літературою); складання плану і тез відповіді; складання альбомів, схем, таблиць для систематизації навчального матеріалу; вивчення нормативних документів; виконання тестових завдань; відповіді на контрольні питання; анотування, реферування, рецензування тексту; складання глосарію, кросворду чи бібліографії з данної теми; підготовка до іспиту.

3) З метою формування вмінь і навичок слід запропонувати: рішення задач і вправ за зразком; рішення варіативних завдань і вправ; виконання

креслень, схем; виконання розрахунково-графічних робіт; створення проспектів, проектів, моделей; складання рекомендацій, порад, кодексів.

4) З метою формування компетенцій необхідним є: написання есе, творів; підготовка повідомлень і доповідей до виступу на семінарі, конференції; підготовка рефератів; рішення ситуаційних виробничих (професійних) завдань; підготовка і проведення ділових ігор; участь в наукових і науково-практичних конференціях; проектування і моделювання різних видів і компонентів професійної діяльності, експериментальна робота, участь в НДР; рефлексивний системний аналіз професійних умінь у ході використання комп'ютерних розрахункових програм; написання курсових і дипломних робіт.

Нарешті О. Трущенко наводить класифікацію самостійної роботи студентів за ознакою характеру, що складається з трьох рівнів [3]:

1) репродуктивний (тренувальний) рівень – самостійні тренувальні роботи, які виконуються за зразком: рішення задач, заповнення таблиць, схем та ін. Пізнавальна робота студента проявляється у впізнаванні, осмисленні, запам'ятовуванні. Метою такої роботи є закріплення знань, формування умінь, навичок.

2) Реконструктивний рівень – відбувається перебудова рішень, складання плану, тез, анотування, можуть готуватися реферати.

3) Творчий, пошуковий рівень – творча робота студента вимагає аналізу проблемної ситуації, отримання нової інформації. Студент має самостійно зробити вибір методів рішення цієї проблеми, що відбувається у ході виконання навчально-дослідних завдань, написання курсових і та дипломних проектів.

Також О.Трущенко говорить про підвищення ефективності самостійної роботи студентів, коли вона є парною або коли беруть участь три учасники. Це відбувається через посилення мотивації та підвищення

інтелектуальної взаємної активності шляхом взаємоконтролю. В цілому ефективність самостійної роботи залежить від багатьох чинників і умов, які необхідно враховувати викладачу в ході організації самостійної роботи [4].

Т.ч., самостійна робота студентів полягає у виконанні заздалегідь запланованих завдань різного виду та рівня складності при методичній підтримці викладача, але без його безпосередньої участі. Виконання самостійної роботи сприяє досягненню визначених цілей, а також виступає засобом формування самостійності та креативності, як особистісних характеристик майбутнього фахівця. Тому слід приділити особливу увагу організації самостійної роботи студентів - економістів у рамках освітнього процесу ВНЗ.

Література:

- 1.Захожая Т. М. Самостоятельная работа студентов в условиях организации учебного процесса в системе кредитно-зачетных единиц / Т.М.Захожая // Успехи современного естествознания. - 2007. -№ 7.- С. 53.
- 2.Калмыкова О.Ю., Соловова Н.В. Организация и управление самостоятельной работой студентов в рамках ФГОС ВПО// Журнал, год номер С. 87-88.
- 3.Трущенко Е. Н. Основные направления организации самостоятельной работы / Трущенко Е. Н. // Среднее профессиональное образование. - 2007. № 10. - С. 27-28.
- 4.Красношлык З. П. Самостоятельная работа студентов вуза как показатель цели развивающего обучения / З. П. Красношлык // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: Сб. ст.по матер. XIII междунар. Науч.-практ. Конф. Часть II. – Новосибирск: сибак, 2012.

ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Шептуха О.М., к.е.н., доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Онлайн-навчання здобуває собі популярність серед людей, які не бажають мати обмеження у спілкуванні та водночас отримувати нову корисну інформацію з різноманітних джерел. Тому логічно, якщо сучасна людина, щоб бути успішною, відслідковує інноваційний рух своєї професійної сфери та набуває нових навичок та вмій.

У 2016 році у світі 5,8 млн. студентів були зареєстровані на онлайн-курсах, причому дві третини з них навчаються на онлайн-курсах від державних закладів. Протягом останніх 12 років чисельність слухачів збільшилася на 263%. Таке зростання пояснюється тим, що дистанційне навчання дає можливість навчатися не в університеті, а вдома, за власним комп'ютером. До того ж, ціна за рік навчання у закладах, що пропонують найбільш популярні онлайн-програми, коливається від 3400 до 8000 дол. США, тобто онлайн-курси університетів часто дешевші за традиційні [1].

Можна виділити наступні типи дистанційної освіти:

1. Курси, які пропонують вищі навчальні заклади. Зазвичай вони проходять повністю онлайн, однак деякі заклади дають студентам можливість особисто зустрітися з викладачами й однокурсниками. Інший варіант – це коли вся робота відбувається у мережі, а студентам потрібно зустрічатися лише під час екзаменів. Ще існує так зване *blended learning* (змішане навчання) – це поєднання звичайних лекцій та навчання онлайн;

2. MOOC (massive open online courses). Короткі відкриті онлайн-курси зробили навчання легшим і доступнішим. Однак MOOC не можуть замінити повноцінні навчальні програми.

Відеозаписи лекцій різних навчальних закладів стали з'являтися в мережі Інтернет ще в кінці 1990-х років, однак лише масові відкриті онлайн-курси, що з'явилися вперше на початку 2010-х років, дали можливість інтерактивного спілкування студентів і викладачів, а також складання іспитів в режимі онлайн. Подібні сайти розраховані на слухачів різних рівнів підготовки - як на новачків, так і на досвідчених фахівців. Найпопулярніші масові онлайн-курси збирають сотні тисяч студентів.

Масові відкриті онлайн-курси з'явилися в сфері дистанційного навчання у 2006 році. Вони базувалися на теорії конективізму, яку запропонували Джордж Сіменс та Стівен Даунс. За короткий час дані курси отримали велику популярність, але по-справжньому вони стали популярні у 2012 році, коли такі проекти, як Coursera, Udacity і Udemu залучили свої перші інвестиції [2]. Пошуковий гігант Google, заручившись підтримкою Гарварда і Массачусетського технологічного університету, у 2014 році запустили проект MOOC.org. На цьому порталі всі бажаючі зможуть проходити навчання з онлайн-курсів найбільших університетів. MOOC.org надає академічну освіту, однак платформа є відкритою. Університети, компанії, некомерційні організації та приватні автори зможуть розробляти і викладати власні онлайн-курси. Розглянемо найпоширеніші проекти MOOC.org:

1. Coursera – це одна з найвідоміших онлайн-платформ, яка пропонує понад тисячу курсів з різних напрямків та спеціальностей (у т.ч. англійською мовою). Партнерами проекту є понад 100 університетів та освітніх організацій;

2. EDX – це також поширений англомовний ресурс. Гарвардський університет, Університет Берклі, Масачусетський Технологічний Інститут та багато інших закладів пропонують більше 300 курсів різноманітних напрямків (бізнес, менеджмент, хімія, біологія, архітектура, мистецтво, історичні, економічні, комп'ютерні та інші науки);

3. Udacity спеціалізується на розвитку технічних вмінь у сфері інформаційних технологій. Ресурс складається з переліку авторських курсів (переважно платних), які розроблено провідними спеціалістами світу;

4. Canvas – це американська платформа, яка містить досить оптимальну підбірку безкоштовних курсів, і при цьому також є платні;

5. Iversity – це німецький проект, який має курси англійською та російською;

6. FUN – це французька онлайн-платформа. Навчання тут безкоштовне, а мова – французька [2].

Деякі онлайн-курси співпрацюють з провідними університетами, це - Coursera, Udacity, EDX. Інші проекти, такі, як Khan Academy, Peer-на-Peer університету (P2PU) і Udemu розглядаються як аналогічні MOOCs, але відрізняються від трьох вищевказаних тим, що вони мають можливість функціонування поза системою університетів, забезпечуючи переважно індивідуальні заняття, завдяки чому студенти можуть проходити їх у своєму власному темпі. Зауважимо, однак, що Udacity відрізняється від Coursera і EDX в тому, що у нього немає календаря і розкладу. Практично студенти можуть почати курс в будь-який час.

В Україні у 2013 році пройшли перші MOOC «Університет онлайн» на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Перший масовий онлайн-курс стосувався бренд-менеджменту та склав понад 9 тис. учасників.

Весною 2014 року стартував проект інтерактивної онлайн-освіти EdEra, який створює онлайн-курси та освітній контент широкого спектра. Мета цього проекту - зробити освіту в країні на зразок західних найкращих освітніх ініціатив доступною та якісною. У жовтні 2014 року впроваджено в роботу платформу українських масових онлайн-курсів Prometheus – проект, який співпрацює з викладачами ВНЗ України. Вказаний ресурс надає безкоштовну можливість навчальним закладам та зацікавленим організаціям розмістити свої курси на платформі, а для слухачів відкривається безкоштовний доступ до них [2].

Література:

1. Мегеденюк М. Як отримати закордонний диплом, не виходячи з дому / М. Мегеденюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studway.com.ua/distanciina-osvita/>
2. Нікіцька М. MOOC у світі та в Україні / М. Нікіцька. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://lib.dystlab.com/index.php/content/education/14-moocs-ukraine \](https://lib.dystlab.com/index.php/content/education/14-moocs-ukraine)

УДК 378.147

**ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ
СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА**

*Костенко Ю.О., к.т.н., доцент
Курган А.С., магістр
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В умовах сучасного навчального середовища змінюються цілі, способи, результати і предмет діяльності студентів. Відповідно змінюються вимоги до особистості та професійної підготовки здобувача вищої освіти. Через це в діяльності студента значну роль починає відігравати здатність до самоосвіти та самостійної роботи.

У Законі України «Про вищу освіту», стаття 50, вказано, що однією з чотирьох форм організації освітнього процесу є самостійна робота [1]. Відповідним чином організована самостійна робота студентів дозволяє:

- формувати свідомість і зміцнювати знання;
- поліпшувати вміння і навички, визначені програмою кожної навчальної дисципліни;
- підготовлювати студентів до активного використання набутих знань;
- поглиблювати у студентів пізнавальні здібності;
- розвивати культуру розумової і фізичної праці;
- виробити необхідність ефективно примножувати самоосвітній рівень.

Сутність самостійної роботи, технологію та методику її організації досліджували наступні науковці: Балджи М.Д., Грицюк Л.К., Заскалета С.Г., Подоляк Л.Г., Сирук Н.В., Фіцула М.М., Юрченко В.І. та інші.

Фіцула М.М. наводить таке визначення самостійної роботи «самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі» [2].

Підкасистий П.І. виділяє чотири типи самостійної роботи [3]:

- самостійна робота варіативного типу (пізнавальна діяльність та самостійність студентів виражається у виконанні узагальнень під час аналізу проблемної ситуації, у відмежуванні суттєвого від другорядного; під час виконання роботи такого типу відбувається накопичення нового досвіду діяльності);

- самостійна робота за зразком (роботу виконують на основі зразка або докладної інструкції, внаслідок чого рівень самостійності та пізнавальної активності не виходить за межі репродуктивної діяльності);

- реконструктивна самостійна робота (практичні та інтелектуальні дії студентів, спрямовані на перетворення навчальних текстів, реконструювання та наявного досвіду вирішення завдань, запропонованих для самостійного виконання);

- творча самостійна робота (самостійність та пізнавальна активність студента досягає найвищого рівня, при цьому він отримує принципово нові для нього знання).

У ХНАДУ навчальний час, відведений на самостійну роботу студента, регламентується робочою програмою навчальної дисципліни і формується із такого: максимальна кількість контактних (аудиторних) годин на один кредит становить: для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра — 16 годин, магістра — 10 годин. Решта часу відводиться на самостійну роботу [4]. Тобто мінімальна питома самостійної роботи бакалавра сягає 47 %, а магістра 67 %.

Балджи М.Д. наводить данні що співвідношення часу, яке відводиться на аудиторну і самостійну роботу, в усьому світі становить 1:3,5, що визначено педагогічним досвідом та дидактичним потенціалом цього виду навчальної діяльності [5].

Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. наводять результати досліджень які показали, що найбільші труднощі в навчанні студентів викликають наступні фактори:

- невміння раціонально розподіляти свій час (65,8% опитаних, із яких 73,9% – дівчата);

- відсутність або недостатність навичок самоосвіти;

- невміння самостійно працювати з науковою літературою (у 24,8% – повільний темп сприйняття інформації, у 19,8% – утруднення при орієнтуванні в друкованому матеріалі),

- нездатність управляти своєю діяльністю [6].

Заскалета С.Г. наводить результати анкетування, яке проводилось серед студентів, де лише менше третини студентів здатні спланувати і організувати самостійну роботу. А на запитання «Що заважає Вам вчитися більш успішно?» найбільш великий процент набирає відповідь – «Відсутність навиків самостійної роботи» (80%) [7].

Грицюк Л.К. та Сирук Н.В. наводять результати опитування українських студентів щодо якостей сучасного фахівця, 40 % відведено професіоналізму, 35 % - обізнаності, 15 % - наполегливості та сумлінності й лише 4 % - самостійності [8]. Отримані відповіді вказують на недооцінку ролі самостійної роботи самими студентами.

Можна визначити три групи факторів, які негативно впливають на ефективність самостійної роботи сучасного студента, особливо на перших курсах, це соціальні, навчальні та професійні фактори. Соціальні фактори обумовлені зміною місця проживання, новими умовами життя, особливостями комунікації зі значним колом нових людей (викладачами, студентами та працівниками вищих навчальних закладів), необхідність самостійно планувати фінансові витрати, організувати власний побут, привикати до нового режиму і розпорядку дня і таке інше. Навчальні фактори зумовлені новими формами і методами навчання, особливостями організації самостійної роботи, контролю за нею з боку викладачів вищих навчальних закладів. Професійні проблеми, зазвичай, виявляються в розчаруванні окремих студентів у своєму професійному виборі, так за даними Аналітичного центру CEDOS 21 % опитаних ними студентів бажає

змінити свою спеціальність, а 20 % вагається і обрала варіант «важко відповісти» [9].

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [Текст] / М.М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с.
3. Пидкасистый П. И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении [Текст] / П. И. Пидкасистый. – М. : Наука, 1980. – 230 с.
4. Положення про організацію освітнього процесу в ХНАДУ // А. М. Туренко, І. П. Гладкий, С. І. Шерстобітов, Д. П. Лабенко, Ю. Є. Онуфрей – Х.: ХНАДУ, 2015. – 60 с.
5. Балджи М.Д. Методико-педагогічні підходи до самостійної роботи студентів III-IV курсів // М. Д. Балджи // Модернізація змісту вищої економічної освіти: проблеми та перспективи: матеріали науково-методичної конференції присвячений 95-річчю ОНЕУ. – 2016. – С 188-190.
6. Подоляк Л.Г . Психологія вищої школи [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. - К. : ТОВ "Філ-студія", 2006. - 320 с.
7. Заскалета С.Г. Самостійна робота студентів при вивченні іноземної мови як засіб активізації пізнавальної діяльності / С.Г. Заскалета // Психолого-педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання мовознавчих дисциплін : Матеріали науково-практичної конференції МДПІ [Електронний ресурс]. – 2008. – С. 49-52. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/zbirnuku/13/11.pdf>
8. Грицюк Л.К., Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу/ Л. К. Грицюк, М. В. Сірук //

Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ І. Теорія навчання. - 2011. – 17. - С. 9-14.

9. Жерьобкіна Т. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування. [Електронний ресурс] / Жерьобкіна Тетяна, Куделя Марія, Самохін Ігор, Когут Ірина, Стадний Єгор. // Сайт Аналітичного центру CEDOS. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/sotsialno-ekonomichnyi-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannia>

УДК 378.1

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇХ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Блага В.В., к.е.н., доц.,

Ткач І.С., студент

Харківський національний автомобільно – дорожній університет

Самостійна робота студентів у ВНЗ призначена для самостійного засвоєння матеріалу, який не освітлювався в аудиторії. В кращому випадку по обраній темі студент пише та захищає реферат, при цьому він мало чим відрізняється від матеріалів, знайдених в мережі Інтернет. Для самореалізації майбутнього фахівця такий результат не дає майже нічого, тому, на наш погляд, треба на цей вид роботи поглянути з іншого кута.

Тут можуть стати у пригоді творчі завдання з обраних тем, які необхідно буде виконувати у команді, для виконання яких необхідно розподілити ролі, визначити відповідального, строки виконання, спосіб захисту і таке інше. Це дозволить виробити вміння працювати в команді,

здатність будувати міжособистісні взаємовідносини. Для успішної самореалізації студенти повинні розвивати такі особисті якості, як: комунікабельність, навички командної взаємодії всередині колективу, а також бути підготовлені до роботи з часом (дедлайнами). Такі навички необхідні в бізнес-середовище та їм можна навчитися, якщо працювати в групі над певною науковою або прикладною задачею. Навіть якщо хтось із групи не встигає підготуватися до свого блоку, відповідальність лежить на всій групі, тому виробляється механізм оптимального рішення і спільної відповідальності. Це дозволить студенту зануритися в реальну робочу ситуацію або завдання з тієї чи іншої дисципліни, дасть можливість натренувати свої навички управління робочим і особистим часом, вибудувати позитивну взаємодію всередині компанії, навчитися працювати в команді, ставити завдання в проектній групі і делегувати в реальному бізнес-кейсі.

Для напрацювання практичних знань, наприклад, у фінансовому секторі можливо організовувати стажування з залученням спеціалістів від підприємств для економічних спеціальностей з третього по шостий курс. Таких фахівців складно знайти на ринку, тому стратегічно необхідно їм вже з третього курсу приходити до ВНЗ і відбирати найбільш успішних студентів для стажування всередині компанії. До кінця шостого курсу вони отримують підготовлених до трудових реалій і кейсів відмінних працівників, які розуміють стандарти роботи компанії, внутрішні комунікації, завдання і можливі шляхи вирішення.

Таким чином, організована самостійна робота студентів дозволить їм навчитися доносити свої думки до співрозмовника і працювати з великою кількістю інформаційних потоків, що теж є необхідним у сучасного бізнес-середовище. Студенту треба вміти доносити суть чітко, лаконічно і зрозуміло для різної аудиторії, усно, письмово і за допомогою презентацій.

Майбутній фахівець повинен навчитися працювати з інформаційними потоками. Інформацію можна знайти на будь-яку тему в Інтернеті, але крім цього необхідно її обробити, відокремлюючи важливе від другорядного. А головне - потрібно вміти транслювати свої думки зрозумілим чином для своєї цільової аудиторії.

Не менш важливим є підприємницький підхід у вирішенні наукових або практичних завдань та напрацювання певних компетенцій. Як відзначають експерти, у багатьох компаніях сьогодні потрібен особливий фахівець, який при отриманні вихідних даних зможе оперативним чином їх опрацювати і принести результат в грошовому вираженні. Саме тому для реалізації себе в роботі майбутньому фахівцю необхідно мати базові навички зі сфери психології, маркетингу, менеджменту, стратегії, економіки і проектної діяльності.

При викладанні дисциплін та особливо у самостійній роботі студентів ВНЗ повинна приділятися увага технікам креативності для пошуку нестандартних рішень, переконуючим комунікаціям та управлінню складними ситуаціями (змінами, конфліктами, стрес-менеджменту). Життєвий опит свідчить про те, що часто молоді фахівці покидають своє перше місце роботи розчарованими і намагаються самостійно зайнятися самоосвітою в необхідних розвитку компетенціях. Вихід з цієї ситуації полягає в приватно-державному партнерстві між ВНЗ та компанією, коли бізнес може зробити конкретне замовлення на фахівців ВНЗ і допомогти з розвитком відсутніх у студентів компетенцій. Також дуже важливо, щоб самі студенти займалися не тільки в аудиторії, а й поза нею, під час своєї самостійної роботи пам'ятали про те, що в сучасному, мінливому світі обов'язково потрібно займатися саморозвитком. Необхідно шукати нове і виходити із зони комфорту, а викладач їм у цьому допоможе.

УРАХУВАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

*Червінська Т.М., к.е.н., доцент
Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного
університету «Одеська юридична академія»*

Для організації самостійної роботи студентів у зарубіжних вищих навчальних закладах використовується широка мережа форм, методів, способів з метою удосконалення навчального процесу і досягнення високих результатів навчання. Багато з них корелюють з методами і способами організації самостійної роботи студентів у вітчизняних вищих навчальних закладах. Зокрема, одним із унікальних, проте типових елементів англійської системи навчання у вищій школі вважається тьюторський метод, який передбачає систематичні заняття 1-2 студентів із педагогом-тьютором протягом певного курсу навчання, що допомагає студентам розвивати професійне мислення, виробляти інтелектуальні уміння. Такі заняття проводяться викладачами, аспірантами, фахівцями-практиками; відвідування їх є обов'язковим.

У зарубіжних вищих навчальних закладах офіційно визнаним є такий вид навчального навантаження викладача як індивідуальна робота зі студентом, який передбачає консультування за основними питаннями обраної для вивчення проблеми і розглядається як необхідна умова ефективної самостійної роботи студентів щодо набуття, усвідомлення та закріплення знань. Вважається, що гарний викладач має концентрувати свою увагу на кожному студентові. Проте на практиці важко здійснювати індивідуальний підхід до організації навчального процесу, оскільки складання індивідуальних завдань вимагає великих витрат часу і сил з боку викладача. Це стало чинником розробок проблем організації

«самодоступу» студентів до навчальних засобів у позааудиторний час (selfaccess study) – створення кабінету «самодоступу».

Вирішення організаційних питань створення кабінету «самодоступу» і науковість підходів до його організації є однією із умов удосконалення самостійної роботи студентів.

Додатковою умовою організації ефективної самостійної діяльності студентів є присутність викладача-консультанта, який забезпечує методичну допомогу у підборі матеріалу для самостійного вивчення. Ідея організації кабінету полягає у можливості перебігу процесу навчання незалежно від процесу викладання - студенти можуть самостійно визначати необхідність додаткових робіт, їх зміст, обсяг, швидкість вивчення матеріалу; контролювати і корегувати свої дії. Для посилення ефективності самостійної роботи у вищих навчальних закладах Великобританії значна увага приділяється організації роботи студентів у бібліотеці, яка працює навіть у канікулярний час. Англійські педагоги вважають, що справжнє розуміння студентом навчальної дисципліни забезпечується у результаті постійного контакту з книгою, а канікули існують не для відпочинку, а для роботи в бібліотеці, написання рефератів тощо.

З метою активізації самостійної роботи студентів викладачі вищих навчальних закладів Великобританії у межах навчального курсу використовують прямі і непрямі вправи, які сприяють формуванню культури розумової праці і виробленню навичок наукової організації праці. Прикладом непрямой вправи є покрокові завдання для роботи над вивченням друкованого тексту, де кожне наступне завдання є більш складним. Прикладом прямої вправи є конкретні рекомендації щодо роботи, наприклад, зі словником з метою отримання корисної інформації при виконанні конкретних завдань. У вищих навчальних закладах

Великобританії поширеним видом творчої позааудиторної роботи є написання творів. Це активізує розумову діяльність, організує і дисциплінує процес пошуку і відбору необхідної інформації, створює умови для самореалізації особистості, є елементом творчості, продукує нові знання, дозволяє здійснювати самокорекцію та контролювати знання студентів [1, с.60]. Серед видів аудиторної самостійної роботи у зарубіжній практиці найбільш поширеними є дискусії, взаємонавчання, проектна робота, ділова гра, виконання індивідуальних завдань. Заняття у формі дискусій завжди займали істотне місце в університетській системі освіти. Це формує у студентів наукове мислення, стимулює їхню самостійність і активність.

За визначенням педагогів Великобританії, найбільш ефективним видом аудиторної роботи студентів є самостійна робота в групах – взаємонавчання, завдання щодо вироблення єдиної думки, складання проектів і т. ін. «Ефект групи» проявляється у підвищенні її емоційного та інтелектуального фону, в елементах співпраці і співпереживати за результати пошуку. Завдяки проектній роботі студенти можуть експериментувати з навчальним матеріалом [2]. Одним із способів формування пізнавального інтересу до майбутньої професії студентів – включення їх у реальні життєві ситуації, що можна забезпечити шляхом впровадження у навчальний процес ділових ігор. Ділова гра як активний метод навчання є засобом стимулювання самостійної роботи студентів. Студент набуває навичок на практиці мобільно оперувати знаннями і поступово впевнюється в їх цінності і універсальності. Подібна форма роботи є найбільш ефективною для «формування світогляду і громадянської позиції людини», вона «демократизує відносини між викладачем і студентом, перетворюючи їх на взаємозацікавлені». Однією із сучасних світових тенденцій удосконалення організації самостійної роботи

у вищому навчальному закладі є практичне застосування тестового контролю (діагностичного, поточного і підсумкового).

Тестовий моніторинг якості засвоєння навчального матеріалу є невід'ємною і значною частиною контрольної-оцінної діяльності більшості освітніх систем світу. Застосування тестового контролю сприяє реалізації індивідуального, диференційованого підходів до організації процесу навчання, формує культуру розумової праці студентів.

Одним із провідних видів поточного контролю у Великобританії є «прогрес-тест» («progress-test»), що дозволяє здійснювати моніторинг ефективності процесу вивчення певного обсягу матеріалу (інформаційного блоку) і отримати підтвердження про готовність студента до сприйняття наступного більш складного матеріалу; це тестування під час процесу навчання[3].

Ефективне використання досвіду вищої школи Великобританії щодо організації самостійної роботи студентів в українському освітньому середовищі потребує дидактичного аналізу її структури і змісту, співвіднесення особливостей на теоретичному і практичному рівнях з українськими дидактичними концепціями організації навчального процесу та обґрунтування педагогічних умов запровадження перспективного досвіду.

Література:

1. Пакулина С. А. Педагогика и психология самостоятельной работы студентов в высшей школе / Пакулина С. А. – Челябинск, 2007. – 190с.
2. Cuesta M. A teacher from Spain // Hotline elementary. Teacher Book. Oxford. OUP, 1997. – 127р.
3. Harmer Jeremy. The practice of English Language Teaching. Longman., 1999. – 296 p.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАЦІКАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ РОЗРОБЦІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент
Харківській національній автомобільно-дорожній університет*

Одним з найважливіших завдань, які ставить перед собою вітчизняна освіта, повинна бути підготовка фахівців широкого профілю на такому рівні, який дозволяє застосувати отримані теоретичні знання та практичний досвід у подальшій професійній діяльності фахівця. Студент повинен не тільки освоїти сучасні способи і технічні засоби збору та обробки інформації, він повинен застосовувати творчий підхід, який дозволить знаходити нестандартні вирішення загальних завдань, виходити зі складних ситуацій і недопущення проблем й збоїв виробничої діяльності підприємств. Вимоги до освіти студентів постійно ростуть на різних рівнях освоєння науки, техніки і технології. Це обумовлює необхідність постійного вдосконалення наукових методик і методичних походів до вищої освіти в країні.

Навчаючись у вищих навчальних закладах студенти зобов'язані оволодіти теоретичними знаннями, виконати в відведені терміни всі види практичних завдань, передбачених навчальним планом дисциплін, зокрема ті, які містять елементи науковості. До їх числа відносяться реферати, доповіді, індивідуальні завдання, проекти, кейси, курсові та кваліфікаційні роботи.

Саме поняття «науково-дослідницька» робота студентів включає в себе наступні положення:

- 1) навчання студентів елементам дослідницької роботи;
- 2) прищеплення студентам навичок самостійної роботи, творчого підходу;

3) безпосередньо наукове дослідження, яке проводиться студентами під постійним керівництвом викладачів, є продовженням і поглибленням навчального процесу, одним з найважливіших і ефективних засобів підвищення якості підготовки фахівців;

4) розвиток наукового мислення і інтуїції;

5) оволодіння навичками практичної реалізації отриманих результатів, вирішення наукових проблем;

6) прищеплення навичок роботи в колективі, вирішення спільних проблем і завдань, делегування повноважень і визначення компетенцій учасників.

Науково-дослідницька робота дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, що володіють глибиною мислення і творчим підходом до сприйняття знань.

З одного боку, до науково-дослідницької роботи слід залучати найздібніших й обдарованих студентів, які зможуть докласти всіх необхідних зусиль для вирішення поставлених завдань. А з іншого, краще залучати до науково-дослідницької діяльності всіх студентів без винятку. Сучасна наука вимагає великої кількості технічних і допоміжних працівників. Крім того, навички наукового дослідження стануть у пригоді майбутньому фахівцю в якій би галузі він не працював в майбутньому професійному житті. Істина лежить десь посередині між цими точками зору, тому для того, щоб виявити здібних студентів, треба попередньо залучити всіх студентів до наукових досліджень. Серед основних форм заохочення студентів при розробці НДР необхідно виділити:

1. Участь у конкурсах різних рівнів: міжнародних, Всеукраїнських, міських, міжвузівських.
2. Участь у конкурсах і олімпіадах.
3. Участь у тренінгах та кейсах.

4. Участь у виставках.

Переможців потрібно відзначати:

1. Грамотами й дипломами відповідного рівня: дипломами Міністерства освіти і науки України, грамотами Міністерства освіти і науки України, дипломами та грамотами Міністерства транспорту та зв'язку України, грамотами та дипломами університету.

2. Цінними призами й грошовими преміями університету, іменними стипендіями.

3. Грошовими винагородами від підприємств, благодійних фондів, спонсорів, меценатів.

Не менш важливим є індивідуальний підхід до розробки графіка навчання студента-переможця. Мета залучення студентів до науково-дослідної роботи – це розвиток і використання їх творчого потенціалу для вирішення проблем підвищення ефективності діяльності організацій і підприємств, виховання активних, всебічно розвинених фахівців з економіки. Вміння студентів творчо підходити до вирішення завдань являє собою дійовий внесок в інтенсифікацію економіки, вимагає постійної систематичної роботи по посиленню наукового рівня їх знань.

Передумовою творчого мислення студентів є обсяг та глибина їх наукових знань, ерудиція та інтуїція, володіння сучасними засобами і методами науково-технічного пізнання. Науково-творче мислення включає аналітичне та синтетичне мислення в якості рівнозначних факторів, здатність до прогностного мислення та творчої фантазії.

Література:

1.Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: Авторський підручник. – К. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 308 с.

- 2.Котова А.В. Визначення сукупності та принцип організації самостійної роботи з іноземної мови /А.В. Котова// Вісник Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2011 – №18. – С.109-116.
- 3.Лавріненко О.В. Критичне мислення – сучасна освітня інновація [Електронний ресурс]/О. Лавріненко. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1699_page_4.html.
- 4.Лук'янченкова В.Є. Технологія науково-дослідної діяльності. – Харків, 2007. – 50 с.
- 5.Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін. Основи наукових досліджень Навчальний посібник / Л.: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.
6. Морзе Н.В. Домінуючі навчальні стилі у підготовці майбутніх фахівців з інформаційних технологій за технологіями електронного навчання/ Морзе Н.В., Глазунова О.Г.//Науково-методичний журнал «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах». – К., 2014 – №5(53). – С.16-26.
- 7.Петрук В.А. Теоретично-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія/В.А. Петрук. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2006. – 292 с.
- 8.Сабитов Р.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Челябин. гос. ун-т. – Челябинск, 2002. – 138 с.
- 9.Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.
- 10.Чорновол-Ткаченко О.О. Науково-дослідницька діяльність студентів у ВНЗ України: зміст та завдання / О.О. Чорновол-Ткаченко // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2009. – № 866. – С. 138-143.

ОСНОВИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА

*Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Найчастіше в педагогічній науці таке поняття як «виховання» має три основних напрямки: виховання як соціокультурне явище; виховання як педагогічний процес; виховання як професійна діяльність.

Якщо розглядати виховання як соціокультурне явище, то в ній головною функцією є передача соціально значимого досвіду від старшого покоління молодшому. Тобто в цьому сенсі «виховання» дуже схоже з поняттям «соціалізація», де напрацювання досвіду молодим поколінням розглядається не тільки як уміння пристосуватися до соціуму, а й як видозмінити соціум в процесі розвитку. Таке виховання відображає основну потребу в сучасну людину.

Розглядаючи виховання як педагогічний процес його складовою частиною є соціалізація, яке має на увазі засвоєння досвіду підростаючим поколінням і було більш позитивним. Даний процес формується в таких соціальних інститутах як: сім'я, школа, додаткова освіта, установи культури, під керівництвом спеціально навчених людей. При цьому важливо враховувати особливості кожного з вихованців і умови, при яких цей процес відбувається.

Виховання як професійна діяльність виконує головну функцію - організація життєдіяльності вихованців для розвитку своєї особистості і умови, при яких буде досягатися максимальна самореалізація. Виховна діяльність містить у собі такі елементи: суб'єкти; мета; зміст; операції; результати. Всі ці елементи безпосередньо пов'язані між собою і мають свою структуру. Зміст діяльності полягає в її основних функціях:

діагностична, прогностична, конструктивна, організаторська, корекційно-регулятивна і аналітико-результативна. Діяльність куратора характеризується своїми виховними цілями, головна з яких є створення умов для самореалізації особистості студента, його професійний розвиток. Виходячи з цього доречно визначити основні зони уваги куратора: особистість студента, розвиваюче середовище і діяльність.

Особистість студента характеризується його характером, темпераментом, спрямованістю і здібностями. Оптимальними умовами для саморозвитку студента є вимагання особливої уваги. Так, визначивши слабкі і сильні сторони особистості можна виділити оптимальні умови, які в подальшому сприятимуть розвитку. При цьому важливо спиратися на позитивні сторони особистості, тобто не міняти особистість, а стимулювати бажання до саморозвитку.

Розвиваюче середовище - це адаптована педагогом навколишня дійсність в якій факти позитивного впливу посилені, а фактори негативного зведені до мінімуму. Позитивними факторами виступають студентська група, педагогічний склад, сім'я, середа ВНЗ. Негативні фактори неможливо виключити, так як їх елементи включені в позитивні чинники, тому потрібно створити таке середовище, щоб особистість навчилася протистояти негативним факторам.

Діяльність студентів в навчальному закладі різноманітна, ключовою діяльністю виступає навчально-пізнавальна. Незабаром студент знайомиться з науково-дослідницькою діяльністю, яка доповнює першу формує і розвиває професійні знання і вміння. Так як студент є молодою, активною людиною, він бере участь в спортивних, художньо-естетичних, суспільно-політичних та інших заходах. Головне завдання куратора - самореалізація як члена суспільства, громадянина, сім'янина.

Основними напрямками роботи куратора є:

- індивідуальні та потенційні можливості особистості;
- взаємодія з деканатом факультету та викладацьким складом;
- взаєморозуміння з сім'єю і соціальний захист;
- зв'язок з соціальною системою ВНЗ і міста;
- заманювання студентів в різні культурно-масові заходи та ін.

Робота куратора матиме позитивний ефект у разі планування, яка має такі етапи:

1. Етап цілепологання і мотивації. Цілепологання передбачає собою загальну роботу зі студентами, яка в кінцевому підсумку створює мотивацію на спільну діяльність.

2. Етап планування діяльності. Планування - це допомога групі студентів і в першу чергу самому собі в правильній послідовності організації діяльності.

3. Етап організації діяльності. Під час організації діяльності куратор виконує кілька функцій одночасно, він виступає в ролі помічника, консультанта, координатора. З самого початку він займає позицію керівника, але незабаром поступається її своїм студентам.

4. Етап рефлексії діяльності. Передбачає собою оцінку і аналіз здійснюваної діяльності.

Результатом діяльності куратора є якість організації життєдіяльності групи студентів, під час якої у кожного з них є можливість не тільки виявляти себе як особистість, а й розвиватися соціально, набираючись при цьому досвідом. Підводячи підсумок треба зазначити, що куратор групи студентів - це педагог, який виховує студентів, своїми діями впливає на майбутнього фахівця, з якою відповідальністю буде ставитися до своїх обов'язків по роботі, яким буде головний орієнтир в його діяльності. Також від куратора залежить більш важливі рішення - яким членом суспільства стане випускник ВНЗ і як він буде вирішувати майбутні складні завдання.

УДК: 005.5:005.7:334.72(477)

**БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЯК СПОСІБ
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (НА
ПРИКЛАДІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ
КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ)**

*Олійник О.В. МАм-51, магістр
Полтавський університет економіки і торгівлі
О.В. Бондар-Підгурська к.е.н., доцент
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський Університет економіки і торгівлі»*

З метою підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів запропоновано використання такого її способу як багатокритеріальна диференціація, що реалізується у табличному наочному вигляді та дозволяє полегшити процеси моделювання об'єкту дослідження. Апробацію багатокритеріальної диференціації проведено в рамках вивчення навчальної дисципліни «Ділове адміністрування (Корпоративне управління)», на прикладі формування національної моделі корпоративного управління.

Нині корпоративне управління являє собою систему відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо функціонування господарського товариства, здійснення контролю за діяльністю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління товариством. Вдало налагоджена система корпоративних відносин підвищує ефективність діяльності організації [1]. З огляду на найбільш розповсюджені моделі корпоративного управління, а саме японська, англо-американська і німецька за допомогою багатокритеріальної диференціації сформуємо національну модель корпоративного управління (табл. 1).

**Приклад сформованої моделі корпоративного управління в
Україні за допомогою методу багатокритеріальної диференціації**

Критерії	Національна модель
Країна поширення	Україна
Характеристика	Система законодавчого регулювання корпоративного управління знаходиться на низькому рівні.
Учасники реалізації	Уряд, банки, мажоритарні акціонери
Структура володіння акціями	Скорочена кількість дрібних акціонерів фізичних осіб
Моніторинг діяльності	Моніторинг діяльності є урядовим
Фінансування	Фінансування здійснюють банки
Склад ради директорів	Наглядова Рада, Правління
Законодавча база	Кодекси, міжнародні норми та принципи корпоративного управління, законодавчі документи
Вимоги до розкриття інформації	Акціонери та члени Наглядової Ради позбавленні достовірної інформації
Дії, що вимагають схвалення акціонерів	Виплати дивідендів, розподіл доходу, ратифікація рішень Правління та Спостережної Ради
Взаємини між учасниками	Недостатньо розроблена система заочного голосування. Інтереси міноритарних акціонерів не беруться до уваги. Акціонери можуть за дорученням здійснювати своє право голосу

Джерело: побудовано, систематизовано та обґрунтовано авторами на основі опрацювання джерел [1–7].

Проаналізувавши основні особливості національної моделі корпоративного управління, стає очевидним, що вона має загальні риси англо-американської (загальні збори, важлива роль головного керівника, трирівневе управління товариством, розпорошеність акціонерного капіталу, спостережна рада, правління), японської (основними ключовими учасниками якої є банки та фінансово-промислові групи, управління здійснюється афілійованими особами, держава – діючий акціонер, відсутність серйозного впливу індивідуальних інвесторів на справи корпорації, незалежне регулювання ринку державними органами є неефективним,) та німецької (незначний розвиток фондового ринку) моделей.

Разом із тим, нинішня українська система корпоративного управління знаходиться все ще в стадії еволюційного становлення. Серед найбільш привабливих для іноземних та вітчизняних інвесторів є наступні характеристики корпоративної форми бізнесу в Україні: обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів, самостійність корпорації як юридичної особи, централізоване управління, можливість передавання іншим особам акцій, які належать індивідуальним інвесторам. Недоліками, що потребують усунення, є: 1) інформаційна закритість; 2) замовлене правозастосування у вирішенні корпоративних конфліктів з використанням так званого адміністративного ресурсу; 4) фінансова звітність, що не відповідає міжнародним стандартам; 5) низька ефективність моніторингу за діяльністю вищого менеджменту; 6) слабкий менеджмент відносно світового рівня; 7) недостатня ефективність і професіоналізм роботи ради директорів, незначна; 8) кількість в його складі незалежних директорів.

Застосування способу багатокритеріальної диференціації дозволило виокремити особливості національної моделі корпоративного управління, а саме: орієнтована на захисну реструктуризацію, знаходиться на стадії еволюційного становлення, а найбільш привабливими для іноземних та вітчизняних інвесторів є чотири характеристики корпоративної форми бізнесу в Україні: централізоване управління, самостійність корпорації як юридичної особи, можливість передачі іншим особам акцій, які належать індивідуальним інвесторам, обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів, централізоване управління [2]. Тому для її покращення необхідно систематизувати корпоративні реалії, унеможливити зловживання у системі корпоративного управління та знаходити реальні шляхи вдосконалення корпоративного управління.

Отже, застосування багатокритеріальної диференціації як способу самостійної роботи студентів підвищить ефективність її організації та дозволить комплексно, системно та науково-обґрунтовано розв'язувати проблеми формування та моделювання об'єктів дослідження у будь-якій дисципліні.

Література

1. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління / В. А. Євтушевський. – К. : Знання-Прес, 2002. – 279 с.
2. Сохацька О. Формування нової парадигми корпоративного управління в глобальному середовищі / О. Сохацька. – Вісник ТДМУ. -№ 3. – 2010. – С.24 – 29.
3. Бондар-Підгурська О. В. Ділове адміністрування (Корпоративне управління) / О. В. Бондар-Підгурська, А. О. Глебова. – Київ : ТОВ «Видавництво Ліра-К», 2015. – 476 с.
4. Ситуаційний менеджмент : [навчальний посіб.] / 2-е видання, перероблене та доповнене. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
5. Царенко О. М. Корпоративне управління і фондовий ринок : [підруч.] / О. М. Царенко, Н. О. Бей. – Суми : «Університетська книга», 2005. - 333 с.
6. Румянцев С. А. Українська модель корпоративного управління : становлення і розвиток [Текст] / С. А. Румянцев – К. : Т-во «Знання», КОО, 2003. – 149с.
7. Холод В. В. Корпоративне управління в Україні: характерні риси [Електронний ресурс] / В. В. Холод. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/59279.doc.htm.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент, Леонтєва Л.В., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів повинна ґрунтуватися на наукових засадах. Залучення до наукових знань у сучасному суспільстві призводить до того, що студенти самостійно вирішують навчальні завдання і здатні в майбутньому до самостійного вирішення не тільки теоретичних, але й практичних завдань. Саме це є запорукою оперативного прийняття нестандартних рішень та набуття навиків діяти творчо і самостійно. Знання можна вважати надбанням студента тільки за умови, що він прикладав для їх здобуття свої розумові та практичні зусилля.

Самостійна робота залежить від різних підходів до організації практичної діяльності студентів. Самостійна робота – навчальна діяльність студента, яка повинна бути спрямована не тільки на вивчення теоретичного матеріалу, але й слугувати методом засвоєння його безпосередньої участі викладача. Під час самостійної підготовки студентів завдання повинні містити в собі всі необхідні форми контролю: теоретичні завдання, задачі, тести, проведення дослідів, підготовка рефератів, контрольних робіт, фіксованих виступів, підготовка курсових, дипломних, магістерських робіт та ін.

Саме такий підхід до навчального процесу, а саме самостійної роботи, з урахуванням всіх вищезазначених елементів і є запорукою здійснення в повній мірі підготовки фахівців в позааудиторний час.

Безперечно, для ефективності і результативності вивчення певного наукового матеріалу студенту необхідно підібрати необхідну інформацію.

Сьогодення наукового, творчого, суспільного життя диктує декілька видів появи інформації, а саме систему науково-технічних джерел та тих можливостей, які дають змогу використовувати інші джерела інформації за фахом, наприклад книги.

Кожен студент при виконанні своєї наукової роботи повинен об'єктивно оцінювати методичний, науковий матеріал джерел інформації, що безперечно впливає на вивчення, фіксацією і аналіз його самостійної роботи та її результат. Аналізуючи наукову працю, здобувач повинен зрозуміти логіку розвитку теоретичних положень, роздумів автора. Освоєння пізнання логіки, здобуття пошуків результатів, що дає змогу відокремити важливе від неважливого для самостійних висновків у наукових дослідженнях.

Індивідуальність підходу у виборі видів інформації дає змогу студенту само реалізуватися як майбутньому фахівцю. Це формує навички самостійного планування і організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти (самоосвіти) після навчання у вищому навчальному закладі.

В якості одного з видів самостійної роботи можемо розглянути письмову роботу, яка виконується передусім для того, щоб викладач зміг оцінити рівень знань і якість засвоєння студентом навчального курсу. Саме під час письмової роботи студенти мають змогу краще використовувати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, а потім конспектуючи, досліджують літературні джерела, повторно перечитують, у разі потреби, їх окремі абзаци чи розділи, звертаються до відповідних словників та довідників. Все це дає можливість сприяти глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробити у студентів цілеспрямованість щодо здобуття знань та самостійності мислення.

Самостійна робота формує у студентів потребу до мотивації і активної самостійної роботи, що повинно відбуватися внаслідок спонукання викладача. Цей спосіб не є ефективним, оскільки будь – яка діяльність, що не викликає у людини професійного інтересу, є малопродуктивною. Значно ефективнішим способом формування у студентів мотивів та потреб до самостійної роботи є глибокий інтерес саме до результату, який вони можуть спостерігати в процесі вивчення та оволодіння матеріалом. Як показує практика, це - найпродуктивніший метод засвоєння матеріалу, але студент повинен сам зацікавитись змістом навчальної дисципліни.

Самостійна робота формує у студентів інтелектуальні якості, сприяє вихованню в них стійких навичок постійного поповнення отримуваних знань, самоосвіти, допомагає розвивати власну працелюбність, організованість, ініціативу, дає змогу випробовувати свої сили, перевірити волю, формує дисциплінованість тощо, тобто якості, вкрай необхідні майбутнім фахівцям з економіки та підприємництва.

Викладач під час того видачі завдання для самостійної роботи студентам повинен націлити їх на те, що вони повинні спостерігати явища та збирати факти, вміти проникати в сутність явища, що вивчається, та внаслідок чого пов'язувати в єдине ціле різні, на перший погляд, процеси; навчити студентів самостійно проводити наукові експерименти, що дозволить узагальнити, розширити і поглибити знання; розвинути вміння у студентів мислити аналогіями, моделювати, передбачати, фантазувати тощо.

У процесі підготовки спеціаліста важливо не лише озброїти його фаховими знаннями, уміннями та навичками професійної діяльності, а й сформувати у нього відповідний світогляд, моральні, правові, трудові, естетичні та інші якості особливості.

Студент під час вивчення для викладача і для самого себе повинен працювати над собою на всіх уланках своєї особливості, своїх позитивних рис, над характером своєї доброї поведінки, розвивати ті якості, які у майбутньому допоможуть йому не тільки у науковому житті, професійній діяльності, а й дадуть ідеальне самовираження і самовиховання, будуть результатом виховання його особистості.

Сама по собі форма самостійної роботи студентів покликана звільнити їх від сліпого наслідування, навчити працювати творчо, сформувати вимогливість до себе й до інших. Кожний студент повинен оволодіти процесом наукового, дослідницького пізнання, виконуючи протягом усього періоду навчання самостійно – завдання, які поступово ускладнюються і поглиблюються.

Самостійна робота і організація навчально-дослідної роботи студентів є важливими чинниками підвищення та вдосконалення ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі в першу чергу тому, що передбачає індивідуалізацію навчання та дає змогу реалізувати орієнтоване особистісне навчання, розширює обсяг умінь, знань та навичок у студентів, сприяє формуванню творчої ініціативи, активності, допитливості, розвиває ділове мислення, спонукає до самостійних пошуків, що безперечно буде сприяти професіоналізму майбутнього фахівця.

Література:

- 1.Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2014. – 456 с.
- 2.Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. : [навч. посіб.] / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ФОРМАТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ І НАУКОВИХ СИСТЕМ

*Гелеверя Є.М., к.е.н., доц.,
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Персоналізація навчання, сторителінг, грамотне з'єднання оффлайн і он-лайн навчання - основні, але не єдині формати, які розвиваються вже зараз і ще сильніше розвиватимуться й надалі. Вже давно не актуальна відмовка «немає можливості вивчити щось нове». Ті варіанти навчання, що доступні в сучасному житті, є настільки зручними, що оволодіти знаннями з маркетингу, навчитися програмуванню, нейроменеджменту і іншим цікавим предметам речам можна просто онлайн, не виходячи з дому. Мона переглянути лекцію навіть в спортзалі на біговій доріжці, або знаходячись в середині автомобіля в пробці. Вже доведено, що краще засвоюється інформація, адаптована під його потреби. А от індивідуальний підхід якраз і хороший тим, що до кожного студента викладач звертається окремо. І також окремо кожен студент може в онлайн-форматі поставити питання спікеріві.

Іншим трендом в трансформації Європейських освітніх і наукових систем є сторителінг, як метод навчання. Ми усі любляємо, коли про складне розповідають просто. Як це зробити? За допомогою конкретного прикладу, захоплюючої історії. У подальшому ще більше Європейська освіта буде трансформуватися в спрощення матеріалу через історії людей, приклади з фільмів бо книг. Проте не усі історії є сторителінгом. Передусім, розказані історії повинні перетинатися з життєвим досвідом. При звичайному онлайн-навчанні сто чоловік би не так прагнули виконувати завдання і самостійно розбирати бізнес-планування. Але, коли

вони бачать, що інші учасники вже виконали завдання і зробили звіт в закритій групі, це спрацьовує мотивацією.

Ще одним форматом трансформації Європейських освітніх і наукових систем є навчання в неформальній обстановці. Людям просто набридають класи, парти, нехай навіть супер модернізовані, і дошка. Тому зараз у Європейських країнах лекції проходять і в коворкінгу на кріслах-мішках, і за чашкою кави, і навіть в кафе за келихом вина. Мета - створити максимально комфортні умови освіти.

Поширеним також у трансформації Європейських освітніх і наукових систем є корпоративне онлайн-навчання. Це зручно для компаній, оскільки співробітників не треба відправляти вчитися в інше місто або звільняти від роботи на період підвищення кваліфікації. Більше того, такий формат навчання дозволяє співробітникам отримувати тільки той обсяг необхідних знань, пропускаючи ту або іншу інформацію, яка вже відома. Таким чином, часу витрачається менше, відповідно, грошей теж, результат вище.

Література:

1. Білова В. Педагогічний менеджмент : поняття і теоретичні засади /В. Білова // Рідна шк. - 2005. - № 2. - С. 26-28.
2. Безруков В. Й. Проектирование в управлений педагогическими системами / В. Й. Безруков // Педагогика. - 2005. - № 3. - С. 28-34.
3. Белоконь А Устойчивое развитие университетов: подходы к принятию управленческих решений / Белоконь А., Владимирский Б. // Alma mater : Вестн. высш. шк. - 2003. - № 6. - С. 3-8.
4. Гуревич П.С. Управление образовательными системами / Гуревич П.С. // Психология и педагогика.- М., 2004. - С. 325-340.
5. Дзвінчук Д. І. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство: [навч. посіб.] / Дзвінчук Д. І. - К. : Нічлава, 2003. - 240 с.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

lachkas@ukr.net

В сучасних умовах відбуваються зміни в процесі навчання, які припускають розробку концепції самоосвіти. Зараз пріоритетними є інтереси особистості, що є адекватним наявним тенденціям суспільного розвитку. На передній план виходять самостійний пошук знань та індивідуальна творчість.

Практика навчання показує, що знання, здобуті самостійною працею значно впливають на творче вирішення професійних завдань, впевнене відстоювання своїх позицій випускниками вищих навчальних закладів.

Здатність людини досягти рівня, адекватного його амбіціям, цілком залежить від індивідуальної залученості студента в самостійний процес освоєння знань. Тому професійна підготовка студентів полягає і в необхідності надання фундаментальних знань, що стануть основою для самостійного навчання студентів в потрібному їм напрямку. Це підвищує і якість підготовки фахівців.

В ході організації самостійної роботи студентів (СРС) викладач має вирішити наступні завдання: поглиблювати, розширювати професійні знання студентів і формувати у них інтерес до навчально-пізнавальної діяльності; розвивати у них самостійність, активність, відповідальність;

навчити студентів опановувати прийоми процесу пізнання; розвивати їх пізнавальні здібності.

Виділяють два рівня самостійної роботи: та, що керується викладачем і власне самостійна робота. Перший рівень є найбільш значущим, тому що він дозволяє за вказівками викладача студентам набувати і вдосконалювати знання, вміння, навички і накопичувати досвід практичної діяльності.

Розрізняють такі рівні самостійної роботи: тренувальний, реконструктивний, творчий.

Мета самостійної тренувальної роботи - закріпити знання, сформувати уміння і навички.

Мета самостійної реконструктивної роботи - навчити студентів основам самостійного планування своєї творчої діяльності.

Самостійна творча робота навчає основам творчості, перспективного планування наукового дослідження.

Для підвищення ефективності самостійної роботи студентів (СРС) необхідний комплексний підхід до її організації. Важливим стає контроль якості виконання самостійної роботи з використанням різних форм контролю.

Для організації СРС необхідна робоча програма з виділенням тем і завдань для самостійної роботи, наскрізний план на семестр, навчально-методичні матеріали і матеріали для діагностики рівня підготовленості студентів.

Важливим в організації СРС є визначення цілей роботи студентів, установча лекція та індивідуально-групові консультації, під час яких відбувається роз'яснення форм самостійної роботи і її контролю, встановлюються терміни, визначаються форми подання проміжних результатів.

Для того, щоб студенту цікаво було займатися СРС, викладач повинен забезпечити позитивну мотивацію такої діяльності, перевіряти проміжні і кінцеві результати, організовувати самоконтроль і взаємоперевірку.

Багато вчених наполягають на єдності трьох взаємопов'язаних форм СРС: внеаудиторній, аудиторній і творчій самостійній роботі.

Студент має вміти застосувати отримані знання і навички для аналізу ситуації і вироблення правильного рішення, для формування власної позиції і точки зору на вирішення проблем.

Для підвищення ефективності СРС необхідно правильно поєднати обсяги аудиторної та самостійної роботи, правильно організувати аудиторну і позааудиторну роботи студента, забезпечити студента необхідними методичними матеріалами і організувати контроль СРС.

Важливим у підвищенні ефективності СРС є ретельна підготовка викладачем домашніх завдань, які повинні бути різноманітними за видами діяльності, характером виконання, за цілями і рівнем прояву пізнавальної активності студентів. Формуванню компетенцій фахівця сприяє рішення задач різного рівня складності. Цікавими є нестандартні форми організації домашньої роботи (проведення тематичних екскурсій, екскурсій на підприємства, олімпіад, конкурсів, гурткова робота). Самостійна робота формує самостійність як рису характеру.

Цікавою формою СРС є «ділові ігри». Доцільно використовувати цю форму на старших курсах. Найбільш цікавими для студентів темами гри є конкретні професійні ситуації або завдання, що носять прикладний характер: завдання ситуаційного моделювання з актуальних проблем і т.д.

На семінарах і практичних заняттях студентам можна запропонувати виконати СРС як індивідуально, так і творчими групами, кожна з яких розробляє своє завдання. Рішення проблемної задачі потім рецензується

іншою групою. Значно підвищує роль СРС публічне обговорення та захист свого варіанту і мотивують до її якісного виконання завдання.

Для активізації самостійної роботи необхідно щоб студент відчував корисність виконуваної роботи; приймав участь в творчій діяльності; в олімпіадах з навчальних дисциплін і конкурсах науково-дослідних робіт; в навчальний процес вводились активні методи ігрового тренінгу; використовувались мотивуючі фактори контролю знань, заохочення студентів за успіхи в навчанні і творчій діяльності і санкції за погане навчання; відбувалась індивідуалізація завдань, які повинні постійно оновлюватися і щоб викладач був прикладом для студента як творча особистість і професіонал

Таким чином, самостійна робота студентів є найважливішим засобом забезпечення практичної спрямованості навчання. Головне, щоб студент навчився самостійно керувати власною академічною діяльністю.

Література:

1. Гончарова Ю. А. Организация самостоятельной работы студентов. Методические рекомендации для преподавателей. – Воронеж, 2007. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://econ.vsu.ru/downloads/havactik/samrab.doc>
2. Иншакова Е. В. Инновационные формы организации самостоятельной работы студентов // Иншакова Е. В., Сиволапова А. К. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnye-formy-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov>
3. Третьякова Е. М. Организация самостоятельной работы студентов как формы учебного процесса в вузе / [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-samostoyatelnoy-raboty-studentov-kak-formy-uchebnogo-protsessa-v-vuze>

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

*Нікітіна А.В., к.е.н. доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

За сучасних умов конкуренції на ринку праці зростають вимоги до професійної підготовки фахівців, які охоплюють інноваційні підходи до системи формування професійної культури. Реалізація внутрішнього потенціалу особистості студента, побудова внутрішніх і зовнішніх факторів формування професійної культури залежить від успішної організації самостійної роботи студентів (СРС) як важливої умови підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Самостійна робота студентів є одним з найсуттєвіших елементів освітньо-навчального процесу, що передбачає поєднання багатьох видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під безпосереднім керівництвом останнього [1].

Під час виконання самостійної роботи студенти можуть виконувати завдання, які можна поділити на основні чотири рівні:

- копіюючи дії студентів за заданим зразком, їхнє впізнання шляхом порівняння з відомим зразком, ідентифікація об'єктів і явищ;
- продуктивна діяльність самостійного застосування придбаних знань для розв'язання задач, що виходять за межі типових, які вимагають здібності до індуктивних і дедуктивних висновків, до елементів творчості;
- репродуктивна діяльність щодо відтворення навчальної інформації, яка, як правило, не виходить за межі рівня пам'яті (тому що на вказаному рівні починається узагальнення методів та прийомів пізнавальної

діяльності та їхній переніс на розв'язання типових , але більш складних задач);

– самостійна робота відносно перенесення знань в процесі розв'язання задач у зовсім нових ситуаціях, а також в умовах створення та складання нових програм прийняття рішень, виробці гіпотетичного діалектичного та аналогового мислень.

Самостійна робота студентів за місцем у навчальному процесі поділяється на аудиторну та поза аудиторну (рис. 1).

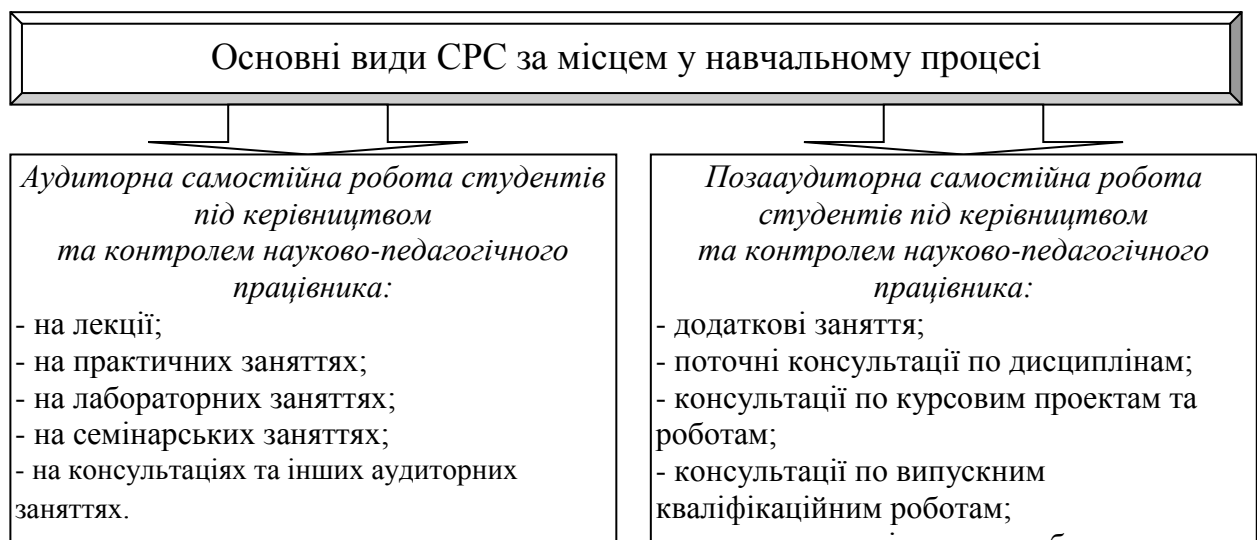

Рис. 1. Основні види СРС за місцем у навчальному процесі

У науковому джерелі [2] позааудиторна самостійна робота студента без участі науково-педагогічного працівника охоплює такі складові:

- виконання контрольних та курсових робіт;
- написання рефератів;
- підготовка до аудиторних лекційних та практичних занять;
- вивчення теоретичного матеріалу;
- підготовка доповіді;
- підготовка до олімпіади;
- перегляд навчальних кінофільмів, відеозаписів;

– підготовка до конкурсу.

Важливим елементом самостійної роботи студентів постає контроль, який може бути проведений науково-педагогічними працівниками вищої школи у таких напрямках: вхідний контроль знань і умінь студентів на момент, коли вивчення чергової дисципліни тільки починається; поточний контроль, що містить регулярне відстеження меж і рівня засвоєння матеріалу протягом лекцій, на лабораторних та практичних, заняттях тощо; проміжний контроль після закінчення вивчення модуля або розділу вивчаємого курсу; підсумковий контроль за дисципліною у вигляді заліку або іспиту; самоконтроль, який здійснюється студентом в процесі вивчення дисципліни в процесі підготовки до контрольних заходів; контроль залишкових знань після завершення вивчення дисципліни.

Таким чином, варто наголосити, що СРС як підґрунтя підвищення ефективності навчально-виховного процесу є одним з найсуттєвіших елементів останнього, який за сьогоденних умов конкуренції на ринку праці стає все більш багатоохоплюючим, структурним і складним.

Література:

1. Особливості організації самостійної роботи студентів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/
2. Аналіз наукових підходів самостійної роботи студентів у ВНЗ 3-4 рівнів акредитації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.edudirect.net/sopids-664-1.html>
3. Нікітіна А. В. Самостійна робота студентів у сучасній вищій школі / А. В. Нікітіна // Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців у сучасних умовах : Збірник матеріалів інтернет - конференції з проблем вищої освіти і науки (11 листопада 2016 р.) / Харків, ХНАДУ, 2016. – 291с. – С. 139-143.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Костенко Ю.О., к.т.н., доцент

Кривенко Е.Ю., магістр гр. ЕА-61-16

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Основною ціллю діяльності кожного вищого навчального закладу є підготовка майбутніх компетентних фахівців, які у змозі своєчасно реагувати на якісні трансформації характеру й змісту праці, на зміни в професійному середовищі та суспільстві. Важливість реагування на ці зміни викликає необхідність пошуку шляхів удосконалення підготовки студентів з врахуванням міжнародного та вітчизняного досвіду а також сучасних досягнень інформаційних технологій.

Істотною складовою частиною навчального процесу у вищих навчальних закладах є самостійна робота студентів. Так у статті 50 Закону України «Про вищу освіту» визначено, що однією з чотирьох форм організації освітнього процесу є самостійна робота [1].

Сутність дефініції «самостійна робота» та принципи її організації розглянуті у наукових працях Гончаренко С.У., Козакова В.А., Коптевої С.І., Малихіна О.В., Підкасистого П.І., Рапацевич Е.С., Сергєєнкової В.В., Сластьоніна В.О., Ягупова В.В. та інших.

Розглядаючи питання організації самостійної роботи студентів, неможливо не торкнутися питання визначення сутності дефініції «самостійна робота». Розкриття сутності її дефініції «самостійна робота» є предметом постійного обговорення фахівців у сфері педагогіки, у таблиці 1 наведені основні визначення цього терміну.

Таблиця 1 - Визначення дефініції «самостійна робота» різними науковцями

Автори	Сутність економічної дефініції «самостійна робота»	Посилання
Гончаренко С.У	різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності учнів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або вдома за завданнями вчителя, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі.	[2]
Козаков В.А.	специфічний вид діяльності учіння, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що навчається, а формування його знань, умінь і навичок здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять	[3]
Коптева С.І.	метод навчання, як форму організації діяльності студента, як вид пізнавальної і практичної діяльності.	[4]
Малихін О.В.	діяльність, яка спрямована на особистісне і професійне самовдосконалення, в основі якого лежить усвідомлена орієнтація суб'єкта на самостійне здобуття знань, розвиток індивідуальних здібностей і стійке мотиваційно - вольове прагнення до самонавчання, самоуправління, самореалізації, саморозвитку, самовдосконалення	[5]
Підкасистий П.І.	Самостійну роботу необхідно розглядати як тип діяльності та як форму організації навчального заняття, що представляє собою індивідуальний практикум.	[6]
Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах»	Самостійна робота студентів - є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять	[7]
Рапацевич Е.С.	Самостійна робота визначається як метод навчання і самоосвіти. Вона, потребує інтенсивного мислення , розв'язання пізнавальних задач, обробку інформації, ведення записів тощо. СРС є важливим фактором теоретичної та практичної підготовки до майбутньої діяльності, формування необхідних знань, умінь, навичок та якостей	[8]
Сергеєнкова В.В.	Сутність самостійної роботи розкривають форми колективної або індивідуальної навчальної діяльності студентів, під час якої вони засвоюють необхідні знання та практичні навички, навчаються планомірно та систематично працювати, мислити, формувати власний стиль розумової діяльності	[9]
Сластьонін В. О.	Форма навчання, за якого студент засвоює необхідні знання, опановує вміннями й навичками, учиться планомірно систематично працювати, мислити; формує свій стиль розумової діяльності. Відмінність її від інших форм навчання в тому, що вона припускає здатність студента самому організувати свою діяльність відповідно до поставленого або виниклого завдання	[10]
Ягупов В.В.	сукупність різноманітних навчальних прийомів і дій, за допомогою яких вони самостійно закріплюють і поглиблюють раніше набуті теоретичні знання, практичні навички й уміння, а також оволодівають новими	[11]

Розглянемо особливості організації самостійної роботи студентів у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті (ХНАДУ). Нормативне забезпечення організації самостійної роботи студентів у ХНАДУ спирається на Закон України «Про вищу освіту», згідно з яким розроблені відповідні Положення (рис. 1).

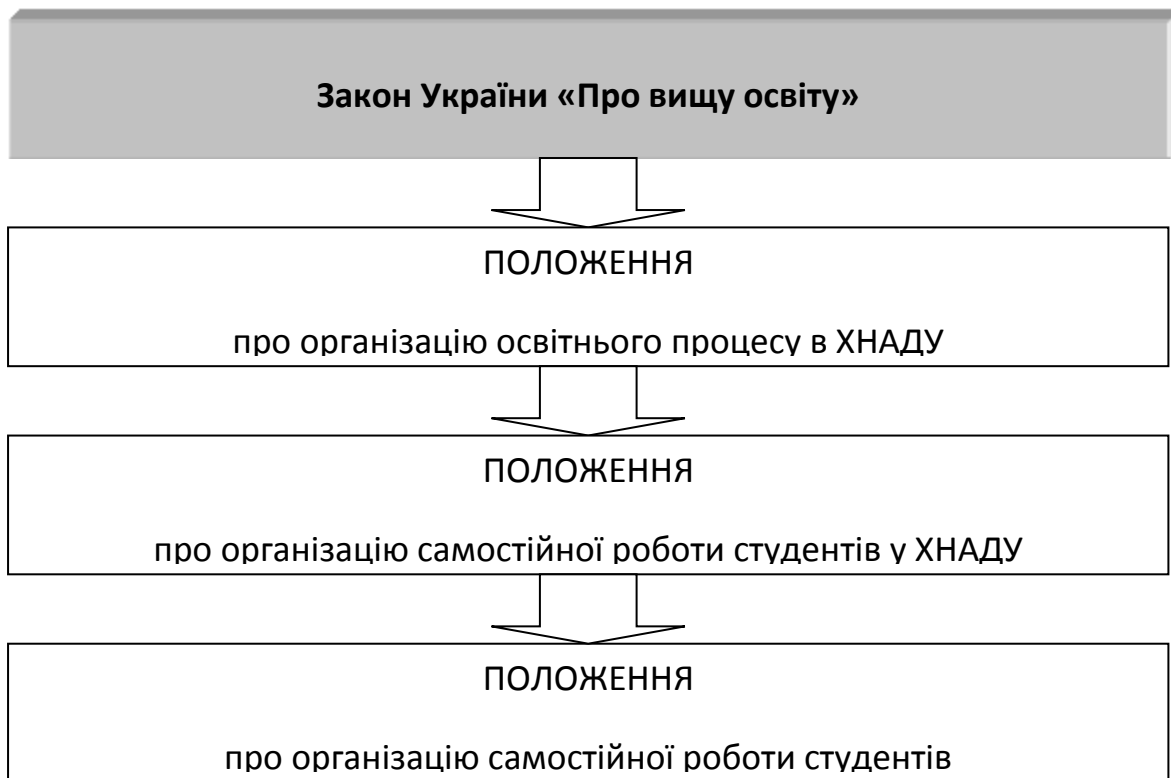

Рисунок 1 - Нормативне забезпечення організації самостійної роботи студентів у ХНАДУ (складено авторами за [12, 13])

Самостійна робота студента є невід’ємною складовою освітнього процесу у ХНАДУ, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом НПП, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов’язкових навчальних занять (позааудиторної навчальної роботи). СРС спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, їх

поглиблення, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь відповідно до обраного напрямку підготовки [12].

На рисунку 2 наведена схема забезпечення організації самостійної роботи студентів у ХНАДУ.

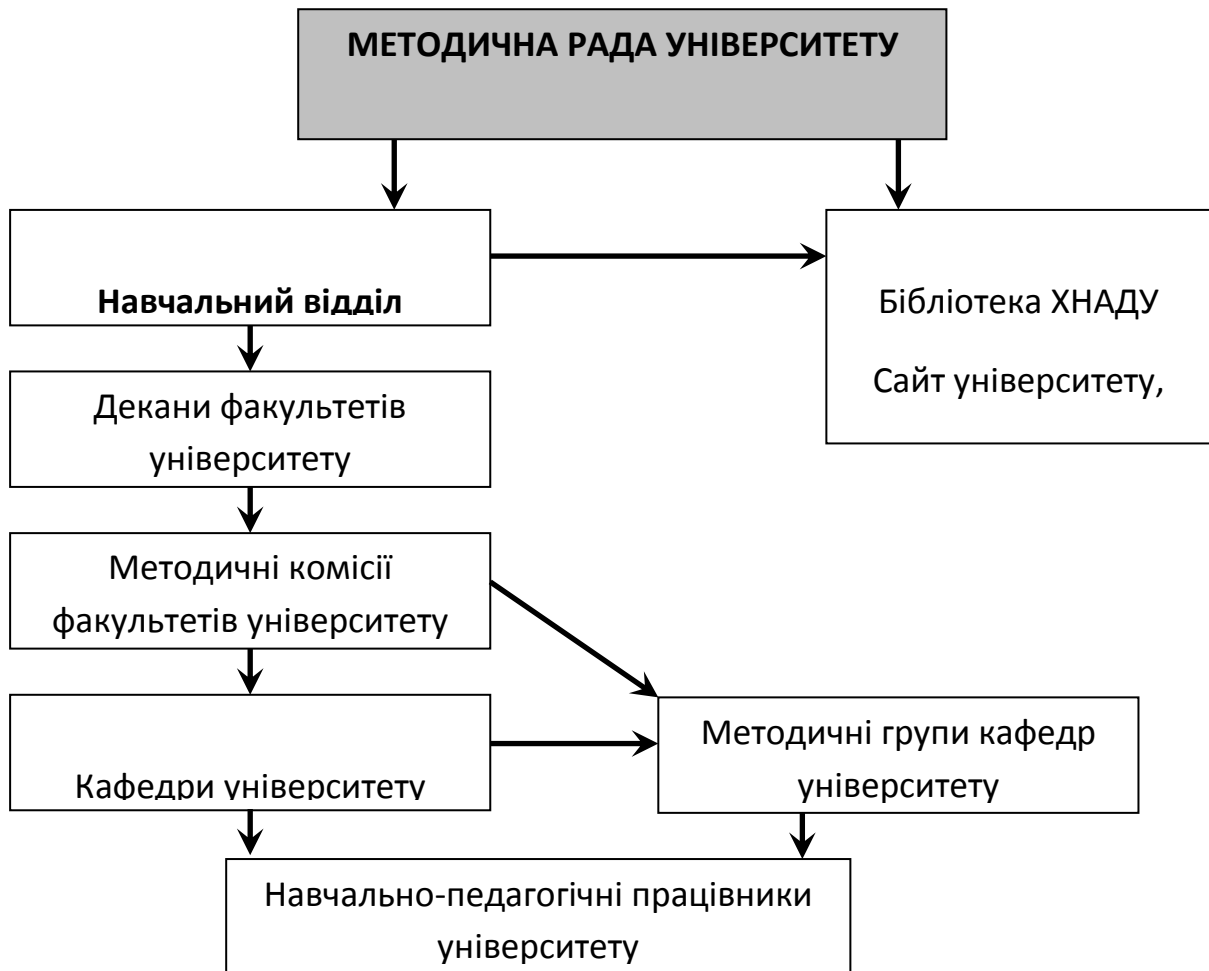

Рисунок 2 - Схема забезпечення організації самостійної роботи студентів у ХНАДУ (складено авторами за [12, 13])

Виходячи з забезпечення організації самостійної роботи студентів можна визначити основні умови ефективності.

По-перше. Розробка кафедрами навчально-методичних матеріалів для організації СРС:

- зрозуміле формулювання мети, завдань самостійної роботи, форм і методів її перевірки, оптимальний зміст і обсяг СРС;

- завдання творчого характеру, виконання яких не вимагає дії за готовим зразком, а зумовлює використання знань у інших ситуаціях;

По - друге. Розміщення навчально-методичних матеріалів для організації СРС у відкритому доступі (Файловий архів ХНАДУ, Навчальний сайт ХНАДУ, друковані видання).

По-третє. Постійний контроль на початку кожного заняття та оцінювання СРС.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В. А. Козаков. – К. : Вища школа, 1990 – 248 с.
4. Коптева С.И. Инновационные технологии и психологическое сопровождение образования : ИТ и ПС-образование. Мн. / С.И. Коптева, А.П. Лобанов, Н.В. Дроздова. - 2004. - 186 с
5. Малихін О.В. Теоретико-методологічні засади організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : дис. ... доктора пед. наук; 13.00.09 / О.В. Малихін. – Кривий Ріг, 2009. – 504 с.
6. Пидкасистый П.И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении: Теоретико-экспериментальное исследование. / П.И. Пидкасистый. – М.: Педагогика, 1980. – 240 с.

7. Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
8. Психолого-педагогический словарь / Сост. Рапацевич Е.С. – Минск: «Соврем. слово», 2006. – С.685.
9. Сергеенкова В.В. Управляемая самостоятельная работа студентов. Модульно-рейтинговая и рейтинговая системы / В.В. Сергеенкова. - Мн. : РИВШ, 2004. - 132 с.
10. Слостенин В. А. Культура умственного труда студентов / Виталий Александрович Слостенин. – М. : Просвещение, 1994. – 264 с.
11. Ягупов В.В. Педагогіка : Навч. посібник / В.В. Ягупов – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
12. Положення про організацію освітнього процесу в ХНАДУ // А.М.Туренко, І.П.Гладкий, С.І.Шерстобітов, Д.П.Лабенко, Ю.Є.Онуфрей – Х.:ХНАДУ, 2015. – 60 с.
13. Положення про організацію самостійної роботи студентів у ХНАДУ // І.П.Гладкий, С.І.Шерстобітов, Д.П.Лабенко, – Х.:ХНАДУ, 2016. – 20 с.

УДК 378. 09

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЗА УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Хорошилова І.О., к.е.н., ст. викл.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Час не стоїть на місці, і розвиток сучасного суспільства вимагає від нас підготовки фахівців, здатних до прийняття нестандартних рішень.

За умов інтеграції освіти, науки і виробництва перед працівниками вищої школи постає завдання підготовки та формування творчої особистості, поступового перетворення навчальної діяльності студента в професійну діяльність. Оскільки освіта є свого роду системою пізнання, розвитку мислення та творчості це й є засобом формування всебічно розвиненої особистості, що з розвитком сформує спеціаліста, здатного належним чином виконувати свої обов'язки, та підвищувати рівень своєї кваліфікації до вимог сьогодення.

На сучасному етапі розвитку суспільства самостійна робота вважається першочерговим компонентом підготовки бакалаврів та магістрів у рамках європейської інтеграції. Самостійна робота студентів формує в майбутніх фахівцях творче ставлення до праці, стимулює до самовдосконалення, є ефективним засобом самонавчання та самопідготовки. Саме тому нам потрібно послідовно переходити до керівництва та корегування навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Ні для кого не секрет, що найбільш міцними є ті знання, уміння й навички, які здобуваються самостійно, вони найбільш закорковуються в свідомості коли студент проявляє пізнавальний інтерес і власну ініціативу в навчанні, наполегливо оволодіваючи новими надбаннями. Про здатність студента вміти приймати виважені ефективні рішення свідчить наявність у нього змістової самостійності, однак для успішної реалізації потрібно ще вміти її організувати. Оскільки самостійна робота студента – це інтелектуальна діяльність студента, яку він здійснює здобуваючи знання впродовж лекції, практичних занять, та у позаурочний час, то удосконалення і розвиток цієї роботи в умовах застосування різних методів і засобів є одним із основних аспектів ефективного навчання у вищій школі. Базуючись на цьому основним завданням викладача й усієї системи освіти - перехід з інформаційного типу навчання до розвитку

індивідуальних здібностей, розвивати творчий потенціал студентів, активно впливати на формування їх особистості, адже ефективність та результативність самостійної роботи студентів значною мірою залежить від викладача.

На думку багатьох дослідників на самостійне дослідження може вноситись: - теоретичний матеріал, не складний за змістом; - практичні роботи, де не має потреби безпосереднього керівництва викладача.

Безумовно самостійна робота студентів повинна забезпечуватися навчально-методичними засобами, передбаченими для вивчення конкретної навчальної дисципліни, це: - конспект лекцій викладача, підручник, методичні та навчальні посібники, тобто основна література ;

- методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи.

Та насамперед самостійна робота матиме ефективність лише тоді, якщо вона матиме чітку організацію з боку викладача, буде складовою навчально-виховного процесу, та самостійну роботу студентів контролюватиме педагог. Успішність самостійної роботи студентів визначається перш за все підготовленістю їх до такої навчальної діяльності.

Отже, самостійна робота як вид роботи за своєю суттю передбачає максимальну активність студентів відносно різних аспектів своєї діяльності організація розумової праці, пошук гармонії, прагнення зробити значення переконаннями. Ефективність самостійної роботи залежить від глибокого усвідомити її необхідності студентом, за чого він виконує цю роботу, та яку мету переслідує, та розуміє цінність та корисність отриманих в подальшому результатів. На наш погляд обов'язковими умовами успішного виконання є чітке та конкретне визначення завдання, його вмотивованість, наявність і знання методики

виконання студентом, та конкретні терміни, форми і види контролю з боку викладача.

Давно відомо, що головним джерелом для здобуття знань в процесі навчання у ВНЗ є книга, або її аналог (підручник, навчальний посібник, словник, довідник, наукова стаття тощо). Але у роботі з книгою слід дотримуватися певних правил: - під час вивчення проблеми насамперед слід детально ознайомитись з літературними першоджерелами, а вже потім - з навчальними посібниками та критичними статтями та публікаціями.

Опрацювання посібників не здатне замінити вивчення першоджерел. Робота з першоджерелами спричиняє виникнення у студента самостійних роздумів та суджень та водночас сприяє глибшому розумінню проблеми або теми.

Викладені вище міркування дають можливість стверджувати, що організація самостійної роботи студентів повинна розглядатись як система взаємодії студента з навчальним матеріалом по дисципліні, що навчає не тільки самостійно опрацьовувати науково-технічну та методичну літературу, а й здобувати необхідні знання, набувати практичні навички та вміння для формування адаптації майбутніх фахівців до подальшої професійної діяльності. Але тільки за умови її чіткої організації викладачем буде забезпечена активізація професійної підготовки майбутніх фахівців, що сприятиме формуванню творчого, та самостійного мислення.

Література:

- 1.Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / [ред. С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко]. - К. : Вища школа, 2003. - 323 с.
- 2.Тимчасове положення про організацію навчального процесу в

кредитномодульній системі підготовки фахівців (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004 р. № 48). [Електронний ресурс]. - Режим доступу до журналу : <http://www.minagro.gov.ua/page/?n=5192>.

3. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – с. 68–70.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с.

УДК 378.1:330.3

АКТИВІЗАЦІЯ УЧАСТІ У КОНКУРСАХ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

*Догадайло Я.В., к.е.н., доцент, Федотова І.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
svetlicwork@gmail.com, irina7vf@gmail.com*

Встановлено, що у сучасному суспільстві процвітає не той, хто більше знає та не той, хто краще організований, а той, хто більш всього стійкий до змін та несподіванок, здатний активно діяти в умовах невизначеності та тривожності [1]. Необхідно відмітити, що результати дослідження соціологів, що відображають взаємні претензії випускників вузів і їхніх роботодавців показали, що молоді фахівці ніколи не зуміють зробити кар'єру, якщо не володіють трьома найважливішими навичками: робота в команді, комунікаційні навички (тобто спілкуватися і отримувати

інформацію) та самостійність. За результатами аналізу моніторингу розвитку професійно важливих якостей і компетенцій у студентів економічних спеціальностей були виявлені недоліки у розвитку вищим навчальним закладом деяких якостей: вміння працювати з людьми, особиста ініціатива, якість праці, системний підхід до вирішення завдань [2]. Для сучасного фахівця важливим є вміння організовувати науково-дослідницьку діяльність та ефективно використовувати існуючі наукові розробки. Вважається, що конкурентну боротьбу виграють керівники, які зможуть перетворити свої підприємства в ті, що створюють та використовують знання. В результаті раніш проведених досліджень були визначені нові вимоги, що висувуються в сучасних умовах суспільства до випускників вітчизняних вищих навчальних закладів та передбачають наявність у фахівця-випускника вищого певних вмінь, а саме: орієнтуватися в ситуації, що змінюється, діяти при відсутності вказівок; приймати усвідомлені відповідальні рішення в умовах невизначеного майбутнього; працювати в команді; працювати з великим обсягом інформації; самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці для вирішення проблем; гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; щодо комунікативності та інше [3].

Останнім часом проводиться багато студентських конкурсів освітнього характеру: конкурс наукових студентських робіт, брейн-ринг, кейси від успішних підприємств, конкурс бізнес планів та багато інших. Під конкурсом (лат. *concursum*) розуміється змагання кількох осіб в області науки, теоретичних та практичних знань і іншого, з метою виділити найбільш видатного (або видатних) конкурсанта-претендента на перемогу.

На кафедрі управління та адміністрування студенти приймають участь у різноманітних конкурсах освітнього характеру на протязі останніх одинадцяти років з роками кількість конкурсів, в яких приймають участь

студенти, збільшується тим самим їх якісний склад. Дослідження особливостей участі студентів у конкурсах показали, що в основному у всіх конкурсах приймають участь тіж самі студенти. Це свідчить про необхідність здійснення обґрунтованого вибору якісного складу конкурсів, який би дозволив розвинути всі навички, необхідні у сучасних умовах. Цей процес має здійснюватися на постійній основі та мати систематичний характер.

Усунути існуючі недоліки у підготовці майбутніх менеджерів та розвинути у них необхідні в сучасних умовах навички пропонується шляхом активізації участі студентів конкурсах освітнього характеру при одночасному урізноманітненні якісного набору конкурсів. Під останнім розуміється забезпечення участі студентів у всіх конкурсах, що відрізняються між собою:

- характером проблем та питань, що вирішуються (наукові, науково-прикладні, дослідницькі, практичні);

- складністю та кількістю проблем та питань, що вирішуються (прості - що вимагають переробки невеликого обсягу інформації за малий проміжок часу; складні - що вимагають переробки великого обсягу інформації за певний період часу; особливі - що вимагають переробки великого обсягу інформації за обмежений період часу;)

- умовами та порядком організації проведення конкурсу (командні змагання, індивідуальні змагання);

- характером участі у конкурсі (пасивна, активна);

- творцями та організаторами конкурсу (Міністерство освіти та науки України; вищі навчальні заклади; суб'єкти господарської комерційної діяльності; спеціально створені організації, що створені для проведення та організації конкурсу);

- ступенем участі керівника (за участю керівника; керівник не потрібен).

Прийняття участі в вищеперелічених конкурсах на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях забезпечить формування впевненості у досконалості та універсальності власних вмінь та навичок у майбутніх фахівців з менеджменту та позитивного іміджу університету на цих рівнях.

Таким чином, запропонований комплексний підхід до активізації участі студентів зі спеціальності менеджмент у конкурсах дозволить кращим студентам підвищити рівень їх самостійності, організованості, стійкості до змін та несподіванок, розвинути їх здатність до ефективних дій в умовах невизначеності та тривожності, комунікативні навички та роботи у команді. Все це є передумовою успіху фахівця в сучасному суспільстві. Окрім того активізація участі студентів у конкурсах різного характеру дозволить розвинути професійні важливі якості і компетенції у студентів економічних спеціальностей, які вважаються за результатами моніторингу недорозвиненими вищим навчальним закладом та розвинути всі необхідні для сучасного фахівця менеджера навички.

Література:

1. Грицкевич Т. И. Тенденции реформирования отечественного образования: мыслимое и действительное в реализации национального проекта / Т. И. Грицкевич // Философия образования. — 2008. — № 3(24). — С. 189–196.

2. Хлыстунов Д.А. Исследование развития профессиональной компетентности в системе колледж-вуз с использованием интерактивных акмеологических технологий / Д.А. Хлыстунов, В.Н. Софьина, М.П. Белеванцева // Современное образование: содержание, технологии,

качество: междунар. науч.-метод. конф., 24 апр. 2013 г.: тезисы докл. – Том 1. – Санкт-Петербург, 2013. – С. 227-229.

3. Догадайло Я.В. Підготовка менеджерів згідно сучасних вимог суспільства / Я.В. Догадайло // Шляхи забезпечення якості підготовки фахівців транспортної галузі: всеукр. наук.-метод. конф., 10 лист. 2015 р.: тези доп. – Х.: ХНАДУ, 2015. – С.43-46.

4. Урсалов Е. Casers - вместе с МОН внедряем бизнес-кейсы в образовании [Электронный ресурс] / Е. Урсалов – Режим доступа: <https://itacademy.info/evgenij-ursalov-casers-vmeste-s-mon-vnedryaem-biznes-kejsy-v-obrazovanii/>

СЕКЦІЯ 3

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ VISIO ONLINE В ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

*Грицук Ю.В., к.т.н., доцент,
Донбаська національна академія будівництва і архітектури*

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє визначати тенденції росту високотехнологічного середовища навчальних закладів, відзначати масовість і неперервність отримання освіти, широкий доступ до електронного та онлайн-навчання [1, 2]. Ці фактори є основою розгортання й існування інформаційного суспільства і, відповідно, освіти як його складової частини і як основного інструменту формування знань та формування фахівців постіндустріального суспільства [3].

При моделюванні і проектуванні систем менеджменту якості підприємства розробники (фахівці з управління якістю) стикаються з проблемою формалізації її різних елементів, що відбивають його структуру і існуючі правила виробництва [4]. Під елементом системи розуміють межу її ділення з точки зору конкретного завдання (рис. 1).

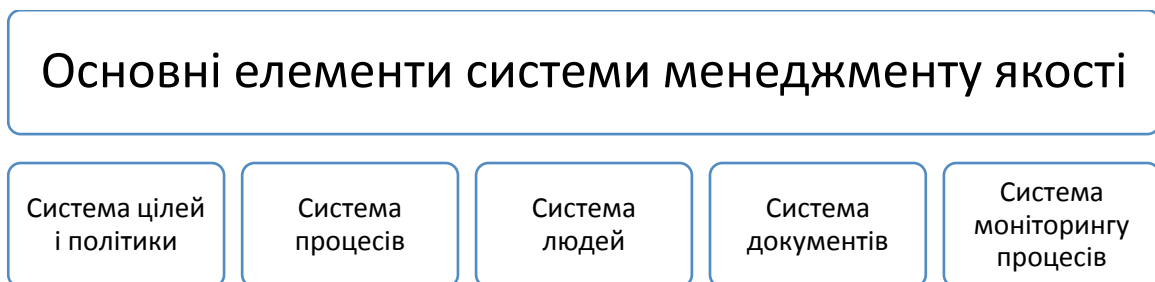

Рис. 1. Основні елементи системи менеджменту якості

При встановленні взаємовигідних відносин між замовником і розробником системи менеджменту якості підприємства, а також всіх

зацікавлених сторін особливе значення має візуальне моделювання, що спрощує розуміння. Подання системи менеджменту якості підприємства – це зображення елементів і даних системи управління якістю, схем, моделей, бізнес-діаграм, графіків і таблиць [4]. Таким чином, вміння користуватися елементами ділової графіки – це актуальна задача в контексті підготовки сучасних економістів та менеджерів.

Хмарний сервіс MS Office365 надає користувачам інструменти для комунікацій та спільної роботи над проектами. Найчастіше навчальні заклади використовують план A1 [5], який надає можливість безкоштовно скористатися наступними службами та сервісами: Outlook Web App, Calendar, People, Newsfeed, OneDrive Pro, Sites, Word Online, Excel Online, PowerPoint Online, OneNote Online, Skype for business, Yammer тощо.

Зазначений план не передбачає можливостей використання служб чи додатків Visio Online, але користувачі можуть скористатися службами, які включені до сервісу OneDrive Pro (рис. 2).

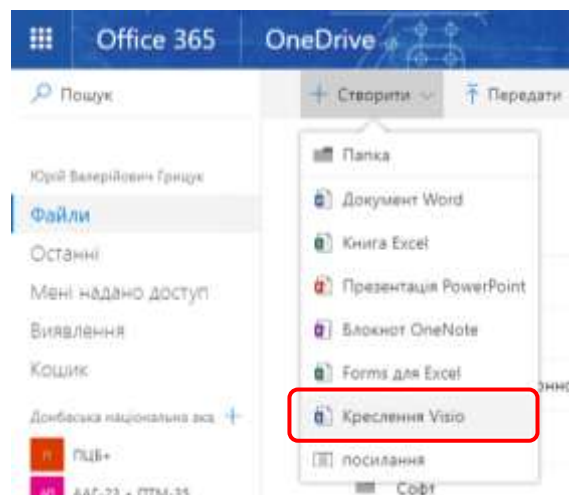

Рис. 2. Запуск інструментів Visio Online в OneDrive

Запускаючи цей інструмент можна отримати спрощену версію Visio Online [6], якої буде достатньо для створення простих схем, блок-схем тощо (рис. 3). Необхідні фігури можна додавати.

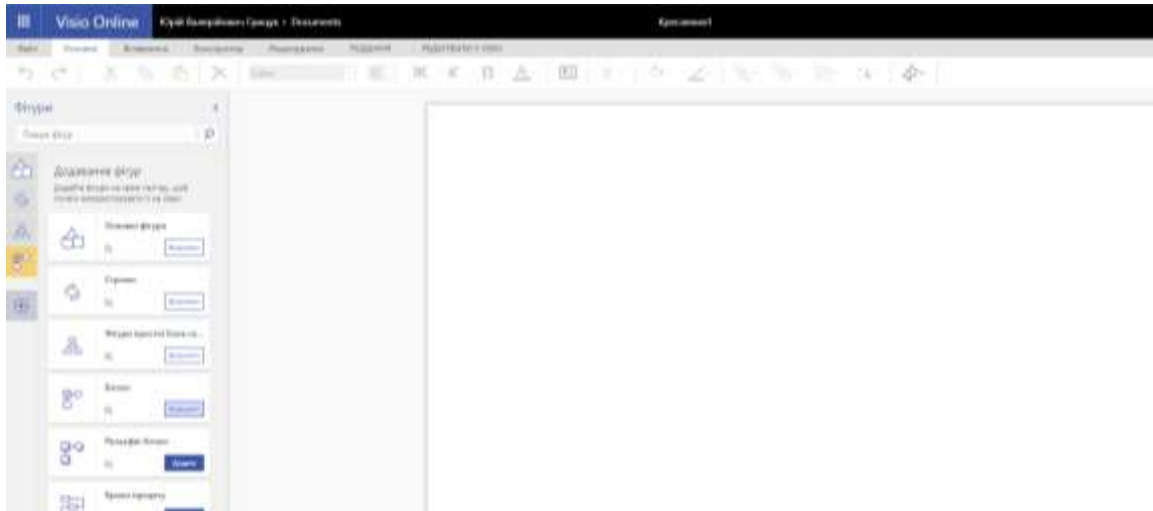

Рис. 3 Вікно Visio Online

В якості прикладу з використанням наявних інструментів побудовано блок-схему початку навчання з використанням Office365 (рис. 4)

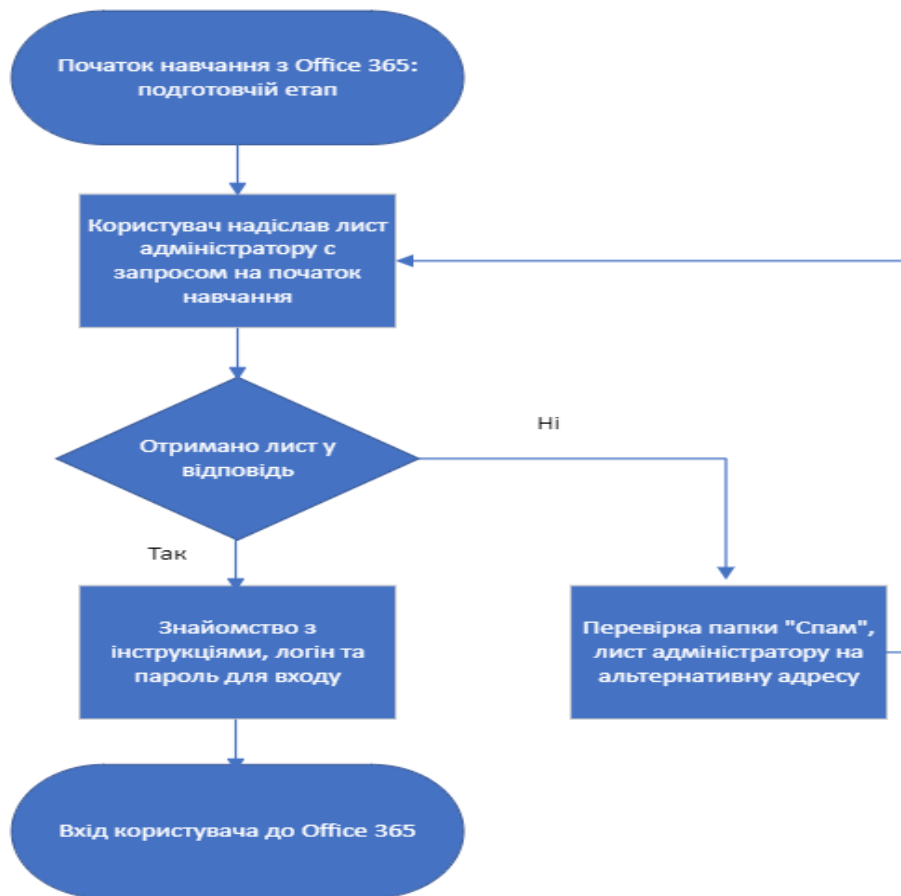

Рис. 4 Блок-схема початку навчання з використанням Office365

Таким чином можна зробити висновки, що візуалізація навчальної інформації дозволяє вирішити цілий ряд педагогічних задач, а саме забезпечення інтенсифікації навчання, формування і розвиток критичного і візуального мислення, зорового сприйняття, підвищення візуальної грамотності та візуальної культури тощо.

Література:

1. Шишкіна М. П. Хмаро орієнтоване середовище навчального закладу: сучасний стан і перспективи розвитку досліджень / М. П. Шишкіна, М. В. Попель // Інформаційні технології і засоби навчання – [Електронний ресурс]. – 5(37), 2013. Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/903/676>
2. Манако А. Ф. ИКТ в обучении: взгляд сквозь призму трансформаций / А. Ф. Манако, Е. М. Сеница // Образовательные технологии и общество. [Електронний ресурс].– 2012. – Том 15, No 3. – С. 392–413. – Режим доступу : http://ifets.ieee.org/russian/depository/v15_i3/html/6.html
3. Бебнев А. Е. Потенциал облачных решений для образовательной системы на примере Microsoft Office 365 / А. Е. Бебнев. // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – №1. – С. 1–8.
4. Горлачук В. В. Інформаційні системи і технології на підприємстві : [методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт] / В. В. Горлачук, О. Ю. Коваленко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 152. – 48 с. – (Методична серія)
5. Office 365 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://products.office.com/ru-ru/academic/compare-office-365-education-plans>
6. Визуализация учебной информации с помощью OneDrive для бизнеса и Visio Online [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vedenev.livejournal.com/18251.html>

ЩОДО ЯКІСНОГО НАПОВНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОРТАЛУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Вербицька В.І., к.е. н., доцент

Павлюченко Д.В., студент,

Говтва І.О. студент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасне життя неможливе без використання новітніх інформаційних технологій. Вони проникають не тільки в ті галузі, де здійснюється обмін та розповсюдження значних обсягів інформації, а й у повсякденне побутове життя, стаючи важливими його факторами та необхідними атрибутами.

Для молодого покоління, що народилось, опановує та розвиває свої знання та практичні навички вже в умовах розвинутих технологій та їхнього широкого застосування, важливого значення набувають ті інформаційні ресурси, що здатні надавати максимум корисної для використання інформації. Крім того, означену інформацію необхідно подати в такому вигляді, аби вона не тільки приковувала увагу та не відпускала її, а й мала можливість інтересно її представити (подати) і нарешті, зацікавлювала би споживача здійснити необхідні для виробника дії – будь то здійснення процесу продажу або отримання будь-якого виду послуг.

Вищевказане в повній мірі слід віднести до процесу представлення та надання освітніх послуг вищої школи, оскільки реалії сьогодення свідчать, що не учорашні школярі та випускники середніх навчальних та професійних закладів, тобто абітурієнти, борються за право назвати себе студентом будь-якого обраного вищого закладу, а, навпаки, вищі навчальні заклади змагаються між собою за якомога більшу кількість студентів-

першокурсників. Вже зараз близько трьох мільйонів студентів вільно переміщуються із однієї країни до іншої в процесі освіти [1].

Зазначимо, що особливе, майже визначальне значення у виборі в цьому процесі посідає такий ресурс, як інформаційний портал вищого навчального закладу (ВНЗ).

Безперечно, не можна цілком впевнено стверджувати, що виключно інформаційні сайти, сторінки або портали ВНЗ мають значення та вирішальний вплив у процесі вибору абітурієнтом того або іншого навчального закладу. Вибір майбутньої професії, а разом з ним, і майбутньої *alma-mater*, може бути здійснений набагато раніше фактичного терміну вступу на навчання внаслідок сімейних традицій, переконань друзів або батьків, психологічної спрямованості учня, особистісних обмежень або просто дитячої мрії. Разом з цим, існує значна кількість молоді, що не має будь-яких визначених уподобань щодо професійної майбутності, і саме на них слід спрямовувати зусилля інформаційних засобів, які розробляються університетами, інститутами та іншими закладами для залучення їх у лави студентів.

Отже, на нашу думку, інформаційний ресурс ВНЗ, аби задовольнити вищевказані потреби, повинен бути інформативним та корисним для абітурієнта, а вже потім для студента. Можливий також поділ сайту за окремими користувачами.

Слід зазначити, що проблема якісного наповнення сайтів університетів та їх успішного просування не є чимось новим, і у світі навіть існує рейтинг Webometrics, згідно з яким, до списку навіть до першої тисячі жоден вітчизняний вуз не потрапив. Натомість, дослідники намагаються розробити рекомендації щодо усунення існуючих недоліків, серед яких вважаємо доцільним виділити такі:

1. Вкрай важливим є забезпечення більш простішого доступу до інформації про діяльність вузу (подвійна або потрійна присутність одного вузу в інтернеті цьому заважає).

2. Слід створити іноземну версію сайту, що забезпечить додаткові посилання із зарубіжних країн.

3. Зміст сайтів має бути орієнтованим на більш широку аудиторію, а не тільки на студентів та викладачів.

На сьогодні слід констатувати, що існуючий сайт ХНАДУ має всі ознаки суміші різноспрямованої інформації, що надається для різних видів користувачів, а запропоноване останнім часом анкетування студентів «Сайт університету» розроблене без урахування реальних потреб студентів та абітурієнтів і побудоване таким чином, щоб не знаходити недоліки для їх подальшого виправлення чи усунення, а здебільшого, щоб дещо вдосконалити ті розділи, які слід просто викинути.

Так, наприклад, яке значення має відповідь на перше запитання «Факультет», або, інше, «курс»? Таке враження, що потрібно біло з чогось починати, а про сутність та сенс таких запитань мова не йшла. Не зовсім зрозумілим для широкого кола студентів є й запитання 7: «Чи знаєте ви, що таке інформаційна культура?» і до чого тут вдосконалення якісного наповнення сайту, що покликаний допомагати знаходити потрібне?

Взагалі, і самі запитання (а їх лише 14), і їхнє смислове наповнення, аж ніяк не відповідають наголошеній меті покращання інформаційного забезпечення необхідною інформацією, бо в першу чергу, за нашим переконанням, слід виявити недоліки, а вже потім намагатись їх усунути та наповнювати необхідними темами та розділами.

Для нас, студентів, вочевидь існують наступні недоліки існуючого наповнення та можливостей використання сайту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету:

1. Сайт не допомагає знаходити необхідну інформацію, навіть якщо вона там присутня;
2. Сайт містить значну кількість закритої інформації, або необхідно здійснити складну реєстрацію для заходу на необхідний інформаційний ресурс;
3. Неможливість заходу на сайт університету з Wi-fi, який підключено на території нашого навчального закладу;
4. Перевантаження нецікавою та непотрібною для нас інформацією;
5. Наявність застарілої інформації (іноді навіть 2012 року);
6. Невідповідність назви розділу його сутісному наповненню;
7. Застарілий дизайн сайту;
8. Наявність значної кількості граматичних помилок, особливо у словах українською мовою;
9. Слабка динаміка подій, що відбуваються в університеті.

Можливо, це далеко не повний перелік недоліків, але позитивним для нас вже є те, що керівництво університету має намір вдосконалювати інформаційний ресурс закладу, що дозволить зробити його більш конкурентним і здатним надавати якісну інформацію студентам та абітурієнтам, що в кінцевому підсумку, дозволить залучити до лав майбутніх студентів більшу кількість молоді.

Література:

1. Муравьева М. Не так плох вуз, как его сайт [Электронный ресурс] / Марина Муравьева // Центр міжнародних проєктів. НДІ прикладних інформаційних технологій «Євроосвіта». – Режим доступу:
<http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=470>

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Федорова В.О., к.е.н, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

fedjav@rambler.ru

Контроль знань студентів при дистанційному навчанні є необхідним компонентом навчального процесу, що з одного боку виконує інформаційну функцію (шляхом інформування тьютора щодо якості засвоєння студентом навчального матеріалу), а з іншого боку – стимулюючу (шляхом пробудження у студентів бажання вдосконалювати рівень отриманих знань).

Перевірка результатів дистанційного навчання повинна здійснюватись на всіх етапах даного процесу. При цьому залежно від часу проведення виділяють такі види контролю знань студентів:

– попередній – контроль, що дозволяє визначити початковий рівень знань студента ще до засвоєння курсу. За результатами даного контролю здійснюється підбір навчального матеріалу та завдань, що відповідають визначеному рівню. Наприклад, якщо студент бажає вивчити дистанційно англійську мову, то перед початком навчання йому необхідно пройти тест, що дозволить визначити його рівень володіння мовою (beginner, elementary, pre-intermediate, intermediate, upper-intermediate, advanced, proficiency). Зміст дистанційного курсу залежатиме від результатів даного тесту. Іншими словами попередній контроль дозволяє диференціювати

студентів за рівнем підготовленості й відповідно до нього підібрати навчальний матеріал;

– поточний – контроль, який проводиться з метою більш повного вивчення навчального матеріалу та перевірки якості його засвоєння студентом за кожною темою. Такий контроль може проводитись у різних формах:

– тести;

– питання для самоконтролю;

– різні види задач і завдань (зокрема з використанням форумів і чатів). Такі завдання відсилаються, наприклад, у вигляді файлів або тексту тьютору електронною поштою або через сервер системи дистанційного навчання;

– підсумковий – контроль, що проводиться після завершення вивчення курсу та дозволяє визначити рівень засвоєння матеріалу з дисципліни, за якою розроблено курс. Такий контроль бажано проводити в очній формі з метою більш об'єктивної оцінки рівня знань студента.

Найбільш розповсюдженими формами підсумкового контролю є:

– тестування;

– контрольне ессе;

– рейтингова система;

– груповий (індивідуальний) проект.

Забезпечити індивідуалізацію та об'єктивність контролю знань дозволяє використання рейтингової системи контролю. Сумарний рейтинг складається шляхом підсумовування балів, отриманих за окремі види робіт, що виконуються протягом проходження дистанційного курсу. Такий вид контролю дозволяє студенту здійснювати проміжний самоконтроль та самооцінку знань студентів і завчасно скорегувати її до моменту завершення проходження курсу.

Студент протягом всього періоду навчання повинен мати змогу ознайомитись зі своїми оцінками з метою регулювання їх рівня.

В залежності від форми контролю розрізняють такі його види:

– тестовий – проводиться у вигляді тестів різних видів в комп'ютерній системі дистанційного курсу;

– письмовий – проводиться шляхом використання завдань, задач, рефератів, есе, обговорень проблемних питань в чатах і форумах тощо. Відповіді на такі завдання відсилаються у вигляді тексту або текстового файлу;

– усний – проводиться під час аудіо- та відеоінтернет-конференцій, вебінарів через реєстрацію та участь в них, шляхом спілкування викладача зі студентами по Skype.

За результатами всіх видів контролю студент отримує певну кількість балів, на основі яких йому видається (або не видається) сертифікат про проходження курсу.

Отже, контроль при дистанційному навчанні є невід'ємною його складовою, що дозволяє вдосконалювати не тільки рівень якості засвоєння студентами навчального матеріалу, але й безпосередньо навчальний процес. Найбільш ефективним способом контролю знань студентів є поєднання всіх зазначених видів контролю.

Література:

1. Миклашевич Н.В. Организация процесса контроля знаний студентов в условиях дистанционного обучения / Н.В. Миклашевич, И.Г. Саркисова, Н.Б. Яковенко // Интерактивная наука. – 2016. – № 5. – С. 32-34.

2. Технологія розробки дистанційного курсу [Текст] : [навч. посіб.] / за ред. В.Ю. Бикова, В.М. Кухаренка. – К. : Міленіум, 2008. – 323 с.

ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТІВ

*Бринза Н.О., к.т.н., доцент
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця*

Сучасна система освіти розвивається з урахуванням становлення ринкової економіки, інформатизації суспільства, рівня розвитку виробничих технологій. Ефективність і якість освіти прийнято вимірювати за показниками працевлаштування випускників освітніх установ, їх соціального самопочуття, рівнем конкурентоспроможності молодих робітників і фахівців на ринку праці. В теперішній час ефективність освіти визначається компетентністю фахівців. Проте, відсутні чіткі алгоритми для визначення ступеня досягнення випускником тих, чи інших компетентностей. При цьому дуже важливо визначати стан сформованості знань і умінь на різних етапах навчання, що дозволить своєчасно вносити корективи в процес підготовки фахівця. Тому на деяких етапах навчання необхідно виконувати оцінку компетентностей фахівців, що представляє собою послідовність дій, що дозволяють визначити рівень набутих знань та умінь за напрямом підготовки фахівців, при вивченні тих чи інших навчальних дисциплін.

Одним з варіантів оцінювання знань і компетентностей студентів є використання тестів. Розглянемо загальні вимоги й основні особливості процесів контролю й оцінки підготовленості фахівців. Пріоритет віддається письмовим формам оцінки, тому що усні форми контролю мають істотні недоліки. Проводиться підсумовування результатів навчання отриманих по підсумкам поточного контролю й іспиту. Основним показником успіхів у навчанні є рейтинг. Широко використовується

комп'ютерне тестування. Це дозволяє усунути суб'єктивність результату. Застосовується багатобальна шкала оцінювання.

Усі перераховані вище тенденції для своєї реалізації вимагають наявності об'єктивного інструмента оцінки якості підготовки. Таким вимогам відповідає тестування. Оцінка рівня компетенцій за допомогою тестування є складним завданням. Тому при розробці підходів до виміру рівня компетенцій необхідно використовувати закордонний досвід, де такі виміри проводяться досить тривалий час.

Оцінка компетенцій у дослідженнях PISA, TIMSS і їм подібних заснована на використанні IRT і складанні завдань спеціального типу. Кожне завдання – це окремий текст, у якому описується деяка ситуація (проблема), звичайно, практичної спрямованості. До цього тесту формулюється від одного до шести завдань/питань різноманітних рівнів. За результатами їх виконання оцінюється можливість студента виявляти проблему, укладену в тексті, і вирішувати її, використовуючи знання, отримані в результаті вивчення дисциплін. Предметне знання є для випробуваного ресурсом лише в тому ступені, у якому воно допомагає йому розв'язати реальну практичну задачу. Досягається це за рахунок штучного зниження складності предметного матеріалу й, паралельно, продуманими й перевіреними вимогами до набору тих інтелектуальних умінь, які дозволять студенту виконати завдання.

При доборі текстів завдань, спрямованих на діагностику компетенцій, слід дотримуватися наступних принципів: 1) принцип правдоподібності. У текстах повинні втримуватися реальні наукові проблеми, протиріччя й розбіжності, які треба розрішити. Необхідно використовувати тексти з практичною спрямованістю; 2) принцип варіативності. Текст може містити фрагменти, отримані з різних джерел; 3) принцип надмірності. У кожному фрагменті повинна бути частина

інформації, необхідна для пошуку відповіді на поставлені питання до тексту, щоб в остаточному підсумку одержати надмірність інформації; 4) принцип різноманітності. Текст може ставитися до різних розділів теми; 5) принцип різних форматів. Текст може мати різний формат: звичайний текст, схема, таблиця, графік, діаграма, креслення, карта, тощо; 6) принцип схованої підказки. Питання до тексту необхідно сформулювати так, щоб студент міг знайти частину відповіді в матеріалі самого тексту, а частина – змодельовати самостійно.

Частиною загальної проблеми ефективності оцінки якості є проблема ефективності педагогічного тесту. В основу розробки якісного тесту повинна бути покладена наукова складова. Тест повинен бути основним засобом автоматизації контролю, тим самим заощаджувати витрати часу науково-педагогічного складу.

Основні вимоги до педагогічних вимірів: властивість лінійності шкали виміру, що допускає зручності в застосуванні математичних аксіом і операцій; параметри завдань і випробуваних не повинні бути взаємно залежні; до методу виміру пред'являються вимоги легкості застосування й можливості автоматизації розрахунків. Виконання цієї умови дозволяє зробити процес виміру масовим; монотонність відображення властивості на числовій шкалі. Чим більше рівень підготовки випробуваного, тем вище результат. На ефективність тесту також впливає форма й зміст завдання. Традиційно при тестуванні використовуються завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох-п'яти відповідей, що представляються на вибір. При цьому, однак, висока ймовірність угадування правильної відповіді тими випробуваними, які не знають його. Таким чином, не менш п'ятої частини всіх одержуваних правильних відповідей заздалегідь вважається помилковою, недостовірною інформацією.

Ефективність завдань із вибором однієї правильної відповіді знижується через тенденцію ставити правильні відповіді не на початку й не наприкінці, а посередині. Таким чином, досвідчені студенти, за інших рівних умов, при вгадуванні відповідей на важкі завдання уникають вибору першої й останньої відповіді. Тим самим підвищують вихідний тестовий бал. При складанні тесту слід урахувати також вплив додавання в тест завдань певного рівня труднощі на розподіл вихідних результатів випробуваних. Додавання важких завдань приведе до відносного зниження балів у великого числа випробуваних. Включення в тест порівняно легких завдань дасть зворотний результат. Таким чином, зміни в розподілі балів будуть залежати від складу завдань тесту.

Найбільшу ефективність тест досягає в точці, коли його складність збігається з рівнем підготовленості студента. В основі поняття диференціальної ефективності тесту лежить ідея, що він буде більш ефективний на якомсь певному рівні.

Таким чином, можна сформулювати три правила відбору завдань для створення ефективного педагогічного тесту: у тесті потрібні такі завдання, що впливають на формування компетентностей. Це правило ґрунтується на принципі гомогенності змісту тесту. Практично важко знайти завдання, яке вимірює тільки ту властивість, що підлягає перевірці, і нічого іншого. За допомогою факторного аналізу вдається визначити захід адекватності кожного завдання вимірюваній властивості особистості; у тесті потрібні завдання з рівномірним зростанням труднощів. Це впливає з даного вище визначення тесту й із принципу відповідності рівня труднощі завдань рівню підготовленості студентів; завдання, що мають подібні параметри, надлишкові для ефективного тесту.

Використання запропонованих рекомендацій дозволять оцінити рівень досягнення компетентностей студентів, шляхом підвищення якості підготовки матеріалу.

Література

1. Каюкова И.В. Разработка математических методов и моделей анализа и прогнозирования качества обучения в ВУЗЕ на основе компетентностного подхода – Волгоград, 2014. – 138 с.

УДК 65.011.56

ВАЖЛИВІСТЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ І ПОШУКУ РОБОТИ

Касатонова І.А., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

kasatonova82@gmail.com

Інформатизація системи освіти повинна бути невід’ємною складовою для кожного вузу, що дозволить одержати певні конкурентні переваги на ринку освітніх послуг. Сьогодні кожен підліток, а саме майбутній абітурієнт має у своєму розпорядженні як стаціонарний персональний комп’ютер так і інші комунікатори – смартфон, планшет, нетбук або ноутбук. Всі ці пристрої дозволяють використання мультимедійних продуктів щохвилини і щодня, тому студенти вищих навчальних закладів перевагу віддають освіті на базі використання інформаційно-комунікативних технологій.

Сучасні інформаційні технології – це перш за все мультимедійні технології, завдяки чому вони становлять собою універсальний засіб пізнавально-дослідницької діяльності. Все це веде до неминучого перегляду організаційних форм навчальної роботи, що склалися:

- відхід від традиційних лекцій та практичних занять;
- збільшення індивідуальної, самостійної роботи;
- поза аудиторні заняття, які будуть складовою частиною цілісного навчального процесу
- збільшення об'єму робіт пошукового та дослідницького характеру [1].

Сучасні інформаційні технології, що впроваджуються в навчальний процес вищого навчального закладу, допомагають:

- розкриттю, збереженню і розвитку індивідуальних здібностей студента,
- формуванню пізнавальних здібностей,
- прагненню до самовдосконалення,
- забезпечення комплексності вивчення явищ дійсності,
- нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками та мистецтвом,
- динамічному, постійному оновленню змісту, форм і методів процесу навчання й виховання [2].

Дипломовані фахівці з вищою освітою без досвіду роботи не затребувані на ринку праці, оскільки підприємці виходять з того, що справжня кваліфікація здобувається не на студентській лаві, а на робочому місці. Випускники вузів фактично доучуються в процесі набуття досвіду практичної роботи. За помилки працівників доводиться платити підприємцю. Причому ціна цих помилок може бути досить високою.

Виникає цілком природне бажання підприємця відмовитися від найму недосвідчених працівників [3].

Тому альтернативним варіантом отримання досвіду роботи для студента стає такий інноваційний вид зайнятості як телеробота. Загальний елемент телероботи у всіх її проявах – використання телекомунікації та комп'ютерів для зміни традиційної географії роботи. Можливості для телероботи більш сприятливі в тих регіонах, де є оптимальна комбінація низького рівня оплати праці з досить високою кваліфікацією працездатної молоді.

Термін «телеробота» походить від англ. telework, telecommuting, telejob, flexplace, work-at-home, remote work та означає спосіб виконання роботи через комп'ютерну мережу Інтернет.

Телеробота – форма зайнятості, при якій роботодавець та найманий робітник (або замовник і виконавець) знаходяться на відстані один від одного, передаючи і отримуючи технічне завдання, результати праці та оплату за допомогою сучасних засобів зв'язку [4].

На рубежі минулого і нинішнього століть "телеворком" в США і країнах Євросоюзу займаються приблизно 30 мільйонів чоловік. Лідерами тут вважаються США, Канада, Фінляндія, Данія та Швеція. Наприклад, у Фінляндії кількість "телеворкерів" становить приблизно третину всього працюючого населення. С кожним роком кількість "телеворкерів" по всьому світу росте на 20-30 %.

Напевно не кожен керівник зможе відразу змиритися з тим, що його співробітники не сидять на робочому місці по вісім годин на добу. Але такі сучасні реалії: відбувається зміна характеру праці, його «інтелектуалізація», а разом з тим змінюється і система організації праці, відбувається перехід від «системи оплачуваних робочих місць» до створення «можливостей для роботи» [5].

Значення телероботи для студентської молоді:

- студенти, які раніше з ряду причин не мали можливості працювати, можуть працювати не виходячи з дому, відчуваючи себе завдяки цьому рівноправними членами суспільства;
- з'являється можливість вирішити проблеми з отриманням досвіду роботи;
- скорочується диференціація в заробітній платі як студенту;
- зменшення затрат коштів на дорогу і форму одягу;
- участь студента у навчальному процесі з можливістю набуття практичного досвіду.

З появою високошвидкісних ліній і зниженням вартості доступу до послуг комп'ютерних телекомунікаційних мереж використання телероботи стає прийнятним для широкого кола підприємств нашої країни. Багато вищих навчальних закладів, де зосереджена найбільш активна з пошуку додаткових заробітків частина населення, обзаводяться виділеними каналами зв'язку. Залучення до телероботи вузівського контингенту, як викладацького, так і студентського, дозволяє використовувати можливість колективної роботи, що буває особливо важливо при виконанні великих трудомістких проектів.

Література:

1. Гударева О.М. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу / О.М. Гударева // Інформаційні технології в освіті [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://clck.yandex.ru/ite.kspu.edu>
2. Касатонова І.А. Іт-освіта як підґрунтя для впровадження інформаційних технологій при підготовці фахівців з обліку і аудиту / І.А. Касатонова // Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки

фахівців з економіки і підприємництва в умовах Євроінтеграції: Збірник мат. наук-метод. інтернет-конф. – Харків, ХНАДУ, 2015. – с. 146-150.

3. Касатонova І.А. Взаємозв'язок кваліфікації дипломованого спеціаліста з його досвідом роботи / І.А. Касатонova // Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців у сучасних умовах: Збірник мат. інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки – Харків, ХНАДУ, 2016. – с. 93-97.

4. Телеробота [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

5. Касатонova І.А. Телеробота як підґрунтя для підвищення зайнятості економічно активного населення / І.А. Касатонova // Україна: аспекти праці: наук.-екон. та суспіл.-політич. жур. - № 6. – Київ, 2015. – с. 26-31.

УДК 37.091.64

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Вільхівська О.В., старший викладач

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Grom_o@i.ua

Перехід вищої професійної освіти на дворівневу систему навчання бакалавріат і магістратуру, сприяли докорінним змінам підходів до організації освітнього процесу у вузі, а саме впровадження освітніх стандартів третього покоління.

Питанням вдосконалення методичної системи навчання на всіх рівнях системи освіти, включаючи підготовку педагогів, і методичним

аспектам використання телекомунікаційних технологій в освіті присвятили свої роботи: А. А. Баків, Д.В. Богданова, О.В. Бурносова, В.В. Гріншкун, С.Д. Каракозов, Н.Ю. Пахомова, А.Б. Шелухіна, Н.А. Юнерман, Є.В. Огородніков, В.А. Пугач, Н.І. Рижова, М.В. Швецький та інші вчені.

Підвищення якості освіти є однією з актуальних проблем, вирішення якої пов'язане з модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів і технологій організації освітнього процесу і, звичайно, переосмисленням мети та результату освіти. Тобто відбувається перехід від формування традиційних знань, умінь і навичок до формування компетенцій. Іншими словами можна сказати, що відбувається трансформація знань, умінь, навичок в певні компетенції, які будуть потрібні випускникові вузу в його подальшій професійній діяльності.

Слід зазначити, що в сучасній науці розглядаються різні види компетенцій випускника вузу: ключові професійні компетенції, загальнопрофесійні компетенції, професійні компетенції, предметно-циклові компетенції, предметні компетенції.

На наш погляд, при підготовці бакалаврів, в першу чергу, основні зусилля педагогів-предметників мають бути спрямовані на формування професійних компетенцій, які отримують свій розвиток при вивченні певної дисципліни.

У свою чергу професійна компетенція являє собою сукупність професійних знань, умінь і навичок, а також способів виконання професійної діяльності, вона розглядається як загальна здатність і готовність студентів до діяльності, здатність виявляти зв'язки між знанням і ситуацією, застосовувати адекватно знання, вміння та навички для вирішення проблем, які орієнтовані на самостійну участь особистості в навчальному процесі. Отже, можна зробити висновок, що під час навчання у вузі у студентів повинна формуватися цілісна система універсальних

знань, умінь, навичок, а також досвід самостійної професійної діяльності – професійні компетенції.

Серед усіх програмних продуктів, що з'явилися останнім часом стандартизація електронного навчання SCORM отримала найширше визнання. Ця модель використовується при створенні систем навчання, що спираються на ресурси Інтернету. Згідно вимогам SCORM, навчальні програми повинні містити три основних компоненти: мова взаємодії програм; файл- маніфест / пакет змісту; метадані про курс. Прикладом впровадження SCORM є розробка електронних підручників (ЕП), які б відповідала всім вимогам, що пред'являються сучасним суспільством. ЕП повинні включати: теоретичну частину; тренажерно-навчальні комплекси; тести і т. ін.

Теоретична частина – передбачає представлення порцій інформації (текстової, графічної, відео) у певній послідовності і забезпечує контроль за засвоєнням в точках навчального курсу, визначених викладачем. Тренажерно-навчальні комплекси сьогодні – це складні комплекси, системи моделювання та симуляції, комп'ютерні програми та фізичні моделі, спеціальні методики, що створюються для того, щоб підготувати особистість до прийняття якісних і швидких рішень.

Тестування - відрізняються такими особливостями, як адаптація до знань і особливостям учня, гнучкість процесу навчання , вибір оптимального навчального впливу, визначення причин помилок студентів. Основними завданнями застосування ЕП в освітньому процесі є: навчання методології раціонального та ефективного добування і використання знань; вдосконалення та пошук нових форм інтеграції системи вищої освіти з наукою і виробничою діяльністю в рамках єдиної системи навчально-виховного процесу; підвищення навичок наукової, творчої та

дослідницької діяльності; знайомство з сучасними науковими методологіями, робота з науковою літературою.

Системи цього виду, на наш погляд, дозволяють забезпечити розподіл керуючих функцій між комп'ютером і учнем, передаючи останньому, по мірі формування навчальної та самостійної діяльності, нові навчальні функції, забезпечуючи тим самим оптимальний перехід від вчення до самонавчання.

Для реалізації основних завдань ЕП в освітньому процесі, вважаємо, актуальним використовувати напрямок, що базується на використанні таких технологій в педагогічних програмних засобах. Розроблюваний ЕП включає необхідну інформацію для вивчення дисципліни, а саме теоретичну і практичну частини. До складу теоретичної частини входять такі елементи як: основна частина матеріалу; цікаво знати; довідкова інформація; приклади і т. д. Практична частина включає відео уроки, контрольні запитання; тренувальні вправи; тестові завдання; індивідуальні домашні завдання.

Використання таких підручників допомагає викладачам підготувати як українських, так і іноземних студентів. Матеріал, що викладають викладачі, є неповним, так як дуже важко помістити 10 сторінок інформації на 1 слайд. Тому всю необхідну інформацію для підготовки до занять студенти можуть не тільки прочитати самостійно в електронному підручнику, а і почути пояснення викладача та подивитись на слайдах та відеороликах.

Практична частина посібника розроблена таким чином, що студенти проглянувши її можуть виконувати завдання по аналогії, також практична частина включає додатковий матеріал з використанням якого студенти можуть доповнювати розроблені завдання новими доробками.

Практичне підтвердження застосування інноваційних методів навчання було апробоване під час анкетування студентів. З цією метою було розроблено анкету, яка включає декілька питань, щодо використання новітніх підходів у вивченні матеріалу. Анкета є анонімною. Застосування анонімного анкетування дає змогу вважати, що відповіді студентів є правдивими. В тестуванні прийняло участь більш ніж 100 студентів. На головне питання анкети - «Чи потрібно замінювати паперові підручники електронними?» - 70% опитаних відповіли «Так, вже пора», 30% вважають, що електронні книги поки не готові замінити паперові. Відповіді на запитання «Що для вас найголовніше в електронному підручнику?» вибудували рейтинг найбільш важливих характеристик. При цьому у студентів фаворитом виявилась маленька вага та здатність його переносити на планшеті або іншому мобільному пристрої, на другому місці надійність і неможливість знищення навчального матеріалу. Також, фактично одностайно всі згодні, що ключовою характеристикою є також нешкідливість електронного підручника для зору.

Таким чином, використання електронних підручників при вивченні теми дисциплін дає можливість підвищити рівень остаточних знань студентів, що сприяє підвищенню рівня їх компетентності.

Література

1. ЮНЕСКО, 2003 Совершенствование систем образования государств-участников содружества независимых государств на основе применения информационных и коммуникационных технологий // Субрегиональная программа ЮНЕСКО для государств - участников СНГ, институт ЮНЕСКО по ИТО - М., 2003.

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ
МОНІТОРИНГУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РИЗИКІВ ВИНИКНЕННЯ
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Федорчак В.В., к.держ.упр.

Національний університет цивільного захисту України

В роботі пропонується розробка державної системи моніторингу та прогнозування ризиків виникнення надзвичайних ситуацій як функціональної складової інформаційно-аналітичної системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Зазначена державна система дозволить підтримувати економічну безпеку України через здійснення систематичного моніторингу відповідних погроз.

Так, державна система моніторингу та прогнозування ризиків виникнення надзвичайних ситуацій являє собою розподілену автоматизовану систему оперативного обміну інформацією та містить мережу центрів комутації й абонентських пунктів, що забезпечує обмін даними, підготовку, збір, зберігання, обробку, аналіз і передачу інформації.

Система повинна будуватися відповідно до базової еталонної моделі взаємодії відкритих систем та мати уніфікований інтерфейс для зв'язку з різними прикладними завданнями. Система повинна забезпечувати безпеку і конфіденційність інформації, а також вільний доступ абонентам.

Державна система моніторингу та прогнозування ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, як складова інформаційно-аналітичної системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних

ситуацій, повинна складатися з наступних основних елементів: організаційної структури; загальної моделі системи, включаючи об'єкти моніторингу; комплексу технічних засобів; моделей ситуації (моделей розвитку ситуацій); методів спостережень, обробки даних, аналізу ситуацій і прогнозування; інформаційної системи [1].

Зокрема, організаційна структура наведеної державної системи в загальному випадку повинна містити у собі: орган управління системи моніторингу відповідного рівня; службу спостереження і контролю (сукупність постів, станцій спостереження і контролю); службу збору й обробки інформації й вироблення рекомендацій з комплексу заходів, спрямованих на попередження виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій або зменшення їхнього шкідливого впливу на навколишнє середовище і населення та службу технічного забезпечення діяльності системи.

Комплекс технічних засобів повинен задовольняти наступним цілям спостереження й контролю: забезпечувати здійснення виміру необхідних параметрів; володіти необхідною для оцінки стану навколишнього середовища точністю, вірогідністю, оперативністю, рівнем автоматизації (відповідно до моделі надзвичайної ситуації).

Моделі надзвичайних ситуацій (моделі розвитку ситуацій) повинні містити такі складові: загальний опис ситуацій залежно від процесу його прояву; комплекс характеристик і вхідних вимірюваних параметрів стану навколишнього середовища, що дозволяють ідентифікувати ситуацію в цілому й окремі етапи її розвитку; критерії прийняття рішень [3].

За наявності взаємозалежних джерел настання та розвитку надзвичайної ситуації модель повинна містити також їх перелік і механізми їхньої взаємодії.

Методи спостереження й аналізу повинні містити: опис процесів й явищ, що підлягають спостереженню, а також перелік відповідних параметрів; значення параметрів, що підлягають спостереженню, прийнятих у якості нормальних, припустимих і критичних; режим спостережень – безперервний або періодичний; точність вимірів параметрів, що підлягають спостереженню; правила (алгоритм) обробки результатів спостережень і форму їхнього подання.

Методи прогнозування ризиків виникнення надзвичайних ситуацій включають: опис процесів чи явищ, що прогножуються; перелік вихідних даних для прогнозування; правила оцінки репрезентативності вихідних даних; алгоритм прогнозу (включаючи оцінку ймовірності результатів) і вимоги до програмного та технічного забезпечення; перелік вихідних даних [2].

Державна система моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій повинна мати організаційне, програмне, технічне, математичне, методичне, лінгвістичне, метрологічне й правове забезпечення.

Залежно від масштабу надзвичайних ситуацій у системі повинно бути передбачено наявність чотирьох рівнів моніторингу: державний; регіональний; місцевий та об'єктовий.

Нормативне забезпечення моніторингу навколишнього середовища й прогнозування надзвичайних ситуацій включає: законодавчі акти; нормативні документи щодо стандартизації: державні й міждержавні стандарти; нормативні документи, положення і правила, що затверджуються уповноваженим органом державного управління.

Об'єктами нормативного забезпечення є елементи системи моніторингу та прогнозування настання та розвитку надзвичайних ситуацій, зазначені вище.

До складу комплексу нормативних документів моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій входять також документи, дія яких поширюється на аналогічні об'єкти в інших сферах діяльності, а також спеціально розроблені документи. Спеціальні документи розробляються за відсутності нормативних документів для аналогічних об'єктів або за необхідності встановлення специфічних вимог.

Метрологічне забезпечення моніторингу та прогнозування ризиків виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється з метою одержання результатів вимірів і контролю, використання яких виключає або зводить до припустимого рівня ризик прийняти неправильне рішення або одержати невірний керуючий сигнал у системах державного управління.

Література:

1. Бутко М. П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / М. П. Бутко. – К. : Знання України, 2005. – 476 с.
2. Панчук А. М. Моделювання, інформаційні системи і технології в державному управлінні : опорний конспект дистанційного курсу / А. М. Панчук, Є. О. Ралдулін, І. В. Клименко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 154 с.
3. Сендзюк М. А. Інформаційні системи в державному управлінні : навч. посібн. – К. : КНЕУ, 2004. – 339 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРУЧНОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТЕКСТУ ЛЕКЦІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ

*Федорова В.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Одним з основних структурних елементів дистанційного курсу є лекції, що являють собою інформацію, структуровану за розділами та темами. Оскільки при дистанційному навчанні читання лекцій є самостійним процесом для студента, то перед розробниками курсу постає завдання забезпечення максимальної зручності їх сприйняття. Саме від цього залежить швидкість засвоєння інформації дистанційного курсу, її розуміння та закріплення, а не лише від відповідності курсу програмі дисципліни.

Зручність сприйняття (або читабельність) тексту лекцій розроблюваного курсу забезпечується завдяки дотриманню ряду правил.

Перше правило – використання шрифтів без зарубок (або Sans Serif). Дане правило базується на тому, що студент з екрану монітору погано сприймає текст із зарубками на краях букв. Тому рекомендується використовувати такі шрифти як Arial, Verdana, Tahoma тощо та не використовувати шрифти Times New Roman, Elephant, що погіршують читабельність тексту.

Це пояснюється тим, що на екранах з низьким дозволом (ноутбуки, нетбуки з маленькою діагоналлю, планшети, мобільні телефони та інші портативні пристрої) текст буде відображатися з дефектами.

Друге правило – використання шрифту 10-12 розміру. Якщо текст буде меншого розміру, то це викликатиме стомлюваність зору студентів та

уповільнення читання. Якщо ж лекції розробляються для окремої категорії студентів, що мають проблеми із зором або літнього віку, то шрифт необхідно збільшити до 14 розміру.

Крім того, шрифт 12 розміру не буде також задовольняти власників FullHD моніторів з діагоналлю 21-22 дюйма, оскільки буде виглядати більш дрібним.

Третє правило – використання оптимальної кількості кольорів, накреслень та розмірів шрифтів. Якщо розробник курсу застосовує дуже велике їх різноманіття, то це викликає роздратування студентів та ускладнює читання тексту. Якщо необхідно виділити окремі фрази, абзаци в тексті, то можна використати жирний шрифт або курсив, тобто будь-який єдиний стиль для виділення.

Четверте правило – вирівнювання тексту за лівим краєм. Проведені дослідження доводять, що нерівні праві краї колонок тексту допомагають людям фіксувати погляд, збільшують швидкість читання і покращують сприйняття тексту. Саме тому не рекомендується вирівнювати абзаци за шириною, роблячи всі рядки однакової довжини. Найгіршим варіантом є вирівнювання тексту за центром.

П'яте правило – уникання тексту, набраного у верхньому регістрі (великими буквами, CAPS LOCK). Такий текст, що має однакову висоту шрифту, важче читається студентами та викликає почуття тривоги, оскільки створює ілюзію крику.

Шосте правило – використання колонок тексту шириною не більше 50-70 символів. Якщо довжина колонок більша, то варто розділити її на дві та більше, оскільки студенту необхідно буде постійно перекидати погляд з одного кінця монітора в інший. Особливо неприємний ефект від цього спостерігається у користувачів широкоформатних моніторів.

Сьоме правило – забезпечення високої контрастності тексту лекції та фону, на якому зображено текст. Для паперу ідеальним є розміщення чорного тексту на білому фоні, оскільки поверхня паперу відбиває світло. В свою чергу, для екрану монітору найкращим варіантом є розміщення світлого тексту на темному фоні, оскільки екран випромінює світло.

Особливо небажаним є варіант, коли колір тексту схожий на колір фону, оскільки це ускладнить читання. Тому важливо дотримуватися контрастності.

Восьме правило – оформлення гіперпосилань у вигляді блакитного підкресленого тексту. У більшій частині студентів посилання асоціюються саме з таким форматом, тому вкрай небажано його змінювати. При використанні іншого оформлення деякі студенти можуть не здогадатися, де саме знаходиться посилання, що скоротить кількість переходів по ній. Також рекомендується не зловживати кількістю посилань, особливо не розміщувати їх поряд з іншими.

Дев'яте правило – використання підкреслень тільки за умови наявності посилання. Якщо розробник курсу буде використовувати підкреслення в звичайному тексті, то це сприйматиметься студентами як гіперпосилання. Саме тому для виділення тексту варто застосовувати тільки жирний шрифт або курсив.

Десяте правило – використання в якості фону низькоконтрастного зображення, які не ускладнюють читання і не відволікають увагу.

Одинадцяте правило – використання статичного тексту. Використання рухомого мерехтливого тексту або тексту, що змінюється в розмірах, значно погіршує його сприйняття.

Дванадцяте правило – використання в основному тексті так званих "англійських лапок". Сприйняття «ялинок» з екрану при дрібному шрифті тексту відбувається важче.

Тринадцяте правило – застосування тире, яке в два-три рази довше дефіса.

Чотирнадцяте правило – розділення тексту на абзаци. Якщо розмістити текст лекцій одним абзацом, то переважна частина студентів не дочитає його до кінця.

П'ятнадцяте правило – розбавлення тексту лекцій наочними ілюстраціями, фотографіями, відеороликами або іншими графічними матеріалами. Таке оформлення дозволить студентам більш глибоко зрозуміти викладений матеріал. Крім того, спрацьовує зорова пам'ять, і інформація запам'ятовується краще. Для досягнення максимального ефекту зображення повинні бути унікальними, бажано зробленими власноруч.

У дистанційному курсі повинна бути передбачена реалізація принципу дружнього інтерфейсу, тобто наявність можливості самостійної зміни користувачем розміру шрифту і колірної рішеня сторінки.

Отже, використання зазначених правил дозволить розробнику дистанційного курсу підвищити рівень якості засвоєння навчального матеріалу студентами, а також їх зацікавленість у навчанні. При такому підході процес навчання стає більш захоплюючим, не викликає відторгнення.

Література:

1. Бессонов Д. Какие тексты удобно читать пользователям в Интернете? 10 правил удобочитаемости! / Д. Бессонов // SeoPress. – 2016. – Режим доступу: <http://mexboy.ru/?p=3225>.
2. Montana Т. 8 правил оформления онлайн текста / Т. Montana // Earn24. – 2014. – Режим доступу: <http://earn24.ru/8-pravil-oformleniya-onlajn-teksta/>

**СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ТВОРЧИХ
ОБ'ЄДНАНЬ НА БАЗІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ
АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

*Польова В.В., канд. екон. наук, викладач
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Важливим засобом підвищення якості підготовки та виховання майбутніх фахівців з економіки та підприємництва є науково-дослідна робота (далі НДР) студентів вузів. Одним із її завдань є безпосередня участь студентів у вирішенні науково-практичних проблем бізнесу, суспільства та народного господарства в цілому.

Найбільш ефективною формою реалізації концепції науково-творчої діяльності, спрямованої на формування інтелектуальної культури і розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців в галузі економіки і підприємництва, є організація безперервної системи НДР студентів. Її необхідно розуміти як невід'ємну складову триєдиного освітнього процесу: навчального, виховного та наукового.

Специфіка використання методів і прийомів безперервної системи НДР студентів обумовлена змістом чотирьох напрямків її діяльності [1, с. 66]:

- самореалізація студентів у науково-дослідній діяльності на основі самопізнання, саморозкриття, самовдосконалення;
- підготовка студентів до виконання НДР (в рамках виконання навчального плану);
- безпосередня участь студентів у проведених факультетом, вузом різних формах НДР (конференції, конкурси, олімпіади, виставки,

моніторингові заходи з вивчення ефективності навчально-виховного процесу студентів, різні дослідження за запитом та ін.);

- виявлення найбільш обдарованих і підготовлених студентів, які мають виражену мотивацію до науково-дослідницької діяльності.

Стандартними формами організації студентської науково-дослідної роботи, передбаченими навчальним планом вузівської підготовки, є розробка рефератів, написання курсових і випускних кваліфікаційних робіт, проходження виробничої практики, виступи на конференціях, написання статей і тез доповідей [2-3].

Також традиційними формами організації НДР студентів на факультеті економіки і менеджменту є студентські наукові гуртки. У середині кожного гуртка можуть функціонувати близько 2-3 проблемних тематичних груп, роботою яких керують кафедри і відповідальні викладачі. Членами гуртків і груп, під керівництвом їх керівників випускаються стінгазети кафедр та факультету. Учасники проблемних груп спільно займаються пошуком та збором інформації, підготовкою до науково-практичних конференцій, молодіжних форумів, спецсемінірів, круглих столів, фахових турнірів і наукових конкурсів.

Але, на жаль, зараз, в час тотальної комерціалізації всього нашого життя і освіти зокрема, проблема НДР зі студентами постає особливо гостро. Студенти намагаються якомога раніше почати працювати, отримувати заробітну плату, застосовувати отримані на заняттях знання з особистою комерційною вигодою. Це ускладнює організацію наукової роботи зі студентами, так як вона в основному проходить у позанавчальний час, який тепер студентами витрачається на роботу, що приносить їм прибуток.

Тому саме нетрадиційні та оригінальні підходи до організації наукових досліджень, засновані на застосуванні передових інформаційних

технологій і комунікаційних засобів можуть привернути увагу студентів до виконання НДР на кафедрі.

Серед сучасних форм організації НДР студентів, що виконується у позанавчальний час, необхідно відзначити такі:

- студентська проектна команда (виконання науково-дослідних робіт в рамках проектів, що фінансуються різних джерел - держбюджет, господарські договори з підприємствами, міжнародні гранти тощо);

- наукова школа для молодих дослідників (залучення студентів до різних видів науково-інноваційної діяльності в бізнес-інкубаторах та малих інноваційних підприємствах);

- студентський дискусійний клуб;

- фахова майстерня;

- start-up центр для студентів (підтримка молодіжних науково-практичних розробок, допомога при реєстрації інтелектуальної власності, спільний пошук бізнес-янголів);

- co-working (об'єднання для професійного спілкування та науково-творчої взаємодії студентів з викладачами та представниками бізнесу і підприємництва);

- науково-освітній хаб (центр діяльності для зародження нових ідей, пошуку однодумців, саморозкриття та саморозвитку);

- соціально-економічний хакатон (спільна робота над вирішенням якої-небудь гострої проблеми або винайденням нового продукту, товару, послуги);

- наукова студія;

- наукова платформа;

- наукова студентська лабораторія (збір та систематизація цифрових освітніх ресурсів, науково-експериментальна діяльність, систематичне спільне освоєння нових програмних продуктів, підготовка портфоліо,

освоєння інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, створення матеріалів дистанційної підтримки навчання, лабораторних робіт і презентаційних матеріалів).

Застосування нових сучасних форм організації НДР студентів сприяє підвищенню мотивації студентів і викладачів до спільної діяльності. Такі форми організації НДР студентів надзвичайно необхідні для створення системи пошуку і підтримки талановитої молоді, яка давала б можливість студентам розкрити свої здібності, підготуватися до життя у високотехнологічному конкурентному світі. Крім того, створення різного роду студентських науково-дослідних об'єднань має великий соціальний ефект. Вони сприяють підвищенню якості професійної освіти, формують інтерес у майбутніх фахівців з економіки та підприємництва до основ наукових досліджень, забезпечують єдність навчальної, наукової і творчої діяльності, підвищують ерудицію студентів в області сучасних досягнень науки і техніки, сприяють їх професійній та соціальній орієнтації.

Література:

1. Федосова И. В. Школа молодого исследователя как форма повышения качества научно-исследовательской работы студентов // Современные проблемы науки и образования. – Вып. 6 . - 2006. - С. 65-67.
2. Государев И. Б. Новые формы научно-исследовательской работы студентов в пространстве инновационных коммуникационных технологий // Universum: Вестник Герценовского университета. – Вып. 11. - 2007. - С. 24-26.
3. Гасаналиев А. М., Гаматаева Б. Ю. Научно-исследовательская работа студентов: формы и методы реализации // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований . – Вып. 9 . - 2011. - С. 26-27.

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ОСВІТІ

*Лисенко А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Інформаційні та комунікаційні технології по визнанню фахівців є одним з пріоритетних напрямків науки і техніки, які стануть вирішальними, критичними.

Під критичними розуміють такі технології, які носять міжгалузевий характер, створюють суттєві передумови для розвитку багатьох технологічних областей або напрямків досліджень і розробок, дають в сукупності головний внесок у вирішення ключових проблем розвитку і прогресу.

В освіті роль критичних безсумнівно належить базовим інформаційним технологіям, тобто таким, які є основою освітніх технологій, які використовують засоби інформаційно-обчислювальної техніки і в сукупності утворюють технологічну інфраструктуру навчального закладу.

Критичні освітні технології забезпечують створення на основі інфраструктури корпоративних телекомунікаційних мереж освітніх установ розподілених баз освітніх технологій, які завдяки цій інфраструктурі можуть використовуватися в будь-якому місці освітнього простору, в тому числі і в процесі реалізації ідеології дистанційної освіти.

У зв'язку з цим найважливішими напрямками інформатизації освіти є:

- реалізація віртуального інформаційно-освітнього середовища на рівні навчального закладу, що передбачає виконання комплексу робіт по створенню і забезпеченню технології його функціонування;

- системна інтеграція інформаційних технологій в освіті, що підтримують процеси навчання, наукових досліджень та організаційного управління;

- побудова та розвиток єдиного освітнього інформаційного простору.

Важливою і ефективною умовою прогресу будь-якого суспільства було і є створення і розширення єдиного інтерактивного інформаційного простору. Саме єдині інформаційні простори історично в значній мірі сприяли прискоренню розвитку всього людства в цілому, були вирішальним фактором вдосконалення цивілізації у всіх сферах.

Основні цілі побудови єдиного інформаційного простору в освіті пов'язані з наданням принципово нових можливостей для пізнавальної творчої діяльності людини. Це може бути досягнуто завдяки сучасному інформаційному і технічному оснащенню основних видів діяльності в освіті: навчальної, педагогічної, науково-дослідної, організаційно-управлінської, експертної та ін.

Побудова єдиного інформаційного простору в освіті дозволить домогтися:

- підвищення ефективності та якості процесу навчання;

- інтенсифікації процесу наукових досліджень в освітніх установах;

- скорочення часу і поліпшення умов для додаткової освіти і освіти дорослих;

- підвищення оперативності та ефективності управління окремими освітніми установами і системою освіти в цілому;

- інтеграції національних інформаційних освітніх систем в світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів в галузі освіти, науки, культури і в інших сферах.

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Величко Я.І., асистент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Результатом швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їх залученням у всі сфери життєдіяльності людини стає процес суцільної інформатизації суспільства, що, в свою чергу, обумовлює необхідність модернізації системи вищої освіти. Одним із найперспективніших сучасних методів навчання фахівців з економіки та підприємництва з активним використанням інформаційних технологій є використання моделі змішаного навчання. Її реалізація передбачає поєднання переваг традиційного та дистанційного навчання з метою підвищення якості освітнього рівня випускників й оптимізації навчального процесу.

Під терміном «змішане навчання» розуміють «цілеспрямований процес взаємодії суб'єктів навчання, в якому поєднані традиційна та дистанційна моделі навчання, відбувається в аудиторії та поза її межами, у синхронному та асинхронному режимах, базується на широкому використанні ІКТ» [1].

При організації змішаного навчання важливо правильно та ефективно розподілити весь навчальний матеріал на онлайн та оффлайн (аудиторні) частини його викладання, визначитися з формами виконання практичних завдань, способами контролю та оцінювання досягнень студентів, системою допомоги з боку викладача тощо. При цьому підвищується ефективність традиційних аудиторних занять, оскільки вони використовуються не для пояснення теоретичного матеріалу, який можливо вивчити самостійно за допомогою електронних освітніх ресурсів,

а для виконання творчих практичних завдань, участі у проектній діяльності, для обговорення важливих професійно значущих питань [2].

Під час проходження відкритого дистанційного курсу «Змішане навчання» в НТУ «Харківський політехнічний інститут» мною була розроблена Програма змішаного курсу навчальної дисципліни «Управління економічним ризиком», яка зорієнтована на студентів 4 року навчання, містить 2 розділи і передбачає виконання навчальної діяльності на очних заняттях та дистанційну діяльність (використовується дистанційний курс за адресою: <http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=534>).

У курсі розглядаються методи ідентифікації та способи вимірювання економічного ризику, інструменти управління ним та можливі шляхи подолання в умовах значної нестабільності економічної ситуації.

В запропонованій програмі змішаного навчання до основних цілей занять викладача віднесені: знайомство із студентами; допомога студентам адаптуватись на сайті курсу, у вивченні теоретичних матеріалів за темою та виконати практичні завдання (ПЗ); рефлексія - обговорення матеріалів курсу. До основних цілей занять студентів віднесені: знайомство з іншими слухачами курсу, зрозуміти структуру курсу та його основні завдання, засвоєння теоретичного матеріалу за темами та опрацювання практичного матеріалу.

Діяльність на очних заняттях викладача складається з подання основних понять, теоретичних матеріалів в лекції та пояснення методики виконання розрахунків ПЗ на занятті. В свою чергу, діяльність на очних заняттях студента складається із запису окремих матеріалів курсу та виконання окремих операцій, обговорення незрозумілих питань методики виконання ПЗ

Дистанційна діяльність викладача складається в основному з роботи на форумах, а саме: знайомство та надання відповідей на питання студентів щодо структури і сайту курсу; обговорення матеріалів навчальних тем, надання відповідей на питання, що виникли при опрацюванні цих тем; обговорення матеріалів окремих тем (розділів, курсу в цілому), результатів проміжних та підсумкових тестувань на форумі; і крім того, перевірка, обговорення зауважень й оцінка поданих на сайті практичних завдань студентів за відповідними темами.

Дистанційна діяльність студента складається з: ознайомлення з представленим на сайті курсу матеріалами (теоретичним наповненням курсу); роботи у форумах (знайомство з учасниками, з курсом; обговорення теоретичних питань, що виникли при опрацюванні тем, результатів проходження проміжного та підсумкового контролів, в цілому дистанційного курсу); підготовки та подання інформації до Банку ключових термінів за відповідними темами; виконання ПЗ, підготування звіту по ньому та представлення на сайті курсу; виконання завдань кейсу «Поняття про ризик»; участь у мозковому штурмі «Виявлення факторів ризику»; виконання завдання мікро-уроку «Методи аналізу та оцінки інноваційних ризиків»; виконання завдань проблемного навчання, підготування звіту по ньому та представлення на сайті; виконання завдання «Перевернутого класу» та групового завдання з підготовкою відповідних звітів та розміщення їх на сайті; проходження тестувань за окремими темами, за розділами та курсу в цілому.

Для реалізації змішаного навчання була використана міжнародна платформа Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), яка має доволі простий web-інтерфейс; надає можливість редагувати власний аккаунт; має декілька режимів доступу в систему (адміністратор, викладач, студент), в тому числі і гостьовий, що є зручним

для простого ознайомлення з курсом; має великий набір модулів-складових для розробки курсів; робить акцент на взаємодію між будь-якими учасниками курсу; підтримує будь-який контент в електронному вигляді; надає можливість визначити терміни здачі, кількість спроб, межі оцінок для практичних завдань і тестів (у графіку ставиться точна дата виконання і тільки до цього часу можна переслати завдання, бо система не приймає прострочені завдання); виконує автоматичну оцінку тестів (однак, для забезпечення надійності оцінювання отриманих знань в результаті проходження курсу навчання, підсумкова оцінка знань проводиться лише в очній формі).

Підручники та методичні посібники курсу представлені як у друкованому, так і в електронному вигляді на сайті. Для оформлення матеріалів курсу використовуються різні мультимедійні програми, завдяки чому курс стає більш привабливим.

Тобто, побудова навчального процесу на основі використання моделі змішаного навчання є оптимальним шляхом ефективною передачі знань, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців з економіки і підприємництва. В подальшому планується доопрацювання даного змішаного курсу та використання його в процесі навчання студентів.

Література:

1. Коротун О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти / О. В. Коротун // Інформаційні технології в освіті № 3 (28) – 2016. – С. 117-129.
2. Щербакова О. Л. Змішане навчання як форма організації навчального процесу з іноземної мови у ВНЗ / О. Л. Щербакова, Ж. В. Ніколаєва // Молодий вчений. — 2017. — №4. – С. 69-73.- Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.1/18.pdf>.

**ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА ЯК ОДИН ІЗ НОВІТНІХ ЗАСОБІВ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
НА ЗАНЯТТЯХ**

*Новікова Є. Б., к. ф. н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В останні десятиліття наше суспільство зазнало величезних технологічних змін. Нове обладнання та технології розробляються щодня. Перед освітніми закладами постає завдання не відставати від змін, що відбуваються навкруги. І незважаючи на те, що значні інвестиції були виділені свого часу на оновлення обладнання та підготовку персоналу, неймовірно швидкі темпи прогресу в техніці призводять до неминучого відставання як у придбанні нового обладнання, так і в навчанні власного персоналу. Ми вже чітко простежуємо зникнення такої старої техніки, як накладні проектори, телевізори, відеомагнітофони і навіть відносно нові DVD- та CD-плеєри в освітньому процесі. Наші студенти вже вирости в такому середовищі, де Інтернет, смартфони, інтерактивні сенсорні екрани тощо є частиною повсякденного життя. Їхнє покоління можна описати як Інтернет-покоління, або мобільне покоління, оскільки вони знають про використання новітніх технологій вже з моменту їх зародження. Саме тому створення вже цілком знайомого інтерактивного середовища на заняттях може значно підвищити активність роботи студентів на заняттях.

Ця стаття має на меті проаналізувати використання одного з найновіших технічних засобів – інтерактивної дошки. Викладання з інтерактивною дошкою дозволяє викладачам поєднувати всі різні стилі навчання, надає можливість розширити спектр навчання, інтегруючи медіа-контент у лекцію та підтримуючи спільне навчання. Інтерактивні

дошки є ефективним інструментом для «мозкового штурму», оскільки нотатки на екрані можуть бути перетворені в текст. Ця дошка є ідеальним інструментом для роботи як в малих групах, так і для спільного навчання, тому що студенти можуть обмінюватися ідеями навколо дошки, потім зберегти всю цю роботу для спільного використання, передавши її мережею або електронною поштою.

Вивчення інтерактивних дошок почалося в Європі та Америці багато років тому. Використання цих технологій зацікавило таких зарубіжних вчених, як К. Бетчер, М. Лі, К. Льюїн, Б. Сомех, Р. Вуд, с. Стефен, П. Солві, К. Свон та ін. [1–5]. В Україні ж «інтерактивна дошка» (або смарт-дошка, активна дошка та ін) набула розповсюдження значно пізніше. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених вивченню цієї технології [6–7], інтерактивна дошка не є повністю і всебічно вивченою.

Насамперед хочеться наголосити, що Інтерактивна дошка (ІД) взагалі – це гігантський сенсорний екран, який підключено до комп'ютера та відеопроєктора (окремого або вбудованого в дошку). Дошка функціонує за допомогою ручки або руки. Документи, зображення, цифри, слова та букви на дошці можна переміщати по всій дошці, а потім і зберігати модифікації для подальшого використання. ІД можна охарактеризувати як інтерфейс викладача для навчання будь-яких дисциплін. Завдяки цій технології викладач або студент можуть керувати комп'ютерними програмами, які поєднують екран, дошку та веб-сайти, будь-які ресурси або комп'ютерні програми, цифрові карти, навчальне, музичне програмне забезпечення або зображення. Залежно від використовуваної технології вчитель використовує ручку, планшет, сенсорний екран або будь-яку іншу технологію виявлення курсору. Поєднуючи всі ці складники користувач

має абсолютно нову можливість поживити викладання і зацікавити студентів вмістом он-лайн матеріалів.

Сьогодні існує безліч зарубіжних електронних ресурсів, доступних в Інтернеті для використання вчителями ІД, зокрема різні Інтернет-сайти та онлайн-спільноти для викладачів, де вони самі розробляють контент і діляться своєю роботою з іншими. Проте викладачі повинні критично ставитися до матеріалів, що є в Інтернеті, оскільки нові технології дозволяють будь-кому не лише придбати, але й створювати інтернет-контент, що може вплинути на якість поданих матеріалів. Тому викладач повинен критично оцінювати матеріали, які він знаходить, і можливо змінювати їх відповідно до бажаних педагогічних цілей, цільової групи тощо.

Як викладачі, так і студенти подекуди не знають про переваги, які можуть бути досягнуті за допомогою інноваційних технологій навчання. Хоча сучасні студенти більш досвідчені у використанні сучасної техніки та володіють ноу-хау, вони, здається, не можуть транспонувати їх на вивчення мови. Оцінюючи своє навчання і аналізуючи це, здається, що завдання занадто складне для них. Це може бути внаслідок традиційного уявлення про те, що таке навчання, де традиційно пасивна роль відводиться студентові. Зазвичай в аудиторії викладач є тим, хто керує діями, і коли студенти повинні взяти ініціативу, вони не можуть цього зробити, хоча поза університетом, у реальному житті вони легко впоралися б з цим.

Звісно, що, шукаючи інформацію про щось пов'язане з минулим, використовують декілька засобів: Google, Youtube, Facebook, блоги, чати тощо. Однак коли пошук інформації пов'язаний з навчанням, усі ці навички, здається, зникають, і навіть використання простих пошуків із Google ускладнюється. У свідомості студентів, мабуть, існує невеликий

зв'язок між тим, які новітні технології вони використовують в межах університету та поза ним. Ми ж вважаємо за доцільне поєднати ці навички таким чином, щоб студенти зрозуміли, що великі можливості інноваційних технологій стануть у нагоді їм у їхній майбутній професії.

Отже, хочемо наголосити, що інноваційні технології та способи їхнього використання розробляють і примножують постійно. Ці технології викладач використовує протягом десятиліть, проте вони не стали фіксованою частиною навчання мови. Навпаки, більшість вчителів мають тенденцію до інтеграції малої кількості технологій у свої заняття, незважаючи на використання безлічі техніки в повсякденному житті. Це може бути зумовлено декількома факторами: страхом або невмінням використання нових ІД; відсутністю підготовки та підтримки роботодавця; браком ресурсів. Висока вартість технології є, на нашу думку, одним із основних факторів, що обмежують використання інтерактивних дошок, оскільки ціна на облаштування однієї аудиторії становить кілька десятків тисяч гривень.

Література:

1. Betcher C. The interactive whiteboard revolution – Teaching with IWBs / C. Betcher, M. Lee. – Victoria, Australia : ACER Press, 2009. – 52 p.
2. Lewin C. Embedding interactive whiteboards in teaching and learning : The process of change in pedagogic practice / C. Lewin, B. Somekh, S. Stephen // Education and Information Technologies. – 2008. – 13(4). Pp. 291–303.
3. Solvie P. The digital whiteboard : A tool in early literacy instruction / P. Solvie // The Reading Teacher. – 2004. – 57(5). – Pp. 484–487.
4. Swan K. The effects of the use of interactive whiteboards on student achievement K. Swan, J. Schenker, A. Kratcoski // Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications. – Chesapeake, VA : AACE, 2008. – Pp. 3290–3297.

5. Wood R. The use of the interactive whiteboard for creative teaching and learning in literacy and mathematics : A case study / R. Wood, J. Ashfield // British Journal of Educational Technology. – (2008). – 39(1). – Pp. 84–96.
6. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : [навч.-метод. посіб.] / Т. І. Коваль, С. О. Сисоєва, Л. П. Сущенко. – К. : ВЦ КНЛУ, 2009. – 380 с.
7. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : [навч. посіб.] / Г. Ф. Бонч-Бруєвич, В. О. Абрамов, Т. І. Носенко. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. – 102 с.

УДК 656.13

ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КАК ОБЪЕКТ УПРАВЛЕНИЯ

Шинкаренко В.Г., д.э.н., проф.

Криворучко О.Н., д.э.н., проф.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Объект управления – система, деятельность которой регламентируется управляющей системой. В менеджменте под объектом управления понимают систему деятельности людей, выделенную из общественно-экономической среды, имеющую единую цель и систему управления. В производственных системах объектами управления являются: отдельные предприятия и их объединения, организационно обоснованные подразделения, функции, отдельные работники и т.п.

В настоящее время организации, использующие логистический подход во внутрихозяйственной деятельности и во взаимоотношениях с клиентами, называются транспортно-логистическими комплексами (ТЛК), транспортно-эксплуатационными (ТЭК) или транспортно-логистическими системами (ТЛС).

Транспортно-эксплуатационная система – система управления ключевыми операционными процессами в организации: складирование, управление запасами, транспортировка, доставка [1, с. 118]. Недостатком этого определения является полученная система является неполной, так как включает в себя только операционные процессы.

Транспортно-логистические комплексы – совокупность всех элементов материально-технической базы, необходимых для транспортно-логистического обслуживания потребителей. В этом плане более приемлемым является определение таких организаций транспортно-логистическими системами. Преимущество данного определения состоит в том, что изучаемые организации рассматриваются как комплексы, включающие все элементы материально-технической базы, и предполагает выполнение ими как операционных, так и вспомогательных процессов, необходимых для транспортно-логистического обслуживания потребителей. Кроме этого такое определение позволяет применить для их исследования системный подход.

Транспортно-логистическая система отвечает принципам системного подхода. Она обладает свойствами: целостности - рассмотрение ее как целое и в тоже время как подсистему для вышестоящих уровней; иерархичность строения – наличие множества элементов, расположенных на основе подчинения элементов низшего уровня элементом высшего уровня; структуризации – возможность анимизировать элементы системы и их взаимосвязи в рамках конкретной организационной структуры;

множественность – возможность использовать множество кибернетических, экономических и математических моделей для описания отдельных элементов и системы в целом; системность – свойство объекта обладать всеми признаками системы.

В настоящее время нет однозначного определения транспортно-логистической системы (табл. 1).

Таблица 1

Дефиниции понятия «транспортно-логистическая система»

Автор	Определение понятия «транспортно-логистическая система»
1	2
Некрасов А.Г. [1, с. 6]	<ul style="list-style-type: none"> • охватывает и объединяет с помощью управления в единый процесс такие виды логистической деятельности, как информационный обмен, транспортировку, управление запасами, складским хозяйством, грузопереработку и упаковку.
[1, с. 119]	<ul style="list-style-type: none"> • интегрирование и реинжиниринг бизнес-процессов с целью снижения рисков, повышения надежности уровня функционирования, повышение качества предоставления услуг транспортной организацией грузовладельца.
Ткач О.В. [2, с. 224]	<ul style="list-style-type: none"> • інтегральна сукупність суб'єктів транспортно-логістичної діяльності та об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури, що взаємодіють між собою з метою оптимізації руху вантажопотоків; • «від дверей до дверей» за мінімальних витрат за максимально вигідних умовах.
Зубрицкая Е.А. [3]	<ul style="list-style-type: none"> • совокупность объектов и субъектов транспортной и логистической инфраструктуры вместе с материальными, финансовыми и информационными потоками между ними, выполняющая функции транспортировки, хранения, распределения товаров, а также информационного и правового сопровождения товарных потоков.
Брагинський В.В. [4]	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечує взаємодію всіх учасників транспортно-розподільчому процесу в організаційно-економічному, технічному, технологічному та інформаційному

	аспектах під час руху вантажних потоків, а також дає змогу зайняти конкурентоспроможні позиції на міжнародних ринках транспортно-логістичних послуг.
Перебийніс В.І. [5, с. 20]	<ul style="list-style-type: none"> • сукупність суб'єктів транспортної логістики, що функціонують з метою оптимізації вантажопотоків у логістичних ланцюгах «постачання-виробництво-збут». За критерієм мінімуму логістичних витрат.
Группа компаний «Треффи» [6]	<ul style="list-style-type: none"> • организационное, техническое, экономическое, правовое и коммерческое соединение различных видов транспорта, погрузочно-разгрузочных логистических комплектов и контернерных терминалов для достижения сходных по виду упаковки и транспортно-физическим свойствам грузов по схеме «от двери к двери», с минимальными временными и денежными затратами.
Винников В.В. [12, с. 78]	<ul style="list-style-type: none"> • сложная экономическая система, сформированная в границах рассматриваемого региона, обеспечивающая единый процесс транспортного обслуживания региональных материальных потоков, организованных оптимальным образом.

Любая система, как объект управления, независимо от конкретного назначения, может быть описана с помощью ряда параметров, состав и число которых зависит от целей такого описания. Теоретический анализ сущности рассматриваемой системы, а также уже имеющихся определений (табл. 1) позволил установить следующие существенные признаки понятия «транспортно-логистическая система»: назначение и состав системы, цель ее функционирования. Исходя из этого, можно дать следующие определения: «транспортно-логистическая система» - система, предназначенная для удовлетворения потребностей потребителей в доставке нужного товара, необходимого количества и качества, в нужное место за определенно установленное время с минимальными затратами.

Литература:

1. Управление процессами в транспортных логистических системах: учеб. пособие / В.М. Беляев, М.Б. Миротин, А.Г. Некрасов, А.К. Покровский; под общ. ред. А.Г. Некрасова; МАДИ. – М., 2011. – 127 с.
2. Ткач О.В. Транспортно-логістичні системи: теоретичні основи формування та напрямків розвитку / О.В. Ткач, І.А. Волощук // Наука й економіка. – 2013, №3(31). – С. 223-226.
3. Зубрицкая Е.А. Создание и перспективы развития транспортно-логистических систем на предприятии [электронный ресурс]. Режим доступа <http://www.cs-alternativa.ru/text/1670>
4. Брагинський В.В. Розвиток транспортно-логістичної системи як форма реалізації транспортного потенціалу України / В.В. Брагинський. – akademy.gov.ua/ej/ej14/text/Braginskiy.pgf
5. Перебийніс В.І. Транспортно-логістичні системний підприємств: формування та функціонування: Монографія. / В.І. Перебийніс, В.О. Перебийніс – Полтава: РВЦ ПУСК, 2006. – 207 с.
6. Транспортно-логистические системы / Группа компаний «Треффи» - www.treffee.ru/materials/
7. Винников В.В. Логистика на водном транспорте: Учебное пособие для студентов ВУЗов / В.В. Винников, Е.Д. Быкова, С.В. Винникова // Под общей ред. проф. В.В. Винникова. – Одесса: Феникс, 2004. – 222 с.

СЕКЦІЯ 4

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І УДИТУ

**ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ
ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ
ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ**

*Гончарук С.М. к.е.н., доцент, Приймак С.В. к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка,
yvgoncharuk@i.ua*

Інтеграція української економіки у європейський ринок сприяла впровадженню міжнародних стандартів обліку і звітності у бухгалтерський процес. Ринок аудиторських послуг також глобалізується. Для того, щоб втриматися на ринку і перемогти у жорсткій конкурентній боротьбі, вітчизняні аудиторські фірми повинні приєднуватись до міжнародних професійних мереж, асоціацій тощо.

Дуже важливо постійно забезпечувати високу якість усіх обов'язкових аудиторських перевірок, яких вимагає законодавство Європейського Співтовариства. Через це всі обов'язкові аудиторські перевірки мають виконуватися на основі міжнародних стандартів аудиту.

В той же час вітчизняна освіта не повністю відповідає цим змінам.

Ситуація в сфері підготовки фахівців з обліку і аудиту є досить складною і не завжди адекватною вимогам часу. Також є проблема оволодіння студентами практичними навичками, які необхідні молодим спеціалістам.

Існує потреба у теоретичному обґрунтуванні професійної компетентності фахівців з обліку і аудиту до роботи в умовах впровадження IFRS та визначення спеціальних компетентностей майбутніх фахівців з обліку та аудиту у сфері міжнародних стандартів, здатних

зводити до мінімуму розбіжності в оцінці результатів фінансово-господарської діяльності в процесі їх використання.

Спеціальна підготовка до облікової роботи за IFRS є системною та зумовлюється всім контекстом навчання, коли кожна дисципліна розглядається як засіб формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Засвоєння компетенцій відбувається як у процесі вивчення окремих навчальних дисциплін, циклів, модулів, так і тих дидактичних одиниць, які інтегруються в загально-професійні і спеціальні дисципліни.

Студент-обліковці ЛНУ імені Івана Франка факультету управління фінансами та бізнесу отримують необхідні знання з організації бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту діяльності організації в умовах використання міжнародних стандартів.

В цьому році були організовані два відкриті заходи спільно із керівництвом Західного офісу державної аудиторської служби та управлінням контролю та аудиту Львівської регіональної філії ПАТ «Укрзалізниця»

З нагоди святкування Дня науки кафедрою обліку і аудиту 16 травня 2017 р. було проведено Круглий стіл «Перспективи обліку, аналізу і контролю в умовах інтеграції та глобалізаційних процесів», який був спрямований на обговорення сучасного стану та ключових проблем обліку, аналізу і контролю в Україні, а також визначення перспектив їх реформування та трансформацій у контексті взятого Україною курсу на інтеграцію у європейську економічну спільноту та необхідності широкого застосування міжнародних стандартів.

Участь у ньому взяли студенти 1 та 3-5 курсів, викладачі випускаючої кафедри, а також запрошені гості. Представники Західного офісу Державної аудиторської служби активно долучилися до обговорення

проблем. Серед гостей відзначено Чудіну Л.В. – начальника відділу контролю у соціальній галузі, Вітвіцького Р.В. – начальника відділу контролю у галузі промисловості, енергетики, транспорту та фінансових послуг та Максимович О.П. – начальника відділу роботи з персоналом.

Взагалі протягом проведення наукового семінару було надано 17 доповідей, де учасники та доповідачі обґрунтовували необхідність та напрямки реформування та удосконалення національної системи обліку, аналізу, контролю і аудиту, враховуючи перехід суб'єктів господарювання на застосування міжнародних стандартів та активізацію в державі глобалізаційних процесів .

10 жовтня кафедрою обліку і аудиту проведено засідання круглого столу на тему: «Перспективи розвитку обліково-аналітичної системи в умовах європейської інтеграції». У цьому науково-практичному заході взяли участь: начальник відділу контролю у соціальній галузі Західного офісу Державної аудиторської служби – Чудіна Л. В., начальник управління контролю та аудиту Львівської регіональної філії ПАТ «Укрзалізниця» Слівінський Б. І., викладачі кафедри обліку і аудиту ФУФБ, практикуючі аудитори, студенти.

Під час круглого столу студентами і викладачами було представлено 18 доповідей, в межах яких учасники повідомили про результати досліджень в галузі аналізу сучасного стану та основних проблем розвитку обліково-аналітичної системи України, крім того, також були визначені перспективи трансформації і реформування національної системи обліку, контролю та аналізу в контексті спрямованості України на інтеграцію у європейську економічну спільноту та всебічного переходу на використання у своїй господарській практиці міжнародних стандартів фінансової звітності.

Присутні на засіданні Чудіна Л.В. та Слівінський Б. І. звернули увагу присутніх на необхідність вивчення та подальшого поглиблення знань дисциплін спеціальності 071 «Облік і оподаткування», а також подальшого вдосконалення та розвитку бухгалтерської професії, підготовки випускаючою кафедрою обліку і аудиту висококваліфікованих фахівців з обліку, аналізу, контролю та оподаткування. Все окреслене повинно бути здійснено у тісному взаємозв'язку з органами місцевого самоврядування та державної влади, бюджетними та експертними установами, практикуючими бухгалтерами і аудиторськими фірмами, іншими комерційними та приватними організаціями та структурами, а також спеціалізованими науковими установами та засобами масової інформації. Тільки такий зміст співпраці в змозі забезпечити успішне засвоєння студентами отриманих теоретичних знань та набуття практичних навичок, необхідних фахівцю, на відповідних базах практики, сприяти їхньому подальшому працевлаштуванню після закінчення навчання в Університеті.

Для вдосконалення підготовки фахівців з профілю спеціальності 071 «Облік і оподаткування» із врахуванням МСБО, МСА, IFRS, студенти повинні володіти такими компетенціями:

- заповнювати форми звітності, які застосовуються у міжнародній практиці;
- використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень;
- застосовувати передовий досвід організації обліку і аудиту за міжнародними стандартами у вітчизняній обліковій практиці;
- вміти розв'язувати проблеми в різних професійних ситуаціях;
- застосовувати здобуті здібності, знання, досвід;
- вміння брати на себе соціальну відповідальність.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»**

Ковальова Т.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сафронська І.М., к.е.н., доцент

Луганський національний аграрний університет (м. Харків)

Практика трактується як доцільна і цілеспрямована діяльність, яку суб'єкт здійснює для досягнення певної мети. Виробнича практика — практика перетворення природи [1]. У контексті підготовки фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування», виробнича практика – це практика перетворення теоретичних знань у площину практичної підготовки. Саме на практиці студенти мають можливість приймати самостійні рішення під час конкретної роботи, в реальних виробничих умовах та свої теоретичні знання творчо застосовувати в практичній діяльності. Крім того, під час проходження практики у майбутніх фахівців з'являється можливість формування досвіду ухвалення самостійних управлінських рішень на конкретних ділянках роботи в реальних виробничих умовах. У той же час, виробнича практика може стати майбутнім місцем роботи студента, тому необхідно враховувати і цю перспективу.

Згідно з Положенням «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93, метою виробничої практики є оволодіння студентами формами організації діяльності, сучасними методами та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, а також на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань формування у

них професійних навичок та вмінь для прийняття самостійних рішень під час виконання конкретної роботи в реальних ринкових та виробничих умовах, створення потреби систематичного поновлення своїх знань та творчого застосування їх в практичній діяльності [2].

Враховуючи вищенаведене, метою виробничої практики студентів спеціальності «Облік і оподаткування» є вивчення стану синтетичного і аналітичного обліку підприємства, напрямків діяльності та організації роботи підприємств (організацій, установ), де проходить практика, а саме:

- одержання навиків відображення в обліку конкретних об'єктів, проведення розрахунків показників оцінки фінансового стану;
- збір матеріалів для написання дипломної роботи;
- закріплення, розширення та поглиблення знань з теоретичних облікових дисциплін та їх використання для розв'язання актуальних проблем;
- підготовка до майбутньої роботи за спеціальністю.

Завданнями практики є вивчення структури та організації діяльності підприємства (установи, організації) за місцем проходження практики:

- засвоєння методів відображення облікової інформації на рахунках бухгалтерського обліку;
- ознайомлення з питаннями наукової організації праці;
- вивчення первинної документації та ознайомлення з вимогами до її оформлення;
- дослідження облікових задач, спрямованих на розв'язання конкретних проблем виробництва;
- набуття практичних навиків на робочих місцях
- поглиблення навиків роботи з обчислювальною технікою.

Базою практики може бути організація, підприємство або установа будь-якої форми власності. Студент має можливість самостійно обрати

місце проходження практики (тобто базу практики), з дозволу ВНЗ, в окремих випадках означену базу практики встановлює ВНЗ. Отже, згідно з пунктом 2.1 розділу 2 Положення № 93, галузеві міністерства та відомства, яким підпорядковані вищі навчальні заклади, за погодженням з Міністерством освіти і науки України мають право закріплювати за ними підприємства терміном до п'яти років [2].

Послідовність і змістове наповнення практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою. Практика проводиться під організаційно-методичним керівництвом викладача університету та спеціаліста з обліку та оподаткування в умовах професійної діяльності.

Керівники практикою студентів від університету призначаються завідувачем кафедрою. У свою чергу, викладачі кафедри, які керують практикою, повинні націлити студента на наступне:

- отримати від кафедри вказівки щодо загальних положень та особливостей проведення практики;
- вивчити програму та учбово-методичну документацію щодо проведення практики, познайомитися з відповідною угодою, укладеною з підприємством;
- отримати на кафедрі програму та щоденники практики;

Перед початком практики на кафедрі проводяться організаційні збори зі студентами, на яких студента:

- знайомлять з термінами проходження практики;
- знайомлять з програмою, метою та завданням практики;
- доводять до відома студентів особливості проходження практики на конкретному підприємстві;
- проводять попередній інструктаж про загальні положення техніки безпеки;

- повідомляють про вимоги щодо ведення щоденників і складання звіту про практику;

- видають щоденник та додаткові матеріали.

При цьому кожен керівник практики від університету повинен наприкінці практики написати відгук про роботу кожного студента своєї групи; перевірити і підписати щоденники і звіти.

Після завершення практики студенти захищають звіт комісії, яка призначена завідувачем кафедри.

Таким чином, організацію виробничої практики можна розбити на декілька етапів:

- підготовчий, який включає попереднє знайомство з документацією, яка повинна бути у студента під час проходження практики;

- основний – безпосереднє перебування студента на підприємстві та ознайомлення його з особливостями ведення обліку та збір матеріалів для складання звіту, матеріалів для написання дипломної роботи;

- завершальний етап практики: підготовка звіту та документації до нього.

Від правильної організації практики залежить якість її проходження та підвищення рівня підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Література.

1. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

2. Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Наказ від 08.04.1993 р. № 93 // Міністерстві освіти України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>

**ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ
З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

*Майборода Ю.В., к.е.н., викладач
Житлово-комунальний коледж ХНУМГ ім. О.М. Бекетова*

В умовах розвитку ринкової системи господарювання та подальшого поглиблення Україною економічної інтеграції в Європейський Союз ринок праці висуває нові вимоги до професійної компетентності випускників економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, у тому числі – фахівців з обліку і оподаткування.

З метою забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках праці сучасна система освіти у вищих навчальних закладах України повинна будуватися на засадах студентоцентризму, тобто в її основі має бути не сам процес навчання, а його результат.

Такий підхід спрямований на формування студента як фахівця з інноваційним типом мислення, що здатен діяти в умовах мінливого зовнішнього середовища, оцінювати та аналізувати його, приймати самостійні рішення. У цьому аспекті важливого значення набуває використання під час занять різноманітних освітніх методів і технологій, що сприятимуть активізації студента, самостійному пошуку рішення проблеми, вмінню висловлювати та відстоювати свою точку зору (наприклад: мозкового штурму, дискусії, кейс-методу, ділових ігор, проблемного методу тощо).

Метою практично-орієнтованого підходу у навчанні фахівців з обліку і оподаткування є не лише набуття ними відповідних знань, умінь та навичок згідно освітньо-професійної програми, а й здатність використовувати їх у майбутній професійній діяльності, максимально

реалізувати їх на практиці та у житті. Така здатність виховується також шляхом організації ефективної самостійної роботи студентів, що формує у них самоосвітню компетентність.

Під час виконання самостійної роботи з дослідження конкретної теми студенти проходять усі можливі шляхи пізнання, аналізу, узагальнення, висловлення власних позицій, презентації отриманого результату [1, с. 184].

В умовах розвитку інформаційних і комунікаційних технологій навчання однією з ефективних форм самостійної роботи студентів є робота у системі дистанційного навчання «Moodle» (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище). Типова функціональність Moodle передбачає: дискусійні форуми, завантаження файлів, задачу завдань, оцінювання, обмін повідомленнями, он-лайн тестування, вікі [2].

Отже, в основі ефективної системи освітніх цінностей лежить «трикутник знань» (освіта-наука-інновації), але досвід кращих вищих навчальних закладів світу переконує в тому, що всередині цього трикутника має бути студентоцентризм, орієнтація на студента, як майбутнього фахівця.

Література:

1. Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2–3 берез. 2016 р.) – К. : КНЕУ, 2016. – 434 с.
2. Демида Б., Сагайдак С., Копил І. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Комп'ютерні науки та інформаційні технології. – 2011. – № 694. – С. 98–107.

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Вербицька В.І., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах зміщення загальноосвітніх аспектів на особистісну сферу учня об'єктивно виникає питання про вдосконалення технології навчання, зокрема, використання активних форм і методів навчання, найбільш адекватних даному напрямку. Головна мета технологій підготовки економічних кадрів полягає в тому, щоб розгорнути і реалізувати інтелектуальний потенціал нації, держави, суспільства. Вища школа готує не вузьких фахівців, а скоріше стратегів, здатних на ризик, передбачення, які вміють здійснювати вибір, тих, хто готовий до особистого та соціального життя. Тільки ефективно побудована освіта дозволяє людині (студенту, викладачеві, іншим учасникам технологічного процесу підготовки економічних кадрів) розкрити свої таланти повною мірою.

Переваги інтерактивних методів навчання для професійної підготовки студентів в області бухгалтерського обліку та аудиту визначаються наступними пріоритетами:

- студенти освоюють новий матеріал не як пасивні слухачі, а в якості активних учасників процесу навчання;
- майбутні фахівці отримують навички володіння сучасними технологіями обробки інформації, що для професіоналів в області аудиту є найбільш важливим;
- виробляється вміння самостійно вивчати і аналізувати

законодавчі та нормативні документи, відслідковувати зміни, що вносяться до них;

- оперативність та актуальність отриманої інформації;
- студенти виявляються втягнутими в рішення складних практичних ситуацій, які мають місце в бухгалтерській і аудиторській діяльності;

- доступність і гнучкість. Студенти можуть підключатися до навчальних програм і ресурсів з будь-якого комп'ютера, використовувати в процесі навчання інформаційні законодавчі і нормативні бази.

Застосування таких форм контролю знань, як електронні тести (підсумкові і проміжні), а також самостійне формування студентами методик проведення аудиту з різних розділів бухгалтерського обліку, дозволяє забезпечити більш чітке адміністрування процесу навчання.

Інтерактивні методи навчання дозволяють здійснення можливості постійних, а не епізодичних (за розкладом) контактів студентів з викладачем. Вони роблять освітній процес більш професійним.

Таким чином, для підготовки фахівців в області бухгалтерського обліку та аудиту застосування інтерактивних методів навчання має знаходитись в основі освітнього процесу, який може бути розбитим на кілька етапів відповідно до державного освітнього стандарту викладання з дисциплін «Бухгалтерський облік» і «Аудит». Наприклад, з дисципліни «Аудит» можуть бути виділені наступні етапи проведення інтерактивних занять:

Підготовчий етап. Вивчення законодавчих і нормативних документів, інформаційної бази для проведення аудиторської перевірки. Процес роботи з законодавчими та нормативними документами та інформаційною базою для проведення аудиторської перевірки має проводитися з розглядом інформації, представленої на слайдах, що містить

витяги з законодавчих та нормативних документів, обговоренням спірних питань.

Етап дослідження методик перевірки, в залежності від перевіряемого розділу бухгалтерського обліку. На цьому етапі розкривається порядок проведення перевірки відповідно до схеми, представленої на слайді мультимедійної презентації. Далі, в процесі проведення заняття викладач, відповідно до представлених напрямків перевірки, розкриває особливості аудиту. На слайдах знаходять відображення документи, що перевіряються, а також вимоги Податкового і Трудового кодексів, журнали господарських операцій, картки рахунків, особові рахунки і т.д. Студенти самостійно розробляють план і програму проведення аудиту і представляють розроблені документи у вигляді презентацій.

Етап контролю отриманих знань. Проведення останніх занять є практичними, із застосуванням мультимедійної техніки. На екрані пропонуються завдання, які повинні бути вирішені в процесі обговорення всіма студентами. Завершується навчальний цикл проведенням індивідуального тестування в електронній формі.

Слід також звернути увагу на необхідність максимально підтримувати і розвивати самостійність в процесі навчання. В цьому процесі все більш активну роль відіграють нові інформаційні та комунікаційні технології.

В процесі викладання фінансових та облікових дисциплін перспективно використовувати ряд наступних сучасних методів, покликаних активізувати процес навчання. Перш за все це стосується бесід та доповідей - словесних комунікацій, основоположних елементів всіх прийомів навчання і передумов для застосування будь-якого методу. Серед них важливе місце займає проблемна лекція, яка спирається на логіку послідовно модельованих проблемних ситуацій шляхом постановки

проблемних питань. Ще одним з методів є кейс - метод, заснований на тому, що студенти стикаються з випадком з практики, обговорюють його, шукають альтернативи рішення, пропонують власний варіант, а потім порівнюють його з рішенням, яке було прийнято на практиці. Академічна теорія за допомогою кейс - методу демонструється студентам з точки зору реальних подій.

У практиці викладання фінансових і облікових дисциплін все більшого поширення знаходить і такий метод, як рольові та ділові ігри, що дають можливість оформлення навчального процесу у вигляді ігрової діяльності та імітації конфліктних ситуацій з економічної практики.

Дуже цікавим, порівняно новим методом навчання, є метод направляючого тексту, що сприяє придбанню ключових знань для майбутньої професії. Направляючий текст містить в якості важливих елементів вказівки або інструкції по роботі у вигляді спрямованих питань і пропозицій, робочих планів і планів для самоконтролю, які являють собою інструмент перевірки успішності роботи та інформують студентів про досягнутий ними на даний момент рівень знань і навичок.

І, нарешті, проектний метод. Згідно ідеї проектного методу, студенти повинні здобувати знання в специфічних умовах діяльності, це зв'язок діяльності і знань, мислення та практичних економічних проблем, пов'язаних з обліком фінансово-господарської діяльності.

Таким чином, активні методи навчання є важливим робочим інструментом викладання таких досить специфічних дисциплін та є необхідними для відповідного духу часу економічної освіти. Не можна не помітити, що в теперішній час наочно склалася потреба не тільки в теоретичних посібниках, а в вдосконалених з практичними завданнями, сучасними прикладами використання даних методів у рамках реалізації тих чи інших розділів економічних дисциплін, і, зокрема, облікових.

**ДІЛОВА ГРА ЯК ОДИН З МЕТОДІВ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ**

*Шутка С.Є., к.е.н., доцент,
Клим Н.М., к.е.н., доцент
Національний лісотехнічний університет України*

На сучасному етапі для підготовки висококваліфікованих фахівців з обліку і аудиту важливе значення має використання різноманітних методів навчання, що формують як індивідуальні професійні вміння, так і навички колективної роботи.

Формування активного навчання студентів – один із засобів розвитку пізнавальної діяльності. За їх допомогою ефективніше засвоюється навчальний матеріал на основі активного управління пізнавальною діяльністю студентів, розвивається пізнавальний інтерес до предмета, формуються уміння та навички застосування знань у практичній діяльності.

Активне навчання являє собою таку організацію та ведення навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою широкого, бажано комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів [2]. Одним із найактивніших методів навчання студентів є проведення ділової гри. Ділова гра – це метод навчання вибору послідовних, оптимальних рішень в умовах, що імітують реальну господарську практику.

Основною відмінністю ділових ігор від інших методів є те, що в них на основі наданого матеріалу послідовно створюється та спільними зусиллями учасників гри розв'язуються ситуації та відтворюються моделі професійної діяльності [5].

Слід відзначити, що ділова гра допомагає формуванню відчуття професіонала, і в той самий час розвиває у студентів ряд важливих здібностей: творчого професійного мислення, спільного прийняття рішень, формування практичних навичок, які не тільки відтворюють засвоєні знання, а ще й використовують їх у виробничо-орієнтованій діяльності [3].

Встановлено дослідниками, що під час мовного, словесного викладення навчальних матеріалів засвоюється обсяг інформації ледве більший ніж 20 % отриманого матеріалу, і це в той самий час, коли в процесі використання ділової гри засвоюється близько 90% інформації. Отже, ділова гра є засобом розвитку не лише професійних навичок і умінь, а й засобом активізації творчого професійного мислення, в ході якої студенти отримують здатність до аналізу специфічних ситуацій та вирішення для себе нових завдань і проблем.

У діловій грі господарські ситуації вивчаються в динаміці: яким чином впливає на діяльність або об'єкт прийняте рішення, як воно змінює його становище, відомі наслідки після впровадження прийнятого рішення (нова ситуація), і є послідовний ланцюжок рішень. Крім того, ділова гра виокремлює розуміння алгоритму та послідовності дій спеціаліста в кожній окремій ситуації. Студенти, які приймають участь у ділових іграх, набувають не тільки професійні, а й і ділові навички: вони починають скоріше уміти адаптуватись у групі, краще розуміти інтереси та цілі інших учасників гри, приймати групові або навпаки, самостійні рішення.

Для ділової гри характерним є наявність:

- імітаційної моделі професійної діяльності та виробничих відносин;
- проблемної ситуації;
- ролей;
- рольових цілей та спільної мети всього колективу;

- взаємодії учасників гри, які виконують ті або інші ролі;
- колективної діяльності;
- ланцюжка рішень [4].

Ділова гра має декілька етапів: на початку гри ставиться проблемна ситуація, потім вона розбивається на підзадачі, кожна з яких розв'язується на одному з етапів, останній етап гри присвячений розв'язанню початкової проблеми. Тим самим протягом гри утворюється ланцюжок рішень.

У результаті проведення гри студенти отримують:

- розуміння та засвоєння матеріалу підвищеної складності;
- розвиток умінь та навичок роботи в команді, прийняття рішень, здібностей контактувати та слухати інших, риторичних здібностей, лідерських якостей;
- розвиток продуктивного мислення, спостережливості, пам'яті, творчих здібностей, наполегливості, уміння доводити та відстоювати свою точку зору, організаторських здібностей [4].

Однак, використання ділових ігор має як позитивні, так негативні сторони. Перевагами проведення ділових ігор є:

- в процесі розв'язання проблем готовність брати на себе ініціативу та відповідальність за ухвалені рішення;
- уміння отримувати необхідну інформацію;
- здатність уникати конфліктних ситуацій за допомогою діалогу, знаходити шляхи розв'язання певних проблем, формулювати спільну точку зору;
- уміння розрізняти емоційні стани і використовувати у процесі спілкування;
- уміння діяти з урахуванням позицій і точок зору «колег» і «противників»;

Водночас до недоліків відносять:

- відсутність формалізованих критеріїв, які дозволяють здійснення більш об'єктивної оцінки і порівняти очікуваний результат з реальною дійсністю;

- відносна складність підготовки;

- відсутність чітко встановленого алгоритму проведення гри [3].

Таким чином, в процесі проведення гри стимулюється інтелектуальна діяльність студентів, вони вчаться прогнозувати, досліджувати та перевіряти правильність прийнятих рішень і гіпотез, виховують культуру спілкування, формують вміння працювати в колективі та з колективом, що підвищує інтелектуальну активність, пізнавальну самостійність та ініціативність студентів.

Література:

1. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі / М. Дяченко-Богун // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 14. – С. 74-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_14_14.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навчальний посібник] / І. М. Дичківська – К.: Академвидав, 2004. – 320 с.
3. Доцинський Д. В. Ділова гра як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках технології / Д. В. Доцинський // Режим доступу: gnpu.edu.ua/files/doschunsjkuj.doc.
4. Забарна А. П. Ділова гра як метод активного навчання на уроках інформатики / А. П. Забарна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2010. – № 5. – С. 39-42. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2010_5_13.
5. Худолій Л. М. Методика викладання фінансових дисциплін: [навчальний посібник] / Л. М. Худолій . – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 77 с.

ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ І АУДИТОРІВ

*Маліков В.В. , д.держ.упр., професор
Сліпченко Є.С., слухач магістратури
Центру підвищення кваліфікації та індивідуальної післядипломної
освіти
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Ринкове ведення господарства спонукає до необхідності оперативного реагування на зміни зовнішнього середовища, і управлінські рішення стали повсякденною роботою не тільки апарату управління, а й економічних і фінансових служб підприємств. Фінансовий і управлінський облік, аналіз і внутрішній управлінський аудит, як і раніше, надають всю інформацію щодо стану підприємства і його проблеми. Принципово новим стало те, що показники, моделі і методи, якими оперують ці служби, остаточно закріпили за собою статус мови бізнесу і засоби не тільки оцінки готових управлінських рішень, а й їх підготовки, обґрунтування і аналізу. Статус бухгалтера і аудитора зріс відповідно до рівня особи, яка приймає рішення.

Отже, спочатку слід виявити характеристики, які повинні бути притаманні фахівцям з управління, якими і є бухгалтери та аудиторі. До таких характеристик можна віднести:

- рівень готовності до роботи;
- ступінь самостійності;
- наявність ініціативності;
- високий рівень надійності виконаних робіт;
- наявність здатності переконувати;
- навик співпраці;

- ділова контактність;
- вміння працювати в команді;
- вміння мотивувати і координувати роботу співробітників;
- психологічні характеристики особистості [1].

Із збільшенням управлінської навантаження бухгалтера і аудитора зросла і його особиста відповідальність. Саме на цей рівень роботи і повинен виводити випускника вузу навчальний процес за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Молодий фахівець повинен бути здатний: прийняти рішення; проконтролювати його виконання; дати оцінку отриманим результатам.

Підготовка якісних фахівців для нової бухгалтерії має на увазі не тільки вироблення професійних навичок, а й розвиток особистості студента. Розвитку цих здібностей перешкоджають особистісні обмеження студентів.

Особистісні обмеження - одне з основних понять теорії особистості - розуміється як фактор, що стримує потенціал і погіршує результати роботи, воно може відноситися до будь-яких систем - до організацій, колективів, або окремої людини. Теорія особистісних обмежень була запропонована вперше М. Вудсток і Д. Френсісом в проблемній роботі «розкутий менеджер» [2], і відповідно до неї, всі фахівці володіють можливостями розвивати і підвищувати ефективність своєї роботи, але з причин, частина з яких лежить на поверхні, а частина обумовлена минулим і втрачається, у них є області недорозвинених здібностей [3]. Таким чином, слід здійснити обґрунтування значущості зняття особистісних обмежень при підготовці бухгалтерів і аудиторів і розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення даного процесу.

Необхідно здійснювати постійний саморозвиток системи в навколишньому середовищі, в тому числі саморозвиток студента у вузі.

Теорія обмежень стверджує, що найбільш ефективним практичним способом саморозвитку є - вивчити, зрозуміти і подолати обмеження, що перешкоджають успіху і особистого росту. Професійна практика студентів дозволяє найбільш ефективно і прискорено вирішувати завдання саморозвитку, якщо використовувати спеціальні алгоритми і тести теорії обмежень.

Алгоритми теорії обмежень в першу чергу спрямовані на перевірку здібностей, які вже є в студентів, та на пошук шляхів подальшого розвитку як особистісних, так і ділових якостей фахівця. Можна виділити два основних етапи: 1) виявлення особистих і групових обмежень; 2) використання алгоритмів подолання обмежень, які були виявлені на 1-му етапі, для удосконалення як окремих особистостей, так і групи в цілому.

У рішенні задач управління від фахівця з обліку і аудиту будуть необхідними, на погляд автора, наступні здібності та навички:

- вміння управляти собою;
- наявність раціональних особистих цінностей;
- вміння чітко визначати особисті цілі;
- вміння робити акцент на безперервне особисте зростання;
- навик вирішення виникаючих проблем;
- навик прояви винахідливості;
- здатність до нововведень;
- висока здатність впливу на оточуючих;
- знання сучасних підходів у сфері управління;
- вміння постійно розвивати здатність до керівництва;
- вміння навчати і розвивати не тільки себе, але і підлеглих;
- навик ефективно формувати і розвивати не тільки окремих підлеглих, а й робочі групи в цілому.

Все це розцінюється як фактори успіху [4]. Вважається, що кожен із чинників в рівній мірі має відношення до будь-якої управлінської ситуації, а, взяті разом, вони надають кожному студенту можливість оцінити свою спроможність у виконанні професійних і посадових обов'язків. Коли будь-які з навичок або здібностей відсутні, виникає обмеження. Кожен студент складає список своїх обмежень.

До найбільш поширених особистісних обмежень слід відносити: невміння вирішувати проблеми; нестача творчого походу; невміння управляти собою; нестача розуміння особливостей управлінської праці; нечіткі особистісні цінності; нездатність впливати на людей. Наведені обмеження можна частково зняти в процесі професійної практики, використовуючи для кожного з них свої особливі методики.

Отже, окреслені особистісні обмеження слід вивчати та піддавати глибоким дослідженням з метою їх часткового коригування, вдосконалення саморозвитку, зрозуміння власних особливостей студентів, подолання або використання найбільш придатних з них для ефективної професійної діяльності у сфері обліку і оподаткування.

Література:

1. Веснин В. Р. Управление персоналом. Теория и практика : [учебник] / В. Р. Веснин. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект/ - 2011. – 688 с.
2. Mike Woodcock, Dave Francis. The Unblocked Manager. /A practical guide to self development. – 2012. – ISBN 0-7045-0523-1 (Великобритания).
3. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. – М. : Дело. – 1994. – 710 с.
4. Филонович С. Р. Лидерство и практические навыки менеджера / Филонович С. Р. // Модульная программа для менеджеров. – М. : ГУУ – НФПК. – 2010. – 311 с.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

*Беляєва Л.А., к.е.н., доцент
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»*

Україна сьогодні реалізує стратегії входження до єдиного правового, політичного, а також економічного простору з ЄС. Тому формування інформації, яка узагальнюється системою бухгалтерського обліку, вимагає використання єдиних правил і методики в системі міжнародного обліку, і відповідно, єдиних правил і методики підготовки фахівців. Тому одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогодні є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог.

У сучасному бізнес-середовищі є необхідність у чіткій і достовірній системі бухгалтерського обліку, яка забезпечує інформацією при отриманні кредитів, інвестицій потенційних клієнтів, як в Україні, так і за її межами.

Комітет з освіти Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) розробляє Міжнародні стандарти освіти, визначаючи критерії щодо підготовки фахівців з обліку і аудиту в усьому світі. Передбачається, що всі організації - члени МФБ мають дотримуватися цих стандартів, у яких розкривається процес фахової підготовки кваліфікованих професійних бухгалтерів, а також актуальні проблеми їхнього постійного професійного розвитку [1].

Сьогодні в Україні нараховується сім вітчизняних професійних організацій, але єдиним дійсним членом МФБ є Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ).

Протягом багатьох років незалежності України урядом розроблялись відповідні заходи, спрямовані на створення єдиної національної системи професійної сертифікації бухгалтерів для підтвердження ними наявності відповідних знань і бухгалтерської кваліфікації.

Питання реформування професійної освіти бухгалтерів знову стало актуальним у контексті п. 18 Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, в якому поставлене завдання розроблення і запровадження єдиної національної програми професійної сертифікації бухгалтерів для підтвердження ними знань міжнародних стандартів і забезпечення визнання зазначеної програми на національному і міжнародному рівні [2].

Дана концепція сьогодні в Україні потрібна і має базуватися на нерозривному зв'язку підготовки, перепідготовки та постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів з системою вищої освіти, оскільки підготовка майбутнього професійного бухгалтера має починатися з вищого навчального закладу.

Одним з найважливіших фундаментальних принципів підготовки фахівців з обліку є компетентність та належна ретельність, яка полягає у постійному підвищенні знань, вмінь та навичок на рівні, потрібному для надання компетентних професійних послуг і безперервному навчанні та самоорганізації.

З прийняттям нової редакції Закону України «Про бухгалтерський облік та звітність в Україні» та Закону України «Про Вищу освіту» гостро стала проблема підвищення значимості системи вищої освіти, ефективності навчального процесу, рівня набуття студентами знань і вмінь, високої якості практично значимих компетенцій і можливості їх застосування у професійній діяльності.

З метою підвищення якості навчальної роботи, безпосередньо у закладах вищої освіти, необхідно впроваджувати заходи створення системи розвитку додаткових професійних компетенцій з використанням сучасних ефективних методів. При цьому слід враховувати, що змінюються вимоги не тільки до організації навчання студентів, а і до професійного рівня викладачів.

До ефективних заходів, які необхідно впроваджувати і розвивати в системі вищої освіти, слід віднести укладання договорів та співпрацю з провідними компаніями, які працюють у сфері обліку, консалтингу, аудиту, а також з великими промисловими об'єднаннями, які мають сучасну бухгалтерську службу та її інформаційне забезпечення. Дана співпраця дозволить студентам проходити практику в умовах діяльності реальних підприємств. Доцільним, також є залучення провідних фахівців до навчального процесу як лекторів, для проведення мастер-класів, для вирішення, аналізу різних практичних ситуацій з урахуванням професійних суджень практиків. За результатами практичної діяльності і проведення наукових досліджень студенти матимуть можливість прийняття участі в науково – практичних конференціях.

Позитивним моментом для освітнього процесу, і безпосередньо підготовки фахівців з обліку, є знання або можливість вивчення з метою використання у своїй роботі іноземних мов. Це дозволить використовувати інформаційні ресурси з навчальними курсами, які розроблені провідними викладачами зарубіжних освітніх закладів ознайомлюватися з їх поглядами щодо актуальних питань. Знання іноземної мови викладачами і студентами дозволяє вільно працювати з сучасною фаховою іноземною літературою, інформаційними ресурсами, спілкуватися із зарубіжними вченими і фахівцями-практиками, відвідувати міжнародні наукові та науково-

практичні заходи, підвищувати свою кваліфікацію у закордонних навчальних закладах.

Слід також враховувати, що наявність досвіду практичної діяльності або можливість одночасно працювати на посадах бухгалтера, аудитора і навчати студентів, дозволить викладачам поєднати теорію і сучасну практику професійної діяльності, своєчасно реагувати на всі зміни законодавства і аналізувати реальні ситуації.

Реалізуючи сучасну концепцію постійного навчання, необхідно співпрацювати з вітчизняними та міжнародними центрами підвищення кваліфікації у різних галузях. На сьогодні реальною є можливість участі, як у платних, так і безоплатних вебінарах з найактуальніших питань у сфері бухгалтерського та управлінського обліку, звітності, оподаткування тощо. Найбільш розповсюдженими є вебінари, семінари, відеокурси, тренінги які проводяться, як наочно так і онлайн, компаніями «Головбух 24», «Дебет-Кредит», «Баланс- Клуб» та інші.

Піднімає престиж і відповідно повагу, щодо рівня професійної підготовки викладача, наявність сертифікату професійних бухгалтерських організацій, таких як ACCA, AICPA, ACCA (DipIFR), CMA, CAP, CPA, CIMA, IFA, IFA (DipIFR) тощо.

Перелічені заходи і їх реалізація у вітчизняних вищих навчальних закладах значно розширить можливість отримання студентами якісних сучасних знань і практичних навичок, що дозволить з успіхом використовувати їх у своїй подальшій професійній діяльності. Постійне підвищення своєї кваліфікації викладачами, як фахівця з обліку і як педагога, зможе значно покращити якість навчального процесу.

Література:

1. Мазіна О. Професійні організації в підготовці фахівців з обліку і аудиту / Трансформаційні перетворення обліково-аналітичного забезпечення

управління в умовах євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 110-річчю ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана» та 20-річчю Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України; 25 листоп. 2016 р. — К. : КНЕУ, 2016. — 412, с.176

2. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, затв. Розпорядженням КМУ від 24 жовтня 2007 р. № 911-р. [Ел ресурс]. Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/911-2007>.

УДК 378.147

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО
МЕТОДУ «АЖУРНА ПИЛКА» ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ»**

*Колінько Н.І. к.е.н., доцент,
Воляник Г.М. к.е.н., доцент,
Національний лісотехнічний університет України*

Формування професіонала в галузі бухгалтерського обліку та оподаткування неможливе без вдосконалення підходів і методик підготовки, що сприяють розвитку творчих здібностей кожного студента.

Неможливо одній людині знати все навіть в якій-небудь вузькій галузі знань. В сучасних умовах студенти повинні володіти спеціальними навичками і вміннями: думати, розуміти сутність речей, осмислювати ідеї і концепції і вже на їх основі вміти шукати потрібну інформацію, трактувати її і застосовувати в конкретних умовах. Вирішенню цього завдання і сприяють інтерактивні методи, які, на жаль, недостатньо широко застосовуються в сучасному освітньому процесі.

Педагогічні дослідження засвідчують, що студенти: під час лекції засвоюють 5% навчального матеріалу, під час читання – 10%, наочні та аудіо матеріали ефективні лише на 20%, демонстрація – на 30%, робота в дискусійній групі – 50%; практика через дію ефективна на 75%. І тільки навчання інших та негайне практичне застосування навчання дає 90% результат [1. С.24].

Якщо студентам необхідно засвоїти великий обсяг матеріалу доцільно застосувати метод «Ажурна пила». Цей метод допомагає студентам працювати "у команді" для освоєння значної кількості інформації за короткий проміжок часу, самостійно вивчати новий матеріал. Позитивним ефектом «Ажурної пилки» є заохочення учасників до взаємодопомоги, конструктивного співробітництва та толерантності. Основний принцип цього методу "вчимося - навчаючи".

Метод «Ажурної пилки» можна використовувати для опрацювання матеріалу з дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» під час організації самостійної роботи студентів в поза аудиторний час відповідно до навчальної програми.

Етапами цього методу є: поділ на групи, розподіл питань, самостійне вивчення матеріалу, робота в експертній групі, докладне висвітлення питань в основній групі, вибіркового підсумкового контролю викладача, оцінка роботи групи.

Студенти діляться на групи, які називаються «основними». Кожен член «основної» групи є експертом з певного питання і позначений певним кольором. Їм можна роздати різнокольорові картки, і позначити такими ж картками місця збору «експертних» груп.

Питання для «експертів»: об'єкти та суб'єкти оподаткування певним податком (наприклад ПДВ); ставки податку; пільги по податку; поняття податкового зобов'язання та податкового кредиту та порядок їх

формування; визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету; терміни та строки сплати податку; реєстрація платників.

Потім студенти, які вивчають одне і теж питання, але працюють у різних «основних» групах, зустрічаються і обмінюються інформацією, розподіляючи матеріал, який кожен з них в подальшому буде доносити до відома аудиторії, як експерти з даного питання (з одним кольором). Це називається «зустріччю експертів».

Після цього «експерти» повертаються в «основні» групи і відповідно до встановленої черговості доповідають іншим студентам той обсяг інформації, який вони підготували. Таким чином, студентам доводиться по черзі навчати один одного і допомагати один одному. Кожен має потребу у всіх інших, тому студенти навчаються не в умовах конкуренції і суперництва, а працюють над завданнями, які можуть бути вирішені тільки об'єднаними зусиллями.

І на завершення - підведення підсумків: всі учасники проходять індивідуальний контрольний зріз, який і оцінюється. Група, що зуміла отримати найвищу суму балів, стає переможцем.

Апробація інтерактивного методу у процесі підготовки бухгалтерів:

1. Покращує опанування певними вміннями, навичками, якщо їм надати(створити) умови наближені до предмету вивчення через відтворення реальної професійної діяльності.

2. Сприяє отриманню можливості самопрезентації.

4. У процес усвідомлення професійної діяльності залучаються всі студенти групи без винятку.

5. Створює середовище професійного спілкування, що характеризує відкритість, взаємодію учасників, рівність, накопичення спільних знань, можливість взаємної оцінки і контролю.

6. Дозволяє розвивати професійно значущі якості та стимулювати професійний саморозвиток.

7. Розвиває інноваційне, аналітичне, психологічне та економічне мислення.

8. Дозволяє досягнути об'єктивності самооцінки студентів.

9. Формує чітке уявлення студентів про специфіку роботи в команді.

10. Підвищує інтерес до професії бухгалтера.

Значення інтерактивних методів в освітньому процесі можна дуже влучно охарактеризувати словами Конфуція: «...що чую - забуваю, що бачу - пам'ятаю, що роблю – розумію».

Література

1. Акімова Н.С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання/ Н.С. Акімова, О.О. Безпалова// VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2010. – С. 23-24.

2. Вахрушева Т.Ю. Інтерактивні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності/ Т.Ю. Вахрушева// Нові технології навчання. – К., 2007. – Вип. 47. – С. 64-69.

4. Жиликова О.В. Застосування інноваційних методик під час підготовки фахівців з економічних спеціальностей/ О.В. Жиликова, Т.О. Ставерська// VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2010. – С. 217-218.

5. Комліченко О.О. Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві/ О.О. Комліченко, О.М. Цветкова. – 2013. – Вип. 3(4). – С. 178-186.

3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧКІВ ПРИ ЗДОБУТТІ ПРОФЕСІЇ

*Касатонова І.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів згідно із Законом України «Про вищу освіту» є однією з форм організації навчального процесу та обов'язковим компонентом освітньо-професійних програм підготовки фахівців освітніх рівнів бакалавр, спеціаліст. Під час практики закладаються основи професійної діяльності, умінь і навичок, професійних якостей фахівця. Критерієм ефективної роботи університету є вміння студента-випускника впроваджувати в життя набуті під час навчання знання. Тому від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Будь-яке навчання повинно відповідати суспільному попиту на професійні знання завдяки оволодінню як теоретичними так і практичними навичками тієї або іншої професії.

«Одночасно неможна не вказати на проблему практичних навичок. Якщо за часів СРСР виробнича практика та переддипломна практика (попри її деякій формалізм) все ж давали випускникові якщо не практичні навички, то хоча б певне уявлення про професійну діяльність, то в сучасній Україні організація практики наприклад з аудиту або внутрішнього аудиту практично неможлива з огляду на стан професії та її особливості (професійне судження, конфіденційність, тощо)» [1].

Практична підготовка студентів спеціальності «Облік і оподаткування» проводиться поетапно й складається із:

- комп'ютерної практики для одержання первинних умінь і навичок з програмування (навчальна);
- практики для одержання первинних професійних умінь і навичок (практика з первинного обліку);
- практики по профілю спеціальності (виробнича з фінансового обліку);
- практики переддипломної (кваліфікаційної).

Взаємозв'язок окремих видів практики забезпечується в їхній послідовній спадкоємності й розвитку. Утримування кожного етапу невід'ємне від вивчення теоретичного навчального матеріалу: або теорія допомагає практиці, знаходячи в ній підтвердження, або в процесі практичної професійної діяльності легше досягається вивчення теорії.

Практики проходять у такі терміни:

- II семестр – 2 тижні (назва практики – навчальна комп'ютерна, проводить практику кафедра інформатики);
- IV семестр – 2 тижні (практика з первинного обліку, проводить практику кафедра обліку і аудиту);
- VI семестр – 2 тижні (виробнича з фінансового обліку, проводить практику кафедра обліку і аудиту);
- XI семестр для студентів денної форми навчання – 5 тижнів (виробнича і переддипломна практика – магістри, проводить практику кафедра);
- XII семестр для студентів центру заочного та дистанційного навчання – 4 тижні (переддипломна, проводить практику кафедра).

Відповідно до вимог навчального плану практики з фінансового обліку (виробнича) та переддипломна проводяться на підприємствах різних форм власності та господарювання, банківських та інших установах. Студентам дозволяється самостійно вибирати місце

проходження практики у згаданих підприємствах, організаціях і до кінця учбового семестру подати на кафедру лист з дозволом проходити практику на підприємстві.

Згідно з Концепцією практичної підготовки на кафедрі розроблені та складені програми практичної підготовки студентів. Для кожного виду практики розроблені методичні вказівки. За місяць до початку практики складається наказ про проходження практики, в якому вказано, де студент повинен проходити практику та хто його керівник від кафедри. З базами практики (підприємствами, організаціями) університет завчасно заключає договори на її проведення за встановленою формою. Бази практики в особі їх перших керівників разом з навчальним закладом несуть відповідальність за організацію, якість та результати практики студентів.

«Направлення студентів на виробничу та переддипломну практики та їх розподіл за місцем практики виконує кафедра, яка разом з керівниками практики відповідної кафедри проводить загальні збори студентів, де видаються програма практики, індивідуальні завдання, щоденники, проводиться інструктаж про порядок проходження виробничої практики» [2].

Керівництво практикою від університету забезпечують викладачі кафедри, а на конкретних місцях практики – головний бухгалтер (заступник головного бухгалтера) підприємства. Не пізніше ніж за день до закінчення практики студент одержує ділову характеристику, підписану керівником та головним бухгалтером підприємства.

Програма практики передбачає не тільки знайомство студента з порядком і особливостями ведення обліку всіх господарських операцій та їх документування на підприємстві, а й збирання даних про діяльність підприємства за останні три роки з представленням звітних документів та їх аналізу. Протягом усього терміну практики студент готує збірку

бухгалтерських документів, складання яких передбачене програмою практики. Під час практики керівники практики від кафедри в зазначений день зустрічаються зі студентами і проводять консультації. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики. Форма звітності студента за практики – це подання письмового звіту, підписаного та оціненого безпосередньо керівником від бази практики. При його написанні студент повинен використовувати щоденник та накопичуваний матеріал по виконанню кожного розділу програми практики. По кожному розділу програми описується порядок ведення обліку на підприємстві вказуються позитивні сторони та недоліки в організації облікової роботи по конкретному об'єкту.

Практику з первинного обліку проходять студенти другого курсу, виробничу практику проходять студенти третього курсу денної форми навчання, а переддипломну практику – студенти п'ятого курсу денної форми навчання та студенти шостого курсу центру заочного навчання. Всі студенти другого, третього та п'ятого курсів факультету управління та бізнесу направляються на практику за договорами та листами з підприємствами різних форм власності, а 95 % студентів шостого курсу факультету заочного навчання – за листами-запрошеннями підприємств.

Література:

1. Барановська В. Г. Сучасні напрямки підготовки бухгалтерів та аудиторів / В. Г. Барановська // Розвиток бухгалтерського обліку, контролю та аналізу у сучасних концепціях управління: Міжнар. наук.-практ. конф. – Судак, 2012.
2. Лагоза Н. Ж. Методичні вказівки до виробничої практики з фінансового обліку / Н. Ж. Лагоза. – Х., ХНАДУ, 2012.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Тесленко Н.Г., викладач вищої категорії

Житлово-комунальний коледж ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

teslenko_natali@ukr.net

У зв'язку з впровадженням європейських освітніх стандартів, виникає необхідність у покращенні як інформаційного забезпечення навчального процесу, так і самої якості викладання.

Якість вітчизняної вищої освіти має відповідати міжнародним стандартам, забезпечуватися вищим навчальним закладом і гарантуватися державою [1, с.36].

На даний час економіка України потребує реформування, модернізації бухгалтерського обліку – найбільш важливої складової економічного устрою країни. Це необхідно зробити для здійснення ефективної підприємницької діяльності, для задоволення нових потреб користувачів.

Ринкова економіка вимагає якісно нових професіональних кадрів, які могли б вільно розбиратися в питаннях обліку і оподаткування, менеджменту, маркетингу, економічного аналізу й законодавства.

Бухгалтерський облік в Україні має суттєві проблеми, які терміново потребують як нормативного так і законодавчого реформування цієї сфери відповідно до міжнародних стандартів, а також потрібно переробити методичне та вдосконалити кадрове забезпечення. Вирішення цих проблем допоможе вдосконалити систему державного регулювання та

реформування бухгалтерського обліку, адаптуватися до ринкових змін, міжнародних стандартів і потреб користувачів у системі прийняття рішень, що буде позитивною зміною для обліку загалом [3, с.107].

Реформування бухгалтерського обліку має відбуватися одночасно зі змінами в оподаткуванні, статистиці, правовій сфері.

Сучасний фахівець з обліку і оподаткування повинен вміти реєструвати факти фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінювати її підсумки, бути аналітиком і брати участь в управлінні фінансами, прогнозувати фінансові наслідки співпраці з партнерами, пропонувати шляхи покращення фінансового стану підприємства. Усе це потребує підвищення якості підготовки фахівців з обліку і оподаткування в установах вищої освіти.

Для прийняття раціональних, правильних управлінських рішень керівникам необхідно володіти належними знаннями з бухгалтерського обліку. Усім цим пояснюється актуальність дослідження процесу підготовки фахівців з обліку і оподаткування, особливо за умов приєднання до європейського простору вищої освіти.

Для підготовки фахівців з обліку і аудиту необхідно приділити більш уваги професійно орієнтованим дисциплінам. Такими, на думку проф. Є.В. Мниха [4, с.22], є «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Міжнародні стандарти фінансової звітності».

Ефективне вивчення облікових дисциплін перш за все потребує знань і вмінь із дисциплін різних циклів підготовки.

Необхідність змін в законодавчому і нормативному регулюванні підготовки фахівців з обліку і оподаткування викликана євроінтеграційним напрямом розвитку освіти в Україні, що також вимагає реальних змін у сфері вищої освіти через пристосування національних стандартів освіти до міжнародних стандартів.

На сучасному етапі наша держава немає ефективної науково обґрунтованої системи прогнозування потреби у фахівцях із вищою освітою [2, с.53].

Отже, перш за все для подальшого розвитку обліку в Україні необхідно переглянути як теоретичні основи бухгалтерського обліку, так і впровадити адекватні зміни в інших сферах, що тісно пов'язані з обліком.

Також потребує вирішення актуальна проблема контролю якості освіти та якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами.

Література:

1. Гончаров С.М. Забезпечення європейської якості вищої освіти в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / С.М. Гончаров // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. – Рівне, 2007. – С. 36- 47.
2. Гончаров С.М. Про деякі проблеми вищої та середньої освіти в Україні в контексті європейської кредитно-трансферної системи навчання / С.М. Гончаров // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. – № 1. – 2012. – С. 49-54.
3. Жук В.М. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку і їх вирішення. – Фінанси України – 2009. - № 7. – С. 100 – 113.
4. Мних Є. Нова якість професійної підготовки бухгалтерських кадрів в Україні / Є. Мних // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 21-23.

ПРО ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

*Ковальова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Фінансовий облік - одна із основних дисциплін, що лежить в основі підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування» і яка, до того ж є нормативною. Сьогодні, коли час на викладання дисциплін значно скорочений, висуваються нові вимоги як до організації навчального процесу загалом, так і до викладання дисциплін в тому числі. Дуже важливо в цій ситуації викладачеві не втратити якість викладання і забезпечити повноцінне засвоєння знань студентами.

Методика викладання будь-якої з економічних дисципліни, на думку Аксьонової О.В., є одночасно мистецтвом, технологією передачі знань, таємницею засвоєння предмета, невидимою канвою, у яку втілено знання та навички тих, хто навчається, інтелектуальною власністю викладача [1, с.9]. Методика викладання фінансового обліку - це засіб формування у студентів практичної та теоретичної підготовки, яка обумовлена закономірностями та особливостями змісту навчального предмета. Предметом дисципліни є методичні засади обліку активів і пасивів підприємства.

Проблемним питанням, щодо методики викладання дисциплін бухгалтерського спрямування присвячена значна кількість праць вчених, зокрема, Аксьонової О.В., Чижевської Л.В., Голова С.Ф., Безручук С.Л. та ін.. Досить часто, автори розглядають проблеми пов'язані з використанням інноваційних технологій, неузгодженість теоретичного викладення матеріалу з практичною дійсністю, неузгодженість у трактуванні понять

різними дисциплінами і т.ін. [2]. Ми пропонуємо звернути увагу на основні складові методики викладання дисципліни «Фінансовий облік», оскільки, на наш погляд, саме від них залежить якість підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Вербило О.Ф виклав основні методичні елементи, які повинні бути притаманні викладачеві при проведенні занять з бухгалтерського обліку в АПК [3, с. 27-36]. Візьмемо їх до уваги при розгляді основ методики викладання фінансового обліку (тал.1).

Таблиця 1 - Елементи методики викладання дисципліни «Фінансовий облік»

Елемент методики	Характеристика
Визначення місця дисципліни в системі підготовки бакалавра з «Обліку і оподаткування»	зміст дисципліни дасть можливість розвивати у студента здібності до вирішення проблемних професійних ситуацій. При цьому слід наголосити на можливість використання базових знань студента з дисциплін: бухгалтерський облік, гроші та кредит, економіка підприємства, фінанси.
Формулювання ролі окремої теми у дисципліні, її значення, особливостей викладання та засвоєння матеріалу.	дисципліна «Фінансовий облік» викладається у двох семестрах, з поділом її на «Фінансовий облік 1», яка вивчає облік активів підприємства та «Фінансовий облік 2», що вивчає облік пасивів. Ці дисципліни розкриваються у 12 темах кожна. Слід звернути увагу студента на важливість кожної теми, та на те, що вивчення кожної теми стає базою для майбутньої.
З'ясування мети навчання (кінцевий результат навчання)	окреслює цілі навчання: загальноосвітні, виховні, спеціальні, економічні, психолого-педагогічні. При характеристиці цих цілей необхідно враховувати інтелектуальний потенціал студентів. Оскільки рівень інтелекту і його система є головними детермінантами, що визначають успішність оволодіння студентом навчального матеріалу, слід враховувати структуру індивідуального

	інтелекту у плануванні особистісно орієнтованих технологій навчання студента, складанні індивідуальних програм, підготовці підручників [4].
Визначення методологічної спрямованості теми	проводиться, виходячи із основних способів пізнання до вивчення фінансового обліку загалом
Визначення методичної структури теми за схемою	кожна тема у фінансовому обліку викладається за певною схемою: економічний зміст об'єкта обліку, нормативно-правова база, завдання обліку, оцінка об'єкта, документування операцій та відображення інформації за об'єктом на рахунках обліку. При цьому студента необхідно навчити творчо підходити до осмислення кожної теми, паралельно виконуючи як запропоновані практичні завдання, так і моделюючи власні.
Формулювання методів реалізації дидактичних принципів навчання	при цьому слід врахувати наступні фактори: доміанти загальної теорії навчання, закономірностей викладання у вищій школі, характерні особливості змісту фінансового обліку як науки, навчальної дисципліни та практичної діяльності. До основних принципів при викладанні дисципліни слід віднести: зв'язок теорії з практикою; науковість; систематичність і послідовність; міцність знань; свідомо активність і самостійність.
Установлення внутрішньопредметних та міжпредметних зв'язків та методів їх реалізації по темі	підготовка фахівця з обліку та оподаткуванню неможливе без самостійного вивчення студентом змісту нормативно-правової документації, окремих теоретичних концепцій. Саме тому цей елемент є одним із основних при підготовці бухгалтерів. У кожній темі необхідно викладати тільки нові поняття та методик, враховуючи при цьому здобуті знання у тому числі і при вивченні інших дисциплін.
Вибір технології активного навчання	це один із варіантів розвитку пізнавальної діяльності. Беручи орієнтир на особистість студента при вивченні дисципліни «Фінансовий облік» слід використовувати: метод моделювання конкретних ситуацій, ділові бесіди та рольові ігри.
Вибір системи візуального супроводження занять	доречним буде використання інтерактивних лекцій з використанням

	презентаційної версії курсу у форматі Power Point. Крім того можна застосовувати ксерокопії навчальних матеріалів.
Розподіл конкретних видів робіт	по передачі теоретичних знань і формуванню практичних навичок у межах виділеного програмою часу.
Окреслення питань теми	щодо цього елемента, то тут мова йде про ті питання, які можуть бути вивчені студентом самостійно
Визначення системи діагностики якості знань, вмінь та навичок	вимірювання обсягів засвоєного та запропонованого для засвоєння матеріалу необхідно здійснювати об'єктивно та систематично (на всіх етапах навчання).

Ефективність процесу навчання напряму залежить від вірного вибору методів викладання і логіки їх застосування. Розглянуті нами елементи методу та їх використання дасть можливість викладачеві забезпечити якість підготовки студента та формування у нього таких рис, як самостійність, відповідальність, активність, творчість, які стануть йому у нагоді в майбутньому.

Література:

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки. / О. В. Аксьонова. – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Безручук С. Л. Напрями удосконалення методики викладання бухгалтерського обліку студентам економічних спеціальностей / С. Л. Безручук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/28280/36724>.
3. Вербило О. Ф. Методика преподавания бухгалтерского учета. / О. Ф. Вербило. – К.: УСХА, 1992. – 216 с.
4. Стрельников В. Ю. Дидактика тестування. Навчальний комплекс з дисципліни / В. Ю. Стрельников – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2003. – 83 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-АУДИТОРІВ ТА КРИТЕРІЇ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

*Хорошилова І.О., к.е.н., ст. викл.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

До найважливіших напрямків української державної політики належить освіта. Процес сучасної підготовки спеціалістів з бухгалтерського обліку відбувається на тлі інтегрування України в загальний європейський освітянський простір, з одного боку, а з іншого – ретельного вивчення для подальшого опрацювання та застосування не тільки світових методологічних та методичних облікових надбань, а й міжнародного досвіду щодо підготовки професіональних бухгалтерів.

Для фахівців облікової сфери питання реформування професійної підготовки постають особливо гостро. Адже підготовка фінансистів, які не лише шукають джерела фінансування, а й ефективно використовують отримані фінансові ресурси, є одним з найважливіших завдань сьогодення. Проте від кваліфікації фінансистів залежать не лише джерела та якість використання фінансових ресурсів, а й впровадження перспективних методів у роботу фінансових служб.

Специфіка організації освітнього процесу підготовки фахівців облікових професій ускладнюється тим, що він відбувається в умовах постійних змін чинного законодавства. Крім того, означена специфіка повинна передбачати наближення навчальних та практичних занять до умов практичної діяльності якомога максимально. Слід зазначити, що разом внутрішні та зовнішні фактори викликають невстановленість системи професійної підготовки фахівців означеної галузі. Професійні

бухгалтери повинні надавати свої послуги відповідно до технічних, професійних, освітніх стандартів, на основі яких відбувається процес узгодження принципів складання типових навчальних планів підготовки фахівців з обліку та аудиту, а також відповідних методик і правил організації проведення навчання і підвищення кваліфікації.

Найважливішим чинником, що викликає проблеми у навчанні фахівців, є реформування економіки, насамперед фінансових відносин. Адже прихід фірм з іноземним капіталом на наш ринок і адаптування наших підприємств до міжнародних правил ведення обліку та звітності ставить нові вимоги до теоретичного осмислення фінансових категорій. Отже фінансові реалії сьогодення та розуміння відповідних категорій мають допомагати формуванню фінансового механізму як на мікрорівні, так і на макрорівні. З огляду на вищезазначене, розв'язання даної проблеми полягає, по-перше, в опублікуванні первинних нормативних документів; по-друге, в використанні швидкого друку для видання конспектів лекцій; по-третє, в необхідності поділу матеріалу між фундаментальними дисциплінами і спецкурсами.

На наш погляд, доцільно було б запровадити таку систему освіти, яка була б здатна забезпечувати безперервне підвищення кваліфікації бухгалтера, аудитора або податківця, формувати його інформаційну культуру, розвивати критичне мислення тощо. Навчальний процес слід будувати таким чином, аби найкраще враховувати можливості сучасних інформаційних технологій навчання, орієнтуватись на формування гармонійно розвиненої та досвідченої особистості, яка здатна до швидкої адаптації до змін в умовах ринкової економіки, професійної мобільності та постійного оновлення наукових знань,

По завершенню зазначимо, що лише за умови вирішення основних проблем, що існують при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку у

контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти, можливими є подальша популяризація нашої спеціальності, її розвиток та затребуваність.

Література.

1. Бондар М.І. Аудит в АПК : [навч. посіб.] / М. І. Бондар. – К. : КНЕУ, 2003. – 188 с.
2. Калінська Т. А. Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту / Т. А. Калінська // Науково-виробничий журнал “Бізнес-навігатор”. - № 3. - 2010. - С. 20–22.
3. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.93 р. № 3125-ХІІ із змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
4. Сопко В. В. Важливий елемент підготовки аудиторів / Сопко В. В. // Аудит: сучасність та майбутнє : матеріали Міжнародної конференції, Київ, 14-15 жовтня 2011 р. (Аудиторська палата України). – К., 2011. – С. 132–133.
5. Сопко В. В. Основи професійної підготовки фахівців обліково-економічного напрямку як майбутніх аудиторів / Сопко В. В. // База знань сучасного аудитора. Стан та напрямки її розвитку : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів та науковців. Київ, 28 жовтня 2010 р. (Нац. акад. статистики, обліку та аудиту). – К., 2010. – С. 36–38.
6. Шевчук О.А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку / О. А. Шевчук, Н. Г. Здирко // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – № 6. – С. 530-531.

СЕКЦІЯ 5

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНИЙ ПРОСТІР

**ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ
«УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ»**

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасні тенденції функціонування підприємств транспорту характеризуються розвитком інтеграційних процесів, пов'язаних з розширенням асортименту послуг транспортного сервісу, забезпечення якості перевезення від постачальника до споживача, експедиторських, інформаційних і трансакційних операцій, послуг з вантажопереробки, страхування, охорони тощо. Інтеграція транспортних і товаророзподільних процесів вимагає застосування логістичних підходів, логістичного менеджменту, створення та управління транспортно-логістичними системами.

Транспортно-логістична система – це інтегрована багаторівнева та багатофункціональна сукупність суб'єктів транспортно-логістичної діяльності та об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури, що взаємодіють між собою з метою оптимізації руху вантажопотоків за мінімальних витрат на максимально вигідних умовах, та забезпечує якісне надання транспортно-логістичних послуг. Створення, функціонування та розвиток транспортно-логістичних систем досягається шляхом ефективного управління, застосуванням новітніх методів та концепцій менеджменту. Незважаючи на значну увагу науковців проблемам логістики та менеджменту, їх інтеграції, на сьогоднішній день потребують удосконалення підходи до забезпечення якісного транспортно-логістичного обслуговування споживачів з мінімальними витратами

власників вантажів, створення нових форм взаємодії між підприємствами різних галузей, логістизація діяльності автотранспортних підприємств та ін. Для вирішення цих проблем як на науковому, так і на практичному рівнях, необхідний кваліфікований персонал.

В практичній діяльності бракує висококваліфікованих фахівців з логістики, управління транспортно-логістичними системами. Начальники служб постачання, експлуатації, економіки, що виконують свої традиційні функції, не здатні до впровадження та забезпечення ефективної роботи наскрізної системи управління матеріальними, інформаційними, фінансовими та іншими потоками підприємства; оптимізації та координації логістичного ланцюга (виробничого підприємства і пов'язаних з ним постачальників, посередників, клієнтів), оскільки не мають відповідної освіти, компетенцій тощо.

На цей час у Державному класифікаторі професій (КП) [1] є дві первинні посади з логістики: 1475.4 - «менеджер (управитель) з логістики», що входить до групи «менеджери (управителі) з питань комерційної діяльності та управління» і 2419.2 – «логіст».

Менеджер (управитель) з логістики координує діяльність різних підрозділів підприємства та інших підприємств і організацій щодо забезпечення ефективного просування товарів і послуг у сферах виробництва та обігу, розв'язує конфліктні ситуації, знаходить компроміси для погодження інтересів різних ланок логістичної системи з метою досягнення загальносистемних цілей. Тобто, менеджер (управитель) з логістики відноситься до управлінських посад. Логіст – це фахівець, в обов'язки якого входить доставка товару, його складування та розробка оптимальної схеми поставки. Посада логіста відносить до споріднених за сферою діяльності посад, але не менеджерського спрямування (табл.1).

В системі вищої освіти України для посади "менеджер (управитель) з логістики" здійснювалася підготовка кадрів за спеціальністю 030607 «Логістика» в напрямку «Менеджмент», а на посаду логіста, окрім випускників даної спеціальності, також додатково могли претендувати випускники за спеціальністю «Транспортні технології».

Таблиця 1- Професійні назви робіт, що містяться у КП [2]

Професійні назви робіт менеджерського спрямування	Професійні назви робіт (не керівників), споріднені за сферою діяльності або за назвою до відповідних менеджерів
1475.4 Менеджер (управитель) з логістики	2419.2 Логіст 3419 Організатор з постачання 3422 Експедитор транспортний 3422 Експедитор 4131 Агент з постачання 4131 Конторський (офісний) службовець (постачання) 4131 Конторський (офісний) службовець (складське господарство) 2441.2 Економіст 2441.2 Економіст з планування 2441.2 Економіст з матеріально-технічного забезпечення

Постановою Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015р. затверджено новий «Перелік галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», в якому спеціальність «Логістика» відсутня. Підготовку фахівців з логістичної діяльності передбачено здійснювати в межах спеціальності «Менеджмент». Тому, зараз вищий заклад освіти може готувати менеджерів з логістики за відповідною спеціалізацією, освітньо-професійною програмою в межах спеціальності "Менеджмент".

На наш погляд, найбільш доцільною та перспективною є підготовка фахівців за спеціалізацією "управління транспортно-логістичними системами". Це можна пояснити наступними передумовами. По-перше, сучасну логістику слід розглядати як нову концепцію ведення бізнесу, що включає обґрунтування корпоративної стратегії, прийняття управлінських рішень у всіх функціональних сферах логістики, моделювання логістичних

бізнес-процесів та ін. Тобто мова йде про зміни управлінської підготовки фахівців в логістичній діяльності, про особливості логістичного менеджменту, про набуття майбутніми спеціалістами компетентностей щодо управління основними сферами бізнесу, побудови та моделювання інтегрованих логістичних систем, ефективного управління матеріальними та іншими потоками, їх проектування та оптимізації. По-друге, актуальність набуває новий підхід до транспорту як до складової логістичної системи або логістичного ланцюга, тобто органічне об'єднання транспорту з виробництвом, перетворення їх на ланки єдиної системи «виробництво — транспорт — розподіл». По-третє, вирішення завдань з формування ринкових зон обслуговування, прогнозу матеріальних потоків, їхньою обробкою в системі обслуговування й іншими роботами в оперативному управлінні; розробки системи організації транспортного процесу; управління запасами на підприємствах, фірмах, складських комплексах, розміщення запасів і їхнє обслуговування транспортними засобами, інформаційними системами можливе завдяки створенню і функціонуванню транспортно-логістичних систем.

Підготовка фахівців за спеціалізацією "управління транспортно-логістичними системами" дозволить набути наступні ключові професійні компетентності:

уміння розробляти ефективні й перспективні логістичні, маркетингові та виробничі стратегії;

уміння успішно реалізовувати загальні функції оптимального управління матеріальними та супроводжуваними потоками;

уміння приймати тактичні та стратегічні рішення в межах своєї компетенції;

здатність визначати перспективні цілі та завдання з управління транспортно-логістичними системами;

здатність координувати діяльність функціональних підрозділів підприємств транспортно-логістичної системи щодо наскрізного управління матеріальними та супроводжуваними потоками;

демонструвати здатність налагоджувати взаємодію між фірмами та підприємствами транспортно-логістичної системи, узгоджувати інтереси постачальників, торгових, транспортних та інших логістичних посередників щодо забезпечення руху товарних потоків; розв'язувати конфлікти, що виникають у цій сфері;

володіння знаннями управління первинними підрозділами – лінійними (основна діяльність) або функціональними (комерційний, транспортний, постачання та збуту, зберігання, складування, інформаційного забезпечення), а також самостійними організаціями на всіх стадіях проходження матеріальних та супроводжуваних потоків з метою мінімізації загальних витрат або підвищення якості обслуговування споживачів продукції чи послуг.

Таким чином, впровадження логістичного підходу до управління підприємствами, створення та управління транспортно-логістичними системами потребує високої компетентності і професійності персоналу. Це може бути забезпечено шляхом підготовки фахівців за спеціальністю "Менеджмент" спеціалізацією "Управління транспортно-логістичними системами".

Література:

1. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 // Видавництво «Соцінформ». – К. , 2010.
2. Клименко О. Менеджер чи фахівець: як правильно назвати посаду? [Електронний ресурс] / Олександр Клименко. – Режим доступу : <http://www.kadrovik.ua/content/menedzher-chi-fakh-vets-yak-pravilno-nazvati-posadu>

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ТА МЕТОДИЧНОГО
АПАРАТУ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ДІАГНОСТИКИ ЗАГРОЗ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

*Євсюков О. П., к.психол.н., доцент,
докторант навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

Погоджуємося із С. Белаєм, В. Вербицьким, С. Домбровською, С. Полтараком та ін., що недоліком державних механізмів щодо оцінювання поточного стану соціально-економічного розвитку в Україні є відсутність інтегрального рейтингового показника рівня загроз соціально-економічного характеру в регіоні та на окремо взятій його території з метою унеможливлення виявів соціальної напруженості [1–3]. Значний масив статистичних даних і недостатність кадрового корпусу на місцевому рівні не дозволяє забезпечити системне оцінювання фактичного стану соціально-економічного розвитку, порівняльне рейтингове оцінювання, а також прогнозування тенденцій вияву загроз соціально-економічного характеру [там само].

Як відомо, згідно з положеннями тайм-менеджменту підготовка висококваліфікованих кадрів є найбільш довготривалим процесом. Тому проектування упровадження тих чи інших управлінських заходів ними повинно починатися саме із етапу «навчання». Зважаючи на це й ураховуючи предмет дослідження, уважаємо, що важливим є здійснення обґрунтування шляхів розв'язання проблем розвитку кадрового та методичного апарату державного механізму діагностики загроз соціально-економічної безпеки України.

Слід зазначити, що рівень соціально-економічної безпеки в кожен конкретний момент часу залежить від стану розвитку складових цієї безпеки. Такий стан можна оцінити як із якісної, так і з кількісної точки зору. У світовій практиці використовуються такі групи методів для визначення рівня економічної безпеки та її складових: 1) спостереження основних макроекономічних показників і порівняння їх з пороговими значеннями; 2) метод експертної оцінки за рівнем загроз; 3) оцінка темпів зростання країни за основними показниками і динаміка їх зміни; 4) методи прикладної математики, зокрема, статистичного аналізу [1; 2].

В Україні в сучасних умовах за основу аналізу соціально-економічної безпеки традиційно використовується індикативний метод, який передбачає розрахунок комплексного інтегрального показника, розрахованого по системі встановлених критеріїв. Багатовимірний підхід цього методу дозволяє максимально розкрити економічні явища. Відповідно, індикативний метод реалізований у Методичних рекомендаціях розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277 [4]. Згідно із цим документом офіційно визначено показники та їх порогові й оптимальні величини, а також їх граничні значення в Україні. При цьому під оптимальними значеннями індикаторів розуміється інтервал величин, у межах якого створюються найбільш сприятливі умови для відтворюваних процесів у економіці. Порогові значення – це кількісні величини, порушення яких викликає несприятливі тенденції в економіці. На підставі даної методики Міністерство економічного розвитку і торгівлі України розраховує інтегральний показник економічної безпеки України. Розрахунок інтегрального показника ґрунтується на інтегральних індексах окремих сфер економіки: макроекономічної, фінансової, зовнішньоекономічної,

інвестиційної, науково-технічної, енергетичної, виробничої, демографічної, соціальної та продовольчої складових. Відзначимо, що в Методичних рекомендаціях розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277 [там само] більш докладно розглянуто складові зазначених компонентів сфер економіки. Разом із тим, динамічність конкретних порогових значень індикаторів економічної безпеки породжує значні труднощі для їх апріорного визначення, тому вони навряд чи можуть бути розраховані на певний тривалий термін, тим більше – запозичені з досвіду інших країн світу.

Якщо, використовуючи поточну динаміку зміни інтегрального показника соціально-економічної безпеки України, здійснити його прогнозування альтернативним методом регресивного аналізу на найближчі три роки, то можна спрогнозувати його подальше стійке зменшення (табл. 1).

Таблиця 1- Динаміка перспективної зміни інтегрального показника соціально-економічної безпеки України протягом 2017–2019 років

Рік	Інтегральний показник економічної безпеки	Темп росту, %
2017	32,7	2,2
2018	28,1	-14,1
2019	23,4	-16,7

Джерело: авторська розробка.

Навіть якщо у 2017 році значення інтегрального показника соціально-економічної безпеки України дещо підвищиться – на 2,2%, то протягом наступних років (2018–2019) йому буде притаманна тенденція швидкого зниження.

У цілому, з табл. 1 можна побачити, що в 2019 році інтегральний індекс соціально-економічної безпеки може зменшитися у три рази. Вищезазначене підтверджує необхідність розробки дієвих підходів до формування та реалізації державного механізму прогнозування та моделювання системи забезпечення соціально-економічної безпеки України. Зважаючи на викладене, вважаємо, що важливим завданням сьогодення є забезпечення розвитку кадрової складової зазначеного механізму. Тобто здійснення завчасної підготовки відповідних фахівців, формування в них «актуальних» знань, ситуаційних, інтелектуальних та інших компетентностей, а, відтак, уведення для цього необхідних навчальних дисциплін.

Література:

1. Бєлай С. В. Теоретико-методологічні засади ідентифікації кризових явищ соціального характеру [Електронний ресурс] / С. В. Бєлай // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 2. – С. 34–42.
2. Вербицький О. В. Соціальна напруженість і децентралізація як об'єкти наукового дослідження та державного управління [Електронний ресурс] / О. В. Вербицький, А. Л. Помаза-Пономаренко // Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід : матер. Всеукр. наук.-прак. конф. за міжнародною участю, Одеса : ОРІ НАДУ, 2017. – Режим доступу: <http://www.oridu.odessa.ua/?fil=33/index>.
3. Домбровська С. М. Механізми формування безпеки держави [Електронний ресурс] / С. М. Домбровська, С. Т. Полторак // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://el-zbirn-du.at.ua/>.
4. Законодавство // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.

**ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З
МЕНЕДЖМЕНТУ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАННЯ
ПРОБЛЕМАТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

*Федотова І.В., к.е.н., доцент,
Догадайло Я.В., к.е.н., доцент*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Головними причинами інтенсивного розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) є активізація руху громадських груп, посилення трудового та екологічного законодавства. Тому, усвідомлення необхідності підвищення соціальної відповідальності компаній і, як наслідок, перегляду основоположних принципів ведення бізнесу та менеджменту підкреслює значимість доведення ідей і принципів КСВ до студентів – майбутніх менеджерів, що будуть працювати у компаніях і вирішувати питання корпоративної соціальної діяльності.

Корпоративна соціальна відповідальність – це сукупність зобов'язань, що відповідає специфіці і рівню розвитку компанії, регулярно переглядається і динамічно змінюється, добровільно і погоджено виробляються за участю ключових зацікавлених сторін, які приймаються керівництвом компанії, з особливим урахуванням думок персоналу і акціонерів, які в основному виконуються за рахунок коштів компанії і націлених на реалізацію значущих внутрішніх і зовнішніх соціальних програм, результати яких сприяють розвитку компанії (зростання обсягів виробництва, підвищенні якості продукції та послуг та ін.), поліпшення репутації та іміджу, становленню корпоративної ідентичності, розвитку корпоративних брендів, а також розширенню конструктивних партнерських зв'язків з державою, діловими партнерами, місцевими громадами та громадськими організаціями [1].

У 1992 році на міжнародному саміті РІО, що проходив в Ріо-де-Жанейро, було прийнято міжурядове рішення про перегляд економічного розвитку. Саме з цього моменту починається переосмислення і кардинальна зміна освіти для управлінців. А на міжнародному саміті РІО+20 в 2012 року обговорювали тема інституційної бази для сталого розвитку, а також було поставлено питання про те, що якщо ми хочемо отримати відповідальних лідерів – потрібно готувати їх системно у вищих навчальних закладах.

У 2010 році було створено спеціальну організацію «Globally Responsible Leadership Initiative» (GRLI). Її засновники – найбільша в Європі мережева асоціація в області розвитку менеджменту European Foundation for Management Development (EFMD) і Глобальний договір ООН. GRLI – це співдружність компаній і бізнес-шкіл, зосереджених на розробці нового покоління відповідальних лідерів та керівників. GRLI також розглядає культурні зміни в організаціях: розвиток корпоративної культури і впровадження соціально відповідальних практик в стратегію, політику та процедури управління. Членами GRLI є великі компанії, серед яких Aviva, Daimler, IBM, Petrobras, і провідні бізнес-школи INSEAD, Cambridge та інші.

Більшість великих західних компаній вже сформували власні політики КСВ, а вивчення концепції корпоративної соціальної відповідальності увійшло в навчальні курси з корпоративного менеджменту провідних економічних вузів. Включення питань КСВ в навчальні дисципліни і програми, проведення досліджень в цій області розглядаються в якості однієї з обов'язкових умов міжнародної акредитації освітніх програм управлінського спрямування. Знайомство з практикою зарубіжних університетів свідчить про те, що вивчення питань КСВ

передбачено не тільки в рамках бізнес-освіти і програм МВА, а й в рамках всього спектра реалізованих освітніх програм [2].

Формування соціально відповідального мислення у студентів, майбутніх менеджерів – процес тривалий, що вимагає комплексного підходу, об'єднання зусиль викладачів загальнотеоретичних та професійно-орієнтованих управлінських дисциплін, зміщення акцентів у викладанні від орієнтації на досягнення максимальної економічної ефективності в сторону забезпечення екологічної, соціальної та економічної відповідальності підприємства перед основними стейкхолдерами.

Необхідність вивчення дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» при підготовці спеціалістів з менеджменту в Україні посилюється тією обставиною, що вітчизняне господарське середовище не пройшло у своєму історичному розвитку необхідних етапів, які у західному суспільстві призвели до усвідомлення важливості філософії соціальної відповідальності. Разом з тим, виникає потреба у формуванні національної моделі соціальної відповідальності.

На ринку праці фахівці з КСВ та сталого розвитку, незважаючи на відсутність цієї спеціальності в освітньому реєстрі, стають все більш затребуваними. Особливо це стосується великих компаній, яким часто доводиться самим навчати співробітників в цій області. Таким чином, студентам важливо отримувати досвід рішення проблем у сфері КСВ на прикладі реальних підприємств, для чого їм потрібно приймати участь у різних всеукраїнських конкурсах в сфері менеджменту та маркетингу. Наприклад, студенти кафедри управління та адміністрування ХНАДУ, що навчаються за спеціальністю «Менеджмент», у 2017 році приймали участь у двох всеукраїнських конкурсах, вирішуючи кейси компаній у сфері КСВ.

На конкурсі «Батл ВНЗ» (складова Міжнародного Форуму INNOVATION MARKET), що проходить у м. Київ, студенти отримали для

вирішення кейс підприємства ТОВ «ДеЛаМарк», яке випускає екологічну, здатну до біологічного розкладу продукцію, але має проблему з відсутності екологічної тари. Тому метою кейса було запропонувати альтернативні варіанти використання пластика для зберігання та транспортування мийних засобів, а також мотивація українців сортувати сміття та розробка схеми організації роздільного сміття з використанням кращих світових практик.

Інший конкурс «SDG in Ukraine: Look of New Generation (Цілі сталого розвитку в Україні: погляд нового покоління)» також проходить у м. Київ, і головним партнером конкурсу виступає ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ». Співорганізаторами конкурсу є Глобальний договір ООН в Україні, Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес освіти, Київська Бізнес Школа, Академія праці, соціальних відносин і туризму. Завдання від компанії ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» полягло у розробці стратегії КСВ на 3 роки.

Узагальнення досвіду інтеграції проблематики КСВ в освітні програми ВНЗ свідчить про наявність організаційних та методичних проблем, вирішення яких передбачає об'єднання зусиль не тільки викладачів ВНЗ, а й бізнес-співтовариств.

Література:

1. Курицько Р. Осваиваем КСО: просто о сложном / Ростислав Курицько – К.: Издательство «Журнал «Радуга», 2011. – 204 с.
2. Канаева О.А. Корпоративная социальная ответственность: проблемы интеграции в образовательные программы подготовки экономистов / О.А. Канаева // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2012. – Вып.3 (Сер.5). – С. 157-171.
3. Бараблина С.В. Социальная ответственность: роль высших учебных заведений / С.В. Бараблина, Л.Л. Мехришвили // Вестник международных организаций. – 2012. – №1 (36). – С. 203-218.

ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

*Опанасюк Ю.А. к.е.н., ст. викладач кафедри управління
Сумський державний університет*

Професійне становлення особистості в освітньому процесі студента розглядається як становлення особистісних якостей майбутніх фахівців в єдності із засвоєнням професійних знань, умінь, навичок.

Ділова гра, соціальне проектування є одними їх інтерактивних форм освітніх технологій, що сприяють формуванню компетентного фахівця. Теоретичні основи і практичне застосування методу ділових ігор у СРСР виклали у своїх працях Я.М. Бельчиков, М.М. Бірштейн, Л.Г. Семушина. Питання теорії і практики використання ділових ігор як форми і методу навчання досить детально розроблялись Н. Анікеєвою, М. Арстановим, Ю. Арутюновим, М. Бірштейном, І. Белкіним, А. Вербицьким, С. Мельниковою, Г. Щедровицьким та іншими. Окремі теоретичні та практичні аспекти використання ігрових методів у навчальному процесі ВНЗ відобразили у своїх працях учені О. Аніщенко, Я. Бельчиков, С. Занько, С. Калаур, В. Платов, П. Підкасистий Л. Романішина та інші. Наукові доробки дослідників проблеми використання ділових ігор як форми активізації навчального процесу свідчать про те, що ділові ігри є одним з перспективних напрямів підвищення якості освіти майбутніх спеціалістів, дієвим методом активної роботи.

Розглянемо специфіку проведення ділових ігор при викладанні дисципліни «Публічне управління». Метою викладання дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями з питань публічного адміністрування та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами

публічної сфери; набуття вмінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень керівника (фахівця) суб'єкта публічного адміністрування, в тому числі для органів державної влади і місцевого самоврядування.

У рамках теми «Організаційні форми територіального управління» проводиться гра «Вибори мера міста Суми» (2 год.). В рамках лекційного матеріалу студентам дається характеристика системи управління адміністративно-територіальної одиниці, компетенція органів управління на державному і регіональному рівні. До часу проведення даної гри у студентів повинні бути сформовані первинні навички соціального проектування. Дана гра носить характер управлінської і одночасно дослідницької.

На початковому етапі гри студент повинен знати: структуру органів управління АТУ; характеристику органів управління містом на сучасному етапі; основи виборчого права і виборчого процесу; механізм функціонування суб'єктів виборчого процесу; технологію проведення виборів.

Мета гри: на прикладі ситуації виборів мера навчитися обирати керівника групи.

Використання ділової гри ставить перед собою вирішення наступних завдань: розвиток умінь аналізувати і вести дискусію, відстоювати власну точку зору з політичних питань, навчитися бути толерантними до чужої думки; розвиток умінь публічного виступу; формування громадянської позиції; створення готового продукту (листівки, газети, інтерв'ю, презентації, портфоліо, публікації, веб-сайти і т.п.)

Перед грою студенти розбиваються на групи, кожен отримує свою роль і знайомиться з правилами проведення гри, завданням. Для кожного гравця передбачається чітка інструкція. Для підготовки до ділової гри

студентам надається список основної та додаткової літератури, основних джерел у вигляді законодавчих актів. Перед безпосереднім проведенням гри необхідно провести консультацію з кожною групою учасників з питань структури виступу, проведення дослідження та подання матеріалу.

На виборах представлені різні прошарки суспільства: громадяни, представники влади, бізнесмени, екологи, представники державних неприбуткових об'єднань. Студенти розділяються на 5 груп та представляють той чи інший прошарок населення.

На першому етапі кожен учасник гри самостійно повинен визначити 5 особистісних та 5 ділових якостей ідеального мера, які є важливими, на їх власний погляд, як представника певної соціальної групи. Наступним кроком є визначення спільного бачення соціальної групи щодо якостей мера. Далі визначаються спільне для всіх учасників гри бачення щодо якостей мера.

Наступний етап гри - висування кандидатів. Кожен студент оцінює власну готовність стати мером: проводить оцінку притаманності перелічених якостей у себе. Кандидатами в мери стають ті, що висловив про це власне бажання, та має підтримку в громаді.

Третій етап гри – підготовка передвиборчої кампанії. Кожна група повинна базувати свій виступ з визначення тієї сфери суспільного розвитку, яку вона представляє.

Четвертий етап – публічні слухання.

Кандидати у мери повинні підготувати передвиборчі програми, агітаційні матеріали та навіть відеоролики політичної реклами. Потенційні кандидати можуть проводити умовну агітацію в групі на свою підтримку, виступали перед виборцями та активно дискутували зі своїми опонентами. Після кожного виступу громада задає питання кандидату щодо пунктів його передвиборчої кампанії.

П'ятий етап - Голосування та визначення мера. Викладач готує виборчі бюлетені з прізвищами кандидатів. Проводиться таємне голосування.

Проведення ділової гри можливо доповнити використанням платформи Google. Наприклад, для самостійної роботи студента, що проводилася у групі на аудиторному занятті, можна використовувати Google Презентація. Додаток заточений насамперед під спільний режим роботи; це ж стосується планшетній версії. Інструмент сумісний з розширенням .ppt, це дозволяє формувати презентацію для представлення виступу кандидата у мери на аудиторному занятті, не віднімаючи час у студента. Студенти мають спільний доступ до презентації і кожен за свого дому може формувати чи змінювати презентацію. Отже, навіть займаючись самостійною роботою, студенти можуть працювати у команді. Також у додатку можливо залишати коментарі, відкрити свій чат та спільне редагування, що дозволить більш ефективно працювати у команді, залучати всіх членів команди. Є версія для смартфонів, що полегшує доступ до додатку як вдома, так і на аудиторному занятті, коли презентація має бути показана. Це дозволяє створювати, переглядати і редагувати презентації де завгодно і коли завгодно.

Таким чином, ділова гра – це метод активного навчання студентів. У широкому значенні ділова гра є різновидом навчальної технології в основу якої покладено метод пошуку рішень у різних ситуаціях для закріплення набутих знань, формування у студентів уміння аналізувати і вести дискусію, відстоювати власну точку зору з політичних питань, навчитися бути толерантними до чужої думки, розвивати уміння публічного виступу, формування громадянської позиції.

**TEACHING INNOVATION IN EDUCATION: ESSENCE AND
CONTENT**

Zhelezko B. A., Ph.D., professor

Belarusian State Economic University

Kadyrov A. L., Doctor of Economics, professor

Hudzhantsky State universitet (Republic of Tajikistan)

Sinyavskaya O.A., Ph.D, senior lecturer

Belarusian State Economic University

At this point, a dynamic development of the pedagogical innovative technologies, and this process is due to the presence of an actual need for a comprehensive restructuring of the general education system, and in particular higher education. Objective and holistic and research content and the role of innovation and innovation processes, as well as in the development and updating of vocational teacher education made it necessary to study the foundations of Pedagogical Innovation and the wider review and analysis of the features of innovation in modern education.

Researchers innovative processes have noted that only on condition of overcoming its own crisis, transforming the shape, content and methods of organization, in the process of creating a fundamentally new technological support of the educational process, all of the education system to respond the challenges of today and to become a resource efficient development.

The new emerging model of education should be able to not only ensure the quality and level of development of individual countries and of humanity as a whole, but also to meet the requirements of fundamental and continuity,

universality and the modalities of democracy and humanization. In addition, it should be inherent in the dynamic mechanisms of self-development, that is, it thus should have such quality as innovation.

It became obvious that at the present stage of development of human society and social progress a major resource development was the formation of, a fixture of the development, which in turn is an innovative component.

Pedagogical innovations as a kind of innovation are of great importance in modern society. Evaluation and analysis of innovative teaching signs show that in its basic meaning of "innovation" as a concept applies to a greater extent to the transformations, not only to the appearance and spread of innovations, changes in the style of thinking and way of activities that are related to these innovations [1]. Therefore, it became necessary to explore innovations in pedagogy as a complex branched interdisciplinary phenomenon, and it should not be limited only by the description of experience and innovation.

We can confidently state that the study of innovation are now becoming increasingly important in various spheres of public life. On the active introduction of pedagogical innovations laid great hopes on the exit of modern education to a new level, and this despite the fact that the evaluation and understanding of these processes have a very ambiguous character of today should be stated that the Educational Innovation is actively developed as part of the overall Innovation.

1. Шилов С. Б. Инновационное образование в формирующемся обществе знаний / С. Б. Шилов // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

<https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnoe-obrazovanie-v-formiruyuschemsya-obschestve-znaniy>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент,
Леонтєєва Л.В., к.ю.н., доцент*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Процеси європейської інтеграції охоплюють все більше сфер життєдіяльності, в тому числі і вищу освіту. Україна останнім часом чітко з'ясувала орієнтир системи освіти на входження в освітній та науковий простір Європи, враховуючи свої можливості з урахуванням вимог сучасного суспільства.

Саме в працях К.В.Корсака, В.А.Москінова, Н.М.Колісниченко, В.М.Кривцова, В.І.Кременя та багатьох інших вчених розкриті проблеми вищої школи, а саме, питання оцінки якості підготовки майбутніх спеціалістів та пошук ефективних шляхів в системі вищої освіти.

Щоб зрозуміти, які задачі в зв'язку з цим стоять перед нашою вищою школою, необхідно краще уявляти відмінності українських та західних вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Отже, основними відмінностями є:

- кількість дисциплін, що вивчають студенти в західних вищих навчальних закладах, складає в середньому 35-45 дисциплін, в наших вищах – 70-80;

- наша вища школа, в основному, залишається на позиціях аудиторно-предметної системи викладання, а західна більш зорієнтована на технологічні;

- західні ВНЗ пов'язані з великими приватними фірмами, які охоче приймають до себе на практику (де суперсучасне обладнання) студентів, у нас, на жаль, зараз про це можна тільки мріяти;

- західні школи працюють на вільному виборі студентів дисциплін, які їх задовольняють і будуть необхідні для практичного застосування (це сприяє формуванню почуття відповідальності за вибір), на відміну від жорсткої обмеженості навчальних планів із спеціальностей у нас;

- професійний та практичний досвід викладачів у західних ВНЗ є дуже принциповим, вони відповідають рівню закладу, в якому викладають. Отже, одним з основних напрямків удосконалення діяльності викладачів є приведення їх професійної підготовки;

- необхідно звернути увагу на рівень оцінювання у західних ВНЗ, де студент може відвідувати лекції обраних їм дисциплін, а потім здавати екзамен, коли забажає; набирає певну кількість балів за декілька років – отримує диплом, а в Україні студент здає підсумковий контроль кожен семестр за всіма дисциплінами, що вивчає;

- державні вищі школи на Заході, на відміну від наших, отримують повне фінансування.

Отже, основним змістом діяльності вищого навчального закладу повинна стати зміна організації і змісту освіти з метою інтеграції у світовий освітній простір; оптимізація кадрового забезпечення; комплексне удосконалення професійної майстерності педагогів через опанування інноваційними і дослідно-експериментальними видами діяльності; державне фінансування вищої освіти, залучення організацій до проведення практичних занять та працевлаштування молодих спеціалістів.

Майбутнє України пов'язане з Європою, та все ж таки, при вивченні досвіду інших країн, не можна сліпо копіювати одну систему в іншу. Українська система освіти має бути спрямована не тільки на прилаштування до нових внутрішніх реалій, а до її розвитку і набуття нових якісних ознак.

Зумовлена законами розвитку счасного суспільства, система вищої освіти України покликана відображати мету і його завдання. Вона відображує не тільки політику держави, а й потреби суспільного розвитку в вихованні спеціалістів вищої кваліфікації, а також в галузі освіти. В ній знаходить своє виявлення державна політика України, національні особливості українців, рівень економіки і культури, народні традиції тощо.

Майбутня інтегрована освіта України повинна забезпечувати виконання вищої освіти на якісному рівні. Нині сформований європейський ринок праці вимагає працівників, які здатні осмислити свою професійну діяльність, спрямовуючи її в русло дослідницької, наукової, виробничої діяльності.

Таким чином, на ринку праці основним фактором конкуренції спеціалістів стає якість освіти, яка проявляє себе в якості спеціалістів.

Насамперед, якісна вища освіта залежить від декількох елементів, а саме:

- якісного викладацького складу, його готовністю, здатністю перебудувувати свою роботу відповідно до вимог, що потребує неперервного навчання викладачів, підвищення їхнього соціального статусу;
- якості підготовки студентів, їхньої готовності до отримання саме якісних знань;
- якості педагогічних та інформаційних технологій в використанні та засвоєнні наукових знань;
- якісної, демократичної, с залученням нових технологій системи управління закладом і системою вищої освіти.

Згідно Закону України «Про вищу освіту», управління вищою освітою в Україні здійснюються державними органами громадського самоврядування на основі законів, постанов Верховної Ради, наказів,

розпоряджень Президента, Кабінету Міністрів; Міністерством освіти і науки України, яким підпорядковані заклади освіти; Вища атестаційна комісія України; місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою.

Безперечно, система управління вищою освітою, її реформування повинні сприяти державній політиці в галузі освіти, науки, професійної підготовки кадрів, європейським стандартам знань, сприяти матеріальному забезпеченню, нормативному, правовому, технічному, сприяти зв'язку співпраці з іншими навчальними закладами Європейського союзу і не тільки.

Проведення реформування освіти дозволить створити новий рівень фахівців, що забезпечить зацікавленість як студентів, так і роботодавців за рахунок стандартизації студентів вищої освіти. В той же час, підніметься рівень конкуренції на ринку освітніх послуг, за рахунок підвищення якості освіти буде можливим забезпечення рівня знань, який гарантує студенту в майбутньому працевлаштування на європейському ринку праці.

Література:

1. Гордиенок Н. И. Болонский процесс и отечественное высшее образование / Гордиенок Н. И., Москинов В. А. // Экономика образования. – 2005 . – № 6. - С .16-20.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України. Шляхи модернізації / Кремень В. Г. - К. – 2003. – С. 198-200.
3. Кривцова В. М. Вища освіта та Болонський процес : [конспект лекцій] / Кривцова В.М., Колісніченко Н.М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2005. – 121 с.
4. Модернізація вищої освіти і Болонський процес // Вища школа. – 2004. – №2-3. - С. 97-126.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

*Смачило В.В., канд. екон. наук, доцент,
Халіна В.Ю., канд. екон. наук,
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

У зв'язку з реформуванням сфери публічних закупівель в Україні та повним переформатування відносин всередині цієї галузі економіки, з'явилася гостра потреба у новій генерації спеціалістів, які б вивели публічні закупівлі на європейський рівень та глобалізували їх в масштабі світового ринку.

До основних проблемних питань реалізації Закону можна віднести: низький рівень професіоналізму осіб, які є відповідальними за проведення процедур закупівель, що призводить внаслідок до неякісного та необ'єктивного вибору переможця торгів, а також до неефективного витрачання коштів.

Реформа публічних закупівель в Україні – одна з самих ефективних та швидко здійснюваних. Успіх змін в цій царині визнаний на європейському та світовому рівнях, що підтверджується цілим рядом нагород: World procurement award 2016 (міжнародна винагорода в сфері закупівель); open government awards 2016 (премія ініціативи в сфері відкритого врядування); найкраща реформа 2015р. за опитуванням Національної Ради Реформ. Але проблема нестачі спеціалістів та відсутність кадрового резерву змушують профільне міністерство здійснювати кроки з інтенсифікації професіоналізації публічних закупівель. У динамічних умовах реформування системи державних закупівель в Україні, а також враховуючи необхідність виконання

важливих зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зростає інтерес до можливостей отримання високоякісної освіти та підвищення кваліфікації у сфері публічних закупівель у державах-членах ЄС.

У всіх державах-членах ЄС основними і найпоширенішими способами отримання освіти у сфері публічних закупівель є післядипломна освіта та періодичні короткострокові навчальні курси (тривалістю від 1 дня до 2 тижнів). Ступінь магістра публічних закупівель можна отримати лише в кількох державах-членах, і відповідні курси навчання просуваються на міжнародному рівні. У більшості країн публічні закупівлі викладаються як академічна дисципліна, що входить до програм навчання за іншими спеціальностями. Як правило, її вивчають на юридичних факультетах університетів [1].

Слід зазначити, що існуючі освітні програми в університетах ЄС можуть бути адаптовані та впроваджені і у вітчизняне навчання, деякі методи навчання слід застосовувати без змін, оскільки вони довели свою ефективність. Стратегією реформування системи публічних закупівель (затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 175 від 24 лютого 2016 року) [2] також передбачено впровадження вищої освіти у сфері публічних закупівель (у тому числі магістерської програми).

Встановлено ряд стратегічних цілей, які покликані сформувати ефективну систему публічних закупівель та вивести її на глобальний ринок:

1. Втримати прозорість (ІТ система розвивається при підтримці стратегій; впровадження контролю для втримання прозорості та конкурентності (з боку бізнесу, громадськості, ЗМІ, контролюючих органів); нормативне регулювання системи (прозорі правила гри для всіх); забезпечення підтримки учасників ринку публічних закупівель.

2. Підвищити конкурентність (побудова системи ефективного оскарження; спрощення доступу до ринку закупівель; побудова екосистеми знань публічних закупівель; підвищення ефективності закупівель за рахунок об'єднання закупівель; забезпечення якісної тендерної документації; експорт філософії Prozorro до інших країн; просування ініціатив та інтересів України на міжнародній арені у сфері публічних закупівель; побудова ефективної комунікації з бізнесом та суспільством).

3. Побудувати професійність (формування екосистеми знань публічних закупівель; забезпечення якісної тендерної документації; підвищення ефективності закупівель за рахунок об'єднання закупівель).

4. Стати глобальним лідером (експорт філософії Prozorro до інших країн; просування ініціатив та інтересів України на міжнародній арені у сфері публічних закупівель).

5. Переформатувати держслужбу (Prozorro, як високо-результативна команда; експорт принципів роботи команди Prozorro в інші державні установи).

Для вирішення поставлених цілей необхідний провайдинг професіоналізації публічних закупівель, формування нового покоління спеціалістів, здатних професійно діяти в складних умовах, масштабувати цінності та філософію прозорості публічних закупівель в Україні та просувати їх за межі країни, гармонізувати законодавчо-нормативну базу з європейськими нормами та стандартами, створювати конкурентні передумови на ринку публічних закупівель.

Література:

1. Звіт про університетську освіту у сфері публічних закупівель у державах-членах ЄС. // [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/REPORT-on_PP-Masters_UKR.pdf.

2. Про затвердження Стратегії реформування системи публічних закупівель / Кабінет Міністрів України // Розпорядження № 175 від 24 лютого 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

УДК 378

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ВНЗ

Голеско І.О., ст.викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Реформування системи освіти в Україні передбачає та обґрунтовує необхідність імплементації сучасних методів викладання фінансово-аналітичних дисциплін в вищих навчальних закладах на підставі підтримання належного рівня їх інформаційно-технічного та науково-методичного забезпечення. Політико-економічне та нормативне підґрунтя таких вимог наразі надає Закон України «Про вищу освіту».

Базовий Закон України № 2145-VIII «Про освіту», ухвалений Верховною Радою України 5 вересня 2017 р., дозволить розблокувати можливості для подальшого реформування сфери освіти загалом та розглянути відповідні зміни до закону «Про вищу освіту». Запланована

модернізація системи вищої освіти передбачає впровадження сучасного викладання дисциплін на підставі використання інноваційних якісно новітніх інтерактивних форм та методів навчального процесу, розширення комп'ютеризації ВНЗ, активізації науково-дослідної діяльності студентів, як базових умов стратегічних пріоритетів реформування вищої освіти країни.

Система традиційної освіти забезпечує пасивне отримання знань з наступним їх реплікаційним відтворенням в практичній діяльності. Засвоєння фінансово-аналітичних дисциплін на такому рівні не завжди гарантує належний рівень відповідності потребам сучасного ринку праці, пріоритетам динаміки розвитку економічного потенціалу країни в напрямку інтеграції до європейського та світового економічного простору, і, таким чином не створює належних достатніх умов для підготовки фаховомотивованого спеціаліста, придатного «для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності»[1].

Розроблення і пошук інноваційних систем навчання, стратегічних напрямків, принципів технологій, методик методологічно забезпечує конструктивно-технологічна функція дидактики організації процесу навчання. При цьому конструювання навчальних технологій, сучасних методів навчання дозволяє організувати процес викладання максимально ефективно з урахуванням оптимізації та конкретизації принципів і правил викладання, навчання та учіння, як основних категорій дидактики. Навчання, як спосіб організації процесу освіти та її здобування є складовою системи «викладання – навчання» незалежно від виду чи типу навчання. При цьому викладання, як діяльність науково-педагогічних працівників розумово полягає не тільки у передаванні інформації, а в організації навчально-пізнавального процесу студентської аудиторії з

підтриманням його самостійної творчої складової при забезпеченні зворотнього зв'язку за рахунок оцінки результатів навчання. Таким чином, досягнення мети викладання – організації ефективного навчання реалізується через оцінку засвоєння дисципліни та контролю процесу учіння, як свідомої діяльності студента з засвоєння дисципліни, організації самостимулювання та самооцінки при практичному використанні отриманих знань, навичок і вмінь.

Взаємозв'язок сучасних та класичних методів викладання фінансово-аналітичних дисциплін полягає у площині взаємодоповнення і взаємозбагачення на підставі комплексності використання всіх доступних компонентів інструментарію навчання, спрямованих на максимальну конкретизацію досягнення мети використання та реалізації методу викладання.

Сучасні методи викладання в поєднанні з найкращими здобутками класичних характеризуються різноманіттям та великою кількістю дидактичних одиниць, що практично розширює можливості забезпечення системного та водночас творчого підходу для належного вибору інтелектуального інструментарію при викладання фінансово-аналітичних дисциплін.

Критеріальний підхід до вибору сучасних методів викладання (або діалектичної імплементації з класичними методами) передбачає застосування комплексної взаємодії вимоги дотримання умов виховної мети особистості з метою досягнення загальних та локальних (конкретних) завдань навчання, в тому числі на підставі врахування притаманних викладанню конкретної фінансово-аналітичної дисципліни принципів та закономірностей, її практичного та учбового змісту, навчальних можливостей студентської аудиторії та педагогічно-психологічних компетентностей викладача.

Складний прикладний характер фінансово-аналітичних дисциплін потребує активізації суб'єктної позиції студента в процесі учіння, сприяння розвитку ціннісного ставлення та пізнавального інтересу до засвоєння дисципліни, продуктивної самоорганізації та творчої активності особистості, що обумовлює застосування сучасних інтерактивних методів. Основною відмінністю таких методів є розширення взаємодії студентів з викладачем, формування фахової основи майбутньої їх професійної діяльності із ефективним закріпленням набутих знань відповідних умінь та навичок. До сучасних інтерактивних методів відносять такі, як: дидактичні, навчальні, організаційні, творчі, ділові ігри, творчі майстерні, розбір і аналіз життєвих ситуацій. «мозковий штурм», майстер-класи, сенситивний і комунікативний тренінг; проблемні лекції; групова дискусія; круглі столи, кейс-метод, дебати, форуми; проектні методи; тренінг. Актуальною для викладання фінансово-аналітичних дисциплін наразі визнається використання неігрових імітаційних інтерактивних методів, які передбачають моделювання реальних ситуацій і об'єктів без варіативності змінних величин і виконання ролей, таких як, наприклад, представник підгрупи дискусійних методів – «case-study» – метод (ситуаційний аналіз), який передбачає обговорення й вивчення конкретних економічних ситуацій.

Проблемні питання імплементації сучасних методів викладання фінансово-аналітичних дисциплін полягають в обмеженій кількості науково-педагогічного персоналу з потрібним рівнем психологічної та комп'ютерної підготовки, відсутності належного методичних підґрунтя для використання сучасних інноваційних технологій створення електронного контенту, фінансової обмеженості ВНЗ щодо інфраструктурних можливостей інформаційного та матеріального (комп'ютерного) забезпечення.

Слід зауважити, що використання сучасних методів навчання не являється універсальним забезпеченням належного рівня викладання дисципліни, але при достатній оптимізації підходів до їх використання дозволяє досягнути підвищення ефективності як навчання, так і учіння, що є актуальним для практичного засвоєння складних прикладних фінансово-аналітичних дисциплін.

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник / Н. Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 383 с.
3. Андрущенко В. Європейський педагогічний досвід та національний досвід: гармонізація пріоритетів / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2014. – №3. – С. 5-11.
4. Луцик І. Г. Використання інтерактивних методів як засіб створення інтенсивного освітнього середовища / І. Г. Луцик // Нові технології навчання. – 2007. – № 46. – С. 59–63.
5. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К. : СПД Кулінічев Б. М., 2007. – 144 с.
6. Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. / О. І. Січкарук. – К. : Таксон, 2006. – 88 с.
7. Волгин Н. А. Кейз-стади в подготовке экономистов и менеджеров : учебн. / Н. А. Волгин. – М. : Издательский Дом «Дашков и К», 2004. – 440 с.
8. Данільчук Л. Використання «кейс-методу» в професійній діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. Данільчук // Педагогіка і психологія професійної освіти. – № 5. – 2004. – С. 66-72.

ОЦІНКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Догадайло Я.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Метою сучасної освіти є якісна професійна підготовка фахівців. Тому найбільш актуальною є задача оцінки якості знань, об'єктивного вимірювання результатів професійної готовності формованої в процесі навчальної діяльності. Результатом оцінки навчальної діяльності студентів вважається оцінка успішності [1]. Автор розділяє погляд на те, що контрольна-оцінна діяльність у вищих навчальних закладах не може і не повинна зводитися тільки до проведення тестування [2]. Оскільки в сучасних умовах актуальною стає проблема не забезпечення студентів готовими знаннями, а розвитку особистості, формування здатності до творчого мислення, самостійності в прийнятті рішень, ініціативності [3]. Для сучасного фахівця важливим є вміння організовувати науково-дослідницьку діяльність та ефективно використовувати існуючі наукові розробки. Вважається, що конкурентну боротьбу виграють керівники, які зможуть перетворити свої підприємства в ті, що створюють та використовують знання. У вирішенні цих завдань важливу роль відіграє організація дослідницької роботи студентів, результати контролю якої формують якісний рівень оцінки знань студентів.

На погляд автора, для оцінки знань студентів доцільно використовувати запропонований в роботі [2] комбінований підхід до оцінки знань студентів. Відповідно до даного підходу оцінки, отримані на кількісному рівні (за результатами тестування по тестах з вибором відповідей), доповнюються багатоаспектними якісними оцінками, після чого проводиться їх інтерпретація. На якісному рівні оцінки

використовуються тести з вільно конструйованою відповіддю, портфоліо, реферати, результати різного роду дослідницької роботи. Реалізацію комбінованого підходу до оцінки результатів знань студентів було здійснено на дисципліні «Методологія та організація наукових досліджень» на протязі останніх п'ятих років на підставі спеціально розроблених критеріїв контролю. Дана дисципліна вивчається студентами-магістрантами у другому семестрі і включає 16 годин лекційного курсу, 16 годин практичних занять і 58 годин самостійної роботи студента, наприкінці складання заліку. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування знань з методології, теорії методу і процесу, психології, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, починаючи зі студентської наукової роботи та аспірантських досліджень.

Підсумкова оцінка знань магістрантів з дисципліни проводилася шляхом поєднання тестування, як першого кількісного рівня, з другим - якісним рівнем. Останній має на увазі: оцінку якості написання та усного захисту реферату з презентацією отриманих результатів дослідження; облік кількості опублікованих наукових статей та тез доповіді; врахування участі студента в другому турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт; врахування рівня участі студента в наукових дискусіях за темами рефератів і облік відвідуваності студентом лекцій і практичних занять з дисципліни. В силу того, що пріоритетними формами дослідницької діяльності у вищому навчальному закладі є реферати, навчально-дослідні проекти, статті [3] оцінка якості виконання реферату розглядалася окремо (таблиця). Позитивна оцінка за реферат (60 балів і більше) є допуском студента до заліку з дисципліни. Теми рефератів з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» носять проблемно-тематичний характер, тобто дана форма самостійної роботи студентів-магістрантів наближена до наукової.

Таблиця – Критерії оцінки якості виконання реферату

№	Назва критерію	Бали
1	Відповідність змісту реферату виданим завданням. Повнота, логічність і глибина опрацювання і викладу матеріалу.	0-20
2	Рівень опрацьованості практичної реалізації досліджуваного методу (практична значущість і можливість реалізувати роботи, наявність власних пропозицій, розробок і методик автора, реальна новизна роботи)	0-25
3	Використання ПЕОМ для практичної реалізації обраного методу (самостійна автоматизація - 10 балів; використання спеціальної програми - 7 балів; використання Excel - 5 балів)	10-15
4	Наявність презентації в необхідному обсязі (мінімум 6 слайдів)	10
5	Якість оформлення тексту (відповідність вимогам оформлення, науковість мови викладу, технічна, орфографічна і стилістична грамотність)	0-5
6	Свіжість і актуальність бібліографічних джерел, фактографії	0-5
7	Наявність статистичних даних і їх аналіз	0-5
8	Своєчасність виконання	10
9	Наявність опублікованій статті за результатами написання реферату	5
	Всього	100

Написання реферату за темою, що видається, вимагає від магістранта не тільки теоретичних знань, але і практичних навичок володіння певними методами наукових досліджень, а також творчого підходу. В якості консультанта по виконанню даного реферату виступає керівник науково-дослідної роботи магістранта, він же оцінює якість написання реферату.

Підсумкову оцінку знань з дисципліни (ПО) було запропоновано визначати за формулою:

$$ПО=0,6M1+0,4M2$$

де М1 – оцінка реферату з дисципліни, що виставляється керівником НДР студента-магістранта за 100 бальною шкалою;

М2 – узагальнююча оцінка, що виставляється лектором дисципліни за 100 бальною шкалою, що включає в себе оцінку рівня: теоретичних знань з дисципліни, якості захисту реферату на семінарах, відвідуваності занять і наукової активності студента протягом семестру.

Таким чином, оцінка знань запропонованим чином дозволить забезпечити студентів не тільки готовими знаннями, а й сформує їх здатності до творчого мислення, самостійності в прийнятті рішень і ініціативності. Це забезпечить підготовку менеджерів, які зможуть перетворити свої підприємства в ті, що створюють та використовують знання

Література:

- 1.Гаврилюк Л.Е. Педагогические измерения. Метод многобалльной оценки / Л.Е. Гаврилюк, О.Н. Кузнецова // Инновационные технологии организации обучения в техническом ВУЗе: междунар. науч.-метод. конф., 24-25 апр. 2012 г.: тезисы докл. – Пенза, 2012. – С. 52-57.
- 2.Малыгин А.А. Подходы к оценке результатов обучения / А.А. Малыгин, В.В. Рыбкин, В.И. Светцов // Современное образование: содержание, технологии, качество: междунар. науч.-метод. конф., 24 апр. 2013 г.: тезисы докл. – Том 1. – Санкт-Петербург, 2013. – С. 216-218.
- 3.Стерхова Н.С. Применение инфокоммуникационных технологий в организации учебно-исследовательской деятельности студентов / Н.С. Стерхова, Л.В. Парунина // Инновации в системе высшего образования: Всерос. науч.-метод. конф., 8 февр. 2013 г.: тезисы докл. – Челябинск, 2013. – С. 67-70.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

*Янченко Н.В., к.е.н., доцент
Харківський національний університет будівництва і архітектури
Yanchenko300076@gmail.com*

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки і суспільних відносин зростають вимоги до особистісних і професійних якостей випускників вищих навчальних закладів, які покликані забезпечувати конкурентоспроможність фахівців для їхнього влаштування на роботу та успішного здійснення професійної діяльності. За цих умов вища освіта повинна забезпечувати підготовку економістів зі сформованістю якостей, які відображають його ціннісну орієнтацію, професійну компетентність, соціальну спрямованість і можливість задовольняти особисті й суспільні потреби, особи із професійним рівнем, який відповідав би міжнародним вимогам і стандартам. Важливість формування професійної компетентності майбутніх економістів визначають за такими чинниками: специфіка професійних обов'язків, які безпосередньо пов'язані з економічними проблемами; зростаючі вимоги ринкової економіки до професійної компетентності фахівців; потреба в розвитку у фахівців системи професійних знань і якостей (комунікабельності, організованості, мобільності, відповідальності).

Як свідчить категорійний аналіз, компетенція є похідним поняттям від компетентності і означає сферу застосування знань, умінь і навичок людини, а компетентність – семантично первинна категорія, яка представляє їх інтереоризовану (трансформована в особистісний досвід)

сукупність, систему, деякий — багаж знань людини. Тому, компетентна у своїй справі людина – це — та, хто є визнаним знавцем у будь-якому питанні (Н.М. Бібік, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва).

Науковцями було здійснено категоріальний аналіз поняття компетентності за допомогою методу контент-аналізу (Ю.М. Захарчишина, В.О. Калінін). Відповідно до вимог цього методу було виділено цілісну систему утворюючу одиницю аналізу, за яку приймався ряд суджень авторів про поняття компетентність як предмета дослідження. Визначені найпростіші одиниці класифікувалися, потім підраховувалася частота їх виявлення. Наведено приклад застосування такого методу у дослідженні В.О. Калініна. Ним було проаналізовано поняття компетентності 30 авторів різних галузей науки, ми виділили такі стійкі ознаки зазначеного поняття (див. табл. 1.1).

Таблиця 1 - Головні компоненти поняття “компетентність”

№	Категорійні компоненти поняття “компетентність”	Кількість авторів	
		Абсолютне значення	У %
1	Здатність застосовувати набуте на практиці	27	90
2	Освіченість	26	90
3	Взаємозв’язок знань, умінь і навичок	23	88
4	Досвід	23	76
5	Цінність	23	76
6	Професійно значущі якості	22	73

На цій підставі поняття компетентність стосовно характеристики рівня професіоналізму особистості визначено як здатність розв’язувати проблеми, що виникають, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках, досвіді та цінностях, отриманих особистим шляхом освіти та практичної діяльності [3]. Отже, основними компонентами будь-якої компетентності вчені вважають: здатність застосовувати набуте на практиці для

розв'язання будь-яких проблем (90%); освіченість, яка відображає обізнаність у певній галузі (88%); взаємозв'язок знань, умінь та навичок, які особистісно розвинені шляхом освіти та практики і допомагають діяти адекватно ситуації (76%); досвід особистості, що сприяє успішному виконанню певної роботи, завдання (76%); цінності, наявність яких робить людину авторитетною в певній галузі (76%); професійно значущі якості, які характеризують професіоналізм особистості (73%).

Професіонал у сфері економіки повинен проявляти високу компетентність у ході прийняття своєчасних і правильних управлінських рішень, а це вимагає застосування нових навичок і підходів до процесу управління. Засвоєння цих навичок і підходів відбувається безпосередньо під час навчального процесу. Аналізуючи освітньо-кваліфікаційну характеристику фахівця у сфері економіки, нами було відзначено, що спеціальні компетентності розподіляють на два рівні – бакалавра й магістра. Бакалавр повинен демонструвати знання основ та історії дисципліни, послідовно й логічно викладати засвоєні знання, вникати в суть нової інформації і тлумачити її, продемонструвати розуміння як дисципліни в загальному, так і зв'язок між її розділами, розуміти й використовувати інформацію й методи критичного аналізу, оцінювати якість досліджень у конкретній предметній сфері, компетентно орієнтуватися в результатах спостережень та експериментальних методах перевірки наукових теорій. Магістр має опанувати новітні методи та техніки дослідження, володіти найсучаснішими теоріями та вміло їх інтерпретувати; критично відслідковувати й осмислювати розвиток теорії і практики; вміло використовувати методи досліджень і роз'яснювати їх результати; здійснити авторський внесок у професійну діяльність певної галузі, демонструвати творчий підхід і неординарність; володіти компетентностями на високому професійному рівні.

Дане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування професійної компетентності економістів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом специфіки потребо-мотиваційної сфери студента, потенціалу професійно орієнтованих дисциплін у контексті формування професійної компетентності, пошуком адекватних методів діагностики професійної компетентності. Потребують подальшого теоретичного осмислення та експериментального обґрунтування механізми формування особистісних якостей економіста, процеси створення оптимального освітнього середовища з урахуванням закордонного та вітчизняного досвіду.

Література:

1. Андріяко Т. Ю. Процес професійної підготовки майбутніх фахівців як основа системи управління за результатами / Т. Ю. Андріяко, М. Ю. Россоха // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 36, Том VII (67) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2016. – 534 с. – С. 235–245.
2. Бабкова-Пилипенко Н. П. Формування лідерських якостей майбутніх економістів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. П. Бабкова-Пилипенко; РВНЗ «Кримський гуманітарний університет». – Ялта : [б. в.], 2011. – 20 с.
3. Бажин А. С. Карьера и профессиональные компетенции специалистов / А. С. Бажин // Высш. Образование сегодня. – 2007. – № 9. – С. 37–39.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Остапенко О.Г., к.ю.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах зменшення аудиторного навантаження та підвищення ролі дистанційного навчання ефективним варіантом поєднання аудиторного й позааудиторного спілкування виступає змішане навчання. Ця методика передбачає засвоєння частини матеріалу он-лайн, а частину аудиторно, маючи змогу певною мірою самостійно керувати своїм часом, місцем, темпом навчання. Отже, змішане навчання дозволяє поєднати гнучкість дистанційного навчання і переваги традиційного навчання.

Як зазначає В.М. Кухаренко, змішане навчання часто називають гібридним навчанням, оскільки воно акцентує увагу на суто механічному підході до змішування різних форм навчання. Гібрид являє собою поєднання нової, передової, з використанням можливостей ІТ технології зі старою технологією і формування нового підходу (новації), з урахуванням відомих можливостей старої технології [1, с. 14].

Для викладачів застосування технології змішаного навчання також передбачає своєрідну «перебудову», пов'язану з необхідністю підвищення професійного рівня: вміння застосовувати інноваційні технології, розробляючи дистанційні курси, орієнтуватися на якість та кінцевий результат навчання – отримання компетентного фахівця у певній галузі.

Видається цікавою думка фахівців, які вважають, що характерними рисами викладачів, які ефективно використовують нові технології [цит. за 1, с. 17]:

1) завжди починають з питання «навіщо це треба», тобто не використовують причину для її застосування;

2) гнучкі й легко адаптуються, оскільки знають, що технології постійно змінюються і завжди передбачають загальну картину;

3) позитивно сприймають зміни: новатори й швидко адаптують нове, розуміючи, що тільки зміни сприяють прогресу;

4) діляться новими технологіями і досвідом власних напрацювань;

5) мислять у категорії win-win, тобто розуміють, що взаємовигоди повинні бути для адміністрації, вчителів, батьків та студентів;

6) мають ретельно продумати все наперед, знають відповіді на питання й мають конкретні приклади;

7) активно займаються своєю справою, завжди думають про засоби залучення студентів і користуються технологіями, тому що це мотивує вплив.

Перехід до змішаного навчання потребує використання викладачами не тільки традиційних методів навчання, які використовувалися протягом тривалого часу (століть) і застосовуються в сучасній навчальній практиці, – словесні, наочні, практичні, контрольні і самостійні, але і сучасних діалогічних методів, які виникли у педагогіці під впливом розвитку загальної дидактичної науки, педагогічної психології, гуманізації й демократизації навчання. Це методи активізації навчально-пізнавальних дій, що використовуються з метою активізації пізнавальної діяльності суб'єктів навчання за допомогою спеціальних прийомів і способів. Зокрема, до них належать аналіз конкретної ситуації, інтелектуальна розминка, сократичний метод, «мозковий штурм» («атака»), навчально-

тематична дискусія, ділова гра, професійна гра, професійна консультація, організаційно-діяльна гра тощо.

Отже, для формування якісної освіти та підготовки кваліфікованих фахівців сьогодення вимагає від викладача адаптації до інноваційних процесів в освіті, підвищення свого професійного рівня шляхом застосування технологій дистанційного (чи змішаного) навчання у навчальному процесі.

Література:

1. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська; за ред. В. М. Кухаренка. – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. – 284 с.

УДК 371.24:656.13

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Бочарова Н.А., к.е.н., доцент ,

Величко Я.І., асистент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний стан економіки країни, що орієнтується на міжнародні економічні стандарти розвитку й функціонування, зміни у політичному й суспільному середовищі потребують виховання фахівців різних напрямків діяльності, що здатні змінити на краще економічне життя України. У цих

умовах постає питання підвищення рівня економічної освіти в країні, що потребує розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти во всіх вищих навчальних закладах України. Тому сьогодні особливу увагу необхідно приділяти освіті молоді.

Вірно обрана стратегія освіти призведе до найкращої підготовки студента до трудової діяльності, що сприятиме його особистісній самореалізації та забезпеченню фінансової стабільності життя. Головна ціль економічної освіти – це надання засад економічного мислення для формування та застосування студентами практичних результатів у діяльності підприємств. Але реалізувати таку мету на практиці виявляється досить складно. Це потребує залучення студентів до вирішення вкрай важливих проблем суспільства, застосування сучасних методик пошуку інформації та засвоєння теоретичних знань й практичних навичок, встановлення тісного зв'язку та співпраці викладачів та студентів ВУЗу. Серед основних методичних проблем навчання головною постає проблема не тільки вивчення змісту економічних категорій й понять, але й пошук нових удосконалених форм їхнього розуміння, засвоєння та застосування в практичній діяльності підприємств.

Методика викладання економічних дисциплін не може застосовуватись тільки на рівні теоретичного осмислення економічних засад, але й повинна доповнювати викладання реальними практичними прикладами та розгляданням й аналізуванням діяльності сучасних успішних підприємств.

Досить складне питання – вибір методичних засобів навчання, що впливає зі специфіки економічних дисциплін. Викладач повинен постійно розвивати свої навички викладання та виховання, застосовувати елементи

економічної психології в процесі вивчення економічних дисциплін, іноді навіть філософській підхід.

Особливу увагу необхідно приділяти пошуку активних методик навчання і оцінки знань, у тому числі ігровим формам проведення занять, тобто розробляти та застосовувати такі форми викладання, як сприятимуть закріпленню знань та запропонують студентам прийняти активну участь в процесі викладання економічних дисциплін.

На сучасному рівні викладання необхідно застосування мультимедійних технологій. Оздоблення технічними засобами всіх лекційних аудиторій. Створення по всьому ВУЗу мережі професійних дисплеїв з централізованим керуванням.

Викладач повинен виділяти різні групи слухачів та знаходити індивідуальні підходи до кожної групи, застосувати методичні прийоми, щоб дати тим, хто вивчає економіку, знання, навички та певний досвід у сфері етики і моральних норм підприємницької діяльності, комерційного права, що дуже важливо для створення та подальшого розвитку цивілізованого ринкового середовища в Україні.

Індивідуальний підхід – це один з основних принципів роботи викладача, але не менш важливим є вміння педагога визначати настрій студента, його самопочуття й рівень активності, вміння спрямовувати увагу й зусилля слухачів на матеріал, що викладається. Викладач повинен застосовувати методики покращення рівня фізичної та розумової працездатності студентів.

Неможливо уявити процес викладання економічних дисциплін без залучення студентів до самостійної роботи. Це завжди сприятиме покращенню засвоєння лекційного матеріалу та застосуванню отриманих практичних навичок. Сам процес пізнання студент здійснює сам, викладач може лише направляти та підтримувати студента. Якщо студент це

засвоює, він зможе в подальшому трудовому житті краще пристосовуватись до умов, що змінюються, та вимагають додаткового пізнання або навіть додаткової освіти. Таким чином, можливо підкреслити основні напрямки удосконалення методики викладання економічних дисциплін в вищих навчальних закладах:

Організація й здійснення пізнавальної діяльності.

Розробка й застосування методів мотивації студентів.

Контроль навчання.

Організація індивідуального підходу до студентів.

Впровадження самостійної роботи студентів в учбовий та позаучбовий час.

На сьогодні не можливо розробити універсальну методику викладання економічних дисциплін. Завжди потрібно зважати на усі умови викладання, на кожну окрему групу слухачів курсів, на застосування новітніх технологій та сучасних методів підготовки фахівців. Не можливо ігнорувати великі інформаційні потоки, що постійно оновлюються, на сучасні економічні умови існування країни, на політичний стан країни та умови, що висуває суспільство до освіти та трудової діяльності особистості.

Література:

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навч. посібник / О.В. Аксьонова. – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Ануфрієв М.І. Вищий заклад освіти МВС України / М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, О.Н. Ярмаш – Харків: Ун-т внутр. справ, 1999. – 369 с.
3. Асахова В.М. Нові методи навчання / В.М. Асахова – К.: Освіта України, 1998. – 247 с.
4. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю.К. Бабанский - М.: Просвещение, 1985. – 348 с.

- 5.Бойченко В. Шляхи підвищення ефективності навчальної діяльності студентів педагогічного університету / В. Бойченко // Вісник львівського університету. – 2009. – № 25. – С. 293 – 299.
- 6.Ковальчук Г.О. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: Навч. посібник. / Г.О. Ковальчук, Н.Ю. Бутенко. – К.: КНЕУ, 2006. – 320 с.
- 7.Кудинов Д.Н. Перспективы разработки автоматизированных обучающих систем / Д.Н. Кудинов // Современные проблемы науки и образования. – 2008. – № 6. – С. 46 – 50.
- 8.Кузьмінський, А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А.І. Кузьмінський - К.: Знання, 2005. - 486 с.
- 9.Пидкасистый П.И. Технологии игры в обучении и развитии / И.П. Пидкасистый, Ж.С. Хайдаров – М.: МПУ, 1996. – 272 с.
- 10.Шевченко Т. Н. Современные дидактические концепции в образовании / Т.Н. Шевченко — К.: МАУП, 2003. — 168 с.

УДК 378.1

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ФІНАНСОВИХ ТА ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

*Вербицька В.І., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Однією з головних цілей навчання у ВУЗі є розвиток у студента здатності до логічного мислення та вміння творчо застосовувати отриманий в процесі навчання пакет знань при самостійному прийнятті рішень на поставлене перед ним завдання. Якісна методика викладання забезпечує єдність інтересів студентів і викладачів на основі сукупності

необхідності вивчення комплексу дисциплін з переконанням необхідності у цьому процесі.

Методи активного навчання у цьому відношенні є одними з найбільш перспективних шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців з фінансових та облікових напрямків, оскільки вони змушують студентів до активної практичної та мислячої діяльності в процесі надбання навчальних навичок та матеріалів. Крім того, в якості головних безсумнівних переваг виступає висока ступінь ініціативності та самостійності, надбання та подальший розвиток соціальних навичок, розвиток творчих здібностей, сформованість вміння здобувати знання та використовувати їх в практичній діяльності. Почуття свободи вибору робить навчання продуктивним, свідомим та більш результативним.

Побудовані в основному на діалозі, що передбачає вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми, активні методи характеризуються високим рівнем активності учнів і стимулюють пізнавальну діяльність студентів.

Традиційно існує кілька форм активних методів навчання: проблемні лекції, конференції з окремих тем, аналіз конкретних ситуацій, ділові ігри, кросворди, ігрове проектування круглі столи та інші. Однак потрібно враховувати той факт, що впровадження в навчальний процес активних методів навчання при вивченні фінансових і облікових дисциплін, є досить складним і вимагає наявності попередньої підготовки як викладача, так і студентів.

Наприклад, круглий стіл є методом активного навчання та однією з організаційних форм пізнавальної діяльності студентів, яка дає можливість закріпити та посилити отримані раніш знання, поповнити недостатню інформацію, закріпити свою позицію, сформувані вміння вирішувати проблеми, навчити етиці та культурі спілкування і ведення дискусії.

Вже вказана ділова гра є наочним методом імітації ситуацій, що моделюють ситуації шляхом вклинення (проникнення) в професійну або будь-яку іншу діяльність за допомогою ігор, але в у відповідності визначеним правилам.

Одним з найбільш розповсюджених внаслідок його ефективності методів організації активної пізнавальної діяльності тих, хто навчається, є метод аналізу конкретних ситуацій (case-study). Вказаний метод аналізу конкретних ситуацій сприяє розвитку аналітичних здібностей для вирішення нетрадиційних, нерафінованих життєвих та виробничих завдань. В процесі ознайомлення та занурення в конкретну ситуацію перед студентом постає проблема вирішення питань, чи є ситуація проблемною, у чому конкретно полягає ця проблема, та визначити своє особисте ставлення до неї.

І, наостанок, проблемне навчання, тобто така форма, в процесі якої отримані знання та навички студентів наближаються до пошукової та дослідницької діяльності, а отже, і вдалість та успішність проблемного навчання забезпечено спільними зусиллями студентів та викладачів. В рамках цієї форми навчання головним завданням викладача є не тільки надання необхідної інформації, а й залучення студентів до об'єктивних протиріч розвитку наукового знання та способам їх оптимального вирішення. Спілкуючись з викладачем, вступаючи з ним у співробітництво, студенти пізнають новітні знання, знайомляться з теоретичними особливостями окремих наук.

Як видно, особливість навчальних занять полягає в тому, що вони вимагають активної участі самих студентів і навчаються за допомогою мінімального впливу викладача. Водночас компетентний викладач повинен добре уявляти собі, що відбувається на кожній конкретній стадії

навчального процесу і намагались здійснювати процес навчання більш ефективним для його учасників.

Необхідно впроваджувати такі практичні завдання, де більшість завдань побудовані наступним чином: розрахунок показників відбувається при безпосередній роботі із фінансовою та бухгалтерською звітністю, як це прийнято на конкретних підприємствах. Більшість занять має проходити в комп'ютерних класах, де студенти працюють в реально існуючих програмах, що використовуються на підприємствах, і ця обставина сприяє більш швидкій та впевненій адаптації студентів до умов роботи на виробничій практиці, і, в подальшому, на робочому місці фінансиста або бухгалтера .

Особливо складними для викладача є теми, які потребують від студентів саме складання алгоритмів вирішення завдань. Вивчення означених тем викликає особливі та іноді нездоланні труднощі, якщо у студентів не сформовано логічне та алгоритмічне мислення в тому або іншому ступені. І саме процес ігри має допомагати підкоренню складних завдань та сприяти розвитку різноманітних форм мислення.

Враховуючи вищевказане, активні методи навчання в першу чергу слід використовувати для підвищення навчальної мотивації, розвитку здібностей до самостійного навчання, активізації пізнавальної активності студентів, вироблення навичок роботи в колективі, корекції самооцінки учнів, формування та розвитку комунікативних навичок (навичок спілкування як з однолітками, так і з викладачами), ефективного пред'явлення значного за обсягом теоретичного матеріалу, розвитку навичок активного слухання, відпрацювання необхідного вивчаємого матеріалу, розвитку навичок прийняття рішень, ефективною перевірки знань та вмінь відносно наданих тем занять.

Використання активних методик не тільки зміцнює та посилює мотивацію до навчання, а й сприяє розвитку найкращих якостей учнів. В той самий час не слід використовувати ці методи без пошуку відповіді на питання, для чого їх використано і які в підсумку цього можуть бути наслідки (як для викладача, так і для студентів).

Майбутнім фахівцям слід пропонувати конкретні ситуації, що допомагають закріпити теоретичні та практичні знання з даних дисциплін. Вони повинні вміти не тільки аналізувати проблемні ситуації, але й знаходити правильні рішення. Розбір конкретного завдання проходить в ігровому режимі і імітує роботу фахівців економічного відділу .

Використання активних методів дає необхідні випускникам практичні навички аналізу ситуацій і оперативного знаходження рішень, розвиває здібності аргументувати і чітко викладати свої думки.

Література :

1. Анцибор М. М. Активные формы и методы обучения / Анцибор М. М. - Тула, 2002. – 128 с.
2. Кузнецова Н. Н. Применение проблемного метода обучения в преподавании экономических дисциплин [Электронный ресурс] / Кузнецова Н.Н. – Режим доступа:
[http:// www.ostu.ru](http://www.ostu.ru)